

GS CPA, INC.

ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਸਭ ਅਕਾਊਂਟਿੰਗ ਤੇ ਟੈਕਸ ਲੋੜਾਂ ਲਈ

Gurpreet Singh, CPA, MBA

Certified Public Accountant

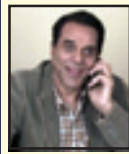
5450 Lafayette Road, Suite#3,
Indianapolis, IN 46254

Ph: 317-248-4802

Fax: 317-800-7947

e-mail: info@gscpainc.com Website: www.gscpainc.com

10 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ

AMANTEL.COM

\$25 'ਚ 2600 ਮਿੰਟ (43.5 ਘੰਟੇ)

ਘਰ ਦੇ ਫੋਨ ਅਤੇ ਸੈਲ ਫੋਨ ਲਈ ਇਕੋ ਰੇਟ

24/7 Customer Service

ਟੌਲ ਫਰੀ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ

ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰੋਗੇ ਉਨੇ ਹੀ ਮਿੰਟ ਕੱਟੇ ਜਾਣਗੇ

1-888-652-6268, 732-983-4332/4333

PJ Insurance, Inc.

5450 Lafayette Road, Suite # 3, Indianapolis, IN 46254

For All Your Insurance Needs.

Life, Health & Disability insurance
Home, Auto, Commercial, Worker Comp, Business
General Liability & other

"Ask us for new
Obamacare health
insurance quote"

Contact: Satvir K. Singh
Office Manager

Ph: 317-248-4802

Email: info@pjinsuranceinc.com

USPS - PP 1

Fifteenth Year of Publication

ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ

Price 50¢

Email: punjabtimes1@sbcglobal.net

www.punjabtimesusa.com

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 15, Issue 28, July 12, 2014

20451 N Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074

Ph: 847-359-0746, Fax: 847-705-9388

ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਾਰੇ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਇਕ ਨਾ ਚੱਲੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਰੋਕਣ ਲਈ ਫਿਲਹਾਲ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਹਰ ਪੌਤਤਾ ਮਾਤ ਖਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਬਣਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਬੱਝੀ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ ਨੇ 6 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਕੈਬਲ ਵਿਚ ਹੋਈ ਸਿੱਖ ਮਹਾਂ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਸਦਾ ਕਹਿੰਦੇ ਆਏ ਹਨ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਉਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗੀ ਜੋ ਸਿੱਖ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਹੁੱਡਾ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਬਹਾਦਰ ਕੌਮ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਗੁਰੂਆਂ ਵਿਚ ਆਸਥਾ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੁਣ ਸਿਆਸੀ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ 18 ਲੱਖ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਲੁਭਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਸਵਾਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ ਵੱਲੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਵੱਖਰਾ ਹਰਿਆਣਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਭੇਜਲਭਾਸ਼ਾ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਚਰਚਾ ਜਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਪਾਸ ਮਤਾ ਫਿਰ ਕੇਂਦਰੀ ਕੈਬਨਿਟ, ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਮੋਹਰ ਲੱਗਣ ਬਾਅਦ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਰੂਪ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕੇਗਾ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਐਕਟ ਬਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਉਧਰ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨਦਾਨਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਪੁਨਰ ਗਠਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 72 ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਸੂਚੀ ਮੁਤਾਬਿਕ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਮਿਡਵੈਸਟ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ) ਦੇ 5 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਬਸੀਵੁੱਡ, ਐਲਕ ਗਰੁਵ ਵਿਚ ਹੋਏ ਸਾਲਾਨਾ ਕਬੱਡੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਮਿਲਵਾਕੀ ਦੀ ਟੀਮ ਜੇਤੂ ਰਹੀ ਜਦਕਿ ਡੈਲਸ ਦੀ ਟੀਮ ਦੂਜੇ ਥਾਂ ਰਹੀ। ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਕੁਲ ਚਾਰ ਟੀਮਾਂ ਖੇਡੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦੋ ਟੀਮਾਂ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀਆਂ ਸਨ। ਵਾਲੀਬਾਲ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਡਸਰ, ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਟੀਮ ਫਸਟ ਅਤੇ ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੀ ਟੀਮ ਸੈਕੰਡ ਰਹੀ। ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਮਿਲਵਾਕੀ ਦੀ ਟੀਮ ਜੇਤੂ ਕੱਪ ਨਾਲ (ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਰਿਪੋਰਟ ਅਗਲੇ ਅੰਕ 'ਚ)

ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮਿਲੀਆਂ ਪੰਜ ਨਵੀਆਂ ਰੇਲਾਂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਪਣੇ ਪਲੇਨੇ ਰੇਲ ਬਜਟ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਪੰਜ ਨਵੀਆਂ ਰੇਲਗੱਡੀਆਂ ਦਾ ਤੋਹਫਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਵੀਆਂ ਜਨ-ਸਾਧਾਰਨ ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਸਹਰਸਾ-ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹੈ। ਨਾਗਪੁਰ-ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹੈ। ਨਾਗਪੁਰ-ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲਈ ਨਵੀਂ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸ ਏ.ਸੀ. ਟਰੇਨ (ਹਫਤਾਵਾਰੀ) ਵੀ ਨਵੀਆਂ ਰੇਲਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿਚ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਹਫਤੇ ਵਿਚ ਛੇ ਦਿਨ), ਕਾਨਪੁਰ-ਜੰਮੂ ਤਵੀ (ਹਫਤੇ ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰ) ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ-ਬਠਿੰਡਾ ਸ਼ਤਾਬਦੀ (ਹਫਤੇ ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰ) ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਰੇਲਵੇ ਬਜਟ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਿਆਂ

ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਮੁਖੀ ਤੇ ਮੁਸਾਫਰ ਪੱਖੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਹਰਸਾ-ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਨਸਧਾਰਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸ, ਨਾਗਪੁਰ-ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਹਫਤਾਵਾਰੀ), ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ-ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸ (ਹਫਤੇ ਵਿਚ ਛੇ ਦਿਨ) ਤੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ-ਬਠਿੰਡਾ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸ (ਹਫਤੇ ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰੀ) ਸਮੇਤ ਪੰਜ ਨਵੀਆਂ ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣਗੀਆਂ। ਮਹਿਲਾ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਰੇਲਵੇ ਵਿਚ 4000 ਮਹਿਲਾ ਕਾਂਸਟੇਬਲਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਤੇ ਹੋਰ ਫੈਸਲੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਲਾਹੁਣਯੋਗ ਹਨ।

Dhade & Associates, PC

Immigration Lawyers

WE FIGHT FOR YOUR RIGHTS!

ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬੀ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਵਕੀਲ

*ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਵੀਜ਼ੇ (ਡਾਕਟਰ, ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਆਦਿ)
*ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ *ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ *ਅਡਜਸਟਮੈਂਟ ਆਫ ਸਟੇਟਸ
*ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ *ਰਿਫਿਊਜੀ ਕੇਸ *ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਸਭੇ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ
*ਅਸੀਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ 6 ਤੋਂ 12 ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

Ph: 248-254-3441

Fax: (248) 254-3443 www.eagle.pro, Email: info@eagle.pro

7071 Orchard Lake Rd, Suite 320, W. Bloomfield, MI 48322

Herman Singh Dhade
Immigration Lawyer

Estb. 1975
World Wide Travel
www.fly2world.com

ਸਸਤੇ ਟਿਕਟ ਬਿਹਤਰ ਸੇਵਾ

DETROIT
734 838 9998

TOLL FREE
866 66 INDIA

CHICAGO
312 224 8800

DELTA KLM AIRFRANCE ETIHAD QATAR Gulf Air Continental Airlines Lufthansa American Airlines

www.BaruSahib.org

**THE KALGIDHAR SOCIETY
BARU SAHIB**

129 ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨਾਲ ਓਤ-ਪੋਤ ਪੇਂਡੂ ਸਕੂਲ
ਘੱਟ ਖਰਚੀਲੇ ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ. ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਮੀਡੀਅਮ ਸਕੂਲ

60000 ਪੇਂਡੂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ

2 ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ

2 ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉ ਕੇਂਦਰ

6450 ਪਿੰਡ

1 ਮਿਸ਼ਨ

2013 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 127 ਪਿੰਡਾਂ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਉਦਮ ਅਕਾਲ ਅਕੈਡਮੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ।

ਇਕ ਸਿੱਖ ਲਈ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਇਨਾਮ ਨਹੀਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਚਿਣਗ ਬਾਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਹਿਤ

ਗੁਰੂ ਕੀ ਕਾਸ਼ੀ

ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਲਈ

ਅਕਾਲ ਅਕੈਡਮੀ

ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ

Akal University

**ਸੈਮੀਨਾਰ
ਸਮਾਗਮਾਂ
ਦਾ ਵੇਰਵਾ**

ਇੰਡੀਅਨਾਪੋਲਿਸ 19 ਜੁਲਾਈ - ਸ਼ਾਮੀ 7:00 ਵਜੇ ਤੋਂ

Sikh Satsang of Indianapolis: 10950 South Eastern Ave., Indianapolis, IN 46239

20 ਜੁਲਾਈ - ਸਵੇਰੇ 11:00 ਵਜੇ ਤੋਂ

Gurdwara Sri Hargobind Sahib Ji: 1090 S. Graham Rd., Greenwood, IN 46143

Contact: Parminder Singh 317-341-5537, Sukhdev Singh 317-250-3545,
Maninder Singh 317-710-5433

ਸ਼ਿਕਾਗੋ 20 ਜੁਲਾਈ - ਸ਼ਾਮੀ 6:00 ਵਜੇ ਤੋਂ

India House Banquet: 1521 W. Schaumburg Rd., Schaumburg, IL 60194

Contact: Gurcharan Singh Jhaj 847-330-1421, Gurbachan Singh Pappu 547-807-2110
Beant Singh Boparai 414-349-3449

No registration fees, complimentary dinner.

For registration text on this no Ravideep kaur 9726931077

Donate Through Bank

"ETERNAL CHARITABLE FOUNDATION" Chase Bank A/c in USA#: 988517371

Baru Sahib Charities of N. America

#BaruSahibHP

@kalgidhartrust

ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੁਕਸਾਨ ਰੋਕੂ ਬਿੱਲ ਪ੍ਰਵਾਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੁਕਸਾਨ ਰੋਕੂ ਬਿੱਲ-2014 ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਿੱਲ ਦੇ ਭਾਗ-2 (ਸੀ) ਵਿਚ 'ਰੇਲ ਜਾਂ ਸੜਕ ਆਵਾਜਾਈ ਰੋਕੂ' ਸਬਦ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਬਿੱਲ ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ, ਹੜਤਾਲ, ਬੰਦ, ਤੋਰੇਲ ਟਰੈਫਿਕ ਰੋਕ ਕੇ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ ਤੇ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਨੁਕਸਾਨ ਧਮਾਕੇ ਜਾਂ ਅਗਜ਼ਨੀ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸਾਲ ਤੱਕ ਤੇ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਾਲ 2010 ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਤਾਜ਼ਾ ਸੋਧ ਮੁਤਾਬਕ ਅਜਿਹੇ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਤੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ

ਵਿਅਕਤੀ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਬਿੱਲ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਬਿੱਲ ਮੁਤਾਬਕ ਤਕਰੀਬਨ ਪੁਰਾਣਾ ਖਰਤਾ ਹੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ਼ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਮਦ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਾਬਕ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲੈਣੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਈ-ਸਟੈਂਪਿੰਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਈ-ਸਟੈਂਪ ਨਿਯਮ, 2014 ਦੇ ਖਰਚੇ ਨੂੰ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਈ-ਸਟੈਂਪਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ

ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਫੀਸ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕੇਗੀ ਤੇ ਹੋਰਾਫੇਰੀ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਵੇਗੀ। ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਕੰਪਿਊਟਰਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਤਕਨੀਕੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਪਾਸਾਰ ਲਈ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਟੇਟ ਟੈਕਨੀਕਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬੁਨਿਆਦ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਦੂਸਰੀ ਤਕਨੀਕੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਹਿਕਾਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਪੂੰਜੀ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਐਕਟ 1961 ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਤੇ 15 ਸੋਧਣ ਅਤੇ ਦੀ ਨਵੀਂ ਧਾਰਾ 2 (ਐਮ) ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਹਿਕਾਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਸਹਿਕਾਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸੇਅਰ ਖਰੀਦ ਸਕਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਗੇ।

ਪੀ ਐਚ ਓ ਦਾ 'ਪੰਜਾਬੀ ਮੇਲਾ' 9 ਅਗਸਤ ਨੂੰ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਾਸਤ ਸੰਸਥਾ (ਪੀ ਐਚ ਓ) ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦਾ 'ਪੰਜਾਬੀ ਮੇਲਾ' ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 9 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਬਸੀਵੁਡ ਫਾਰੈਸਟ ਪ੍ਰੀਜ਼ਰਵ, ਐਲਕ ਗਰੂਵ ਵਿਚ ਸਵੇਰੇ 10 ਤੋਂ ਦੇਰ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਵਾਲੀਬਾਲ ਮੈਚ ਤੇ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਸ਼ੋਅ ਮੈਚ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਮਲਵਈ ਗਿੱਧਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵੰਨਗੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਦਸਤਾਰ ਮੁਕਾਬਲਾ ਵੀ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦਕਿ ਬੱਚਿਆਂ, ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਤੇ ਗੱਭਰੂਆਂ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਬੀਬੀਆਂ ਤੇ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਰਵਾਇਤੀ ਪਹਿਰਾਵੇ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਅਤੇ ਵੰਨ-ਸਵੰਨ ਪਹਿਰਾਵੇ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਲੰਮੀ ਗੁੱਤ (ਪਰਾਂਦੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾ) ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਨਾਮ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਮੇਲੇ ਲਈ ਕੋਈ ਦਾਖਲਾ ਫੀਸ ਨਹੀਂ। ਪਾਰਕਿੰਗ ਅਤੇ ਖਾਣਾ ਵੀ ਮੁਫਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਫੋਨ 630-549-5983, 847-975-3877, 847-833-5340 ਅਤੇ 224-456-8096 ਉੱਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਡਰੱਗ ਕੇਸ ਵਿਚ ਆਈ.ਜੀ. ਪਰਮਰਾਜ ਸਿੰਘ ਉਮਰਾਨਗਲ ਤੋਂ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ

ਜਲੰਧਰ: ਐਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ (ਈ.ਡੀ.) ਨੇ ਇਥੇ ਬੁਨਿਫਾ ਜ਼ੋਨ ਦੇ ਆਈ.ਜੀ. (ਪੁਲਿਸ) ਪਰਮਰਾਜ ਸਿੰਘ ਉਮਰਾਨਗਲ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ। ਉਮਰਾਨਗਲ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਸਰਗਨੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਰਾਜਾ ਕੰਧੋਲਾ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਲਈ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਈ.ਡੀ. ਨੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਦੋਂਕਿ ਉਮਰਾਨਗਲ ਨੇ ਵੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਧਾਰੀ ਰੱਖੀ।

ਪਰਮਰਾਜ ਸਿੰਘ ਉਮਰਾਨਗਲ

ਡਰੱਗ ਲਾਰਡ ਵਜੋਂ ਬਦਨਾਮ ਰਾਜਾ ਕੰਧੋਲਾ ਨੂੰ ਅਗਸਤ 2012 ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਮਗਰੋਂ ਈ.ਡੀ. ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਦੌਰਾਨ ਰਾਜਾ ਕੰਧੋਲਾ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਮਰਾਨਗਲ ਉਸ ਦਾ ਮਿੱਤਰ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਮਰਾਨਗਲ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਨੇੜਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਹਵਾਰਾ ਤੇ ਭਿਓਰਾ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਇਥੋਂ ਦੀ ਇਕ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬੁਝੈਲ ਜੇਲ੍ਹ ਕੇਸ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ ਤੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭਿਓਰਾ ਨੂੰ ਅਗਲੀ ਪੇਸ਼ੀ ਮੌਕੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਹੁਕਮ

ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਯੂ.ਟੀ. ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜੁਡੀਸ਼ਲ ਮਜਿਸਟਰੇਟ ਰਜਨੀਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੇਂਸਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਤਿਹਾਡ ਜੇਲ੍ਹ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਹਨ ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਗਲੀ ਪੇਸ਼ੀ ਮੌਕੇ 16 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹ ਜੇਲ੍ਹ ਵਾਰਡਨ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ, ਸਾਬਕਾ ਡਿਪਟੀ ਜੇਲ੍ਹ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਬੀ.ਐਮ. ਗਿੱਲ, ਸਾਬਕਾ ਜੇਲ੍ਹ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਡੀ.ਐਸ. ਰਾਣਾ ਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੰਦ ਸਿੰਘ, ਸੁਬੋਗ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨ ਲਏ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਕਲੀਵਲੈਂਡ ਦਾ ਖੇਡ ਮੇਲਾ 2 ਅਗਸਤ ਨੂੰ

ਕਲੀਵਲੈਂਡ, ਓਹਾਇਓ (ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਕਲੀਵਲੈਂਡ ਦਾ ਚੌਥਾ ਸਾਲਾਨਾ ਖੇਡ ਮੇਲਾ 2 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਲੋਂਗਵੁਡ ਪਾਰਕ, ਮੈਕਡੋਨੀਆ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਲੱਬ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ, ਵਾਲੀਬਾਲ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੌੜ, ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਦੌੜ, ਟੱਗ ਆਫ ਵਾਰ ਆਦਿ ਖੇਡਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਨਾਮੀ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀ ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਗੇ। ਜੇਤੂਆਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਗਿੱਧਾ, ਭੰਗੜਾ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੇਲੀਆਂ ਲਈ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਅਤੇ ਠੰਡੇ-ਮਿੱਠੇ ਜਲ ਦੀ ਛਬੀਲ ਦਾ ਉਚੇਚਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੇਵੀਨਾਰ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ 'ਚ ਕਾਰ ਸੇਵਾ 12 ਨੂੰ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ-ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ 12 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ 2 ਵਜੇ ਤੱਕ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਰਸੋਈ ਘਰ, ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਰਤੋਂ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਾਫ-ਸਫਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਸੰਗਤ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਪੱਤਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਲਈ ਵੈਜ਼ੀ ਪੀਜ਼ਾ ਅਤੇ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਦਾ ਉਚੇਚਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇਗਾ।

ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਵਿਚ ਮਕਾਨ ਵੇਚਣ/ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਾਂ

ਕਰਨ ਗਿੱਲ

Ph: (734) 612-9984

Either Buying or Selling a Home in Michigan "Always Go with the Winner"

COLDWELL BANKER

44644 Ann Arbor Road Plymouth, MI 48170

Email: KarnGill@Hotmail.com

Website: www.KarnGill.com

24 ਘੰਟੇ ਸੱਤੇ ਦਿਨ ਸੁਣੋ

Listen on :
Radio Sets (CA, WA, NV)
Dial in
832-551-5029 or 605-475-6868
Android & iPhone App

www.PunjabiRadioUSA.com
Ph: 408-272-5200

INDIAN BAZAAR

ਇੰਡੀਅਨ ਬਜ਼ਾਰ

334 S. Emerson Ave., GREENWOOD, IN 46143

ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਗਰੋਸਰੀ ਅਤੇ ਮਿਠਾਈਆਂ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ

- ਖਾਣਾ ਸ਼ੁੱਧ ਵੈਸ਼ਨੋ, ਤਾਜ਼ਾ ਸਮੋਸੇ, ਚਾਟ, ਥਾਲੀ
- ਕੈਟਰਿੰਗ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
- ਵੱਡੇ ਆਰਡਰ ਲਈ ਸਪੈਸ਼ਲ ਰੇਟ
- ਤਾਜ਼ਾ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਹਰ ਵੀਰਵਾਰ

ਇਕ ਵਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ, ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਹੀ ਆਓਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਿਟੀ 'ਚ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਰੇਟ 'ਤੇ ਮਿਲੇਗੀ।
ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਗਰੋਸਰੀ ਸਟੋਰ
ਸੱਤੇ ਦਿਨ ਖੁੱਲ੍ਹਾ-ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਤੋਂ ਰਾਤ 9 ਵਜੇ ਤੱਕ

Call India
and world wide

ਸਾਫ ਸੁਥਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਸਰਵਿਸ

25 ਭਾਲਰ ਵਿਚ 37½ ਘੰਟੇ

ਹੁਣ ਤੁਹਾਡੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਇਲਾਕੇ ਇੰਡੀਆਨਾ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਡੀਲਰ ਨੂੰ ਰਾਲ ਕਰੋ ਅਤੇ ਡੀਲ ਲਵੋ।

Local Dealer in Indiana

Preet Boutique

Call Now 317-603-4018

Sukhpreet Kaur

334, South Emerson Ave, Green Wood In. 46143
spkaurus@yahoo.co.in www.canamfone.com

ਆਪਣੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾਓ
DESIGNER LEHANGAS,
SUITS, SAREES,
KIDS WEAR

ਡਿਜ਼ਾਈਨਰ ਲਹਿੰਗੇ,
ਸੂਟ ਤੇ ਸਾੜੀਆਂ
ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ

Gulha Bhangra Dressess On Rent
Preet BOUTIQUE

ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸ਼ਗਨਾਂ ਲਈ ਕਲੀਰੇ, ਗਾਨੇ, ਸੁਰਮੇਦਾਨੀ, ਕਿਰਪਾਨ, ਕਲਗੀ, ਸਿਹਰਾ, ਚੂੜਾ, ਜਾਗੇ ਮਟਕੀ, ਪਰਾਂਦੀ ਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਕੁਝ ਮਿਲਦਾ ਹੈ

Call: 317-603-4018, 317-332-1387

E-mail: spkaurus@yahoo.co.in
Facebook preetboutique

Ph: 317-534-5151, 317-997-9140

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

Inspiring the Sikh Youth of Chicago

16th Annual

ਸਾਲਾਨਾ ਗੁਰਮਤਿ ਕੈਂਪ
'ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰ'

28 ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਗਸਤ 2014

ਸਥਾਨ: ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ

Gurmat Camp

Theme: "Nirbhua Nirviar"
A World Without Fear! Without Hate!

Date: July 28th – August 1st 2014

Where: SRS Palatine

What will you Learn?

ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਆਪਣਾ-ਆਪ ਪਛਾਣਨ ਲਈ, ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਜਾਣਨ ਲਈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਲਈ, ਦਿਲ-ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਾਲੇ ਕੀਰਤਨ, ਪ੍ਰੇਰਨਾਦਾਇਕ ਚਰਚਾ, ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਨੋਰੰਜਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਲਈ

ਕੌਣ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ?

ਇਸ ਕੈਂਪ ਵਿਚ 5 ਸਾਲ ਅਤੇ ਉਪਰ ਦੀ ਉਮਰ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ।

Japji Sahib

Learn about yourself, your Guru, and your heritage
Vibrant Kirtan, Inspirational talks, Sewa and Fun Activities
Who can attend? : All children from ages 5 and up.

Register your child to secure a spot

Sikh Religious Society (Chicago)

1280 Winnetka Street, Palatine, IL 60067

Phone: Amardev Singh: 708-612-7963, Surjit Kaur: 224-306-7483

Visit Us @: www.srschicago.com, Email: SRSGurmatschool@gmail.com

Sponsors requested for Langar (Breakfast, Lunch, Snacks, Dinner)

Volunteers required.

ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਦਾ ਖੇਡ ਮੇਲਾ 27 ਨੂੰ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਪੀ ਸੀ ਐਸ) ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦਾ 20ਵਾਂ ਸਾਲਾਨਾ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਮੇਲਾ-ਬਾਸਕਟਬਾਲ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਐਤਵਾਰ, 27 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 9 ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 7 ਵਜੇ ਤੱਕ ਫੈਲਕਨ ਪਾਰਕ (2195 ਨਾਰਥ ਹਿਕਸ ਰੋਡ) ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਲਈ ਟੀਮਾਂ 20 ਜੁਲਾਈ ਤੱਕ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਵੈਬਸਾਈਟ www.PCSChicago.org ਉੱਤੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕਰਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਫੀਸ 50 ਡਾਲਰ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਜੇਤੂ ਟੀਮ ਲਈ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ 1000 ਡਾਲਰ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ 500 ਡਾਲਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਪੋਰਟਸ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿੱਲੋ ਫੋਨ: (847) 814-6566, ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਫੋਨ: (847) 414-0101, ਪਰਦੀਪ ਦਿੱਲ ਫੋਨ: (630) 346-7245 ਜਾਂ ਰੋਨੀ ਕੁਲਾਰ ਫੋਨ: (312) 318-4426 ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕੈਨਸਸ ਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਤੰਦੂਰੀਏ ਤੇ ਡਿਸ਼ ਵਾਸ਼ਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਕੈਨਸਸ ਸਿਟੀ, ਮਿਜ਼ੋਰੀ ਵਿੱਚ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਤੰਦੂਰੀਏ, ਡਿਸ਼ ਵਾਸ਼ਰ, ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ, ਸਹਾਇਕ ਕੱਚੀ ਕੁੱਕ, ਵੇਟਰ ਤੇ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ
ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਫੋਨ: 816-806-6065

ਕਲਿੰਟਨ ਜੋੜੀ ਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਬਿੱਲ ਤੇ ਹਿਲੇਰੀ ਕਲਿੰਟਨ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਸਿਆਸਤ ਲਈ ਇਕ ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਧਨ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ, ਜੋ 2016 ਵਿੱਚ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਪਰ ਤੌਲ ਰਹੀ ਇਸ ਆਗੂ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਲਈ ਵੱਡਾ ਸਹਾਇਕ ਕਾਰਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਵਾਲ ਸਟਰੀਟ ਜਰਨਲ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਕਮਾਲ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਜੋੜੀ ਨੇ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਚਲਾ ਕੇ, ਮੁੱਲ ਦੇ ਭਾਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਤੇ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੇ ਨੈੱਟਵਰਕ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਨੀਤੀਗਤ ਟੀਚੇ ਅੱਗੇ ਵਧਾਏ ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਹਿਰੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੇ ਹਿਲੇਰੀ ਨੂੰ 2016 ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਵਿੱਤੀ ਲਾਭ ਵੀ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਚੋਣ ਲੜਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਸਨਅਤੀਦਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਬਿੱਲ ਕਲਿੰਟਨ ਦੇ

ਅਹੁਦਾ ਛੱਡਣ ਮਗਰੋਂ ਲਾਂਭੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਭਾਵੇਂ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਵੀ ਉਸੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਫੰਡ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਖਿੱਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਿਲੇਰੀ, ਜੋ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਿਆਰੀ ਨੇਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਲਈ ਅਗਲੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਜਲਦੀ ਹੀ ਧਨ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਕਾਫੀ ਅਗਾਂਹ ਲੰਘ ਜਾਵੇਗੀ, ਜੋ 2012 ਵਿੱਚ ਖਰਚੇ ਦੇ

ਅਰਬ ਡਾਲਰਾਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਰਹਿਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਹਨ। ਲਪਬੀਕਾਰ ਤੇ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਧਨ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਿੱਕ ਹੋਲਟ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਲਿੰਟਨ ਜੋੜੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਲਈ ਡੈਮੋਕਰੇਟਾਂ ਲਈ ਧਨ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬੇਜੋੜ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੇ ਵਿੱਚ ਕਲਿੰਟਨ ਜੋੜੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ 2-3 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਗਤ, ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। 1 ਤੋਂ 2 ਬਿਲੀਅਨ ਤੱਕ ਰਕਮ ਸਨਅਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਆਈ ਸੀ। ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਜੋੜੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਸੁਆਲ ਹੈ ਤਾਂ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਹਿਲੇਰੀ ਨੇ ਏ.ਬੀ.ਸੀ. ਟੀਵੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਛੱਡਣ ਵੇਲੇ ਵਿੱਤੀ ਪੱਖੋਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਬਲਕਿ ਕਰਜ਼ਾਈ ਸਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੈਲਸੀਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਤੇ ਹੋਰ ਲੋੜਾਂ ਲਈ ਕਈ ਕੁਝ ਗਹਿਣੇ ਰੱਖਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਯੇਲ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹੀ ਵਕੀਲ ਹਿਲੇਰੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ 2012 ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਸੰਪਤੀ 50 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਦੋ ਕਰੋੜ 55 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਸੀ।

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@yahoo.com

Lowest Fares With Excellent Service

United Airlines
British Airways

For Emergency
Call anytime at
847-673-3825

Jet Airways, Air India,
KLM, Lufthansa,
Delta, Qatar Airlines.

EARLY BIRD SALE!!!!

Domestic fares
available

ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ

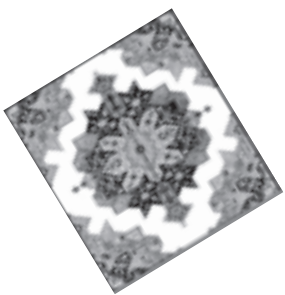
ਘਰਾਂ/ਦਫਤਰਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਕਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਟੀ ਦਾ ਕਾਰਪੈਟ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਪੁਆਉ

ਦੀਵਾਨ ਐਵਨਿਊ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿੱਚ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਟੋਰ ਜਿੱਥੋਂ ਤੁਸੀਂ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹੋ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੇ ਰੰਗ ਹਰ ਇਕ ਕਵਾਲਿਟੀ ਵਿੱਚ, ਕੀਮਤਾਂ ਇਨੀਆਂ ਘੱਟ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ! ਆਓ! ਦੇਖੋ ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਬੇਹਤਰੀਨ ਚੋਣ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ੋਅਰੂਮ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

ਹਾਰਡਵੁੱਡ ਫਲੋਰ, ਕਿਚਨ ਕੈਬਨਿਟ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਲੋਰ ਉਪਲਬਧ

ਫਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟ, ਆਰਡਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਕਾਰਪੈਟ ਪਾਵਾਂਗੇ

Same day service in Chicago and suburbs

Amar Carpets Inc

ਵੈਸਟਰਨ ਐਵਨਿਊ ਤੋਂ ਅਧਾ ਬਲਾਕ ਵੈਸਟ, 2423 W Devon Ave. Chicago IL 60659

ਕਾਲ ਕਰੋ : ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

Ph: 773-508-5253, 773-507-8043, Fax: 773-508-5249

ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ

ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ

ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਡੀਪੋਰਟ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ?
ਜਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ
ਕੇਸ ਬੰਦ ਹੈ?

ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਅਟਾਰਨੀ ਪੰਨੂੰ

ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਡਿਫੈਂਸ

- ਬੋਰਡ ਆਫ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਪੀਲਜ਼
- 9th & 2nd ਸਰਕਿਟ ਅਪੀਲਜ਼
- ਕੈਨਸੇਲੇਸ਼ਨ ਆਫ ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ (10 ਸਾਲਾ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕੇਸ)
- ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਮੋਸ਼ਨ ਮੁਫਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

NEW YORK
T 718.672.8000
75-20 ASTORIA BLVD, SUITE 170
JACKSON HEIGHTS, NEW YORK 11370

CALIFORNIA
T 510.796.9000
39180 LIBERTY STREET, SUITE 118
FREEMONT, CA 94538

* ADMITTED IN THE STATE OF NEW YORK ONLY

Punjab Times

Established in 2000
15th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Email: punjabtimes1@sbcglobal.net
www.punjabtimesusa.com

Editor:

Amolak Singh Jammu
Astt. Editors:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh

Photographer

Kamaljit Singh Virdi
Ph. 847-502-2703

Our Columnists

Ashok Bhaura
Tarlochan Singh Dupalpur
Baljit Basi
Major Kular
Corrpondents
Detroit, MI
Rajinder Syan
734-261-0936
New York
Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395

Postmaster: Please send
address changes to Punjab Times,
20451 N. Plum Grove Rd., Palatine,
IL 60074

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Missisipi,
Iowa, Arkansas, Texas, Virginia, Ne-
vada, Washington, Oregon, Arizona,
Georgia, Florida, New York, New
Jersey, Connecticut, Oklahoma, Penn-
sylvania, Missouri, Kentucky

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 95 ਡਾਲਰ,
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 450 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ
ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ
ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ
ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ
ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ
ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ
ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ
ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ
ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the
articles published in the columns
of Punjab Times are that of
their writers, and it is not
implied that Punjab Times
endorses them.

Sameway Punjab Times
does not necessarily endorses
the claims made in the
advertisements published in
Punjab Times.

**All disputes subject to
Chicago jurisdiction.**

ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਵਾਲੇ ਟੀਚਿਆਂ ਤੋਂ ਪਛੜ ਰਿਹਾ ਹੈ ਭਾਰਤ

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ: ਭਾਰਤ ਹਾਲੇ ਵੀ
ਗਰੀਬੀ ਤੋਂ ਜੱਚਾ-ਬੱਚਾ ਮੌਤਾਂ ਜਿਹੀਆਂ ਅਲਾਮਤਾਂ
ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਕਈ ਆਲਮੀ ਟੀਚੇ
ਇਸ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੀ ਕਰ ਲਏ ਹਨ। ਦਹਿਸਦੀ
ਵਿਕਾਸ ਟੀਚਿਆਂ (ਐਮ.ਡੀ.ਜੀ.) 'ਤੇ ਸੰਯੁਕਤ
ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ
ਹੈ ਕਿ 2015 ਦੀ ਮਿਥੀ ਸੀਮਾ ਤੱਕ ਰਹਿੰਦੇ
ਟੀਚੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਯਤਨ
ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। 'ਦਹਿਸਦੀ ਵਿਕਾਸ ਟੀਚੇ
ਰਿਪੋਰਟ 2014' ਇਥੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ
ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਬਾਨ ਕੀ ਮੂਨ ਨੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ
ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਆਲਮੀ ਐਮ.ਡੀ.ਜੀ.
ਟੀਚੇ ਜਿਵੇਂ ਗਰੀਬੀ ਘੱਟ ਕਰਨ, ਪਾਣੀ ਦੇ ਸਾਫ-
ਸੁਥਰੇ ਸਾਧਨਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਵਧਾਉਣ, ਝੁੱਗੀਆਂ-
ਝੌਂਪੜੀਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪੱਧਰ
ਬਿਹਤਰ ਕਰਨਾ ਤੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ
ਲੜਕੇ-ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ ਇਕਸਾਰਤਾ ਆਦਿ ਵਿਚ
ਚੰਗੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਟੀਚੇ 2015 ਦੀ ਮਿਆਦ
ਤੱਕ ਪੂਰੇ ਕਰ ਲਏ ਜਾਣੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਲਈ

ਚਾਲੂ ਰੁਝਾਨ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਪਏਗਾ। 2000
ਵਿਚ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ
ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਦੇ ਆਗੂ ਜਿਹੜੇ ਅੱਠ ਗਰੀਬੀ ਵਿਰੋਧੀ
ਟੀਚਿਆਂ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕੀਤੇ ਯਤਨਾਂ ਦਾ ਬਿਲਕੁਲ ਸੱਜਰਾ
'ਆਲਮੀ ਸਕੋਰ-ਕਾਰਡ' ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ।
ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਕਈ ਅਲਾਮਤਾਂ ਜਿਵੇਂ

ਜੱਚਾ-ਬੱਚਾ ਮੌਤ ਦਰ ਘੱਟ ਕਰਨੀ ਤੇ ਸਾਫ-
ਸਫਾਈ ਤੇ ਅਰੋਗਤਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੇ ਟੀਚੇ 2015
ਤੱਕ ਪੂਰੇ ਹੁੰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੇ। ਰਿਪੋਰਟ
ਮੁਤਾਬਕ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ 1.25 ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਰਾਸ਼ੀ
'ਤੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਵੱਡੀ ਆਬਾਦੀ ਦੱਖਣੀ
ਏਸ਼ੀਆ ਤੇ ਸਬ-ਸਹਾਰਾ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੈ।
2010 ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ 1.2 ਅਰਬ ਗਰੀਬਾਂ

ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਸਨ।
2012 ਵਿਚ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ
ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦਰ ਵੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ
ਵੱਧ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ 14 ਲੱਖ ਬੱਚੇ ਪੰਜਵੇਂ
ਜਨਮ ਦਿਨ ਤੱਕ ਪੁੱਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਰ
ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਜੱਚਾ ਮੌਤ ਦਰ ਵੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ 2013
ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀ ਲੱਖ ਪਿੰਡੇ 230 ਸੀ ਜੋ ਵਿਕਸਤ
ਮੁਲਕਾਂ ਨਾਲੋਂ 14 ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਤੇ
ਨਾਈਜੀਰੀਆ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜੱਚਾ ਮੌਤਾਂ
ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਤੇ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹੇ
ਵਿਚ ਜੰਗਲ-ਪਾਣੀ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਅੰਕੜਾ
ਵੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਹੈ। ਮਲੇਰੀਆ ਤੇ ਟੀ.ਬੀ.
ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ ਵੀ ਰੰਗ ਲਿਆ ਰਹੀ ਹੈ।

ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਸੰਸਦੀ ਚੋਣ ਲੜੇਗੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਾਈ

ਮੈਲਬਰਨ: ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ
ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਕ ਪੰਜਾਬਣ ਇਸ ਵਾਰ
ਸੂਬਾਈ ਚੋਣਾਂ ਲੜੇਗੀ। ਮੁਲਕ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਸੂਬੇ,
ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਦੀਆਂ ਨਵੰਬਰ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ
ਸੰਸਦੀ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਅਮਿਤਾ ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਸੱਤਾਧਾਰੀ
ਲਿਬਰਲ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਨੇ
ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਲਾਨਿਆ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ
ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਅਮਿਤਾ ਗਿੱਲ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਗਈ
ਹੈ। ਮੈਲਬਰਨ ਦੇ ਉੱਤਰੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪੈਂਦੀ
ਬੰਡੂਰਾ ਸੀਟ ਤੋਂ ਗਿੱਲ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੋਵੇਗੀ।
ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਮੋਗਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਰਣੀਕੇ ਨਾਲ
ਸਬੰਧਤ ਅਮਿਤਾ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ
ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ
ਵਿਚ ਬ੍ਰਿਗੇਡੀਅਰ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਏ ਸਨ। ਪਰਿਵਾਰ
ਸਮੇਤ 2005 ਵਿਚ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਆਉਣ
ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ
ਇਥੇ ਇਕ ਕਾਲਜ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਬਜਟ ਵਿਚ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗੀ ਤਰਜੀਹ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਪਰਮਿੰਦਰ
ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਵੱਲੋਂ 16 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ
ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਜਟ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਵਾਂ
ਟੈਕਸ ਲਾਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ
ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਜਟ ਦਾ ਇਕ
ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਸਿਹਤ, ਸਿੱਖਿਆ, ਦਿਹਾਤੀ
ਸੜਕਾਂ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਤੇ ਸਿੱਜਾਈ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ
ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਬਜਟ ਦਾ ਆਕਾਰ 61000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ
ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਬਜਟ
56051 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਨਾਲੋਂ ਤਕਰੀਬਨ 10
ਫੀਸਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਯੋਜਨਾ ਬਜਟ ਦਾ
ਆਕਾਰ ਵੀ 2013-14 ਦੇ 16125 ਕਰੋੜ
ਰੁਪਏ ਨਾਲੋਂ 12 ਫੀਸਦੀ ਵੱਧ ਭਾਵ 18000
ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋਵੇਗਾ। ਉੱਜ, ਮਾਤੀ ਖ਼ਬਰ ਇਹ
ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਤੀ ਪਾਏਦਾਰੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਟੀਚੇ
ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਇਕ ਫਿਰ ਨਾਕਾਮ ਹੋ
ਗਿਆ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਦਾ ਵਿੱਤੀ ਘਾਟਾ 2012-13
ਵਿਚ 9395 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 2013-
14 ਦੌਰਾਨ 9500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਗਿਆ।
ਵਿੱਤੀ ਪਾਏਦਾਰੀ ਲਈ ਇਹ ਸੂਬੇ ਦੀ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ
ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ
ਚਾਹੀਦਾ। ਮਾਲੀਆ ਘਾਟਾ 4632 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ
ਰਹਿਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਜਦਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਚਾਲੂ
ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਘਾਟਾ ਕੇ 1746 ਕਰੋੜ
ਰੁਪਏ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਟੀਚਾ ਸਿੱਧਿਆ ਸੀ।

ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਾਰੇ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਇਕ ਨਾ ਚੱਲੀ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੀਆਂ 90 ਵਿਚੋਂ 36 ਵਿਧਾਨ
ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਚੰਗਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ।
ਕਾਂਗਰਸ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ
ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭੁਗਤ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਹੁਣ
ਅਕਤੂਬਰ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣ ਜਾ
ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵੇਲਾ ਹੱਥੋਂ
ਖੁੰਝਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ।

ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖ ਵੀ ਆਪਣਾ ਸਿਆਸੀ
ਭਵਿੱਖ ਆਪ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਵੱਖਰੀ
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਉਹ ਆਪਣੀ
ਵੱਖਰੀ ਸਿਆਸੀ ਹੋਂਦ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ
ਹਨ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵੱਖਰੀ
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਬਣਨ ਨਾਲ ਉਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ
ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿਚ
ਵੰਗਾਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਫੈਸਲੇ
ਖੁਦ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਉਧਰ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ
ਕਮੇਟੀ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ
ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ
ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ
ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ
ਕੋਲ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ
ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ
ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦੇ ਰੋਅ ਵਿਚ
ਹਨ। ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ
ਆ ਰਹੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਡਰਦਿਆਂ
ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ
ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨਕਾਰ
ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਦੋ
ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਸ਼ਾਹ-ਅਸਵਾਰ ਬਣ ਕੇ ਵਿਚਰਦੇ
ਆ ਰਹੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਨੂੰ
ਹਰਿਆਣਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਬਣਨ ਨਾਲ
ਵੱਡੀ ਵੰਗਾਰ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ
ਕਮੇਟੀ ਬਣਨ ਨਾਲ ਬਾਦਲ ਦਲ ਦੇ ਖਿਲਾਫ
ਇਕ ਬਦਲਵਾਂ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਣ ਦੀ
ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਲੀ
ਵਿਚ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਧੜਾ, ਬਾਦਲ
ਦਲ ਵਿਰੁੱਧ ਬਦਲਵੇਂ ਧੜੇ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ
ਸੀ ਪਰ 2013 ਦੀਆਂ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ
ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਲਾਮਿਸਾਲ
ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਬਾਦਲ ਦਲ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ

ਇਕੋ-ਇਕ ਸਿਰਮੌਰ ਸਿਆਸੀ ਸੰਸਥਾ ਹੋਣ
ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਸਾਲ 2011
ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ
ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਇਕ ਨੂੰ
ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤ ਲੈਣ ਬਾਅਦ
ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ
ਵਿਰੁੱਧ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਦਾ ਫਤਵਾ ਹੀ ਕਰਾਰ ਦੇਣ

ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਸਵਾਲ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਖਰਾ ਹਰਿਆਣਾ
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਕਾਨੂੰਨੀ
ਹੱਕ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਬਿੱਲ
ਪਾਸ ਹੋਣ ਬਾਅਦ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ
ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜਪਾਲ ਕੋਲ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ
ਸਹੀ ਪਾਉਣ ਬਾਅਦ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ
ਲਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ
ਦੇ ਬਟਵਾਰੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ
ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਭਾਵ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪੰਜਾਬ
ਖੇਤੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ
ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ
ਰਹਿਣਗੀਆਂ। ਜਦ ਤੱਕ ਬਦਲਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧ
ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤਦ ਤੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ
ਕੰਮ ਚਲਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 72 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ 3
ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਬਦਲਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣ
ਗਿਆ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ
ਵਜੂਦ ਖਤਮ ਕਰ ਲਵੇਗਾ। ਅਜਿਹਾ ਬਿੱਲ ਪੇਸ਼
ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ
ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰਤ
ਨਹੀਂ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਉੱਘੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਹਰ ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ
ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜੱਜ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ
ਗੱਲ ਦੁਹਰਾਈ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ
ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਅਸੈਂਬਲੀ 1925 ਵਿਚ
ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। 1966
ਵਿਚ ਬਣੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ
72 ਵਿਚ ਜਦ ਤੱਕ ਬਦਲਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਨਹੀਂ
ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਤਦ ਤੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ

ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ
ਅਕਤੂਬਰ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ
ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਵੱਖਰੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ
ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਪਣਾਇਆ ਪੈਂਤੜਾ ਚੋਣਾਂ
ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਰਾਜ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ
ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਲਈ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਵੀ ਪੇਸ਼
ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਕੰਮ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ
ਕਹੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਜਦ ਬਦਲਵਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋ ਗਿਆ
ਤਾਂ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਹੀ ਖਤਮ
ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਦਾਹਰਨ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਦ
ਹਰਿਆਣਾ ਨੇ ਖੇਤੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹਰਿਆਣਾ
ਬਣਾ ਲਈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ
ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕਾਲਜਾਂ ਤੋਂ ਦਖਲ ਆਪਣੇ-ਆਪ
ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸਾਬਕਾ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ
ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਦਾ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਾਂ ਦੇ
ਬਟਵਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਇਕ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ
ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ
ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ
ਮਿਸਾਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ
ਦਾ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਤਿੰਨ ਰਾਜਾਂ ਤੱਕ ਸੀ, ਪਰ
ਜਦ ਹਰਿਆਣਾ ਨੇ ਨਵੀਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ
ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ ਤਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਤੋਂ ਕੋਈ
ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਲਈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ
ਕਰਨ 'ਤੇ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਸਹੀ ਪੈਣ ਨਾਲ ਇਹ
ਕਾਨੂੰਨ ਬਣ ਗਿਆ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀ
ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹੇਠਲੇ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅੰਦਰਲੇ
ਸਾਰੇ ਖੇਤੀ ਕਾਲਜ ਉਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ
ਅਧੀਨ ਚਲੇ ਗਏ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ
ਰਮੇਸ਼ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ
ਰਾਜਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਮਾਮਲਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ
ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲੈਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ
ਹੋਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ
ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਬਿਲ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ
ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਭੇਜੇਗੀ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਦੀ
ਸਿਫਾਰਸ਼ ਉੱਪਰ ਹੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਹਾਂ ਜਾਂ ਨਾਂਹ
ਕਹਿਣਗੇ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ

ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ

ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿਆੜਾ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੁਰਾ
ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਕੀਮਾਂ ਦੀ ਮਾਇਆ ‘ਤੇ ਮਾਰੀ ਕੁੰਡਲੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਾਲੀ ਤੰਗੀ ਦੀ ਮਾਰ ਅਕਸਰ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਝੱਲਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਸੂਬੇ ਵਿਚਲੇ ਗਰੀਬੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਰਹਿੰਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ, ਵਿਧਵਾਵਾਂ ਤੇ ਅੰਗਹੀਣਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਇਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਰੋਕ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਾਲ 2013-14 ਦੌਰਾਨ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲਈ ਆਈ ਗਰਾਂਟ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਚਲੰਤ ਮਾਲੀ ਸਾਲ (2014-15) ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਗਰਾਂਟ ‘ਤੇ ਵੀ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਲੰਘੇ ਮਾਲੀ ਵਰ੍ਹੇ ਦੌਰਾਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਿੰਨਾਂ ਪੈਨਸ਼ਨ ਸਕੀਮਾਂ ਲਈ 64.32 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ

ਹੁਣ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਅਗਲੀ ਗਰਾਂਟ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ

ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਨੇ 53 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ 20 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਹੀ ਭੁਗਤਾਨ ਹੋਇਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 2013-14 ਦੌਰਾਨ ਹੀ 11.23 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਪੈਨਸ਼ਨ ਸਕੀਮਾਂ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਤਾਂ ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਵੀ ਚੁੱਪ ਧਾਰ ਲਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲੰਘੇ ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ 64 ਕਰੋੜ 32 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਵਿਚੋਂ 20 ਕਰੋੜ

ਰੁਪਏ ਹੀ ਜਾਰੀ ਹੋ ਸਕੇ ਤੇ ਵਿਭਾਗ ਬਿਰਧਾਂ ਨੂੰ ਜੂਨ, ਵਿਧਵਾਵਾਂ ਤੇ ਅੰਗਹੀਣਾਂ ਨੂੰ ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਹੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਸਕਿਆ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਲਡ ਏਜ ਪੈਨਸ਼ਨ ਸਕੀਮ ਤਹਿਤ ਬਿਰਧਾਂ ਨੂੰ 60 ਤੋਂ 79 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ 200 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਤੇ 80 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 500 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਕ ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲਈ

ਮਿਲੀ ਗਰਾਂਟ ਦੀ ਜੇਕਰ 50 ਫੀਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਭੇਜ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਲਈ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਗਰਾਂਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮਹਿਜ਼ 30 ਫੀਸਦੀ ਹੀ ਹੋ ਸਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਗਰਾਂਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ। ਕੇਂਦਰੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ‘ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਲਡ ਏਜ, ਵਿਧਵਾ ਤੇ ਅੰਗਹੀਣਤਾ’ ਨਾਮੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸਕੀਮਾਂ ਚਲਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਬੁਢਾਪਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਾ

ਭੁਗਤਾਨ ਜੂਨ 2013 ਤੱਕ ਦਾ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਦੂਜੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਅਗਸਤ 2013 ਤੱਕ ਹੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗਰੀਬੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਰਹਿੰਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਬਿਰਧ ਜੋ ਇਸ ਸਕੀਮ ਤਹਿਤ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਦੀ ਗਿਣਤੀ 155413 ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਧਵਾਵਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 15859 ਤੇ ਅੰਗਹੀਣਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 3926 ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਵੀ 79 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ 200 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਤੇ 80 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 500 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 175998 ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਨਾ ਦੇ ਕੇ ਘੋਰ ਗਰੀਬੀ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਰਕਮ ਸਿੱਧੀ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਜਮਾਂ ਹੋਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਜ਼ਮੀਨ ਘੁਟਾਲਾ ਕੇਸ ਵਿਚ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਨਿੱਜੀ ਪੇਸ਼ੀ ਤੋਂ ਛੇਟ

ਮੁਹਾਲੀ: ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਗਰ ਸੁਧਾਰ ਟਰੱਸਟ ਜ਼ਮੀਨ ਘੁਟਾਲੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਚੌਧਰੀ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਹੋਰਨਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦਰਜ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੱਤ ਜੁਲਾਈ ‘ਤੇ ਅੱਗੇ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਂਜ਼ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਮੌਕੇ ਸਾਬਕਾ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਰੋਹਿਤ ਸ਼ਰਮਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਜਦੋਂਕਿ ਚੌਧਰੀ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਣੇ ਬਾਕੀ ਨਾਮਜ਼ਦ ਮੁਲਜ਼ਮ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਰਾਹੀਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਨਿੱਜੀ ਪੇਸ਼ੀ ਤੋਂ ਛੇਟ ਮੰਗੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਈ ਹੈ।

ਬਠਿੰਡਾ: ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਵਾਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਚੋਣ ਫੰਡ ਦੇਣ ਵਿਚ ਰੱਜ ਕੇ ਕੰਜੂਸੀ ਵਿਖਾਈ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਮ ‘ਤੇ ਹੀ ਚੋਣ ਲੜੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਇਕੱਲੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਪੰਜ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਚੋਣ ਫੰਡ ਦਿੱਤਾ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਕੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਮਿਲਿਆ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਸੰਗਰੂਰ ਤੋਂ ਵਿਜੇਇੰਦਰ ਸਿੰਗਲਾ ਨੂੰ 15 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅੰਬਿਕਾ ਸੋਨੀ ਨੂੰ 50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਚੋਣ ਫੰਡ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਸਮੇਤ ਬਾਕੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਬਾਂਹ ਨਹੀਂ ਫੜੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਅਰੁਣ ਜੋਤਲੀ ਨੂੰ 30 ਲੱਖ ਤੇ ਵਿਨੋਦ ਖੰਨਾ ਨੂੰ 4.63 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਚੋਣ ਫੰਡ ਦਿੱਤਾ।

ਬਠਿੰਡਾ ਤੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਕੋਈ ਚੋਣ ਫੰਡ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿਚੋਂ ਹੀ 13.89 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਚੋਣਾਂ ‘ਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤੇ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਚੋਣ ਫੰਡ ਦਿੱਤਾ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ

ਕੈਪਟਨ ਸਮੇਤ ਕਈ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਲਿਆ ਕਰਜ਼ਾ

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਵਾਸਤੇ ਰਾਣਾ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਤੁਲ ਨੰਦਾ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਮੀਜ਼ਾ ਹਕੀਮ ਨੇ ਕੈਪਟਨ ਨੂੰ 15 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਚੋਣ ਫੰਡ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ 32.17 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿਚੋਂ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਤੋਂ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੇ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਨੇ 40 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਜੇਬ ਵਿਚੋਂ ਖਰਚੇ ਹਨ। ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਨੀਤ ਕੌਰ ਦਾ 52.45 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੇ ਸੰਗਰੂਰ ਤੋਂ ਵਿਜੇਇੰਦਰ ਸਿੰਗਲਾ ਦਾ 23.02 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚਾ ਹੋਇਆ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਚੋਣ ਖਰਚ 28.15 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਦਾ 29.97 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਚੋਣ ਖਰਚ ਆਇਆ।

ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਤਰਫ਼ੋਂ ਕੋਈ ਚੰਦਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿਚੋਂ 40.10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ। ‘ਆਪ’ ਦੇ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਅਜਿਹੇ ਇਕਲੋਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ। ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੂੰ 11.74 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ 8.30 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਚੰਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਖਰਚ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਆਖਰੀ ਵੇਰਵੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚੋਣ ਖਰਚ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਤੋਂ ਵਿਨੋਦ ਖੰਨਾ ਨੇ 63.95 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ 10 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚੋਣ ਖਰਚ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦਮਾਜਰਾ ਦਾ 58.69 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੇ 52.28 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਚੋਣ ਖਰਚ ਕੀਤਾ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਚੋਣ ਖਰਚ 49.29 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਰਿਹਾ। ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚੋਣ ਖਰਚ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਅੰਬਿਕਾ ਸੋਨੀ ਦਾ 54.80 ਲੱਖ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਲੋਕਾਂ ਤਰਫ਼ੋਂ ਮਿਲੇ ਚੋਣ ਚੰਦੇ ‘ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ 154 ਲੋਕਾਂ ਨੇ 32.70 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਫੰਡ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ। 154 ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਔਰਤਾਂ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਰਪਾਲ

ਕੌਰ ਲੰਬੀ ਤੇ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਲੰਬੀ ਨੇ ਇਕ-ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਚੋਣ ਫੰਡ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ। ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ ਨੇ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਵਾਸਤੇ ਬੀ.ਐਸ. ਭੁੱਲਰ ਨਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ 40 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁੱਕਿਆ। ਰਵਨੀਤ ਬਿੱਟੂ ਨੂੰ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਵਾਸਤੇ 48 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁੱਕਣਾ ਪਿਆ। ਬਿੱਟੂ ਨੇ ਆਰ. ਕੇ. ਐਫ. ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੇ ਮੈਸਰਜ਼ ਮੈਮੋਰੇਬਲ ਮੈਮੋਂਟਸ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਹੈ।

ਅਰੁਣ ਜੋਤਲੀ ਨੂੰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤਰਫ਼ੋਂ ਕੋਈ ਚੰਦਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਜਦੋਂ ਕਿ ਵਿਨੋਦ ਖੰਨਾ ਨੂੰ 24.15 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਤੋਂ ਵਿਜੇ ਸਾਂਪਲਾ ਨੂੰ ਚਾਰ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਫੰਡ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਅਰੁਣ ਜੋਤਲੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੋਦੀ ਰੈਲੀ ‘ਤੇ 4.64 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੇ ਸੁਖਬੀਰ ਦੀ ਫੇਰੀ ਲਈ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਦਾ ਖਰਚ 75 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ। ‘ਆਪ’ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਫਰੀਦਕੋਟ ਤੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਨੇ 30.76 ਲੱਖ ਰੁਪਏ, ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਡਾ. ਧਰਮਵੀਰ ਗਾਂਧੀ ਨੇ 36.15 ਲੱਖ ਰੁਪਏ, ਸੰਗਰੂਰ ਤੋਂ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ 17.43 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੇ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੇ 28.64 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਚੋਣ ਖਰਚ ਕੀਤਾ।

ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਿੱਖਸ ਵਲੋਂ ‘ਪੰਜਾਬ ਬਚਾਓ’ ਮੁਹਿੰਮ ਅਰੰਭ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ, ਡੀ ਸੀ (ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਤਾਸਦੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਦੇ ਸੁਹਿਰਦ ਯਤਨਾਂ ਵਜੋਂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀ ‘ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਿੱਖਸ’ ਨੇ ‘ਪੰਜਾਬ ਬਚਾਓ’ ਮੁਹਿੰਮ ਅਰੰਭੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜ਼ਿਲੇ ਵਿਚ 26 ਬਿਸਤਰਿਆਂ ਵਾਲਾ ਇਕ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਊ ਕੇਂਦਰ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਹਸਪਤਾਲ ਲਾਗਲੇ 15 ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਮਿਆਰੀ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏਗਾ।

ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਹਸਪਤਾਲ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋਰ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਊ ਕੇਂਦਰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਫੰਡਰੇਜ਼ਰ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸੂਫੀ ਗਾਇਕ ਰੱਬੀ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਫੋਨ: 917-701-0515 ਤੋਂ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

Desi Bazar

916 E. Main Street #118, Greenwood, IN, 46143
Tel: 317-888-2040, Fax: 317-887-6116

We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets

J FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
J FRESH GOAT MEAT

10% off on all Gurudwara supplies
and Religious programs!!

We Are Open 7 Days a Week

ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

Freeway Travel Inc

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ, ਖਰਾ ਸੌਦਾ,
ਬਿਹਤਰ ਸਰਵਿਸ

Call Raju

Tel: 773-973-0200

Fax: 773-973-0557

2542 W Devon Ave. Chicago IL 60659

40 ਟਰੱਕ ਰਿਪੇਅਰ-ਓਕਲਹੋਮਾ

ਮਕੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ

ਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਡੀਜ਼ਲ
ਟਰੱਕਾਂ ਬਾਰੇ ਚੰਗੀ
ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਣ
ਵਾਲੇ ਮਕੈਨਿਕਾਂ ਦੀ
ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਫੋਨ: 832-512-7172

ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਕੈਥਲ: ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ 11 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੱਟੀ ਅਫ਼ਗਾਨ ਵਿਚ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ ਦੌਰਾਨ ਹਾਜ਼ਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਾ ਕੇ ਸਹਿਮਤੀ ਲਈ।

ਆਪਣੇ ਸੰਖੇਪ ਭਾਸ਼ਣ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੋਂ ਕਹਿੰਦੇ ਆਏ ਹਨ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਉਹੋ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰੇਗੀ ਜੋ ਸਿੱਖ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਹਲਫ਼ੀਆ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਵੀ ਹਲਫ਼ੀਆ ਬਿਆਨ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਸ੍ਰੀ ਹੁੱਡਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖ ਸੂਬੇ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਸ ਮੰਗ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਲਿਆ ਸੀ। ਕਾਫ਼ੀ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਹੱਕ ਵੀ ਬਣਦਾ ਹੈ।” ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ ਨੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, “ਸਿੱਖ ਬਹਾਦਰ ਕੌਮ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ

ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ।”

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੂੰ ਘੇਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਹੁੱਡਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਸ. ਬਾਦਲ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਸ. ਬਾਦਲ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਗੁਰੂਆਂ ਵਿਚ ਆਸਥਾ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਹਰਮੋਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੌਠਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਨ ਨਾਲ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀਆਂ ਮਿਲਣਗੀਆਂ ਤੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ ਪੈਸਾ ਵੀ ਇਥੇ ਹੀ ਭਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗ

ਪਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਹੁੱਡਾ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਮਗਰ ਭੱਜਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਣੀ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੰਡਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਹੁੱਡਾ ਨੂੰ ਬਾਦਲਾਂ ਤੋਂ ਨਾ ਡਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਦਲ ਸਿਰਫ਼ ਡਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਮਜ਼ਾਹੀਆ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਰਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਉਹ ਹੱਟੀ ਵਾਲੇ ਹੋਣ ‘ਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਡਰਦੇ, ਹੁੱਡਾ ਜੀ ਤਾਂ ਫੇਰ ਵੀ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਜਾਣ ਹਨ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਹੁੱਡਾ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵੀ ਪੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਹੋਇਆ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਉਥੋਂ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨਾਲ 1920 ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਹੋਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਵੰਡ ਹੋਣ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਵੇਲੇ 1920 ਵਿਚ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਲੰਮੀ ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਕਰਨੀ ਪਈ ਸੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸੁਤੰਤਰ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਇਕ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। 1925 ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਜਥੇਬੰਦੀ ਇਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਬਣ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੰਮ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ

ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਸੈਂਬਲੀ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਘੇਰਾ ਅਣਵੰਡਿਆ ਪੰਜਾਬ ਸੀ।

1999 ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ‘ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ’ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲੋਂ ਖੁੱਸ ਗਿਆ। ਹੁਣ 15 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਅਦ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਾਸਤੇ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨਾਲ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਖੁੱਸ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ 11 ਮੈਂਬਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੰਜ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਚੋਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਰਹੇ ਕਿ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਮੌਕੇ ਵੀ ਇੰਨਾ ਹੀ ਵਿਵਾਦ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਰਾਜਸਥਾਨ ਲਈ ਵੀ ਮੰਗ ਉਠੀ

ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਮੰਗ ਉਠੀ ਹੈ। ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪੁੱਜੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਐਡਵਾਕ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਲਈ ਉਥੋਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰ ਲਈ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਲਈ ਸਮਾਂ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ 15 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿੱਖ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ 25 ਸੀਟਾਂ ‘ਤੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋਣ ਨਾਲ ਬੈਰੀਕੇਡ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ।

18 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਬੱਝਾ ਸੀ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੁੱਢ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਦਾ ਮੁੱਢ 1996 ਵਿਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਬੱਝਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਜਗਦੀਸ ਸਿੰਘ ਝੀਂਡਾ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਰਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਧੌਕੇਸ਼ਾਹੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਦਿਆਂ ਹਰਿਆਣਾ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਭਾਰਿਆ ਸੀ। 1996 ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਜਗਦੀਸ ਸਿੰਘ ਝੀਂਡਾ ਨੇ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਧੜੇ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਲੜੀ ਸੀ।

ਝੀਂਡਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਰਘੁਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਸਨ। ਇਸ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਕੁੱਲ 65000 ਸਿੱਖ ਵੋਟਾਂ ਸਨ ਤੇ ਇਹ ਵੋਟਾਂ ਪੰਜ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਸਨ। ਵੋਟਾਂ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਦੋ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਸੋਨੀਪਤ ਤੇ ਰੋਹਤਕ ਵਿਚ ਬੈਲਟ ਪੇਪਰਾਂ ਵਿਚ ਗਲਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਚੋਣ ਦੋ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਮੁੜ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਰਨ ਵੋਟਾਂ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਹ ਚੋਣ ਨਵੇਂ

ਸਿਰਿਓਂ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਝੀਂਡਾ ਸਮਰਥਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਚੋਣ ਦਾ ਝੀਂਡਾ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੇ ਬਾਈਕਾਟ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਦਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਿੱਤ ਗਿਆ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਝੀਂਡਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਪਈਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਰਨਾਲ, ਪਾਣੀਪਤ ਤੇ ਝੱਜਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਬੈਲਟ ਪੇਪਰ ਠੀਕ ਸਨ ਤੇ ਉਹ ਉਥੋਂ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਾਲੋਂ 2800 ਵੋਟਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਕੀ ਦੋ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਵੋਟਾਂ ਸਨ। ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਾਰ ਸਪਸ਼ਟ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਆਸੀ ਅਸਰ-ਰਸੂਖ ਵਰਤਦਿਆਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਦੋ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਹੀ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਚੋਣ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

1996 ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1999 ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਦੀ ਧੌਕੇਸ਼ਾਹੀ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਾਇਆ ਤੇ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸਨ 2000 ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮੁੜ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਸਮੇਂ ਵੀ ਉਭਾਰਿਆ

ਗਿਆ। ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਮਨੋਰਥ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਿੱਖ ਰਾਏ ਜਾਨਣ ਵਾਸਤੇ ਚੱਨਾ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਕ ਲੱਖ ਹਲਫ਼ੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਇਸ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਉਥੇ ਇਕ ਸਬ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਐਡਵਾਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਪਰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਠੰਢੇ ਬਸਤਾਂ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 2011 ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭਾਵੇਂ ਹਾਰ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਮੰਗ ਨੇ 2014 ਵਿਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੁੜ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਲਿਆ ਜਦੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਬਿਗਲ ਵੱਜਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਹੁੱਡਾ ਨੂੰ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ: ਬਾਦਲ

ਮਾਨਸਾ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ ਕੋਲ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦੇ ਰੋਅ ਵਿਚ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਡਰਦਿਆਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਨੂੰ ਮਨਮਤੀਏ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਟੀਚੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਵਾਲੇ ਸਿਦਕਵਾਨ ਸਿੰਘ ਵਲੰਟੀਅਰ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਕਮੇਟੀ ਸਿੱਖ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਦਾ ਯਤਨ: ਜਥੇਦਾਰ

ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਦੇ ਨਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਅਪੀਲ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਸ਼ਕਤੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਬੋਰਡ, ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਬੋਰਡ ਤੇ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਹੁਣ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਟੋਟੇ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੇ ਕਈ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਬਾਰੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕਦੇ ਕੋਈ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਉਠਾਈ ਹੈ।

ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਨਿਰਪੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾਈ : ਮਾਨ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਦਖਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ, ਭਾਜਪਾ, ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਆਪੋ ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਰੋਟੀਆਂ ਸੇਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਨਿਰਪੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾਈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਵਿਚ ਕਮੀ ਆਈ ਹੈ।

ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਮਿਲਿਆ: ਬਾਜਵਾ

ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਪੁੱਜੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਹੁੱਡਾ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਮਿਲੇਗਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹਕੁਨ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਅਤੇ ਬੇਟੀ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਾਂਗਰਸੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦਾ ਦਖਲ ਠੀਕ ਨਹੀਂ: ਕੈਪਟਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਸੰਸਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਪ ਨੇਤਾ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਰਾਹੀਂ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਿਵਾਦ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੱਖਰੀ ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਮੰਗ ਇਕ ਸਿਆਸੀ ਮੁੱਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮਨਸੂਬੇ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ: ਸੁਖਬੀਰ

ਉੱਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ ਵੱਲੋਂ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗਠਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਡੁੱਬ ਰਹੀ ਬੇੜੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਆਖਰੀ ਚਾਲ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹੁੱਡਾ ਵੱਲੋਂ ਕੈਥਲ ਵਿਖੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਕੇ ਸਸਤੀ ਸ਼ੋਹਰਤ ਹਾਸਲ ਦਾ ਇਕ ਯਤਨ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਮਨਸੂਬੇ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ।

ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼: ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਵੱਖਰੀ ਹਰਿਆਣਾ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਸੱਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਹਰਿਆਣਵੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਰਾਬਤ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਸਾਜਿਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਕਤ ਵੰਡੀਆਂ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸਫਾਏ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗੀ।

ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਕੌੜ-ਫਿੱਕ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਉਂਜ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਉਨੱਤੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਸੱਤ ਸਿੱਧੇ ਕੇਂਦਰੀ ਕੰਟਰੋਲ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਨ ਤੇ ਹਰ ਕੋਈ ਰਾਜ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨਣ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਸਭਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਾਲਾਤ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਿਲਣ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਹਨ ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਹਾਲਾਤ ਇੰਜ ਹੀ ਵੱਖਰੇ ਰਹਿਣਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਤਬਦੀਲੀ ਸਾਰਾ ਤਾਣਾ-ਬਾਣਾ ਹਿਲਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਰਜੇ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਕਰਦੀ ਧਾਰਾ ਤਿੰਨ ਸੌ ਸੱਤਰ ਉਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਵੇਲੇ-ਕੁਵੇਲੇ ਚੁੱਕ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਅੰਤ ਨੂੰ ਹਰ ਵਾਰੀ ਇਹ ਮੰਗ ਛੱਡਣੀ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਮੰਗ ਦੀ ਕੋਈ ਚਰਚਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ, ਤੇ ਇਹ ਚੰਗਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਚਰਚਾ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ। ਚਰਚਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਰਾਜ ਕਰਦੀ ਧਿਰ ਅਤੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਰਾਜ ਕਰਦੀ ਧਿਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਆਪੋ ਵਿਚ ਚੰਗੇ ਨਹੀਂ ਤੇ ਇਹ ਸਬੰਧ ਕਿਧਰੇ ਉਸ ਰਾਜ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨ ਤੱਕ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਜਾਣਗੇ?

ਹੁਣੇ 4 ਜੁਲਾਈ ਦੇ ਦਿਨ ਉਸ ਰਾਜ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਈ ਇੱਕ ਰੇਲਵੇ ਲਾਈਨ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨ ਲਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਉਸ ਰਾਜ ਦੇ ਇਸ ਪਹਿਲੇ ਦੌਰੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਰਾਜ ਵਿਚ ਰਾਜਸੀ ਚੋਭਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਨੇ ਆਖੀਆਂ ਤੇ ਕੁਝ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਉਮਰ ਅਬਦੁੱਲਾ ਨੇ ਆਖ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਸ ਨਾਲ ਮਾਹੌਲ ਭਖ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਉਥੇ ਆਮਦ ਤੇ ਰੇਲ ਲਾਈਨ ਉਤੇ ਪਹਿਲੀ ਗੱਡੀ ਨੂੰ ਝੰਡੀ ਵਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹਰ ਪਾਸੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਉਮਰ ਅਬਦੁੱਲਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੱਜ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਿਛਲੇ ਦੋਵਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀਆਂ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਦਾ ਨਾਂ ਉਚੇਚ ਨਾਲ ਉਚਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲੁਕਾਏ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਏਦਾਂ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਉਥੇ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਭਾਸ਼ਣ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਉਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਉਤੇ ਬੈਠੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਉਨ ਕੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਉਸ ਵੱਲ ਵੇਖਣ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀੜ ਵੱਲ ਹੱਥ ਹਿਲਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਓਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਇੰਜ ਹੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੰਨ ਖੁਰਕਦੇ ਹੋਏ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਖਿਸਕ ਕੇ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਓਹਲੇ ਨਾ ਚਲੇ ਗਏ।

ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਉਦੋਂ ਵਾਪਰਿਆ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਬਿਆਨ ਆ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਕਿ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਜਿਸ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਚੱਲੇ ਹਨ, ਉਹ ਭਾਰਤ ਦਾ ਰਾਜ ਨਹੀਂ, ਇੱਕ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲਾ ਸੂਬਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਿਆਨ ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ ਸਾਰੇ ਮੱਤਭੇਦ ਲਾਂਭੇ ਰੱਖ ਕੇ ਜਿਸ ਏਕਤਾ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਦਿੱਤਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਿਆ।

ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਬਾਰੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਕਹੀ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਇੱਕ ਹਕੀਕਤ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੂਬਾ ਭਾਰਤ ਦਾ ਇੱਕ ਰਾਜ ਹੈ ਤੇ ਅਟੱਟ ਅੰਗ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਸਦੀਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦਾ ਅੰਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸਦੀਆਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਉਸ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਤਾਂ ਜੁੜਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਯੂਨਾਨ, ਰੋਮ ਤੇ ਮਿਸਰ ਦੀ ਸੱਭਿਅਤਾ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਸੱਭਿਅਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵਿਰਾਸਤ ਮੰਨ ਕੇ ਮਾਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਉਸ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਅੰਗ ਕਹਿਣਾ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਗਲਤ

ਕਸ਼ਮੀਰ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਉਦੋਂ ਰਾਜੇ ਦੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਨਿਕਲ ਗਈਆਂ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਰਲੇਵੇਂ ਦਾ ਇੱਕ ਬਾਕਾਇਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਇਸ ਰਾਜ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਯੂ ਐਨ ਓ ਦਾ ਇੱਕ ਮਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਸ ਰਾਜ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰਾਏਸ਼ੁਮਾਰੀ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਮਤੇ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਧੂਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੂਰੇ ਮਤੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰਾਏਸ਼ੁਮਾਰੀ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਮੱਦ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਕਈ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਮਤੇ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਦਰਜ ਹੈ ਕਿ ਰਾਏ ਸ਼ੁਮਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ

ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠਲੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਰਾਜ-ਕਰਤੋਂ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਬਦਲ ਦੇਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਪੈ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਪਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਾਜ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਆ ਜਾਣ, ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਕਮਾਨ ਸੌਂਪੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹੋ ਰਾਜ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾਗਰਿਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਵਿਚ ਚਲਾ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਵੋਟ ਬਣਵਾਉਂਦਾ ਤੇ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਨਾ ਆਪ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੀਟ ਬਣਾ ਕੇ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਚਲੇ ਜਾਣ, ਬਰਾਬਰ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹਨ।

ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਲੱਗ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ

ਇਹ ਮੰਨ ਲੈਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਯਾਤਰਾ ਵੇਲੇ ਜਿਹੜਾ ਸਾਂਝਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਦੇਣ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਸੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਇੱਕ ਵਾਰ ਖੁੰਝ ਗਈ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੌੜ-ਫਿੱਕ ਨੂੰ ਲਾਂਭੇ ਨਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਹਾਰ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਵੀ ਘਾਟੇਵੰਦਾ ਰਹੇਗਾ, ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਲਈ ਵੀ।

ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਉਮਰ ਅਬਦੁੱਲਾ

ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਹਾਲੇ ਸੱਤ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਆਪ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ। ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇਹ ਗੱਲ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਿਲਣ ਲੱਗੀ, ਉਦੋਂ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਾਕਮ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਇਹ ਕੰਡਾ ਬੀਜ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਕੰਡਾ ਸਿਰਫ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਈ ਥਾਂ ਬੀਜਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦੇ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਹੱਕ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਜਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਜਾਂ ਆਜ਼ਾਦ ਰਿਆਸਤ ਬਣ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਆਪ ਕਰਨ ਤਾਂ ਕਈ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਇਹ ਕੀਤਾ ਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਆਜ਼ਾਦ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜੇ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਚੁਫੇਰਿਓਂ ਘਿਰੇ ਹੋਏ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੇ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦਾ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਉਸ ਵਕਤ ਦੇ ਰਾਜੇ ਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ ਵੀ ਇਸੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨੀਂ ਜਦੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਕਬਾਈਲੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿਚ ਉਥੇ ਫੌਜ ਭੇਜੀ ਤੇ ਜੰਮੂ-

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਿਵਲ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਜਾਂ ਫੌਜੀ ਅਮਲਾ ਇਸ ਰਾਜ ਦੀ ਹੱਦ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਅਮਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ। ਦੂਸਰੀ ਗੱਲ ਇਸ ਵਿਚ ਇਹ ਦਰਜ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਰਾਏਸ਼ੁਮਾਰੀ ਕਰਵਾਈ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਿਵਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨਗੇ, ਪਰ ਏਦਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਖੀ ਗਈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਗੱਲਾਂ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਕਦੀ ਵੀ ਰਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਥੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਥੋਂ ਦੇ ਵਿਗੜੇ ਹੋਏ ਹਾਲਾਤ ਵੇਲੇ ਲਾਇਆ ਗਵਰਨਰੀ ਰਾਜ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਪੱਧਰ

ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਕੁਝ ਹਲਕੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ, ਕਰਾਚੀ ਤੇ ਹੋਰ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਮਾੜੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਉਥੋਂ ਉਠ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਮਲ ਵਿਚ ਇਹ ਹੱਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੁੰਡਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਅੱਗ ਵਰ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਨਿਕਲੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਹਫਤੇ ਯੂ ਐਨ ਓ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕੁਝ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਮਾੜੇ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਚਿੰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਗੱਲ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਵੀ ਹੈ

ਕਿ ਪੈਂਤੀ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਾਫਲੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਾਫਲੇ ਉਸ ਮੁਲਕ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਏ ਹਨ। ਇਹ ਕਾਫਲੇ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਵੱਲ ਵੀ ਆਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਜਦੋਂ ਆਉਣਗੇ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਕਾਫਲੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣਗੇ, ਹਾਫਿਜ਼ ਸਈਦ ਵਾਲੀ ਧਾੜ ਵੀ ਆਵੇਗੀ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਅਤੇ ਸੂਬਾਈ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਬਾਰੇ ਅਗਾਊਂ ਸੋਚਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਕਰਤਿਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਕੁਤੱਤਣ ਦੇ ਕਈ ਦੌਰ ਵੇਖੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਹਰ ਵਾਰੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਹੱਦ ਹੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਹੱਦ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜੰਗ ਵੇਲੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਦੁਰਗਾ ਕਹਿ ਕੇ ਵਾਜਪਾਈ ਨੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਣ ਦਾ ਝੰਡਾ ਉਥਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਕਾਰਗਿਲ ਦੀ ਜੰਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਵਾਜਪਾਈ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਹਮਾਇਤ ਦਾ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਇਆ ਸੀ, ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਉਸ ਅਮਲ ਦਾ ਚੇਤਾ ਰੱਖ ਕੇ ਚੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਦੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਮੱਤਭੇਦ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਸਾਡੀ ਵਿਰਾਸਤ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਨਾਲ ਰਾਜਸੀ ਪੱਖੋਂ ਕੁਝ ਮੱਤਭੇਦ ਹਨ, ਉਸ ਨਾਲ ਅੱਖ ਮਿਲਾ ਸਕਣ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰੀ ਲੱਭਣੀ ਔਖੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਕੰਧ ਵੱਲ ਵੇਖ ਕੇ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਸੰਕਟ ਦੀ ਦੰਦੀ ਉਤੇ ਖੜਾ ਹੋਇਆ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਜਿਸ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਾਲਾਤ ਕਾਰਨ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹੋਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨ ਲੈਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਯਾਤਰਾ ਵੇਲੇ ਜਿਹੜਾ ਸਾਂਝਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਦੇਣ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਸੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਇੱਕ ਵਾਰ ਖੁੰਝ ਗਈ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੌੜ-ਫਿੱਕ ਨੂੰ ਲਾਂਭੇ ਨਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਹਾਰ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਵੀ ਘਾਟੇਵੰਦਾ ਰਹੇਗਾ, ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਲਈ ਵੀ।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

National Truck Driving School

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਅਤੇ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ
ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਅਤੇ
ਡਰਾਈਵਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ
ਕੰਪਨੀ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ 35 ਸੈਂਟ
ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ

*ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
*ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/ਜੋਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ
*ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ ਚੁੱਕਣ ਤੇ ਛੱਡਣ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ
*2-3 ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ

Call For Special Price

Kashmir S. Thandi

Office: (866) 933-3038

Balhar S. Ranu Cell:916-502-7733

Yuba City Ph:530-419-5058

1816 Main Ave., Sacramento CA, 95838

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 12 ਜੁਲਾਈ 2014

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਸਬਕ

ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਆਖਰਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਨ, ਜਾਂ ਨਾ ਬਣਨ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਹਿਮ ਸਿੱਖ ਕਾਨੂੰਨਦਾਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਕਤਾ-ਨਿਗ੍ਰਾ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਜੀਦਾ ਸ਼ਖਸ ਨੇ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਕਿੱਤੂ-ਪ੍ਰੰਤੂ ਕੀਤੇ ਵੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਨਾ-ਅਹਿਲੀਅਤ ਅਤੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਾ ਲੈਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕੀਤੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਸ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸੀ ਕਿ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੰਚ ਤੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਉਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਦੂਜੇ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਉਤੇ ਭਾਰੂ ਪਈ ਸਿਆਸਤ ਨੇ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੋਰ ਹੀ ਰੂਪ-ਰੰਗ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੋਹਾਂ ਮੁੱਖ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਬੜੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤਾਂ ਦਲੀਲਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਅਗਾਂਹ ਜਾ ਕੇ ਧਮਕੀਆਂ ਤੱਕ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ।

ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਮਸਲਾ ਉਸ ਵਕਤ ਉਠ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਲੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਗੁਰਪੁਰਬਾਂ ਮੌਕੇ ਆਪਣਾ ਜਥਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਂਜ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਲਈ ਜਿਹੜਾ ਮੁੱਖ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਇਹੀ ਸੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਲੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਵਾਲੀ ਮਾਇਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਇਆ ਭਾਰਤ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਵੀ ਜਦੋਂ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮਸਲਾ ਉਠਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹੀ ਨੁਕਤਾ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਿਆ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਇੰਨੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਸਬਕ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਅਤੇ ਹੁਣ ਨੌਬਤ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਆਣ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਮੁਢਾਵਾਂ ਲਈ ਇੰਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਈ ਕਿ ਆਖਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਬਰ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਫਲਕ ਗਿਆ। ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦ-ਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦਾ ਆਖਰੀ ਹਥਿਆਰ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ, ਪਰ ਗੱਲ ਬਣੀ ਨਹੀਂ। ਹੁਣ ਇਸ ਦੀ ਸਾਰੀ ਟੇਕ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਉਤੇ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਵੀ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਕਿ ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਇਹੀ ਹੁੰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਘੇਰਾ ਪਾਇਆ ਕਿ ਅਗਲਾ ਕੁਝ ਹੀ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕਈ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਮਸਲਾ ਹੋਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਦਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਪੂਰਾ ਟਿੱਲ ਲਾਇਆ ਗਿਆ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਸਿਉਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹਮਾਇਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਹੁਣੇ-ਹੁਣੇ ਹੋਈਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬਾਦਲਾਂ ਵਿਰੁਧ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁੱਪ-ਚੁਪੀਤੇ ਗੁੱਸਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਟਕਸਾਲੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਜੋ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਅੱਖੇ ਹਨ, ਨੇ ਵੀ ਮਿਥ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਨਹੀਂ ਪਾਈਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਵੋਟ ਫੀਸਦ ਨੂੰ ਵੀ ਖੋਰਾ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਫਿਲਹਾਲ ਇਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਘਟ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਵਾਲੀਆਂ ਦੂਜੀਆਂ ਦਾ ਖਾਸਾ ਵੀ ਕੋਈ ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਹੁਣ ਵੀ ਨੀਤੀਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਤਬਦੀਲੀ ਨਾ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੀਤੀਆਂ ਵਿਚ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਨਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਹੁਣ ਦਾਬੇ ਵਾਲੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸਿਆਸਤ ਮਹਿੰਗੀ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਆਮ ਲੋਕ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਖੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਾਰਨ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਦਰਿਆ ਵਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਤਾਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਖੁਦ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਮੋਰਚਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦੀ? ਕਮੇਟੀ ਕੋਲ ਨਾ ਤਾਂ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਕਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਹੀ ਕੋਈ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਸਿਆਸੀ ਕੁਸ਼ਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਛੇੜਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਹ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵੀ ਧਰਮ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਲਈ ਅਹੁਲੇਗੀ ਹੋ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕੁਝ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰ ਕੇ ਧਰਮ ਮਰਿਆਦਾ ਤੋਂ ਰਤਾ ਕੁ ਦੂਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ, ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਉਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾ ਕੇ ਬਾਦਲ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਵਿਚ ਅੜਿੱਕਾ ਭਾਹ ਦੇਣ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਬਾਦਲ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਖਰਕਾਰ ਆਵਾਮ ਅੱਗੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਉਂਜ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਨਾ-ਅਹਿਲੀਅਤ ਕਾਰਨ ਜੇ ਮਸਲੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠੇ ਬਗ਼ੈਰ ਅਗਲਾ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਪੁੱਟਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਬੋਹਲ ਦੀ ਰਾਖੀ ਬੱਕਰਾ?

ਰਹਿਣੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਸ ਅੰਦਰ, ਹਾਕਮ ਨਾਲ ਨਿਤਾਣਿਆਂ ਖਹੇ ਜਿੱਥੇ।
ਕਾਹਦਾ ਮਾਨਣਾ ਨਿੱਘ ਅਜ਼ਾਦੀਆਂ ਦਾ, ਜਨਤਾ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਦੁੱਖੜੇ ਸਹੇ ਜਿੱਥੇ।
ਕਿਉਂ ਨਾ ਨਸ਼ਿਆਂ 'ਚ ਹੋਣ ਗਲਤਾਨ ਬੱਚੇ, ਪੈਰ ਪੈਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਨੇ ਪਹੇ ਜਿੱਥੇ।
ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ 'ਯੋਜਨਾ' ਕਰੇਗੀ ਕੀ, ਗੱਡੀ 'ਸਿਸਟਮ' ਦੀ ਲੀਹ ਤੋਂ ਲਹੇ ਜਿੱਥੇ।
ਅੱਡੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਆਸ ਨਾ ਕਰੇ ਕੋਈ, ਉਲਟੀ ਗੰਗਾ ਪਹੋਏ ਨੂੰ ਵਹੇ ਜਿੱਥੇ।
ਰੋਟੀ ਰੱਜਵੀਂ ਖਾਣੀ ਕੀ ਕਿਰਤੀਆਂ ਨੇ, ਰਾਖੀ ਬੋਹਲ ਦੀ 'ਬੱਕਰਾ' ਬਹੇ ਜਿੱਥੇ!

ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ

ਇਕ ਪਾਸੇ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ, ਗ਼ੈਰ-ਹਿੰਦੂ ਮਿਸ਼ਨਰੀਆਂ ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਕੇ ਈਸਾਈਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਉਪਰ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਬੋਧ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਬੇਰੋਕ-ਟੋਕ ਆਪਣੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਜੁਟੀਆਂ ਹਨ। ਪੱਤਰਕਾਰ ਹਰਤੋਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਲ ਨੇ 2004 ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਵਾਟਰਜ਼ ਕਲੋਜ਼ ਓਵਰ ਅਸ, ਏ ਜਰਨੀ ਅਲੌਂਗ ਨਰਮਦਾ' ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਵਲੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ 6966 'ਏਕਲ ਸਕੂਲਾਂ' (ਇਕ ਅਧਿਆਪਕ ਵਾਲਾ ਸਕੂਲ) ਰਾਹੀਂ ਹਿੰਦੂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਹਮਲਾਵਰ ਮੁਹਿੰਮ ਬਾਰੇ ਤੱਥ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧ ਗਈ ਹੈ। 'ਏਕਲ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ' ਹੁਣ 54463 ਅਜਿਹੇ ਸਕੂਲ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਫੰਡ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਪੁੱਜਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਫੰਡ ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ (ਅਮਰੀਕਾ) ਵਲੋਂ 'ਤੁਹਾਡਾ ਰੋਜ਼ ਇਕ ਡਾਲਰ ਦਾ ਦਾਨ 30 ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਸਾਲ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾ ਸਕਦਾ ਹੈ' ਦਾ ਹੋਕਾ ਦੇ ਕੇ ਉਗਰਾਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੰਡਾਂ ਬਾਰੇ ਤਿਆਰ 54 ਸਫਿਆਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਹਿੰਦੂ ਨੈਸ਼ਨਲਿਜ਼ਮ ਇਨ ਦਿ ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਟੇਟਸ: ਏ ਰਿਪੋਰਟ ਔਨ ਨੌਨ-ਪਰੋਫਿਟ ਗਰੁੱਪਸ' ਪਹਿਲੀ ਜੁਲਾਈ 2014 ਨੂੰ ਸਾਊਥ ਏਸ਼ੀਆ ਸਿਟੀਜ਼ਨਜ਼ ਵੈੱਬ (sacw.net) ਉਪਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਸ ਹਮਲਾਵਰ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਲਈ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਸਾਰ-ਅੰਸ਼ ਦਾ ਤਰਜਮਾ ਸਾਡੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ (ਫੋਨ: +91-94634-74342) ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਲੰਘੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਿੰਦੂਕਰਨ (ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਸਮਾਜੀ ਗਲਬਾ ਬਣਾਉਣ) ਦੀ ਲਹਿਰ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਪੈਰ ਜਮਾਉਂਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਮੋਹਰਲੀ ਕਤਾਰ ਦੇ ਧੜਿਆਂ ਦੀ ਛਤਰੀ 'ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ' ਦੀ ਅੰਦਾਜ਼ਨ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਦਹਿ-ਲੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਸੰਘ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਸਵੈ-ਸੇਵੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ। ਸੰਘ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵੱਡੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਇਹ ਹਨ- ਰਾਸ਼ਟਰੀਯ ਸੋਇਮਸੇਵਕ ਸੰਘ (ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ.), ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ (ਵੀ.ਐੱਚ.ਪੀ.), ਬਜਰੰਗ ਦਲ, ਅਤੇ ਭਾਰਤੀਯ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ (ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ.)।

ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ, ਈਸਾਈਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਵਿਤਕਰੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿਚੋਂ ਛੇਕਣ ਦੇ ਅਮਲ ਨੂੰ ਤਿੱਖਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੇ ਰੂਪ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਲਿੰਗਕ ਅਤੇ ਜਿਸਮਾਨੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਦੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ, ਤੱਥ-ਖੋਜ ਗਰੁੱਪਾਂ, ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਕੋਲ ਇਸ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਹਨ।

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸੰਘ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀਆਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਤੋਂ ਸਮਾਜੀ ਅਤੇ ਮਾਲੀ ਇਮਦਾਦ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਗਰਲੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਐਸੀਆਂ ਗ਼ੈਰ-ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟੈਕਸਾਂ ਤੋਂ ਛੋਟ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਹਨ- ਹਿੰਦੂ ਸੋਇਮਸੇਵਕ ਸੰਘ (ਐੱਚ.ਐੱਸ.ਐੱਸ.), ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਆਫ ਅਮੈਰਿਕਾ (ਵੀ.ਐੱਚ.ਪੀ.ਏ.), ਸੇਵਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਯੂ.ਐੱਸ.ਏ., ਏਕਲ ਵਿਦਿਆਲਿਆ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ-ਯੂ.ਐੱਸ.ਏ.। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਥੇ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਫਰੈਂਡਜ਼ ਆਫ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ-ਯੂ.ਐੱਸ.ਏ. (ਓ.ਐੱਫ.ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ.) ਵੀ ਸਰਗਰਮ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਤੋਂ ਛੋਟ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਹੋਈ।

ਯੂਥ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਇਹ ਸੰਘ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਨੌਜਵਾਨ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹਨ ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਸੋਇਮਸੇਵਕ ਸੰਘ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਆਫ ਅਮੈਰਿਕਾ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ, ਕੈਂਪ, ਸਮਾਗਮ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਮੱਗਰੀ ਹਿੰਦੂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਿਕ ਪਛਾਣ ਉਪਰ ਕੇਂਦਰਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮਈ 2014 ਤਕ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਐੱਚ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੀਆਂ 140 ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਇਸ ਦੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਉਪਰ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। 2002 ਅਤੇ 2012 ਦਰਮਿਆਨ ਐੱਚ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਅਤੇ ਵੀ.ਐੱਚ.ਪੀ. ਨੇ ਆਪਣੇ ਨੌਜਵਾਨ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਉਪਰ ਕੁਲ-ਮਿਲ ਕੇ 25 ਲੱਖ ਤੋਂ ਉਪਰ ਡਾਲਰ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਲੋਂ ਜੋ ਸਾਹਿਤ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਐਸੀ ਵੰਨਗੀ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚਲੀ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ

ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ (ਉੱਚ-ਜਾਤੀ) ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਦਕਿ (ਕਥਿਤ) ਨੀਵੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਹਿੰਦੂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦੇਣਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

2009 ਵਿਚ ਸੰਘ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਿੰਦੂ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਕੌਂਸਲ (ਐੱਚ.ਐੱਸ.ਸੀ.) ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਗਰੁੱਪ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀਆਂ 78 ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਕੈਂਪਸ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਡਿਊਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਇਮੋਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਜੇਹਨਸ ਹਾਪਕਿੰਨਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਮੈਸਾਚੂਸਟਸ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ, ਮੈਕਗਿਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਮੈਡੀਸਨ ਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ, ਸਟੈਨਫੋਰਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਸਾਇਰਾਕਿਊਜ਼ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਬਰਕਲੇ, ਇਰਵਾਇਨ ਅਤੇ ਸੈਨ ਡੀਗੋ ਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਔਟਵਾ ਅਤੇ ਆਸਟਿਨ ਤੇ ਹਿਊਸਟਨ ਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਟੈਕਸਸ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ

2001 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 2012 ਤਕ, ਸੰਘ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਗਰੁੱਪਾਂ (ਇੰਡੀਆ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਐਂਡ ਰਿਲੀਫ ਫੰਡ, ਏਕਲ ਵਿਦਿਆਲਿਆ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਆਫ ਅਮੈਰਿਕਾ, ਪਰਮ ਸ਼ਕਤੀ ਪੀਠ, ਸੇਵਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਆਫ ਅਮੈਰਿਕਾ) ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਖਰਚਦੇ ਤੈਅ ਕੀਤੇ। ਇਹ ਫੰਡ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਗਰੁੱਪਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਫੰਡ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਗਰੁੱਪ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚਲੇ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੇਠਲੇ ਪੱਖਾਂ ਦੀ ਹੋਰ ਛਾਣ-ਬੀਣ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ:

ੳ) ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਫੰਡ ਭੇਜਣ ਦੇ ਹੋਰ ਜ਼ਰੀਏ; ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ: ਗ਼ੈਰ-ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਗਰੁੱਪਾਂ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ। ਅ) ਇਹ ਪੱਖ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਪੈਸਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਨੋਰਥਾਂ ਲਈ ਖਰਚਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਮਨੋਰਥ ਇੰਟਰਨਲ ਰੈਵੀਨਿਊ ਸਰਵਿਸ ਨੂੰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਨ। ਏ) ਫੰਡ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਦੇ ਅਸਰ ਕੀ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਕਾਦਮਿਕ ਕੰਮ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸਾਈਟਾਂ

ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਗਰੁੱਪਾਂ ਨੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸਿਲੇਬਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਤੇ ਮਾਲੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰ ਲਈ ਹੈ; ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਇਤਿਹਾਸ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਧਿਐਨ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਾਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹਨ ਧਾਰਮਿਕ ਕਾਲਜ (ਹਿੰਦੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਅਮੈਰਿਕਾ) ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣਾ, ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਕ ਧਾਰਮਿਕ ਅਧਿਐਨ ਸੰਮੇਲਨ (ਵਰਲਡ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਫਾਰ ਵੇਦਿਕ ਸਟੱਡੀਜ਼) ਅਤੇ ਇਨਫਿਨੀਟੀ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਤੇ ਵਿਵੇਕ ਵੈਲਫੇਅਰ ਐਂਡ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਵਰਗੀਆਂ ਫੰਡ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਬਣਾਉਣਾ। 2001 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 2013

ਤਕ, ਇਨਫਿਨੀਟੀ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਨੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ 'ਚ ਖੋਜਕਾਰਾਂ, ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਭਾਵਾਂ, ਅਤੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ 19 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫੰਡ ਦਿੱਤੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਫਾਰ ਏਸ਼ੀਅਨ ਸਟੱਡੀਜ਼, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਇੰਟੈਗਰਲ ਸਟੱਡੀਜ਼, ਦਿ ਸੈਂਟਰ ਫਾਰ ਦਿ ਸਟੱਡੀ ਆਫ ਡਿਵੈਲਪਿੰਗ ਸੁਸਾਇਟੀਜ਼, ਕੋਲੰਬੀਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਹਾਵਰਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਮੈਲਬਰਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਐਡਵਾਂਸਡ ਸਟੱਡੀਜ਼, ਰਟਗਰਜ਼ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਹਵਾਈ ਅਤੇ ਆਸਟਿਨ ਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਟੈਕਸਸ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਹਿੰਦ-ਅਮਰੀਕੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ

ਲੰਘੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਸੰਘ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਹਿੰਦ-ਅਮਰੀਕੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਆਗੂਆਂ ਵਜੋਂ ਉਭਰੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਵੱਡੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹਨ:

ੳ) ਮਾਰਚ 2002 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਫਰੈਂਡਜ਼ ਆਫ ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ. (ਓ.ਐੱਫ.ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ.) ਨੇ ਦੋ ਹੋਰ ਵੱਡੀਆਂ ਹਿੰਦ-ਅਮਰੀਕੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੈਪੀਟਲ ਹਿਲ ਉਪਰ ਉਦੋਂ ਖਾਣੇ ਦੇ ਜਸ਼ਨੀ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਮੇਜ਼ਬਾਨੀ ਕੀਤੀ ਜਦੋਂ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਵਾਲੇ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਕਤਲੇਆਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਅ) ਓ.ਐੱਫ.ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ. ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਏਸ਼ੀਅਨ ਅਮੈਰੀਕਨ ਹੋਟਲ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ (ਏ.ਏ.ਐੱਚ.ਓ.ਏ.) ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 2005 ਵਿਚ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਮਾਣਯੋਗ ਮਹਿਮਾਨ ਵਕਤਾ (ਆਨਰਡ ਗੈਸਟ ਸਪੀਕਰ) ਵਜੋਂ ਇਥੇ ਸੱਦਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵਾਹ ਲਾਈ।

ੲ) 2005-06 ਦੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਰੱਟੇ ਵਿਚ ਵੇਦਿਕ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸੋਇਮਸੇਵਕ ਸੰਘ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਖਾ ਹਿੰਦੂ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਨੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੀਆਂ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਐਸੇ ਵੇਰਵੇ ਘਸੋੜਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵਾਹ ਲਾਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਤਰਜੀਹਾਂ ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਤ ਰਹੇ ਲਿੰਗਕ ਅਤੇ ਜਾਤ-ਪਾਤੀ ਦਾਬੇ ਨੂੰ ਛੁਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸ) ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਰੱਟੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਹਿੰਦੂ ਅਮੈਰੀਕਨ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਅਮਰੀਕੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਤਕ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਜ਼ਰੀਆ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਹੋਰ ਕਦਮ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਘੋਖਣ ਲਈ ਹੋਰ ਛਾਣ-ਬੀਣ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ: ੳ) ਅਮਰੀਕਾ ਆਧਾਰਤ ਸੰਘੀ ਗਰੁੱਪਾਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦੱਖਣ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਸੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀਆਂ ਹਿੰਸਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਬਾਰੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ; ਅ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ 501(c)(3) ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਜ਼ ਅਤੇ ਬੰਦਿਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ-ਕਿਹੜੀਆਂ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ; ਏ) ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਗਰੁੱਪਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚਲੇ ਹੋਰ ਗਰੁੱਪਾਂ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਕੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅਮਰਨਾਥ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਾਸਾ

ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਅਮਰਨਾਥ ਯਾਤਰਾ ਅੱਜ ਤੀਰਥ-ਯਾਤਰਾ ਨਾ ਰਹਿ ਕੇ ਇਕ ਜ਼ਾਹਰਾ ਸਿਆਸੀ ਮੁਹਿੰਮ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਉਪਰੋਂ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਪਦੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਦੇ ਓਹਲੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਸਰਗਰਮ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਗ਼ੌਰ ਨਾਲ ਦੇਖਦਿਆਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਉਪਰ ਇਹ ਯਾਤਰਾ ਕਿਸ ਰੁਖ਼ ਅਸਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅਮਰਨਾਥ ਗੁਫਾ ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਤੋਂ 144 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਦੱਖਣੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲਗਾਮ-ਅਨੰਤਨਾਗ ਪਹਾੜੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ 12,756 ਫੁੱਟ ਦੀ ਉਚਾਈ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਬਰਫੀਲੀਆਂ

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: 91-94634-74342

ਪਹਾੜੀਆਂ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ ਕੁਦਰਤੀ ਨਜ਼ਾਰਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੁਫਾ ਹੁਨਾਲ ਦੇ ਥੋੜੇ ਜਹੇ ਵਕਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਬਰਫ ਹੇਠ ਢਕੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਾਸ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਹੀ ਇਹ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਖਾਸੀ ਮਾਨਤਾ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਖਾਸੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਈ-ਜੂਨ ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਚ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀ ਬਰਫ ਪਿਘਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੁਦਰਤੀ ਅਮਲ ਤਹਿਤ ਪਿਘਲ ਰਹੀ ਬਰਫ ਦਾ ਪਾਣੀ ਗੁਫਾ ਦੀ ਛੱਤ ਵਿਚੋਂ ਰਿਸ-ਰਿਸ ਕੇ 40 ਮੀਟਰ ਉਚਾਈ ਵਾਲੀ ਗੁਫਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਰਫ ਵਾਂਗ ਜੰਮ ਕੇ ਇਕ ਖਾਸ ਖਤਰੇ ਵਜੂਦ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਮਾਨਤਾ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਹ ਸ਼ਿਵ-ਲਿੰਗ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਮਿਥਹਾਸ ਵਿਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਗੁਫਾ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਗੌਰਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦੇ ਭੇਤ ਤੋਂ ਜਾਣੂੰ ਕਰਾਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬਰਫ ਦੇ ਵਜੂਦ ਦਾ ਪਿਘਲਣਾ ਦਰਅਸਲ ਚੰਨ ਦੇ ਪੂਰਾ ਜੋਬਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਚੱਕਰ ਦੌਰਾਨ ਭੋਲੇਨਾਥ ਦੇ 'ਲਿੰਗ' ਦੇ ਫੈਲਣ-ਸੁੰਗੜਨ ਦਾ ਅਮਲ ਹੈ। ਇਸ 'ਅਲੌਕਿਕ' ਨਜ਼ਾਰੇ ਦੀ ਮਹਿਮਾ 'ਚ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਮਿੱਥਾਂ ਲੋਕਧਾਰਾ 'ਚ ਪੱਕੇ ਪੈਰ ਜਮਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ।

ਬਤੌਰ ਸ਼ਿਵ-ਲਿੰਗ ਇਸ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਦੋਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਈ ਮਿੱਥਾਂ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹਨ। ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤਾਂ ਬੇਬੀਆਂ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹਨ ਪਰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤਸਦੀਕ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇੰਨਾ ਕੁ ਸਬੂਤ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਇਥੇ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦਿਆਂ ਇਹ ਇਕ ਪਹਾੜੀ ਗੁੱਜਰ ਚਰਵਾਹੇ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈ ਗਈ ਜਿੱਥੋਂ ਇਸ ਦੀ ਭੁੱਲ-ਭੁਲਾ ਚੁੱਕੀ ਮਾਨਤਾ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਜੋ ਅੱਜ ਤਾਈਂ ਇਕ ਰੀਤ ਵਜੋਂ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਰਹੇ ਕਿ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰਨਾਥ ਗੁਫਾ ਤੋਂ 14 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪਿੱਛੇ ਚੰਦਨਵਾੜੀ ਪਹਾੜੀਆਂ 'ਚ ਇਕ ਚਰਵਾਹੇ ਗੁਲਾਮ ਕਾਦਿਰ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ 'ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਗੁਫਾ ਦੀ 'ਖੋਜ' ਕਰ ਲਈ ਗਈ। ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਬਾਰੇ ਇਕ ਮਸ਼ਹੂਰ 'ਸਕਾਲਰ' ਡਾ. ਬੀ.ਐਨ. ਪੰਡਿਤ ਨੇ ਇਸ ਦੀ 'ਤਸਦੀਕ' ਕੀਤੀ, ਤੇ ਉਥੇ ਵੀ ਹਕੂਮਤੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਹੇਠ ਸ਼ਿਵ ਮੰਦਰ ਤਾਮੀਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਅਵਾਮ ਨੂੰ ਖਦਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਘਾਟੀ ਦੀ ਵਸੋਂ-ਬਣਤਰ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਾਧਾਰਨ ਮਾਨਤਾ ਦੀ ਤੋਰ ਤੁਰ ਰਹੀ 'ਤੀਰਥ-ਯਾਤਰਾ' 1996 ਵਿਚ ਚਾਣਚੱਕ ਉਦੋਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਰਖੀਆਂ ਬਣੀ ਜਦੋਂ 1990ਵਿਆਂ 'ਚ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਥੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਫ਼ੌਜ ਦਾ ਜਲੌਲ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਸੀ। 1990-95 ਦੌਰਾਨ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਖਾਤਕੂਵਾਦ ਦੇ ਖਤਰੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਯਾਤਰਾ ਉਪਰ ਪਾਬੰਦੀ ਸੀ। 1996 'ਚ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਖਾਤਕੂਆਂ ਵਲੋਂ ਇਹ ਯਕੀਨਦਹਾਨੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਹਕੂਮਤ ਵਲੋਂ ਯਾਤਰਾ ਮੁੜ ਚਾਲੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਜੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਾਦਾਦ 'ਚ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ; ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਉਸੇ ਸਾਲ ਉਥੋਂ ਦੇ ਮੌਸਮ

ਅਮਰਨਾਥ ਯਾਤਰਾ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਰੰਗਤ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਇੱਥੋਂ ਵੀ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਕੁ ਹਜ਼ਾਰ 'ਸ਼ਰਧਾਲੂ' ਹੀ ਅਮਰਨਾਥ ਗੁਫਾ ਦੇਖਣ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਉਥੇ ਹੁਣ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਵਧੀ, ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਗਵਰਨਰ ਐਸ.ਕੇ. ਸਿਨਹਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਬੰਧਤ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿਚ ਇਸ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ 'ਚ ਉਚੇਚੀ ਰੁਚੀ ਦਿਖਾਈ, ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਯਾਤਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਰਫ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, 2004 'ਚ ਇਸ ਦੀ ਸਮਾਂ-ਸੀਮਾ ਵਧਾ ਕੇ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।...ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸਟੇਟ ਖ਼ਾਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ 'ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ' ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਇਸ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਥੋਕ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਅਸਲ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਦਬਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਧਾਰਮਿਕ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਪਾਣੀ ਵਰਗੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸੱਤਾ ਦੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਉਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਪੱਕਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦੀ ਤਾਬ ਨਾ ਝੱਲਦਿਆਂ 242 ਯਾਤਰੀ ਜਾਨ ਤੋਂ ਹੱਥ ਧੋ ਬੈਠੇ। ਫਿਰ ਸੰਨ 2 ਅਗਸਤ 2000 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਯਾਤਰਾ ਉਪਰ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਥਾਈਂ ਕੀਤੇ ਗਏ 'ਅੰਤਵਾਦੀ' ਹਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਯਾਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਿਜਾ ਰਹੇ ਸਥਾਨਕ ਪਾੰਡੀਆਂ ਸਮੇਤ 89 ਲੋਕ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਵਕਤ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਸੀ। ਵਾਜਪਾਈ ਹਕੂਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-ਤੋਇਬਾ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਕਤਲੇਆਮ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਕ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕੇਂਦਰੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਖਾਸ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੇ ਪਾੜੇ ਨੂੰ ਵਧਾ ਕੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਤਹਿਰੀਕ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਛੱਤੀਸਿੰਘਪੁਰਾ ਵਰਗੇ ਕਤਲੇਆਮਾਂ ਦੀ ਜੰਗ ਜਾਗਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਅਸਲੀਅਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸਥਾਪਤੀ ਲਈ ਇਹ ਅਸੰਭਵ ਵੀ ਨਹੀਂ।

ਖੈਰ, ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਇੰਤਜ਼ਾਮਾਂ ਹੇਠ ਅਮਰਨਾਥ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਸਿਲਸਿਲੇਵਾਰ ਵਧਾਉਣ-ਚਮਕਾਉਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਇਹ ਪੂਰੇ ਧੂਮ-ਧੜੱਕੇ ਵਾਲਾ 'ਕੌਮੀ ਮਿਸ਼ਨ' ਬਣ ਗਿਆ। ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਲਈ ਕੈਂਪ, ਖਾਣਾ ਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਖੱਚਰਾਂ, ਪਾੰਡੀਆਂ ਸਮੇਤ ਹਰ ਸਹੂਲਤ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਕੁਲ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਮਰਨਾਥ ਯਾਤਰਾ ਟਰੱਸਟ ਮਿਲ ਕੇ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਅਵਾਮ ਤੋਂ ਭਾਰੀ ਟੈਕਸਾਂ ਦੇ ਰੁਪ 'ਚ ਹੱਤਪਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਭਾਰੀ ਧਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇੰਤਜ਼ਾਮਾਂ ਉਪਰ ਰੋੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਯਾਤਰਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਜਮਾਤਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸਤਾਰਵਾਦੀ ਗਿਣਤੀਆਂ-ਮਿਣਤੀਆਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸੌਂਤੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਪੂਰਾ ਰਾਸ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਕੂਮਤੀ ਪੁਸ਼ਤ-ਪਨਾਹੀ ਅਤੇ ਵਿਉਂਤਬਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਹੁਣ ਤੀਰਥ-ਯਾਤਰਾ ਨਾ ਰਹਿ ਕੇ ਇਕ ਵੱਡੀ ਰਾਜਸੀ ਮੁਹਿੰਮ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਇਕ 'ਕੌਮੀ ਮਿਸ਼ਨ' ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

26 ਮਈ 2008 ਨੂੰ ਇਸ ਯਾਤਰਾ ਵਿਚ ਇਕ ਖਾਸ ਮੌਤ ਉਦੋਂ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਹਕੂਮਤ ਅਤੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਚ ਗੁਲਾਮ ਨਬੀ ਆਜ਼ਾਦ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਜੰਗਲ ਦੀ ਸੌ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਸ਼੍ਰੀ ਅਮਰਨਾਥ ਤੀਰਥ ਅਸਥਾਨ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯਾਤਰੀਆਂ ਲਈ ਕੈਂਪ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਮੁਫਤ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਅਵਾਮ ਵਲੋਂ ਇਸ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਰੋਸ-ਵਿਖਾਵੇ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ-370 ਤਹਿਤ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਦਰਜਾ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ; ਜਿਸ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰਲੇ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਸਰਾਸਰ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਅਵਾਮੀ ਦਬਾਅ ਤਹਿਤ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਦਮ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਪਿਆ, ਪਰ ਮਾਮਲਾ ਇਥੇ ਹੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਹਿੰਦੂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਸੌਤੇ ਮੁਫ਼ਾਦਾਂ ਤਹਿਤ ਅਤੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਜੰਮੂ ਖੇਤਰ

ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਕੁਝ ਅਨਸਰਾਂ ਨੂੰ ਭਤਕਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਮੁੜ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਲਈ ਅਮਰਨਾਥ ਗੁਫਾ ਤਕ ਪੱਕੀ ਸੜਕ ਤੇ ਹੋਰ ਢਾਂਚਾਗਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਅੰਦੋਲਨ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣ

ਅਮਰਨਾਥ ਯਾਤਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਚੁੱਕਿਆ ਭਾਰਤ ਦਾ ਤਿਰੰਗਾ ਝੰਡਾ।

ਲੱਗਿਆ। ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਢੰਗਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਜੰਮੂ-ਪੁਣਛ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਫਿਰਕੂ ਪਾਲਾਬੰਦੀ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਯਤਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਿਆਸੀ ਮੁਫ਼ਾਦ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਕੁਝ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰਾ ਇਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਯਾਤਰਾ ਉਪਰ ਵੱਡੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਅੰਦੇਸ਼ਾ ਹੈ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਿਫਾਜ਼ਤੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਉਮਰ ਅਬਦੁੱਲਾ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਖ਼ਤਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਫ਼ੌਜ ਨੇ 'ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਸ਼ਿਵ' ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਕ ਜੱਜ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਦਾ ਖੁਦ ਹੀ ਨੋਟਿਸ ਲੈ ਕੇ ਕੇਂਦਰੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਪੁਖਤਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਰਾਜ ਦੀ ਧਾੜਵੀ ਤੇ ਫਿਰਕੂ ਤਾਸੀਰ ਦਾ ਇਸ ਤੋਂ ਜਾਹਰਾ ਸਬੂਤ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਯਾਤਰਾ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਰੰਗਤ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਇੱਥੋਂ ਵੀ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਕੁ ਹਜ਼ਾਰ 'ਸ਼ਰਧਾਲੂ' ਹੀ ਅਮਰਨਾਥ ਗੁਫਾ ਦੇਖਣ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਉਥੇ ਹੁਣ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਵਧੀ, ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਗਵਰਨਰ ਐਸ.ਕੇ. ਸਿਨਹਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਬੰਧਤ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿਚ ਇਸ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ 'ਚ ਉਚੇਚੀ ਰੁਚੀ ਦਿਖਾਈ, ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਯਾਤਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਰਫ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, 2004 'ਚ ਇਸ ਦੀ ਸਮਾਂ-ਸੀਮਾ ਵਧਾ ਕੇ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ 2008 'ਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਹਿੰਦੂ ਤੀਰਥ-ਅਸਥਾਨਾਂ 'ਗੰਗੋਤਰੀ' ਅਤੇ 'ਗੋਮੁੱਖ' ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯਮਤ ਕਰ ਕੇ 150 ਯਾਤਰੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਤਕ ਮਹਿਦੂਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਥੋਂ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਚੌਗਿਰਦੇ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖ਼ਤਰਾ ਨਾ ਬਣੇ, ਪਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਉਲਟਾ ਗਿਣ-ਮਿਥ ਕੇ ਵਧਾਈ ਗਈ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ 1989 'ਚ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਜੋ ਤਾਦਾਦ ਸਿਰਫ 12000

ਸੀ, 2002 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੱਬੇ ਹਜ਼ਾਰ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਤਾਂ ਇਹ ਵਧਦੀ-ਵਧਦੀ 2011 ਵਿਚ 7,50,000 ਅਤੇ 2012 ਵਿਚ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਰਿਕਾਰਡ ਤੌਰ ਤਾਦਾਦ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਭਾਵ 11000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਯਾਤਰੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ। ਇਸ ਵਾਰ ਮੌਦੀ ਦੀ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਸੱਤਾਨਸ਼ੀਨ ਹੋਣ ਨਾਲ 'ਕੌਮੀ ਜਜ਼ਬੇ' ਨੂੰ ਜ਼ਰਬਾ ਆਉਣ ਨਾਲ ਤਾਦਾਦ ਮੁੜ ਵਧਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਹਨ।

ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਵਧ ਰਹੇ ਹਜ਼ੂਮ ਕਾਰਨ ਉਕਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਸਰੋਕਾਰ ਵੀ ਗ਼ੌਰ-ਤਲਬ ਹਨ। ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਨਜ਼ਾਰਾ ਪੌਣ-ਪਾਣੀ ਦੀ ਇਕ ਖਾਸ ਬਣਤਰ ਤੇ ਇਕ ਖਾਸ ਤਾਪਮਾਨ 'ਚ ਹੀ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਬੇਲਗਾਮ ਵਾਧੇ ਕਾਰਨ ਉਥੇ ਤਾਪਸ਼ ਬਣਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਅੰਦਾਜ਼ਨ 600 ਕਵਿੰਟਲ ਕੂੜਾ ਉਥੇ ਸੁੱਟਦੇ ਹਨ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ, ਸਿਆਸੀ ਮੁਫ਼ਾਦਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਬੇਹਿਸਾਬਾ ਫੈਲਾਅ ਉਥੋਂ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਪਲੀਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਥੇ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਚੌਗਿਰਦੇ ਦਾ ਨਾਸ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸੌਤੇ ਮੁਫ਼ਾਦਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਗੁਫਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਪਸ਼ ਵਧਣ ਨਾਲ ਭੋਲੇਨਾਥ ਦਾ ਬਰਫ ਦਾ ਲਿੰਗ ਕੁਦਰਤੀ ਚੱਕਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਿਘਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 2007 'ਚ ਉਥੋਂ ਦੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮਾਂ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਮਰਨਾਥ ਤੀਰਥ-ਅਸਥਾਨ ਬੋਰਡ ਲਈ ਉਦੋਂ ਮੁਸੀਬਤ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਗਈ ਜਦੋਂ 'ਸ਼ਿਵ ਲਿੰਗ' ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਿਘਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ 'ਦਰਸ਼ਨ' ਲਈ ਬਰਫ ਦਾ ਬਨਾਉਣੀ ਲਿੰਗ ਲਗਾਉਣਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਵਾਤਾਵਰਨ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦਾ ਮੱਤ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ 180 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਮਰਨਾਥ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਿਯਮਤ ਤੇ ਮਹਿਦੂਦ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਕਾਰਨ ਅਜਿਹੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਈ।

ਦਰਅਸਲ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸਟੇਟ ਇਕ ਖਾਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ 'ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ' ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਅਮਰਨਾਥ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਥੋਕ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਅਸਲ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਦਬਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਧਾਰਮਿਕ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਪਾਣੀ ਵਰਗੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸੱਤਾ ਦੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਉਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਪੱਕਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨੀਤੀ 'ਤੇ ਫਿਰ ਹੋਵੇ ਵਿਚਾਰ

25 ਜੂਨ, 2014 ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੈਬਨਿਟ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਖਰੀਫ਼ ਸਾਲ 2014-15 (ਜੁਲਾਈ-ਜੂਨ) ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜਿਣਸਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਬਾਰੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਟੈਲੀਕਾਮ ਮੰਤਰੀ ਰਵੀ ਸ਼ੰਕਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨੇ ਦੱਸਿਆ

ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ

ਕਿ ਸਾਉਣੀ ਦੀ ਮੁੱਖ ਜਿਣਸ ਆਮ ਝੋਨੇ ਦੀ ਕੀਮਤ 50 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਦਾ ਵਧਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ, ਹੁਣ 1360 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਝੋਨੇ ਦੀ 'ਏ' ਗਰੇਡ ਕਿਸਮ ਦੇ ਭਾਅ ਵਿਚ 55 ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਧਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ 1400 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਝੋਨੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਾਧੇ ਨਾਲ ਮਹਿੰਗਾਈ ਵਧਣ ਦੇ ਖਦਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ ਉਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਮਹਿੰਗਾਈ ਉਪਰ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ।

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕੀਮਤ ਨੀਤੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਭਾਵੇਂ ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਨੀਤੀ ਸਬੰਧੀ ਅਹਿਮ ਪੜਾਅ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਸੁਝਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1965 ਵਿਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕੀਮਤਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨਾਲ ਆਇਆ। ਆਪਣੀ ਸਥਾਪਤੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ

ਤੱਕ ਇਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਮੁੱਖ ਜਿਣਸਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਕਸਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਘਾਟੇ-ਵਾਧੇ ਨਾਲ ਮੰਨਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਨਾਜ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਭਾਰੀ ਥੁੜ ਕਾਰਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਅਨਾਜ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ ਠੂਠਾ ਫਤਨ ਵਰਗੀ ਨੌਬਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਦੋਂ 1965 ਤੋਂ 1969 ਤੱਕ ਇਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕਿਸਾਨ-ਪੱਖੀ ਸਨ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜਿਣਸਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਉਦਯੋਗਿਕ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਵੀ ਹੋਇਆ। 1970 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕੀਮਤਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕਿਸਾਨ-ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਦਯੋਗਿਕ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜਿਣਸਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਲਗਾਤਾਰ ਘਟਣ ਲੱਗੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਵਿਰੋਧ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 23 ਫਰਵਰੀ, 1987 ਨੂੰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕੀਮਤਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਨਾਮ

ਬਦਲ ਕੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਲਾਗਤਾਂ ਅਤੇ ਕੀਮਤਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਇਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜਿਣਸਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕਰਨ ਮੌਕੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਲਾਗਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਈ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਲਾਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜਿਣਸਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗਿਆ।

1970 ਤੋਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਦੇ 45 ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਲਾਗਤਾਂ ਅਤੇ ਕੀਮਤਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਪਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜਿਣਸਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਵਪਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਲਗਾਤਾਰ ਘਟਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨੂੰ ਇਕ ਘਾਟੇ ਵਾਲਾ ਪੰਦਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਤੱਥ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਤੈਅ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜਿਣਸਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਘਾਟੇ ਵਾਲਾ ਸੌਦਾ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਫਿਲਹਾਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਜਦਕਿ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਬਦਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦਾ ਭਰ ਵਗਦਾ ਦਰਿਆ ਸੀ ਗਿਆਨੀ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਦਿਲਬਰ। ਕੇਵਲ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਹੀ ਕਿਉਂ, ਸਗੋਂ ਜਦ ਉਹ ਮੰਤਰ-ਮੁਗਧ ਹੋਏ ਬੈਠੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਰਾਏ ਭੇਇ ਦੀ ਤਲਵੰਡੀ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਗਟੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਅਕੱਥ-ਕਥਾ ਛੋਹਦਾ, ਤਦ ਨਾਲ ਹੀ 'ਪਾਪ ਕੀ ਜੰਵ' ਲੈ ਕੇ ਹਿੰਦ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਬਾਬਰ ਦੇ ਨਾਨਕੇ ਦਾਦਕੇ ਵੀ ਗਿਣ ਦਿੰਦਾ। ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ ਉਹ ਤਤਕਾਲੀ ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਕੁਰਸੀਨਾਮੇ ਇਉਂ ਫੇਲ ਸੁੱਟਦਾ ਜਿਵੇਂ ਹਰਿਦੁਆਰ ਦੇ ਪ੍ਰੋਹਤ ਆਪਣੇ ਜਜ਼ਮਾਨ ਦੀਆਂ ਕਈ-ਕਈ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦੇ ਵਡਾਰੂਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਇਕੋ ਸਾਹੇ ਬੋਲ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਮੁਸਲਿਮ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਗਜ਼-ਗਜ਼ ਲੰਮੇ ਨਾਂ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਇਉਂ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਬੋਲਦੇ ਜਾਂਦੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿਤੇ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਲੈਕ ਬੋਰਡ 'ਤੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹੋਣ।

ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਲਾਮਿਸਾਲ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਉਹ ਇਕੱਲੇ-ਇਕੱਲੇ ਗੁਰੂ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਜਨਮ ਤਰੀਕ ਦੱਸ ਕੇ, ਸ਼ਹਾਦਤ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਕੁੱਲ ਸਾਲ, ਮਹੀਨੇ ਅਤੇ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਵੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ। ਅਜਿਹੇ ਵੇਰਵੇ ਦਿੰਦਿਆਂ ਜਦ ਉਹ ਦੇਸੀ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਟੇ ਦੀਆਂ ਤਿੱਥਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਈਸਵੀ ਸੰਨ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਮਹੀਨੇ ਵੀ ਠਾਹ-ਠਾਹ ਗਿਣਾਉਂਦੇ, ਤਾਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ ਸਰੋਤਕੇ ਅੱਖਾਂ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਕੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਦੇਖਣ ਲਗਦੇ; ਮਾਨੋ ਉਹ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਪੁੱਛ ਰਹੇ ਹੋਣ ਕਿ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਇਨਸਾਨ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਟੋਪ ਰਿਕਾਰਡਰ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ?

ਕੋਈ ਬਾਤ ਨਈ ਨਹੀਂ ਹੋਤੀ ਐ 'ਹਾਲੀ' ਨਈ ਬਨਾ ਦੇਤਾ ਹੈ ਅੰਦਾਜ਼ਿ-ਬਿਆਂ ਉਸਕੋ। ਸਾਇਰ ਦਾ ਇਹ ਸ਼ਿਅਰ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਦਿਲਬਰ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸ਼ੈਲੀ 'ਤੇ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਢੁੱਕਦਾ ਸੀ। ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰੀ ਪਹਿਲੇ ਸੁਣੇ ਹੋਏ ਇਤਿਹਾਸਕ ਬਿਰਤਾਂਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਦੁਬਾਰਾ ਸੁਣਦਿਆਂ ਇੰਜ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੀ ਸੁਣੇ ਹੋਣ।

ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਮੈਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਸੁਭਾਗਾ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਢਾਡੀ ਰਾਗ, ਰੀਝ ਨਾਲ ਸੁਣਨ ਤੇ ਪਸੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਦਾਤ ਮੈਨੂੰ ਵਿਰਸੇ ਵਿਚ ਹੀ ਮਿਲੀ। ਕੱਟੜ ਸਿੰਘ ਸਭੀਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਮੇਰੇ ਭਾਈਆ ਜੀ ਭਾਵੇਂ ਖੁਦ ਰਾਗੀ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਪਰ ਉਹ ਰਾਗੀਆਂ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਢਾਡੀਆਂ ਦੇ ਬੇਹੱਦ ਕਦਰਦਾਨ ਸਨ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਡੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਪਿੰਡ ਸਲੋਹ ਵਸਦੇ ਗਿਆਨੀ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਦਿਲਬਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਰ ਸੀ। ਬੁਲੰਦੀਆਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਫਿਰ ਭਾਵੇਂ ਗਿਆਨੀ ਦਿਲਬਰ ਲਗਜ਼ਰੀ ਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸਫਰ ਕਰ ਕੇ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਜਥੇ ਸਮੇਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵੀ ਗਾਹਿਆ ਪਰ ਮੈਂ ਖੁਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੇ ਜਿਹੇ ਸਾਈਕਲ ਉਤੇ ਸਲੋਹ ਤੋਂ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਲੋਹ ਰੋਡ 'ਤੇ ਵਾਕਿਆ ਦੋਆਬਾ ਸਿੱਖ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਈ ਸਕੂਲ

ਸਾਡੇ ਦਿਲਾਂ 'ਚ ਵਸਿਆ ਦਿਲਬਰ

‘ਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

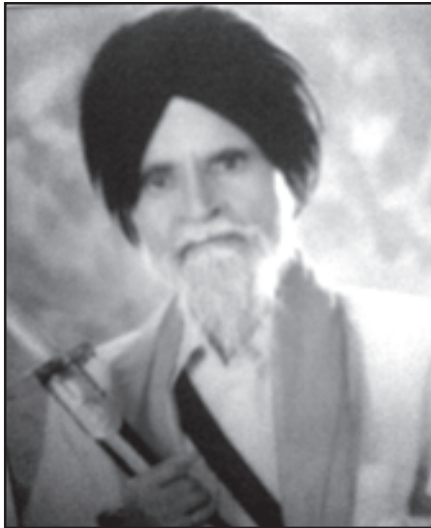
ਜਿਵੇਂ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਮੀ-ਗਰਾਮੀ ਗਾਇਕ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਰੋਤੇ ਆਪਣੇ ਪਸੰਦੀਦਾ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦੇਖਣ ਵਾਸਤੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਸਫਰ ਕਰ ਕੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਹੀਰਾਂ ਘੱਤਦੇ ਨੇ, ਐਨ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਦਿਲਬਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਕਿਤਿਉਂ ਭਿਣਕ ਪੈਣ ਦੀ ਦੇਰ ਹੁੰਦੀ, ਉਹ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕੱਸਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ। ਸਾਨੂੰ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਰਕੁਲੀਸ ਸਾਈਕਲ ਦੇ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਬਿਠਾ ਕੇ, ਇਕ-ਦੋ ਹੋਰ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਜਾ ਪਹੁੰਚਦੇ ਸਮਾਗਮ ਵਾਲੀ ਥਾਂ। ਇਸ ਕਾਫਲੇ ਦਾ ਬਾਲ ਸਾਥੀ ਬਣ ਕੇ ਮੈਂ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ, ਗੁਰੂਸ਼ੰਕਰ, ਬੰਗੇ, ਅਲਾਚੋਰ, ਅਕਾਲਗੜ੍ਹ, ਦੋਲਤਪੁਰ, ਬਲਾਚੋਰ, ਮਜਾਰਾ ਨੇ ਅਬਾਦ, ਖਟਕੜਾਂ, ਨੌਰਾ, ਰਾਹੋਂ ਆਦਿਕ ਪਿੰਡਾਂ/ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਮੌਕੇ ਦਿਲਬਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸੁਣਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਸਭਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਜੋਤ ਮੇਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ, ਭਾਈਆ ਜੀ ਸ਼੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੋਲੇ-ਮਹੱਲੇ ਮੌਕੇ ਜਥੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿਲਬਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਟਾਈਮ ਬਾਰੇ ਉਚੇਚਾ ਪੁੱਛਦੇ। ਲਾਉਡ ਸਪੀਕਰਾਂ 'ਚ ਵੱਜਦੀ ਢੱਡ ਸਾਰੰਗੀ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਥਾਏ ਪੈਰ ਗੱਡ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਦਿਲਬਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇਹਰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਪਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਹਰ ਵਾਰ ਨਵੇਂ ਤੋਂ ਨਵਾਂ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ 'ਦਿਲਬਰ ਪ੍ਰੇਮ' ਦੀਆਂ ਜੇ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦੇਣੀਆਂ ਹੋਣ ਤਾਂ ਵੱਖਰਾ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 1967-68 ਵਿਚ ਮੇਰੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਦਿਲਬਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਰਵਾਏ। 1979 ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ 'ਤੇ ਦਿਲਬਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਥਾ ਹੀ ਗੱਜਿਆ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਅੱਠਾਂ-ਦਸਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਲੋਕ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਗਮੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਮੌਕੇ ਕੋਈ ਰਾਗੀ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਭਾਈਆ ਜੀ ਦੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਤੇ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਗਿਆਨੀ ਦਿਲਬਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੰਦੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਅੱਜ ਵਾਂਗ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੰਦ-ਮੰਦ ਸੁਣਨ ਦਾ ਲੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਜੋਕੀਆਂ ਹੋੜ੍ਹਾਂ ਵਾਂਗ ਲੁੱਚੇ-ਲਫੰਗਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸੱਦ-ਪੁੱਛ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ, ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀਆਂ 'ਤੇ ਦਿਲਬਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਥਾ ਮੰਗਵਾਉਣਾ 'ਸਟੇਟਸ ਸਿੰਬਲ' ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਉਦੋਂ।

ਟੋਪ ਰਿਕਾਰਡਰ ਦਾ ਯੁੱਗ ਆਇਆ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਭਾਈਆ ਜੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ

ਕਰਦਿਆਂ ਗਿਆਨੀ ਦਿਲਬਰ ਦੇ ਜਥੇ ਦੇ ਗਾਏ ਹੋਏ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਕੈਸਟਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਇੱਧਰੋਂ ਉਧਰੋਂ ਯਤਨ ਕਰ ਕੇ ਅਸੀਂ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਲਗਭਗ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ (ਦਿਲਬਰ ਜੀ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ) ਸੰਗ੍ਰਿਹ ਕਰ ਲਈ। ਬੱਸ ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦਾ ਇਹ ਦਸਤੂਰ ਹੀ ਬਣ ਗਿਆ ਕਿ ਸਾਡੇ ਘਰੇ ਆਇਆ ਕੋਈ ਵੀ ਮਹਿਮਾਨ ਲੰਗਰ-ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਦਿਲਬਰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸੁਵੱਖਤੇ ਹੀ ਰੋਟੀ ਪਾਣੀ ਖਾ ਪੀ ਕੇ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਮੰਜਿਆਂ 'ਤੇ ਬਹਿ ਜਾਂਦੇ। ਭਾਈਆ ਜੀ ਦੀ ਫਰਮਾਇਸ਼ ਮੁਤਾਬਕ ਚੋਣਵੀਂ ਟੋਪ ਲਗਾਈ

ਗਿਆਨੀ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਦਿਲਬਰ

ਜਾਂਦੀ। ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਇਕਾਗਰਤਾ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਸਰੋਤਾ ਬਣ ਕੇ ਬੈਠਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਕੋਈ ਨਿਆਣਾ ਵੀ ਚੁੱ-ਚਰਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਸਾਡੇ ਘਰ ਵਿਚ ਸਜਣ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਤਰੀ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨ ਬਾਰੇ ਜੇ ਕਿਤੇ ਭਾਈਆ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣਾ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਤਵੱਜੋ ਨਾਲ ਦਿਲਬਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ। ਤਦ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਬੁਝ-ਬੁਝ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਣਾ, “ਬਾਦਰ ਕਿਆ ਜਾਣੇ ਅਦਰਕ ਦਾ ਸਵਾਦ।” ਮੇਲੇ-ਮਸ਼ਾਵੇ ਤੋਂ ਮੁੜੇ ਭਾਈਆ ਜੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਦੋਸਤ ਨੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਗੀ ਢਾਡੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ ਕਰਨੀਆਂ, ਤਾਂ ਭਾਈਆ ਜੀ ਨੇ ਉਹਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਅਣਗੋਲਿਆਂ ਜਿਹਾ ਕਰ ਕੇ ਕਹਿਣਾ, “ਓ ਆਹੋ ਜੀ, ਪਰ ਦਿਲਬਰ ਦੀ ਰੀਸ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।” ਦਿਲਬਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਬੋਲੇ ਗਏ ਵਿਅੰਗ ਟੋਟਕੇ ਸਾਡੇ ਭਾਈਆ ਜੀ ਅਕਸਰ ਹੀ ਯਾਰਾਂ ਬੋਲੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਇਹ ਵੀ ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ 'ਚ ਧਸ ਚੁੱਕੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਇਸ ਅਦੁੱਤੀ

ਬੁਲਾਰੇ ਪ੍ਰਤੀ ਪਿਆਰ ਸਤਿਕਾਰ ਹੀ ਸਮਝੋ ਕਿ ਜਿਥੇ ਵੀ ਸਾਡੇ ਟੱਬਰ ਦਾ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ ਕਿਤੇ ਦੂਰ-ਦਰਾਜ ਗਿਆ, ਉਹ ਦਿਲਬਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਯਾਦ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ। ਮੇਰਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਜਦੋਂ 1985-86 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹਨ ਗਿਆ, ਤਦ ਉਥੇ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਰਲ-ਮਿਲ ਕੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਇਹ ਮਤਾ ਪਕਾਇਆ ਕਿ ਭੋਗ ਮੌਕੇ ਚੋਟੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨੀਆ, ਚੋਟੀ ਦਾ ਢਾਡੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਕਵੀ ਵੀ ਚੋਟੀ ਦਾ ਹੀ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਫਰਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਨਿੱਘੀ-ਨਿੱਘੀ ਧੁੱਪ ਬਸੰਤ ਦੀ ਸੁਹਾਵਣੀ ਚੁੱਤ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਗਾਂਧੀ ਭਵਨ ਲਾਗਲੇ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪੰਡਾਲ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਘੇ ਸ਼ਾਇਰ ਸਾਬਰ ਹੁਸੈਨ ਸਾਬਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਿਆਨੀ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਦਿਲਬਰ ਦਾ ਜਥਾ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਆਇਆ। ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਦੇ ਮੇਰੇ ਮਨ 'ਚ ਧੁਕ-ਧੁਕੀ ਜਿਹੀ ਲੱਗ ਗਈ। ਮੈਂ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਢਾਡੀ ਰਾਗ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪੇਂਡੂ ਲੋਕ ਹੀ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਜਿਹੀ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਗਿਆਨੀ ਦਿਲਬਰ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜਮਾ ਨਹੀਂ ਸਕਣਗੇ ਪਰ ਉਸ ਦਿਨ ਦਿਲਬਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਾਕਾ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਇਤਨੇ ਜੋਸ਼ੀਲੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਾਲ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਸ-ਅਸ ਕਰ ਉਠੇ। ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਈ ਗੈਰ-ਸਿੱਖ ਸਰੋਤੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸੁਣੇ ਗਏ, “ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵਿਦਵਾਨ ਢਾਡੀ ਵੀ ਹੋਗੇ ਨੇ!”

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਇਸ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਵੀ ਕਈ ਸਾਲ ਇਹ ਪਰੰਪਰਾ ਚਲਦੀ ਰਹੀ। ਗਿਆਨੀ ਦਿਲਬਰ ਦਾ ਜਥਾ ਵੀ ਹਰ ਸਾਲ ਨਵੇਂ ਤੋਂ ਨਵਾਂ ਪ੍ਰਸੰਗ ਲੈ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਥੇ ਹੀ ਇਕ ਵਰ੍ਹੇ ਲੈਕਚਰ ਵਿਚ ਮੌਸੇ ਰੰਘੜ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅੰਗਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਢਾਈ ਸਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰਨੇ ਪਏ, ਪਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾ ਨਾ ਸਕੀ। ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਸੇ ਜੋਸ਼ੇ-ਖਰੋਸ਼ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਾਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ।

ਜੂਨ 2004 ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾਵਾਂ ਜਿਹੇ ਦੋਸਤ ਸ. ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕਾਹਮਾ ਨੇ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਖੇ ਮੇਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਵਿਦਾਇਗੀ ਪਾਰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡਾ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਵੀਜ਼ਾ ਲੱਗ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਤੇ ਅਸੀਂ ਜਲਦੀ ਹੀ ਪਰਵਾਸੀ ਬਣ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਇਲਾਕੇ ਭਰ ਤੋਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਦੋਸਤਾਂ, ਸੁਭ-ਚਿੰਤਕਾਂ ਦੇ ਭਰਵੇਂ ਇਕੱਠੇ ਦੇ ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਹੁੰਦਿਆਂ, ਖਰਾਬ ਸਿਹਤ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦਿਲਬਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬੜੀ ਭਾਵਪੂਰਤ ਤਕਰੀਰ ਕੀਤੀ, “...ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼

ਲਿਖਤਮ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ

ਫੋਨ: 408-915-1268

ਦੀਆਂ ਸਵਾਣੀਆਂ ਦਰ ਆਏ ਮੰਗਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁੱਚੇ ਮੋਤੀਆਂ ਦੇ ਬਾਲ ਭਰ-ਭਰ ਖੈਰ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਨੇ!... ਪਰ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਰ ਨੌਜਵਾਨ ‘ਬਾਹਰ’ ਜਾਣ ਨੂੰ ਕਾਹਲਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਤਾ ਜੇ ਕਿਉਂ? ਫਿਰ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਉਹ ਦਰਿਆ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਰਵਾਨੀ ਵਾਂਗ ਲਗਾਤਾਰ ਬੋਲਦੇ ਨੇ, “...ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੁਗਲਾਂ ਲੁੱਟਿਆ, ਪਠਾਣਾਂ ਲੁੱਟਿਆ, ਲੋਧੀਆਂ ਲੁੱਟਿਆ, ਤੁਗਲਕਾਂ ਲੁੱਟਿਆ, ਦੁਰਾਨੀਆਂ ਲੁੱਟਿਆ, ਈਰਾਨੀਆਂ ਲੁੱਟਿਆ, ਯੂਨਾਨੀਆਂ ਲੁੱਟਿਆ, ਗੁਲਾਮਾਂ ਲੁੱਟਿਆ, ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਲੁੱਟਿਆ... ਤੇ ਰਹਿੰਦੀ ਕਸਰ ਸਾਡੇ ਆਪਣਿਆਂ ਨੇ ਕੱਢ ਤੀ। ਸੋਨੇ ਦੀ ਚਿੜੀ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਬਿਚਾਰਾ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਚਿੜੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ...!”

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣ ਆਏ ਸਾਰੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦਾ ਪੂਰੇ ਸੰਨ-ਸਿੱਕੇ ਦੱਸਦਿਆਂ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ; ਮਸਲਨ ਯੂਨਾਨ ਤੋਂ ਆਇਆ ਸਿਕੰਦਰ, 712 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਮੁਹੰਮਦ ਬਿਨ-ਕਾਸਮ, ਸੰਨ 1000 ਤੋਂ 1026 ਤੱਕ ਸਤਾਰਾਂ ਵਾਰ ਮਹਿਮੂਦ ਗਜ਼ਨਵੀ, 16 ਵਾਰੀ ਮੁਹੰਮਦ ਗੌਰੀ, ਤੈਮੂਰ ਲੰਗ, ਪੰਜ ਵਾਰੀ ਬਾਬਰ, ਨਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਇਰਾਨੀ ਅਤੇ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਗਿਆਰਾਂ ਵਾਰ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣ ਆਇਆ।

ਆਪਣੇ ਇਸ ਵਿਦਾਇਗੀ ਸਮਾਰੋਹ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਟੋਪ, ਜਦ ਕਦੇ ਫੁਰਸਤ ਦੇ ਪਲਾਂ 'ਚ ਸੁਣਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਦਿਲਬਰ ਦੇ ਇਹ ਬੋਲ ਕੰਨੀਂ ਪੈਂਦੇ ਨੇ, “...ਦੁਪਾਲਪੁਰੀ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਸਾਥੋਂ ਦੂਰ ਜਾ ਰਹੇ ਓ, ਸੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਵਜੋਂ ਇਹ ਸ਼ਿਅਰ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਜਾਨੇ ਵਾਲੇ ਜਾਓ, ਕਭੀ ਹਮੇਂ ਯਾਦ ਕਰਨਾ...। ਜਬ ਹਮ ਯਾਦ ਆਏ, ਤੇ ਮਿਲਨੇ ਕੀ ਦੁਆ ਕਰਨਾ।”

ਤਦ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰਾ ਦਿਲਬਰ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਇਹ ਆਖਰੀ ਮੇਲਾ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ। ਢਾਡੀ ਜਗਤ ਦਾ ਇਹ ਧਰੁ ਤਾਰਾ 26 ਜਨਵਰੀ 2005 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲੱਖਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਗਿਆ।

ਤਰਲਾ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ

ਭਰੇ ਭੰਡਾਰੇ ਇਤਹਾਸ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ-ਮੂੰਹੀਂ ਛਲਕੇ। ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਸ਼ਿਵ ਤਾਂਈ ਵੀ ਜਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨਾ, ਭਰਿਆ ਸੁੱਚਿਆਂ ਮੋਤੀਆਂ ਸੰਗ ਮੇਰਾ ਖਜ਼ਾਨਾ। ਭਾਵੇਂ ਮਾਂ ਐਸੇ ਪੁੱਤਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਵਿਚਾਰੀ, ਈਰਖਾ ਵੱਸ ਨਾ ਬਣ ਸਕੀ ਮੈਂ ਰਾਜ ਦੁਲਾਰੀ। ਇਹਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਹੋਰ ਵੀ ਜੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬੀਤੀ, ਪਛਾਣ ਮੇਰੀ ਤੋਂ ਮੁੱਕਰੇ ਕਈ ਬਣ ਕੇ ਗੀਦੀ। ਮੂੰਹ ਮੱਥਾ ਵਿਗਾੜਿਆ ਨਾਲੇ ਮੇਰੀ ਕਾਇਆ, ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਹੱਕ-ਹਕੂਕ ਮੈਥੋਂ ਗਏ ਖਿਸਕਾਈ, ਮੇਰੇ ਆਪਣੇ ਸੱਕੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਮੇਰੀ ਕੰਡ ਲੁਆਈ। ਮੈਂ ਤਖਤੋਂ ਡਿੱਗੀ ਹੋ ਗਈ ਪਟਰਾਣੀਉਂ, ਗੋਲੀ, ਅੱਜ ਨੁੱਕਰੇ ਲੱਗੀ ਬੈਠੀ ਹਾਂ ਹੋਈ ਕੱਥੋਂ ਹੌਲੀ। ਮੈਥੋਂ ਮੇਰੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਪੁੱਤਰ ਮੂੰਹ ਜਾਂਦੇ ਵੱਟੀ, ਹੰਝੂਆਂ ਦੇ ਬੁੱਕ ਰੋਵਾਂ ਪਈ ਬਹਿ ਘੁੱਟੇ ਵੱਟੀ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਮਰ ਜਾਵਾਂਗੀ ਪਈ ਵਾਣ ਵਿਛੋਣੇ, ਮੇਰੇ ਭਰੇ ਭੰਡਾਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚੋਤੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣੇ। ਸੱਦਾਂ, ਵਾਰਾਂ, ਢੋਲੇ ਵੇ ਮੇਰੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਗਾਉਣੇ, ਸੁਹਾਗ, ਮਾਹੀਏ, ਘੋੜੀਆਂ ਬਣ ਜਾਣੇ ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ। ਬੋਲੀਆਂ, ਗਿੱਧੇ, ਕਿਕਲੀ ਮਹਿਕ ਨਾ ਵੰਡਣੀ,

ਛਿੜਾਂ, ਲੁੱਡੀਆਂ, ਭੰਗੜੇ ਕੋਈ ਝੰਡੀ ਨਾ ਗੱਡਣੀ। ਨਾ ਪੀਘਾਂ, ਤੀਆਂ, ਸੰਧਾਰੇ ਨਾ ਛੋਪੇ ਨਾ ਤ੍ਰਿਵਣਾਂ, ਨਾ ਥਾਲ ਨਾ ਗੁੱਡੀ ਫੁਕਣੀ ਮੀਂਹ ਰੱਬੋਂ ਮੰਗਣਾ। ਨਾ ਫਿਰ ਕੁਸਤੀ, ਕੋਡੀਆਂ ਨਾ ਸੌਂਚੀ ਪਾਉਣੀ, ਨਾ ਫਿਰ ਮੇਲੇ ਲੱਗਣੇ ਕਿਸੇ ਬਾਘੀ ਬੁਲਾਉਣੀ। ਨਾ ਪੀਰਾਂ, ਫਕੀਰਾਂ ਦੀ ਫਿਰ ਯਾਦ ਮਨਾਉਣੀ, ਨਾ ਅਲਗੋਜ਼ੇ ਵੱਜਣੇ ਕਿਸੇ ਕਾਟੋ ਖੜਕਾਉਣੀ। ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ, ਜਨਮ ਦੇ ਗੀਤ ਨੂੰ ਗਾਉਣੇ, ਰੰਗਲੇ ਚੂੜੇ ਬਾਂਹਾਂ 'ਚ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਛਣਕਾਉਣੇ। ਨਾਹੀਂ ਕਲੀਆਂ ਲਾਉਣੀਆਂ ਨਾ ਝੁੰਮਰ ਪਾਉਣੇ, ਪਿੱਪਲਾ ਬੋਹੜਾਂ ਹੇਠ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿੱਸੇ ਗਾਉਣੇ। ਨਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕਿਸੇ ਪਾਉਣੀ ਮਧਾਣੀ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਭਾਗਾਂ ਭਰੀ ਨੇ ਉਠ ਪੜ੍ਹਨੀ ਬਾਣੀ। ਨਾ ਤੜਕੇ ਉਠ ਹਾਲੀਆਂ ਨੇ ਹਲ ਜਾ ਵਾਹੁਣੇ, ਨਾ ਬਲਦਾਂ ਗਲ ਟੱਲੀਆਂ ਘੁੰਗਰੂ ਛਣਕਾਉਣੇ। ਨਾ ਕਿਸੇ ਸੱਜ ਵਿਆਹੀ ਖੇਤ ਲੈ ਭੱਤਾ ਜਾਣਾ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਗੱਭਰੂ ਬਹਿ ਕੇ ਟਾਹਲੀ ਹੇਠ ਖਾਣਾ। ਨਾ ਚੂੜੇ ਬੀਤੇ, ਤਿਉਰ, ਬਿਉਰ ਹੀਰਾਂ ਨਾ ਲੈਲਾਂ, ਨਾ ਕੋਠੇ, ਸ਼ਮਲੇ, ਚਾਦਰਾਂ ਜਿਦਾਂ ਨਾ ਪਹਿਲਾਂ। ਮਰਨੇ ਪਰਨੇ, ਗਮੀਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਮੁੱਕ ਜਾਣੀ,

ਵਿਹੜਿਉਂ ਤੁਰੀ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਮੁੜ ਨੂੰ ਆਣੀ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੋਹਣਿਉ ਨੇ ਇਹ ਸਭ ਬਹਾਰਾਂ, ਫੇਰ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਲੱਭਣੀਆਂ ਮੈਂ ਖਲੀ ਪੁਕਾਰਾਂ। ਵੇ ਮੈਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਬਣਦਾ ਨੌੜਿਆ ਨਿੱਤ ਵੇਖਾਂ, ਮੂੰਹ ਮੋੜਿਆ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਕੋਸਾਂ ਕਿਉਂ ਲੇਖਾਂ। ਹੋਸ਼ ਕਰੋ ਮੇਰੇ ਬੱਚਿਉ ਵੇ ਉਠ ਸਮਾਂ ਸੰਭਾਲੋ, ਮਰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਮਾਂ ਤਾਂ ਕਰ ਹੀਲਾ ਬਚਾ ਲਉ। ਆ ਲੱਗੋ ਮੇਰੇ ਗਲ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਛਾਤੀ ਨਾਚੇ, ਜਨਮ ਦਾਤੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਰਲ ਪਿਆਰੇ ਸਤਿਕਾਰੋ। ਆਪਣੇ ਜੰਮੇ-ਜਾਇਆਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਚਾ ਜੋੜੋ, ਖੁਲ੍ਹੀਆਂ ਬਾਂਹਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਨਾ ਤੋੜੋ। ਅਸੀਸਾਂ ਦੇਵਾਂ ਵੇ ਪੁੱਤਰੇ ਰਹੋ ਜੁਗ ਜੁਗ ਜੀਦੇ, ਰਹੋ ਵੇ ਸੋਹਣਿਉ ਬੂਰੀਆਂ ਦੇ ਰੱਜ ਡੋਕੇ ਪੀਂਦੇ। ਮੇਰੀਆਂ ਜੰਮੀਆਂ ਜਾਈਆਂ ਵੇ ਖੇਡਣ ਹੋਲੀ, ਰਾਣੀ ਪੰਜ ਦਰਿਆ ਦੀ ਜਾਂਵਾਂ ਸਾਹ ਵਰੋਲੀ। ਯਾਦ ਰਖੋ ਕੋਈ ਕੌਮ ਨਾ ਉਨਾ ਚਿਰ ਮਰਦੀ, ਜਿਚਰ ਬੋਲੀ ਉਸ ਦੀ ਰਹੇ ਦਿਲੀ ਵਿਚਰਦੀ। ਜਿਦਨ ਬੋਲੀ ਵਿਸਰੀ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ, ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਿਮ, ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ। ਪਾਉਣਗੇ ਲੋਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਕਦੇ ਮੈਂ ਸਾਂ ਜੰਮੀ, ‘ਚੰਨ’ ਸੂਰਜ, ਤਾਰੇ ਕੋਸਣਗੇ ਉਲਾਦ ਨਿਕੰਮੀ।

-ਚੰਨ, ਫਲੈਮਿੰਗਟਨ।

ਫੋਨ: 908-788-8427

ਆਉ, ਆਉ ਵੇ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰੇ ਸੀਨੇ ਨਾਲ ਲੱਗੋ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਬੇ-ਵਸ ਛੱਡੋ। ਮੈਂ ਰਾਣੀ ਸਾਂ ਪੰਜ ਆਬ ਦੀ ਹੁਣ ਹੋਈ ਗੋਲੀ, ਪਛਾਣੋ ਵਿਰਸਾ ਆਪਣਾ ਕਿਉਂ ਜਾਂਦੇ ਓ ਰੋਲੀ। ਮੈਂ ਸਾਂ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਲਾਡਲੀ ਮੇਰੇ ਵਾਰੇ ਨਿਆਰੇ, ਵਿਗੜੇ ਮੇਰੇ ਭਾਗ ਚਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਲੀਂ ਸਵਾਰੇ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਬਣ ਗਈ ਵੇ ਮੈਂ ਲਾਡਲੀ ਬੋਲੀ, ਰਮਜ਼ ਇਲਾਹੀ ਭੇਦ ਦੀ ਜਾਂ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਖੋਹਲੀ। ਸਿਰ 'ਤੇ ਮੁਕਟ ਚਾ ਰਖਿਆ ਪਟਰਾਣੀ ਵਾਲਾ, ਮੌਲਿਆ ਰੱਬੀ ਨੂਰ ਨਾਲ ਸਭ ਆਲਾ ਦੁਆਲਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫਰੀਦ ਸੀ ਗਲੇ ਲਗਾਇਆ, ਚਰਪਟ, ਜੋਗੀ, ਨਾਥਾਂ ਮੇਰਾ ਮਾਣ ਵਧਾਇਆ। ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਮੋਦਰ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ, ਲਗਾਇਆ ਮੈਨੂੰ ਗਲ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਹੰਝੂ ਛਲਕੇ। ਗੁਰੂਆਂ, ਗੁਰੂ ਘਰਾਣਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਲਾਡ ਲਭਾਏ, ਸਿੱਖਾਂ, ਭਗਤਾਂ, ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਸ਼ਗਨ ਮਨਾਏ। ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ, ਗੁਰਦਾਸ ਭਾਈ ਬਖਸ਼ੀ ਰਵਾਨੀ, ਵਿਹੜੇ ਖੇਡ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂ ਚੜ੍ਹੀ ਜਵਾਨੀ। ਹਾਸਮ, ਬੁਲ੍ਹੇ ਸਾਹ ਨੇ ਬਖਸ਼ੀ ਨਜ਼ਰ ਸਵੱਲੀ, ਹੋਰ ਵੀ ਸੰਤਾਂ ਸੂਫੀਆਂ ਮੈਨੂੰ ਅਜਮਤ ਘੱਲੀ। ਮੁੱਕਬਲ, ਵਾਰਸ, ਪੀਲ ਨੇ ਲਏ ਸਦਕੇ ਵਾਰੇ, ਫਜ਼ਲ, ਅਹਿਮਦ ਮੌਲਵੀ ਕੀਤੇ ਵਾਰੇ ਨਿਆਰੇ। ਸ਼ੇਖ਼ਤ, ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ, ਭੰਗੂ, ਛਿੱਬਰ ਨੇ ਰਲ ਕੇ,

ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਲਈ ਤਿਆਰੀਆਂ ਮੁਕੰਮਲ; ਮੇਲਾ 19 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ

ਕੈਂਟਨ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ (ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਦੇ 7ਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਮੇਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੇਲਾ 19 ਜੁਲਾਈ, ਸਨਿਚਰਵਾਰ

ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਅਤੇ 5500 ਡਾਲਰ ਦਾ ਤੀਜਾ ਇਨਾਮ ਜੈਰੀ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਬੱਡੀ ਅੰਡਰ-21 ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਬਿਜਨਸਮੈਨ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਵਾਲੀਬਾਲ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਅਤੇ ਸੌਕਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ (ਵਰਲਡਵਾਈਡ

ਮੇਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ

ਨੂੰ ਕੈਂਟਨ ਸਪੋਰਟਸ ਸੈਂਟਰ-ਵਿਕਟਰੀ ਪਾਰਕ (46555 ਵੈਸਟ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਐਵੇਨਿਊ, ਕੈਂਟਨ) ਵਿਖੇ ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਾਮ 8:00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਚੱਲੇਗਾ।

ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ, ਵਾਲੀਬਾਲ, ਸੌਕਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਖੇਡਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੇ ਗਿੱਧਾ-ਭੰਗੜਾ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਗੁਰਲੇਸ਼ ਅਖਤਰ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੈਲੀ ਅਤੇ ਮੰਨਾ ਢਿੱਲੋਂ ਮੇਲਾ ਵੇਖਣ ਆਏ ਮੇਲੀਆਂ ਦਾ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਗੀਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨਗੇ। ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਇਕਬਾਲ ਗਾਲਿਬ ਕਰੇਗਾ। ਮੇਲੇ ਲਈ ਕੋਈ ਦਾਖਲਾ ਟਿਕਟ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਵੀ ਉਚੇਚਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਬੱਡੀ ਓਪਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ 8500 ਡਾਲਰ ਦਾ ਇਨਾਮ ਚੈਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਦੂਜਾ 7000 ਡਾਲਰ ਦਾ ਇਨਾਮ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ

ਟਰੈਵਲ) ਵਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੁੱਖੀ ਨਿਰਵਾਲ, ਗੋਲਡੀ ਢਿੱਲੋਂ ਤੇ ਚਰਨਜੀਤ ਰਸਤੀ ਵੀ ਮੇਲੇ ਦੇ ਅਹਿਮ ਸਪਾਂਸਰ ਹਨ। ਨਾਮੀ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਵੀ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਨਗੇ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਪੰਨਾ 16-17 ਦੇਖੋ।

ਗਿਆਨੀ ਅਲਵਰ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਾਬਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰ ਪਤਵੰਤੇ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦਾ ਖੇਡ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ 31 ਅਗਸਤ ਨੂੰ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਅਤੇ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਖੇਡ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਲਈ ਤਿਆਰੀਆਂ ਜ਼ੋਰਾਂ 'ਤੇ ਹਨ। ਕਲੱਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਦੀਪ (ਦੀਪਾ) ਬੰਦੋਸ਼ਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਖੇਡ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ 31 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਲੇਬਰ ਡੇ ਵੀਕਐਂਡ 'ਤੇ ਐਲਕ ਗਰੂਵ ਦੇ ਬਸੀ ਵੱਡ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ। ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਤੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪਾਰਕਿੰਗ ਵੀ ਮੁਫਤ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸ਼੍ਰੀ ਬੰਦੋਸ਼ਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ

ਗਿਆਨੀ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਲਵਰ ਦਾ ਸਨਮਾਨ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਪ੍ਰਸਿਧ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਅਤੇ ਕਥਾਵਾਚਕ ਗਿਆਨੀ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਲਵਰ ਦਾ ਇਥੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਫੋਰੀ ਦੌਰਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਚ ਇਕ ਹਫਤਾ ਕਥਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗਿਆਨੀ ਅਲਵਰ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਆਈਲੈਂਡ ਲੇਕ ਵਿਚ ਕਥਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਪਰੰਤ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਬਾਬਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਗਤਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਗਿਆਨੀ ਅਲਵਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸਿਰੋਪਾਓ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ ਅਤੇ ਵਾਲੀਬਾਲ ਦੇ ਫਸਵੇਂ ਮੈਚ ਹੋਣਗੇ। ਨਾਮੀ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀ ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਰਾਹੀਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਖੇਡਾਂ ਉਪਰੰਤ ਨਾਮੀ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨਗੇ।

ਸ਼੍ਰੀ ਬੰਦੋਸ਼ਾ ਨੇ ਸਮੂਹ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਖੇਡ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਫਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਕਮੇਟੀ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀ ਬੰਦੋਸ਼ਾ ਨਾਲ ਫੋਨ 815-546-0525 ਉਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਥਾਪਨਾ ਦਿਵਸ ਸਮਾਗਮ 13 ਨੂੰ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਸ਼੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ 350ਵਾਂ ਸਥਾਪਨਾ ਦਿਵਸ ਸਮਾਗਮ 13 ਜੁਲਾਈ, ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਆਈਲੈਂਡ ਲੇਕ ਵਿਖੇ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਗਿਆਨੀ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਬੰਦੋਸ਼ਾ ਵਾਲੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਦਾ ਢਾਡੀ ਜਥਾ, ਕਥਾਵਾਚਕ ਗਿਆਨੀ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ-ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ, ਮਾਡਲ ਟਾਊਨ ਜਲੰਧਰ ਅਤੇ ਰਾਗੀ ਜਥਾ ਭਾਈ ਪ੍ਰੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ-ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਿਸ਼ਨ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਫੋਨ: 847-526-5633 ਉਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

WEBSITE - DHOLRADIO.ORG

Dhol Radio

ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ

REQUEST SONG MUSIC24/7

LIVE CALLS ➔ USA +1-951-824-6365
CANADA +1-604-210-1955

skype - DHOLRADIO.ORG

01 PM TO 3 PM, 9.30 PM TO 11.30 PM (IST)

LISTEN BY CALL ➔ USA +702-489-0211
UK +44-20-3519-1210

Application For Android and iPhone - Dhol Radio

A Motel available in North Central Iowa for \$399K, less than 3 times the gross.

Want to Buy/Sell Home

Madan Khatri

Call Madan Khatri 847-530-1550

www.PropertyZoo.com

Recognized as the 2013 Multi-Family Broker of the Year by the MORE* MLS Board Committee.
Buy A Home anywhere in Metro !!

Top Producer at the Prudential Office in 2013!

A Broker who can work with you from Beginning to End, Call Now!

Prudential at 25 Turner Ave, Elk Grove Village, IL

Sistar Mortgage

Minimizing Cost, Maximizing Investment
www.SistarMortgage.com

Balbir (Bill) Grewal, Loan Officer

Residential & Commercial Loans

(734) 330-8859 Mobile

(586) 802-7385 Fax

Balbir.Grewal@SistarMortgage.com

**Refinance up to 125% value of the house.*

Loans Available In Most States!

>100% FHA Financing>Residential (Purchase & *Refinance)>Self Employed>Cash Out Refinance>Investment Property Loans>Jumbo Loans>Commercial Property With Business or Business Only

ਇੰਡੀਆ ਕਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸੇਵਾਵਾਂ

www.011india.com

\$25 2,500 Minutes

ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਇਕੋ ਰੇਟ

ਸਾਡੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤੋਂ।

Limited Time Offer. Restrictions & Additional Fees Apply.

✓ ਵਧੀਆ, ਸਾਫ਼ ਆਵਾਜ਼ ✓ ਘਰੋਂ ਤੇ ਸੈਲ ਫੋਨ ਤੋਂ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਦੋ ਫੋਨ ਚੱਲ ਸਕਦੇ ਹਨ

✓ ਬਗੈਰ ਪਿੰਨ ਤੋਂ ਵਰਤੋਂ

✓ ਸਪੀਡ ਵਾਲੇ ਨੰਬਰ ਸੈਟ ਕਰੋ

800.914.1013 • 408.659.9400

ਅਧਿਓਂ ਵੱਧ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਨਸ਼ੇਈ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਮਹਿੰਮ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਉਪਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬੱਲੇ ਤੱਕ ਤਕਰੀਬਨ 50 ਫੀਸਦੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨਸ਼ੇਈ ਹਨ। ਇੰਨੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਇਸ ਮਹਿੰਮ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ 50 ਫੀਸਦੀ ਅਜਿਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਹੈਰੋਇਨ, ਅਫੀਮ ਤੇ ਸਮੈਕ ਜਿਹੇ ਨਸ਼ੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. (ਜੇਲ੍ਹਾਂ) ਸ਼ਸ਼ੀਕਾਂਤ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਚੁੱਪ ਰਹੇ ਸ਼ਸ਼ੀਕਾਂਤ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਵਿਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਬਾਰੇ ਅਹਿਮ ਖੁਲਾਸੇ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਸ਼ੀਕਾਂਤ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੁਝ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਬਾਰੇ ਖੁਲਾਸੇ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਡੋਪ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾ ਕੇ ਦੇਖ ਲੈਣ, ਸੱਚਾਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੂਬਾ

ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਨਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. (ਜੇਲ੍ਹਾਂ) ਸ਼ਸ਼ੀਕਾਂਤ।

ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ 2007 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਐਕਸ਼ਨ ਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਅੱਜ ਅਜਿਹੇ ਦਿਨ ਦੇਖਣੇ ਨਾ ਪੈਂਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਉਸ

ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਧੰਦੇ ਲਈ ਝਾੜਾਂ ਵੀ ਲਾਈਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਸਾਫ਼ ਮੁੱਕ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫਾਈਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਸਹੁੰ ਖਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਕਿ ਉਹ ਫਾਈਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ

ਨਸ਼ੇਈ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵੀ ਲੈਣ ਲੱਗੇ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਪਨਾਹ

ਪਟਿਆਲਾ: ਨਸ਼ੇਈ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵੀ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਪੁੱਜਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੇ 30 ਬਿਸਤਰਿਆਂ ਦੇ ਸਾਕੇਤ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ 15 ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਵੀ ਨਸ਼ਾ ਛੱਡਣ ਲਈ ਆਏ। ਇਕ ਆਈ.ਜੀ. ਰੈਂਕ ਦਾ ਅਫਸਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾ ਛੱਡਣ ਲਈ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਆਈ.ਆਰ.ਬੀ. ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (45) ਬਠਿੰਡਾ, ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ (40) ਫਰੀਦਕੋਟ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਈ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸਾਕੇਤ ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ ਮੁਖੀ ਪਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ ਮਨਚੰਦਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਤਕਰੀਬਨ 15 ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨਸ਼ਾ ਛੱਡਣ ਲਈ ਆਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਿੰਨ ਅਜੇ ਵੀ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਨ ਬਾਕੀ ਨਸ਼ਾ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 18 ਤੋਂ 24 ਸਾਲ ਦੇ ਗਰੁੱਪ ਵਿਚ ਸਮੇਕ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਰੀਜ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਆਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਸਿਰਫ 14 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਗਰਾਂਟ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਗਰਾਂਟ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ।

ਨਹੀਂ ਲਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 10 ਕਿੱਲੋ ਹੈਰੋਇਨ ਦੀ ਖਪਤ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਹੈਰੋਇਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ 'ਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਸਾਬਕਾ ਜੇਲ੍ਹ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਧਮਕਾਇਆ ਵੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਲਈ ਉਹ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣਾਉਣਗੇ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤਾਂ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਇਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਨਮੂਨਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ 2017 ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਨਤਾ ਅਸਲੀ ਰੋਹ ਦਿਖਾਏਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 2017 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਯੂਰਪੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੱਕ ਜੁੜੇ ਨੇ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਦੇ ਤਾਰ

ਪਟਿਆਲਾ: ਪਟਿਆਲਾ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਅਰਬਾਂ ਰੁਪਏ ਦੇ ਸਿੰਥੈਟਿਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਸਮੇਤ ਕਾਬੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਰੋਹ ਦੇ ਤਾਰ ਕਈ ਯੂਰਪੀਅਨ ਮੁਲਕਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਗਰੋਹ ਦੇ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿਚ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਾਤਰਾਨਾ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਥਿਤ ਦਵਾਈਆਂ ਬਣਾਉਣ

ਵਾਲੀਆਂ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸੂਡੋਫੈਡਰਾਈਨ ਤੇ ਹੋਰ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਰਾਹੀਂ ਰੇਲਵੇ ਰੁਟ ਜ਼ਰੀਏ ਚੋਨਈ ਤੱਕ ਲਿਜਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਜਿਥੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰਸਤੇ ਬਰਮਾ ਤੱਕ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਗਰੋਹ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ

ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਅਧਾਰਤ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਸੌਦਾਗਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੂਰੀ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਪੈਸੇ ਦੇ ਆਦਾਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤੇ ਫੋਨ ਕਾਲ ਉਪਰੰਤ ਪੰਦਰਾਂ ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਅਦਾਇਗੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਸਰਬੋਦੀ ਉਰਫ ਚੈਰੀ ਨੇ ਫਰਜ਼ੀ ਵੋਟਰ ਕਾਰਡ, ਪੈਨ ਕਾਰਡ ਤੇ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀਆਂ ਜੱਗ ਜਾਹਰ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ 'ਫੂਡ' ਨਾਮੀ ਇਕ ਸੰਸਥਾ ਜ਼ਰੀਏ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਸਥਿਤ ਬਰਮਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਨਾਂ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਪਤੀ ਮਿਜ਼ੋਰਮ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਵਿੰਗ ਦੇ ਇਕ ਸੂਤਰ ਵੱਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਆਈ.ਜੀ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਬੋਦੀ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਤੇ ਬਰਮਾ ਸਥਿਤ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਅਹਿਮ ਕੜੀ ਸੀ। ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਅਧਾਰਤ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਵੱਡੇ ਤਸਕਰ, ਇਸ ਗਰੋਹ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਦੇ ਸਨ ਤੇ ਅਹਿਮ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬੇਹੱਦ ਗੁਪਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸਮੇਤ ਹੋਰਨਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਬਾਦਲ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਮੰਗੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਮ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਮੀਂਹ ਪੈਣ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਕਰਕੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸੌਂਕੇ ਵਰਗੀ ਹਾਲਤ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ 2330 ਕਰੋੜ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਂਦਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 30 ਜੂਨ 2014 ਤੱਕ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ 51 ਫੀਸਦੀ ਤੱਕ ਘੱਟ ਮੀਂਹ ਪਿਆ ਹੈ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ 2014-15 ਦੀ ਸਾਉਣੀ ਦੀ ਫਸਲ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਡੀਜ਼ਲ ਤੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਵਾਧੂ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਕਿਸਾਨ ਡੀਜ਼ਲ ਵਾਲੇ ਟਿਊਬਵੈੱਲ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਰਚ ਕਈ ਗੁਣਾਂ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਟਿਊਬਵੈੱਲ ਡੁੱਬੇ ਕਰਨੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ

ਨੂੰ ਮੋਨੇ ਬਲਾਕ ਪੰਪਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸਬਮਰਸੀਬਲ ਪੰਪਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਕਰੀਬਨ 85000 ਟਿਊਬਵੈੱਲਾਂ ਨੂੰ ਡੁੱਬੇ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਤਕਰੀਬਨ 700 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚਾ ਆਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਪਾਵਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ (ਪੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਸੀ. ਐਲ.) ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਨਿਰਵਿਘਨ ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ ਦੇਣ ਲਈ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਜਲੀ ਖਰੀਦ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਾਧੂ 1500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਭਾਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਅੱਗੇ ਮੰਗ ਰੱਖੀ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਪੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਸੀ. ਐਲ. ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਿੱਤੀ ਪੈਕੇਜ ਦੇਵੇ। ਚੋਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਸ. ਬਾਦਲ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ। ਜਦੋਂ 'ਆਪਣੀ' ਸਰਕਾਰ ਆਵੇਗੀ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਾਰੇ-ਨਿਆਰੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਨਸ਼ੇ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਸ਼ੇ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਪੇਂਡ ਨੱਪਣ ਲਈ ਨਵੀਂ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਅਪਰਾਧਕ ਨੈਟਵਰਕ ਨੂੰ ਮੁੱਢੋਂ ਉਖੇੜਣ ਲਈ ਅਮਲੇ-ਫੈਲੇ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਰੱਦੋਬਦਲ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਵਾਰਡਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਸੁਪਰਡੈਂਟਾਂ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਬਦਲੀਆਂ ਹੋਣ ਦੇ ਅਸਾਰ ਹਨ। ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆਧੁਨਿਕ ਤਕਨੀਕਾਂ ਨਾਲ ਸਖ਼ਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਾਰ ਦੀਵਾਰੀ ਵਿਚੋਂ ਨਿਰੰਤਰ ਨਸ਼ੇ ਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚਲੇ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੇ ਨੈਟਵਰਕ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਇਕੋ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਗਲਬਾ ਕਾਇਮ ਕਰੀ

ਬੈਠੇ ਸਟਾਫ ਦੀ ਰੱਦੋਬਦਲ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚਲੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਸਟਾਫ ਦੇ ਹੱਥ ਹੀ ਹੈ ਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ/ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਸਕਰੀਨਿੰਗ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੁਧਾਰ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥ ਅਜਿਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੱਗੀ ਹੈ ਕਿ ਡਰੱਗ ਮਾਫੀਆ ਇਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਕਰਿੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਛੋਟੇ-ਮੋਟੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਭੇਜਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜੇਲ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕਾਲੀਆਂ ਭੇਡਾਂ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਵਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਧੰਦਾ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਅਨਸਰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਗੈਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜਿਥੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣਾ ਸਿੱਕਾ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ,

ਉਥੇ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੈਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰੁਪ ਦੇ ਕੇ ਵੱਡੇ ਕਾਰੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 18 ਹਜ਼ਾਰ ਕੈਦੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵੇਲੇ 28 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੈਦੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨੁੱਤੇ ਪਏ ਹਨ।

ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸੂਹ ਵੀ ਮਿਲੀ ਹੈ ਕਿ ਕੈਦੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਮ ਕਾਰਡ ਲਿਜਾਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਕੈਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਸਟਾਫ ਨਾਲ ਸੌਂਦੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਕੇ ਵਾਰਡਰਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਿਮ ਕਾਰਡ ਪਾ ਕੇ ਕਾਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪੁਆਇੰਟਾਂ 'ਤੇ ਸੀ.ਸੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਕੈਮਰੇ ਲਾ ਕੇ ਮੁੱਖ ਗੇਟਾਂ ਉਪਰ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਲਾਈ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨਾਂ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤੋਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਇਸ ਦੇ

ਤੋੜ ਲਈ ਅੱਠ ਸੂਹੀਆ ਕੁੱਤੇ ਵੀ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਨਸ਼ੇਈਆਂ ਦੀ ਗਰੇਡੇਸ਼ਨ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਨਸ਼ੇਈਆਂ ਵੱਲੋਂ ਨਸ਼ਾ ਲੈਣ ਦੀ ਮਿਕਦਾਰ ਮੁਤਾਬਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਨਸ਼ੇਈਆਂ ਦੀ ਸਕਰੀਨਿੰਗ ਕਰਕੇ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚਲੇ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੁਹਾਲੀ, ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਨਵੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਜਿਥੇ ਸਟਾਫ ਦੀ ਸਕਰੀਨਿੰਗ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਉਥੇ ਇਸ ਨੈਟਵਰਕ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਹੇਠਲੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਤੋਂ ਉਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੱਕ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਵੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਕਾਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਖੂਹ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸੰਕੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਤਹਿਸੀਲ ਅਜਨਾਲਾ ਵਿਖੇ 'ਕਾਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਖੂਹ' ਵਿਚੋਂ ਮਿਲੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕਈ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਕੇਂਦਰੀ ਪੁਰਾਲੇਖ ਵਿਭਾਗ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਇਸ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਗਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪੁਰਾਲੇਖ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਟੀਮ ਬੇਰੰਗ ਮੁੜ ਆਈ ਹੈ। ਟੀਮ ਨੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਦਿੱਲੀ ਰਹਿ ਕੇ ਵਿਭਾਗ ਕੋਲ ਮੌਜੂਦ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਛਾਣਬੀਣ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਛਾਣਬੀਣ ਦੌਰਾਨ ਟੀਮ ਨੇ 1857 ਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਦੇ ਕਈ ਫ਼ਾਰਸੀ ਤੇ ਉਰਦੂ ਅਖਬਾਰ ਵੀ ਛਾਣ ਮਾਰੇ ਤੇ ਕਈ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤੇ ਤਤਕਰੇ ਵੀ ਘੋਖੇ।

ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜੀ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਹੱਥੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਦੇ ਇਕ ਧੜੇ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਟੀਮ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੌਜੀਆਂ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ, ਬਲਕਿ ਅਜਨਾਲਾ

ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਘਟਨਾ ਤੱਕ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਮਾਤਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਅੰਬਾਲਾ, ਲਾਹੌਰ ਤੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਤਾਂ ਮਿਲਿਆ ਪਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਉਪਰੋਕਤ ਵੇਰਵੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਕੁਝ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਜਨਾਲਾ ਦੇ ਖੂਹ ਬਾਰੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਤਾਂ ਦਿੱਲੀਓਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਬਹੁ-ਪਤਾ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਟੀਮ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਪੁਰਾਲੇਖ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚੋਂ ਅਜਨਾਲਾ ਖੂਹ ਬਾਰੇ ਵੇਰਵੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਪੁਰਾਲੇਖ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਜਮਣੀ ਮੁਤਾਬਕ ਵੀ ਟੀਮ ਜੋ ਭਾਲਣ ਆਈ ਸੀ, ਕਾਫੀ ਖੋਜਬੀਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਵੇਰਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ। ਟੀਮ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਪੁਰਾਲੇਖ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੁਹੱਈਊਦੀਨ ਫਾਰੂਖ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਧਰਮੀ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਮਾਲੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੁੱਗਣੀ ਕੀਤੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੌਜ ਵਿਚੋਂ ਭਗੋੜੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਮਾਲੀ ਸਹਾਇਤਾ ਵਿਚ ਦੁੱਗਣਾ ਵਾਧਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੌਜੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਧਰਮੀ ਫੌਜੀ'

ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ 3000 ਰੁਪਏ ਮਾਹਵਾਰ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 6000 ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਦਕਿ ਫੌਜੀ ਵਿਧਵਾਵਾਂ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ 5000 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 10000 ਰੁਪਏ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੁੱਲ 121 ਧਰਮੀ ਫੌਜੀ ਇਸ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਧਰਮੀ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਪੋਤੇ-ਪੋਤਰੀਆਂ ਪ੍ਰੋਵੈਨੈਂਸ਼ਲ ਕਾਲਜਾਂ ਸਮੇਤ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਮੁਫਤ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈ ਸਕਣਗੇ।

1984 ਵਿਚ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੀ ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਈ ਛਾਉਣੀਆਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਫੌਜ ਦੇ ਨੇਮਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਕੁਝ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਤਕਰੀਬਨ 3000 ਸਿੱਖ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਬੈਰਕਾਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਨੌਵੀਂ ਸਿੱਖ ਬਟਾਲੀਅਨ ਪੂਰੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਨੇ ਬਲ ਸੈਨਾ ਦੀਆਂ ਮਿਸ਼ਰਤ ਬਟਾਲੀਅਨ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਅਪਣਾਇਆ ਸੀ ਤੇ ਧਰਮ ਅਤੇ ਜਾਤ ਆਧਾਰਤ ਬਟਾਲੀਅਨਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰਨਾਂ ਧਰਮਾਂ ਤੇ ਨਸਲਾਂ ਦੇ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਬਟਾਲੀਅਨ ਵਿਚ ਮਦਰਾਸ ਰਜਮੈਂਟ ਦੇ ਦਸਤੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਬੇਲਗਾਮ ਮਹਿੰਗਾਈ ਅੱਗੇ ਅੱਛੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਆਸ ਮੱਧਮ ਪਈ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: 'ਅੱਛੇ ਦਿਨ' ਆਉਣ ਦਾ ਲਾਰਾ ਲਾ ਕੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਈ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਲਗਾਮ ਮਹਿੰਗਾਈ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਵਿਚ ਅਜੇ ਤੱਕ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰੇਲ ਕਿਰਾਏ ਤੇ ਮਾਲ ਭਾੜੇ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਚਾਲੀ ਰੁਪਏ ਕਿਲੋ ਹੋਏ ਪਿਆਜ਼ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅੱਥਰੂ ਕੱਢ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਅਜੇ ਸੁੱਕੇ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਝਟਕਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪੈਟਰੋਲ 1.69 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਲਿਟਰ ਤੇ ਡੀਜ਼ਲ 50 ਪੈਸੇ ਪ੍ਰਤੀ ਲਿਟਰ ਮਹਿੰਗਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਕੋੜੀ ਗੋਲੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਘਰੇਲੂ ਗੈਸ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਵਾਧਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਆਲੂਆਂ ਤੇ ਖੰਡ ਦੇ ਭਾਅ ਵੀ ਚੜ੍ਹਨ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਰੇਲਵੇ ਕਿਰਾਇਆ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਕਰ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਕੀ ਮੋਦੀ ਪਿਛਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਫੈਸਲੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕਰੇਗੀ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਿੱਤ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਆਗੂਆਂ ਵਿਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਤਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਨੀਤੀਆਂ ਵਿਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕੇ। ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਤੋਲ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਇਰਾਕ ਸੰਕਟ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਕੱਚੇ ਤੇਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਤੱਥ ਮੁਤਾਬਕ ਨੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਾਂ ਮਿਲਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਉੱਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪਿਆਜ਼ ਦੀ ਬਰਾਮਦ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ

ਜਮ੍ਹਾਂਖੋਰਾਂ ਨੇ ਵਧਾਈ ਮਹਿੰਗਾਈ: ਜੇਤਲੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਆਈ ਹਾਲੀਆ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਤੇਜ਼ੀ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਨੇ ਜਮ੍ਹਾਂਖੋਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਘਬਰਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਖੁਰਾਕੀ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਭੰਡਾਰ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਚਾਹਵਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਖੁਰਾਕਾ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸੱਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਜਮ੍ਹਾਂਖੋਰਾਂ ਤੇ ਮੁਨਾਫ਼ਾਖੋਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਬੀਤੇ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਿਆਜ਼ ਤੇ ਆਲੂਆਂ ਆਦਿ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਬਰਾਮਦੀ ਕੀਮਤ ਤੈਅ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਭੰਡਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਦ ਵੀ ਘਟਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਜੇਤਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਇਕ ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਘਬਰਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਸੂਬਾਈ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਭੰਡਾਰ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੁਲਾਈ ਵਿਚ ਆਮ ਹੀ ਦਾਲਾਂ ਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਵਧ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਵਾਧਾ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਕੀਮਤ ਤੈਅ ਕਰਨ ਵਰਗੇ ਕਦਮ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਜਿਣਸ ਦੇ ਭਾਅ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਣੇ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਮੌਨਸੂਨ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਵੀ ਵਪਾਰੀਆਂ ਤੇ ਦਫ਼ਤਰੀਆਂ ਲਈ ਕੀਮਤਾਂ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਿਆਜ਼ ਮੰਡੀ ਲਾਸਲਗਾਉਂ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪਿਆਜ਼ ਦੀਆਂ ਥੋਕ ਕੀਮਤਾਂ 40 ਫੀਸਦੀ ਵਧ ਕੇ 18.50 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋ ਹੋ

ਗਈਆਂ ਹਨ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਹੋਰਟੀਕਲਚਰਲ ਰਿਸਰਚ ਐਂਡ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ (ਐਨ.ਐਚ.ਆਰ.ਡੀ.ਐਫ.) ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਰ.ਪੀ. ਗੁਪਤਾ ਮੁਤਾਬਕ ਸਾਉਣੀ ਦੌਰਾਨ ਮੌਨਸੂਨ ਮਾੜੀ ਰਹਿਣ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਭਾਅ ਚੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਨਾਸਿਕ ਦੇ ਲਾਸਲਗਾਉਂ ਦਾ ਸੇਕ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦਪੁਰ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ

‘ਤੇ ਪਿਆਜ਼ 15-25 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਵਿਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। 18 ਜੂਨ ਨੂੰ ਲਾਸਲਗਾਉਂ ਵਿਚ ਪਿਆਜ਼ 13.25 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋ ਸੀ, ਜੋ ਹੁਣ 18.50 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। 17 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਪਿਆਜ਼ ਭੇਜਣ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਬਰਾਮਦ ਕੀਮਤ (ਐਮ.ਈ.ਪੀ.) 300 ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਟਨ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੇਚ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਰਹੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾ ਕੇ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ 30 ਮਈ ਨੂੰ ਪਿਆਜ਼ ਦੀ ਕੀਮਤ 9.75 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋ ਸੀ ਤੇ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਇਹ ਵਾਧਾ 90 ਫੀਸਦੀ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਰੇਲ ਭਾੜੇ, ਪੈਟਰੋਲ ਤੇ ਡੀਜ਼ਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਦਾ ਅਸਰ ਵੇਖਾ ਢੁਆਈ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਵਾਧੇ ਉੱਤੇ ਪੈਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਮਹਿੰਗੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਪਣੇ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿਚ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ 70 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਰਿਵਾਰ ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਖੁਰਾਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣਾ ਪਿਆ ਹੈ।

ਹੁਣ ਵਧ ਰਹੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਖਾ ਮਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ

ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਕਾਲਾ ਬਾਜ਼ਾਰੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਉੱਤੇ ਸਖ਼ਤੀ ਕਰਨ ਦੇ ਰੋਅ ਵਿਚ ਹੈ ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸਖ਼ਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਰੇਲ ਕਿਰਾਇਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਪੈਟਰੋਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ, ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਬਹਿਸ ਕਰਵਾਉਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੁਣ ਕੇ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਸਹੀ ਤੱਥ ਲਿਆ ਸਕਣ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਤਰੀਕੇ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਦਸ ਸਾਲ ਮਹਿੰਗਾਈ 'ਤੇ ਨੱਥ ਪਾਉਣ ਦੀ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਤੈਅ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਪਰ ਸਭ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਅਸਫਲ ਰਹੀਆਂ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਬਜਟ ਉੱਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਚੰਗੇ ਦਿਨ ਦੇਖਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਸਿਰਫ ਨਾਅਰਿਆਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮਹਿੰਗਾਈ ਘੱਟ ਕਰਕੇ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਵਸੀਲੇ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਹੀ ਬਣੀ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਚੰਨ ਪ੍ਰਦੇਸੀ

ਫੋਨ 832-225-5354 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਵੈਬਸਾਈਟ
www.channpardesi.com ਰਾਹੀਂ 24 ਘੰਟੇ 7 ਦਿਨ ਸੁਣੋ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਓਂ, ਫੋਨ: 815-557-4991

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ, ਫੋਨ: 219-670-4579

H K TRANSPORT INC

Division of HK Incorporated

1401 West Ray St, Indianapolis, IN 46221

Ph: 317-408-3211, web: www.hktransportinc.com

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਸਾਰੀਆਂ 48 ਸਟੇਟਾਂ ਲਈ, ਡਰਾਈ ਫਰੇਟ, 100% ਨੋ ਟੱਚ, ਨਵੇਂ ਨਕੋਰ ਟਰੇਲਰ ਡਾਇਰੈਕਟ ਡਿਪੋਜ਼ਿਟ, ਮੈਡੀਕਲ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ 5000 ਡਾਲਰ ਸਾਈਨ-ਇਨ ਬੋਨਸ

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਲਈ

92% ਫਲੈਟ ਡਿਸਪੈਚ
30 ਸੈਂਟ/ਗੈਲਨ ਤੱਕ ਫਿਊਲ ਡਿਸਕਾਊਂਟ
ਨਵੇਂ ਨਕੋਰ ਟਰੇਲਰ
ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਾਇਰ ਰਿਬੇਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ
ਹਰ 15 ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਅਦਾਇਗੀ

ਡਰਾਈਵਰ ਲਈ

42 ਸੈਂਟ ਤੱਕ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ
95% ਲੋਡ ਯਾਰਡ 'ਚ ਹੁੱਕ ਐਂਡ ਡਰਾਪ
ਨਵੇਂ ਨਕੋਰ ਟਰੇਲਰ
ਵਧੀਆ ਅਤੇ ਸਾਫ ਸੁਥਰੇ ਟਰੱਕ
ਹਰ 15 ਦਿਨ ਪਿਛੋਂ ਤਨਖਾਹ

ਲੋੜੀਂਦੀ ਯੋਗਤਾ:

- ਕਲਾਸ ਏ ਸੀ ਡੀ ਐਲ ਅਤੇ ਸਾਫ-ਸੁਥਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਵੇ
- ਉਮਰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 23 ਸਾਲ
- ਘੱਟੋ ਘੱਟ 2 ਸਾਲ ਦਾ ਓ ਟੀ ਆਰ ਅਤੇ ਕੁਲ 5 ਸਾਲ ਦਾ ਤਸਦੀਕਯੋਗ ਤਜਰਬਾ ਹੋਵੇ।

ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ 'ਲੀਜ਼ ਟੂ ਬਾਈ' ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਲਾਭ ਵੀ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹੋ

ਡਾਇਰੈਕਟ ਡਿਪਾਜ਼ਿਟ ਅਤੇ ਪੰਪ 'ਤੇ ਫਿਊਲ ਰਿਬੇਟ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਫੋਨ 317-408-3211

ਜਾਂ ਵੈਬ ਸਾਈਟ www.hktransportinc.com 'ਤੇ ਅਰਜੀ ਭਰੋ

City Travel & Tour

We are the cheapest in the travel industry guaranteed for you travel.

From All Major destination of USA to most destination of India

\$ 799.00 RT + Taxes

\$500.00+taxes One way to any where in India

Please call us for the special group fares for weddings and and student group trip We also offer senior citizen discount and student discount for three or more tickets

England, Germany, Spain, Norway, Italy, Canada, France, \$299.00 plus TX based on RT purchase

Infant fly free

travelforce@outlook.com

Toll Free: 1-888-264-5068

ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ

ਖੇਡਾਂ: ਕਬੱਡੀ, ਵਾਲੀਬਾਲ, ਸੌਕਰ, ਅਥਲੈਟਿਕਸ

ਇਨਾਮ

ਕਬੱਡੀ ਓਪਨ

ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ-\$8500

ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ-\$7000

ਤੀਜਾ ਇਨਾਮ-\$5500

ਚੌਥਾ ਇਨਾਮ-\$4000

ਕਬੱਡੀ ਅੰਡਰ-21

ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ-\$2500

ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ-\$1500

ਤੀਜਾ ਇਨਾਮ-\$1000

ਕਬੱਡੀ ਅੰਡਰ-18

ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ-\$800

ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ-\$600

ਤੀਜਾ ਇਨਾਮ-\$400

ਵਾਲੀਬਾਲ

ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ-\$2100

ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ-\$1500

ਸੌਕਰ

ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ-\$2100

ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ-\$1500

ਸ਼ੋਹਰਤ ਦੇ ਦੀਵੇ ਵਿਚ ਖੂਨ ਜਿਗਰ ਦਾ ਪੈਂਦਾ ਏ, ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਨਾਮ ਕਮਾਉਣਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।
ਕਾਮਯਾਬ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਦਕੇ ਜਾਵਾਂ ਮੈਂ, ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕ 'ਚ ਪੈਰ ਜਮਾਉਣਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

7ਵਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਮੇਲਾ

19 ਜੁਲਾਈ 2014 (ਸਨਿਚਰਵਾਰ, ਸਵੇਰੇ 8:30 ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 8:00 ਵਜੇ ਤੱਕ)

Canton Sports Center - Victory Park: 46555 W. Michigan Ave. Rd., Canton, MI 48188 (Near Beck Rd.)

ਯਾਰੋ ਫੜਨੇ ਸੌਖੇ ਨਹੀਂ-ਮਿਰਗ ਦੀ ਲੱਤ, ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਨੱਕ, ਉਡਣੇ ਸੱਪ, ਕਬੂਤਰ ਚੀਨੇ।

***Free Entry *Free Food
*Free Entertainment**

ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਆਓ ਤੇ ਮੇਲੇ ਦਾ ਲੁਤਫ ਉਠਾਓ

ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੇ ਗਿੱਧਾ-ਭੰਗੜਾ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕਬੱਡੀ ਰੈਫਰੀ: ਨਰਿੰਦਰ ਮੁੰਦਰ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕਿੰਦਾ ਤੇ ਬਲਜੀਤ ਗਿੱਲ

ਮੇਲਾ-ਗੇਲਾ, ਖੇਡਾਂ, ਨੱਚਣ-ਟੱਪਣ,
ਗਾਉਣ-ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਖਾਣ-ਪੀਣ
ਆਓ ਤੇ ਮੌਜ ਮਨਾਓ

ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੱਦਾ

ਫੁਰਤੀਲੇ ਸੌਕੀਨ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਟੀਮ ਭੰਗੜੇ ਦੇ
ਜੌਹਰ ਵਿਖਾਏਗੀ

ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਮੇਲਾ ਵੇਖਣ ਆਏ ਮੇਲੀਆਂ ਦਾ ਸਭਿਆਚਾਰਕ
ਗੀਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਭਰਪੂਰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨਗੇ

ਗੁਰਲੇਜ਼ ਅਖਤਰ

ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ

ਮੰਨਾ ਢਿੱਲੋਂ

ਇਕਬਾਲ ਗਾਇ

ਲੰਗਰ ਦਾ ਖਰਚਾ ਤੇ ਸੇਵਾ ਆਗੇਨਾਈਜ਼ਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ ਹੋਣਗੇ

PSCA Committee Members and Gold Sponsors

ਕਰਮਬੀਰ ਸਿੰਘ

ਅਰਜੁਨ ਗਿੱਲ

ਰਾਜ ਨਿੱਜਰ

ਜਸਵਿੰਦਰ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਅਮਰਜੀਤ ਗਿੱਲ

ਰਵਿੰਦਰ ਬਿੰਦ

ਅਮਰੀਕ ਰਾਏ

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਗਿੱਲ

ਰਾਜ ਜਮਾਰਾਏ

ਸੁਖਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਸੁਖਦੇਵ ਸੇਖੋਂ

ਕੇਵਲ ਗਿੱਲ

ਕੁਲਬੀਰ ਗਿੱਲ

ਸੁੱਖਾ ਸੇਖੋਂ

ਬਲਕਾਰ ਗਿੱਲ

ਕਰਨ ਗਿੱਲ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ

Karn Gill (Mela, Sponsors) 734-612-9984

Karmbir Singh (Mela, Volleyball) 734-558-3151

Arjun Gill (Kabaddi) 734-231-3576

Raj Jamarai (Kabaddi, Singer) 734-644-1010

Raj Nijjar (Cultural Program, Singer, Stalls) 734-637-7540

Sukhdev Sekhon (Soccer) 248-431-9678

WWW.PSCA-MI.COM

ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਸਖਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਲੋਕ ਆਪਣੇ
ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਮੇਲੇ ਦਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਸਕਣ।

ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ

ਸਾਲ 2014 ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਮੇਲੇ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ

ਆਓ, ਰਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸਾਲ 2014 ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਯਤਨ ਕਰੀਏ ਕਿ ਮਿਸ਼ੀਗਨ
ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਇਕੱਠਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੋਵੇ,
ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਵਰਤੋਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਨਾਂਹ-
ਪੱਖੀ ਅਕਸ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੀ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਸਾਡੇ
ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦਾ ਹੋਰ ਖੁਸ਼ ਅਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਵੇ।

ਮੁੱਖ ਸਪਾਂਸਰ

ਚੈਨ ਸਿੰਘ
ਸੰਧੂ

ਜੈਰੀ ਸਿੰਘ

ਹਰਪ੍ਰੀਤ
ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ
ਗਰੇਵਾਲ

ਜਤਿੰਦਰਬੀਰ
ਸੰਧੂ

ਕਰਨ ਗਿੱਲ

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ

ਰਤਨ ਸੇਖੋਂ

ਚਰਨਜੀਤ
ਰਸਟੀ

ਸੁੱਖੀ ਨਰਵਾਲ

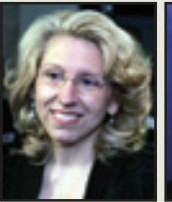

ਗੋਲਡੀ ਢਿੱਲੋਂ

Invited Honorable Public Officials

Gary Peters
US Senator
Candidate

Terri Lynn Land
US Senate
Candidate

Rick Snyder
MI Governor

Mark Schauer
MI Governor
Candidate

Dr. Anil Kumar
US Congressman
Candidate

David Trott
US Congressman
Candidate

William Wild
Wayne County
Executive
Candidate

Patrick Colbeck
Michigan
Senator

Kurt Heise
MI Congressman

Sam Singh
Michigan
Congressman

ਸਾਡੇ ਗੋਲਡ ਸਪਾਂਸਰ

ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਧੂ

ਇਕਬਾਲ
ਸਿੰਘ

ਡਾ. ਸੱਈਅਦ
ਤਾਜ

ਬਲਬੀਰ ਗਰੇਵਾਲ

ਇੰਦਰਜੀਤ
ਗਿੱਲ

ਬਲਵਿੰਦਰ ਬਾਠ

ਅਮਰੀਕ ਮਾਹਲ

ਨੈਕ ਸੰਧੂ

ਰਾਤੂ ਤੱਖਰ

ਦਵਿੰਦਰ
ਗਰੇਵਾਲ

ਹਰਜਿੰਦਰ ਗਿੱਲ

ਸੰਨੀ ਧੂੜ

ਮਨਜੀਤ ਨੰਨਣ

ਰਾਜਵਿੰਦਰ
ਗਰੇਵਾਲ

ਅਜੇ ਗਰੇਵਰ

ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਮੁੰਦਰ

ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਪੰਮਾ

ਨਿਰਮਲਜੀਤ
ਸਿੰਘ

ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ

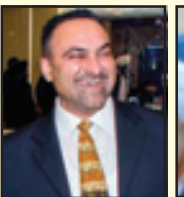
ਜਗਦੇਵ
ਗਰੇਵਾਲ

ਨਿਰਮਲ
ਸਿੰਘ

ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਲੈਨਿੰਗ

ਬਿਕਰਮ ਗਰੇਵਾਲ

ਜਗਤਾਰ ਜੱਗਾ

ਟੋਨੀ ਭੱਟੀ

ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਧੂ

ਰੂਪੀ ਰੰਧਾਵਾ

ਸੁਖਦੇਵ ਬਰਾੜ

ਜਸਵੀਰ ਰੰਧਾਵਾ
ਕਲੀਵਲੈਂਡ

ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਧੂ
ਕਲੀਵਲੈਂਡ

ਕੁਲਦੀਪ ਗਿੱਲ

ਸਾਵਨ ਸਿੰਘ

ਗੁਰਮੇਲ ਮਾਨ

ਬਲਜੀਤ ਬੈਂਸ

ਗੁਰਿੰਦਰ ਧਨੋਆ

ਤਰਲੋਚਨ ਭੁੱਲਰ

ਚਮਕੌਰ ਗਿੱਲ

ਹਰਪਾਲ ਸੰਘਾ

ਭੁਪਿੰਦਰ ਪੇਲੀਆ

ਦੀਪਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਰਮਜੀਤ ਢਿੱਲੋਂ

ਰੂਬਲ ਨਿੱਜਰਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ

ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਗਿੱਲ

ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ

ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ

ਸਿਲਵਰ ਸਪਾਂਸਰ: ਜਗਤਾਰ ਜੱਗਾ, ਹਰਪਾਲ ਸੰਘਾ, ਲਾਲੀ ਮਾਂਗਟ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਗਿੱਲ, ਚਮਕੌਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਸੁਖਦੇਵ ਬਰਾੜ, ਦਲਜੀਤ ਰੰਧਾਵਾ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਰਾਏਭੱਟੀ, ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਸੰਧੂ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਪੇਲੀਆ, ਹਰਮੋਹਨਜੀਤ ਬੈਂਸ, ਅਜੈ ਗਰੇਵਰ, ਰੇਨੂ ਤੱਖਰ, ਰਾਣੀ ਸੈਲੂਨ, ਪੰਮੀ।

ਸਮਰਥਕ ਸੱਜਣ: (ਮਿਸ਼ੀਗਨ): ਤੇਜਕਰਨ ਢਿੱਲੋਂ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰਚਾ, ਸਤਵੀਰ ਸਵੈਚ, ਰਾਜ ਸਿਆਨ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਧੂ, ਪਰਦੀਪ ਸੰਘਾ, ਸੁੱਖੀ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਵਿਰਕ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਗਿੱਲ, ਨਵਦੀਪ ਗਿੱਲ, ਦਵਿੰਦਰ ਗਰੇਵਾਲ, ਲਾਲੀ ਮਾਂਗਟ, ਗੁਰਮੀਤ ਸੰਧੂ, ਬਲਦੇਵ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਗੁਰਦਾਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਉਧਮ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਪਾਲ ਢਿੱਲੋਂ, ਸੁਰਜੀਤ ਗਿੱਲ, ਗੁਰਭਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ, ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਢੇਲੀ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬੱਬੂ, ਦਲਜੀਤ ਰੰਧਾਵਾ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਰਾਏਭੱਟੀ, ਸੁਰਿੰਦਰਜੀਤ ਕਾਹਲੋਂ, ਗੁਰਦੇਵ ਗਿੱਲ, ਇੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਜਤਿੰਦਰ ਬੱਤਰਾ, ਜੋਲੀ ਸਿੰਘ, ਸੁਭਦੇਵ ਮਰਾਹਰ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸੰਧੂ, ਸੁਖਵੀਰ ਭੱਟੀ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੰਨਣ, ਲਾਲੀ ਰਣਵੀਰ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਪਾਲ ਖਲੀਲ, ਰਿੰਕੂ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਲੈਨਿੰਗ, ਲਾਡੀ ਮੁਲਤਾਨੀ, ਦਲਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ, ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ, ਰਸਮਿੰਦਰ ਗਿੱਲ, ਹਰਵਿੰਦਰ ਗਿੱਲ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਗਿੱਲ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਰਾਏਭੱਟੀ, ਬਲਬੀਰ ਵਿਰਦੀ, ਚਰਨਪ੍ਰੀਤ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਬੰਟੀ ਭੰਗੂ, ਜਗਦੇਵ ਗਰੇਵਾਲ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪਲਵਿੰਦਰ ਸੇਠੀ, ਗੁਰਦੇਵ ਸੇਖੋਂ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਜੱਗੀ, ਲਖਵੀਰ ਲੌਕੀ।

(ਸ਼ਿਕਾਗੋ): ਸਤਿੰਦਰ ਸੁਸਾਣਾ, ਜਸਕਰਨ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਹੈਪੀ ਹੀਰ, ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਖਹਿਰਾ, ਦਰਸ਼ਨ ਬਸਰਾਓ, ਅਮਰਦੇਵ ਬਦੇਸ਼ਾ, ਲਵਦੀਪ ਚੁੱਲਤ, ਅਜੈਬ ਲੱਖਣ, ਮਿੱਕੀ ਕਾਹਲੋਂ, ਵਿਕਰਾਂਤ ਸਿੰਘ, ਵਿਕਰਾਂਤ ਸਿੰਘ, ਦੀਪਾ ਬਦੇਸ਼ਾ, ਸੰਨੀ ਕੁਲਾਰ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਗਿਰਨ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਵਾਲੀਆ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਧੂ, ਅਜਮੇਰ ਪੰਨੂ, ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘੋਤਤਾ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਡੀ ਸੀ, ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ, ਟੋਨੀ ਸੰਘੇਤਾ, ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ, ਜੈਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ, ਜੱਸੀ ਪਰਮਾਰ, ਬੇਅੰਤ ਬੋਪਾਰਾਏ, ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ, ਲਵ ਮਿਨਹਾਸ, ਮਨਜੀਤ ਧਨੋਆ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਕਾਲਤਾ, ਰਛਪਾਲ ਖੰਗੂਤਾ, ਠਾਕਰ ਬਸਾਤੀ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਮਾਗੋ, ਨਿੱਕ ਗਾਖਲ, ਗੁਰਮੀਤ ਬਾਠ।

(ਇੰਡੀਆਨਾ): ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਢਿੱਲੋਂ, ਬਲਦੇਵ ਸੱਲੂ, ਪ੍ਰਿਥਪਾਲ ਘੋਤਤਾ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ, ਕਿੱਟੂ ਬਾਵਾ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ, ਲਾਲੀ ਸਿੰਧੂ, ਵਰਿੰਦਰ ਸਾਹੀ, ਮਨਜੀਤ ਨਾਗਰਾ।

(ਓਹਾਇਓ): ਹਰਵਿੰਦਰ ਵਾਲੀਆ, ਸੁਰਜੀਤ ਮਾਵੀ, ਇਕਬਾਲ ਬੋਪਾਰਾਏ, ਹਰਜੀਤ ਢਿੱਲੋਂ, ਮਹਿੰਦਰ ਭੇਲਾ, ਅਮਰਜੀਤ ਕੰਗ, ਪਲਵਿੰਦਰ ਸੋਹਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਗਰੇਵਾਲ, ਸੁਖਜੀਤ ਗਿੱਲ, ਦਲਜੀਤ ਢਿੱਲੋਂ, ਡਾ. ਮੁਖਤਾਰ ਨਿੱਜਰ।

(ਵਿੰਡਸਰ, ਓਂਟਾਰੀਓ): ਗੁਰਬਖਸ਼ ਭੁੱਲਰ, ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ, ਬਿਕਰਮ ਗਰੇਵਾਲ, ਜੀਵਨ ਗਿੱਲ, ਜੈਸਨ ਸੇਖੋਂ, ਗੁਰਬਖਸ਼ ਵਾਹਿਦ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਕੰਦੇਲਾ, ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ।

ਸਮਰਥਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ: ਕਲੀਵਲੈਂਡ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਇੰਡੀਆਨਾ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਸੋਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ (ਓਹਾਇਓ), ਐਨ ਵਾਈ ਐਕਸ ਕੰਪਨੀ, ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੀ ਐਚ ਓ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਕਲੀਵਲੈਂਡ, ਸੋਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਮਿਡਵੈਸਟ, ਰੇਡੀਓ ਚੰਨ ਪ੍ਰਦੇਸੀ।

ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਦਾ ਕਾਲਾ ਮੋਤੀ ਪੇਲੇ

ਜਦੋਂ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦਾ ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਦਾ ਪੇਲੇ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦਾ। ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਦੇ 1363 ਮੈਚ ਖੇਡੇ ਅਤੇ 1283 ਗੋਲ ਕਰਨ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਰੱਖਿਆ। ਉਹ ਵੀਹ ਵਰ੍ਹੇ ਉਚ ਪੱਧਰੀ ਫੁੱਟਬਾਲ ਖੇਡਿਆ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਜਿੱਤਿਆ। 92 ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਮੈਚਾਂ 'ਚ ਉਸ ਨੇ 77 ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਗੋਲ ਕੀਤੇ। ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਨਾਲ ਕਰੋੜਾਂ ਡਾਲਰ ਕਮਾਏ ਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਪਰਚਾਇਆ। ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੇ ਇਕ ਕਲੱਬ ਨੇ ਉਹਦੇ ਮੂਹਰੇ ਖਾਲੀ ਚੈੱਕ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਜਿੰਨੀ ਚਾਹੇ ਰਕਮ ਭਰ ਲਵੇ, ਪਰ ਉਸ ਕਲੱਬ ਵੱਲੋਂ ਖੇਡਣਾ ਮੰਨ ਲਵੇ। ਉਹਦੀਆਂ ਖੁੱਬਤ ਬਾਲਾਂ, ਘਸੀਆਂ ਜੁਰਾਬਾਂ, ਟੁੱਟੇ ਬੂਟ ਤੇ ਖੇਡ ਪੁਸ਼ਾਕ ਦੀਆਂ ਲੀਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਨਮੋਲ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਸਮਝ ਕੇ ਸਾਂਭੀਆਂ। ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ

ਪ੍ਰਿ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ, ਕੈਨੇਡਾ
ਫੋਨ: 905-799-1661

ਦਾ ਉਹ 'ਕਾਲਾ ਮੋਤੀ' ਹੈ ਜਿਹਨੂੰ ਕਈ ਖਿਤਾਬਾਂ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਆ ਗਿਆ।

ਪੇਲੇ ਦੇ ਪੋਪਾਂ, ਪੰਜ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹਾਂ, ਦਸ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ, ਸੱਤਰ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਤੇ ਚਾਲੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਸ਼ਾਹ ਇਰਾਨ ਉਹਨੂੰ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਉਡੀਕਦਾ ਰਿਹਾ। ਲਾਲ ਚੀਨ ਦੇ ਸਰਹੱਦੀ ਰਾਖੇ ਚੌਕੀਆਂ ਸੁੰਨੀਆਂ ਛੱਡ ਕੇ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਉਹਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਗਏ। ਨਾਇਜੀਰੀਆ ਵਿਚ ਉਹਦੀ ਖੇਡ ਵੇਖਣ ਲਈ ਦੋ ਦਿਨ ਲੜਾਈ ਬੰਦ ਰਹੀ। ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਵਿਚ ਉਹ ਫਿਲਮੀ ਤੇ ਟੀ.ਵੀ. ਕਲਾਕਾਰ ਅਤੇ ਕਵੀ ਤੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਵਜੋਂ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਉਹਦੇ ਆਟੋਗਰਾਫ ਲੈਣ ਲਈ ਸਭ ਥਾਈਂ ਭੀੜਾਂ ਜੁੜਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਨੱਬੇ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਪੇਲੇ ਦਾ ਨਾਂ ਗਾਇਆ ਗਿਆ।

ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੇਸ਼ੇ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲਾ ਖਿਡਾਰੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਕ ਵੇਲੇ ਉਹਦਾ ਦਿਵਾਲਾ ਨਿਕਲ ਚੱਲਿਆ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਮੁਖਤਿਆਰਨਾਮਾ ਅਜਿਹੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਦੇ ਛੱਡਿਆ ਜੀਹਨੇ ਉਹਦੇ ਸਿਰ ਏਨਾ ਕਰਜ਼ਾ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਕਈ ਵਰ੍ਹੇ ਲਾਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਅੱਧਪੜ੍ਹ ਸੀ ਪਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਪਾਸ ਕਰ ਲਈ। ਉਸ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਂਦਿਆਂ ਕਈ ਬੋਲੀਆਂ ਸਿੱਖੀਆਂ। ਉਸ ਦੀ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਪੁਰਤਗੇਜ਼ੀ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਸਪੇਨਿਸ਼ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵੀ ਬੋਲ ਲੈਂਦਾ। ਉਹਨੂੰ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਤੇ ਇਤਾਲਵੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵੀ ਡੰਗ ਸਾਰਨ ਜੋਗੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ।

ਪੇਲੇ ਦਾ ਜਨਮ ਇਕ ਗਰੀਬ ਫੁੱਟਬਾਲ ਖਿਡਾਰੀ ਦੇ ਘਰ 23 ਅਕਤੂਬਰ 1940 ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲੀ ਬੱਚਾ ਖੜ੍ਹਨਾ ਪਿੱਛੋਂ ਸਿਖਦਾ ਪਰ ਕਿੱਕ ਲਾਉਣੀ ਪਹਿਲਾਂ। ਪੇਲੇ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਉਹਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਤੇ ਪੱਟ ਟੋਹ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਲੱਤਾਂ ਤਾਂ ਵਾਰਵਾ ਨੇ, ਫੁੱਟਬਾਲ ਦਾ ਤਕੜਾ ਖਿਡਾਰੀ ਬਣ ਸਕਦਾ।" ਪਤਨੀ ਬੋਲੀ, "ਇਹਨੂੰ ਫੁੱਟਬਾਲ ਖਿਡਾਰੀ ਬਣਨ ਦਾ ਸਰਾਪ ਨਾ ਦੇਹ। ਫੁੱਟਬਾਲ ਖੇਡ ਕੇ ਤੂੰ ਕੀ

ਲੱਲੂਰ ਲਾਇਐ? ਮੇਰਾ ਪੁੱਤ ਤਾਂ ਡਾਕਟਰ ਬਣੂੰ।"

ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਦੀ ਚੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਪੇਲੇ ਦਾ ਨਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ-ਐਡਸਨ ਅਰੇਂਟਸ ਡੇ ਨਾਸੀਮੈਂਟੋ। ਪੇਲੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨੌਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਹਰੇਕ ਚੀਜ਼ ਚੜ੍ਹਦਾ ਫਿਰਦਾ ਸੀ। ਪੁਤਰਗੇਜ਼ੀ 'ਚ ਪੇਲੇ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਪੈਰ। ਨਿੱਕਾ ਹੁੰਦਾ ਉਹ ਲੀਰਾਂ ਦੀ ਖਿੱਦੇ ਤੇ ਟੁੱਟੇ ਡੱਬਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿੱਕਾਂ ਮਾਰਦਾ। ਇਕ ਵਾਰ ਉਹਦੀ ਕਿੱਕ ਨਾਲ ਗਲੀ ਦਾ ਬਲਬ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕਰਤੀ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲੀ। ਗਰੀਬੀ ਜੁ ਹੋਈ!

ਪੇਲੇ ਨੂੰ ਸੋਲ੍ਹਵਾਂ ਸਾਲ ਚੜ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਸੈਂਟੋਸ ਕਲੱਬ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਖੁਰਾਕ ਮਿਲਣ ਲੱਗੀ ਤੇ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਪੈਸੇ ਵੀ ਆਉਣ ਲੱਗੇ। ਉਸ ਨੇ ਮਾਂ ਨਾਲ ਵਾਇਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਲੱਬ ਤੋਂ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਪੈਸਿਆਂ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਘਰ ਖਰੀਦ ਕੇ ਦੇਵੇਗਾ। ਮਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਵੀ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਪੁੱਤ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦੇ ਸਿਰੋਂ ਰੋਟੀ ਕਿਵੇਂ ਕਮਾਏਗਾ?

ਸੈਂਟੋਸ ਕਲੱਬ ਵਿਚ ਵੀਹ ਮਹੀਨੇ ਖੇਡਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦੇ ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਲਈ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਰੇਡੀਓ ਨੇ ਉਹਦਾ ਨਾਂ ਬੋਲਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਖੁਸ਼ੀ 'ਚ ਝੁੰਮਦਿਆਂ ਮਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਮਾਂ! ਤੂੰ ਸੁਣਿਆ, ਰੇਡੀਓ ਨੇ ਕੀ ਬੋਲਿਆ? ਮੈਂ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਅੱਲੋਂ ਖੇਡਾਂਗਾ, ਤੂੰ ਦੇਖਦੀ ਰਹੀ...ਮੈਂ ਖੇਡਾਂਗਾ..." ਤੇ ਉਹ ਉਰਲੀਆਂ ਪਰਲੀਆਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗਾ। ਮਾਂ ਨੇ ਉਹਦਾ ਮੱਥਾ ਟੋਹ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਤੂੰ ਰਾਜ਼ੀ ਤਾਂ ਹੈਂ? ਤੈਨੂੰ ਤਾਪ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਿਆ?" ਮਾਂ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਉੱਟ ਪਟਾਂਗ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਫਿਕਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਕਿਤੇ ਉਹਦਾ ਦਿਮਾਗ ਈ ਨਾ ਹਿੱਲ ਗਿਆ ਹੋਵੇ!

ਅਠਾਰਵੇਂ ਸਾਲ ਦੀ ਪਠੀਰ ਉਮਰੇ ਉਹ ਸਵੀਡਨ ਵਿਚ 1958 ਦਾ ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਖੇਡਣ ਗਿਆ। ਕੱਪ ਜਿੱਤਣ ਉੱਤੇ ਸਵੀਡਨ ਦੀਆਂ ਨੀਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਗੋਰੀਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਉਹਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦੇਣ ਤੇ ਆਟੋਗਰਾਫ ਲੈਣ ਆਈਆਂ। ਪੇਲੇ ਦੇ ਕਾਲੇ ਸ਼ਾਹ ਰੰਗ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੋਰੀਆਂ ਗੁਲਾਬੀ ਉਂਗਲਾਂ ਘਸਾ ਕੇ ਵੇਖੀਆਂ ਪਈ ਇਹ ਪਾਲਿਸ਼ ਕੀਤਾ ਰੰਗ ਤਾਂ ਨਹੀਂ? ਪੇਲੇ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਸੁਆਦ ਲੈਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਇਹ ਰੰਗ ਅਸਲੀ ਆ। ਨਾ ਇਹ ਮੀਂਹ 'ਚ ਲਹਿੰਦਾ, ਨਾ ਈ ਨਾਉਣ ਨਾਲ। ਤੁਸੀਂ ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਹਨੂੰ ਜੱਫੀ 'ਚ ਲੈ ਲਵੋ, ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇਗਾ, ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।"

ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਜਿੱਤ ਕੇ ਪੇਲੇ ਹੋਰੀਂ ਵਤਨ ਪਰਤੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ਾਹੀ ਸਵਾਗਤ ਹੋਇਆ। ਸੈਂਟੋਸ ਵਿਚ ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਬਾਸਕਟਬਾਲ ਮੈਚ ਵੇਖਣ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਬੈਂਚ 'ਤੇ ਬੈਠੀ ਇਕ ਕੁੜੀ ਨੇ ਉਹਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚ ਲਿਆ। ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਪੇਲੇ ਵੱਲ ਵੇਖ ਰਹੀ ਸੀ। ਪੇਲੇ ਨੇ ਸਮਝਿਆ, ਉਹ ਸੋਹਣੀ ਕੁੜੀ ਉਹਦੇ ਪਿੱਛੇ ਬੈਠੇ

ਕਿਸੇ ਸੋਹਣੇ ਵੱਲ ਵੇਖ ਰਹੀ ਹੋਵੇਗੀ; ਪਰ ਪੇਲੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬੈਠਾ। ਮੈਚ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਪੇਲੇ ਕੋਲ ਆਈ। ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ। ਕੁੜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਰੋਜ਼ਮੇਰੀ ਸੀ, ਰੰਗ ਗੋਰਾ ਨਿਛੋਹ। ਜਦ ਪਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਰੰਗ, ਨਸਲ ਤੇ ਵੰਡਾ ਛੋਟਾ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦਾ।

1962 ਦੇ ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਲਈ ਪੇਲੇ ਫਿਰ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਦੀ ਟੀਮ 'ਚ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਫਿਰ ਕੱਪ ਜਿੱਤਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੇਲੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਗਦਾਨ ਸੀ। 1965 ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਰੋਜ਼ਮੇਰੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਾ ਲਿਆ ਤੇ ਹਨੀਮੂਨ ਮਨਾਉਂਦਿਆਂ ਯੂਰਪ ਦਾ ਸੈਰ ਸਪਾਟਾ ਕੀਤਾ। ਮੀਡੀਆਕਾਰ ਉਸ ਨਾਲ ਥਾਓਂ-ਥਾਈਂ ਇੰਟਰਵਿਊ

ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਉਹਦੀ ਨਿਮਰਤਾ, ਸਾਦਗੀ ਤੇ ਮਿਲਣਸਾਰੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ।

1966 ਦਾ ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਖੇਡਣ ਲਈ ਉਹ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਦੀ ਟੀਮ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਿਆ। ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਕ ਮੈਚ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਖਿਡਾਇਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕਿਆ ਤੇ ਉਹੀ ਮੈਚ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਦੀ ਟੀਮ ਹਾਰੀ। ਪੇਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਹਾਰ ਦਾ ਬੜਾ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਉਹਨੇ ਹਿੰਮਤ ਨਾ ਹਾਰੀ ਤੇ ਇਸ ਹਾਰ ਦਾ ਬਦਲਾ ਪੇਲੇ ਹੋਰਾਂ ਨੇ 1970 ਦਾ ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਜਿੱਤ ਕੇ ਲਿਆ। ਫਾਈਨਲ ਮੈਚ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਤੇ ਇਟਲੀ ਵਿਚਕਾਰ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਾਰ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਜਿੱਤ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਜਿਹੜਾ ਦੇਸ਼ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਜਿੱਤਦਾ ਜੂਲਸ ਰਿਮਟ ਟਰਾਫੀ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹਦੀ ਹੋ ਜਾਣੀ ਸੀ।

ਮੈਕਸੀਕੋ 'ਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਉਹ ਫਾਈਨਲ ਮੈਚ ਇਕ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਰਸ਼ਕ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕ ਟੀ. ਵੀ. ਤੋਂ ਵੇਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਮੈਚ ਵਿਚ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਨੇ ਇਟਲੀ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਫੀਫਾ ਟਰਾਫੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਕਰ ਲਈ। ਮੈਚ ਮੁੱਕਣ ਸਾਰ ਦਰਸ਼ਕ ਪੇਲੇ ਵੱਲ ਉਮ੍ਹਲੇ। ਮੌਕੇ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਵੇਖਦਿਆਂ ਪੇਲੇ ਨੇ

ਆਪਣੀ ਜਰਸੀ ਲਾਹ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਲੀਰ ਲੀਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਈ। ਨੰਗ ਧੜੰਗੇ ਪੇਲੇ ਨੇ ਸ਼ੁਕਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੇ ਫੁੱਟਬਾਲ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਉਹਦਾ ਕੱਛਾ ਬਚ ਗਿਆ!

ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਦੀ ਵਰਦੀ ਪਾਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਨੇ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਲਈ ਅਖੀਰਲਾ ਮੈਚ ਖੇਡਿਆ। ਉਹ ਮੈਚ 18 ਜੁਲਾਈ 1971 ਨੂੰ ਯੂਗੋਸਲਾਵੀਆ ਵਿਰੁਧ ਸੀ। ਇਕ ਲੱਖ ਅੱਸੀ ਹਜ਼ਾਰ ਦਰਸ਼ਕ 'ਫੀਕਾ ਫੀਕਾ' ਦਾ ਰਾਗ ਅਲਾਪ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਸੀ, ਪੇਲੇ ਹਾਲੇ ਹੋਰ ਖੇਡ। ਉਹ ਮੈਚ ਦੋ ਦੋ ਗੋਲਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ 'ਤੇ ਮੁੱਕਾ। ਪੇਲੇ ਨੇ ਭਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹੱਥ ਉਪਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਸਟੇਡੀਅਮ ਦਾ ਚੱਕਰ ਲਾਇਆ। ਉਹ

ਬਾਹਾਂ ਲਹਿਰਾਉਂਦਾ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ-ਬੱਧੀ ਉਸ ਨੂੰ ਭਰਵੀਂ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਦਰਸ਼ਕ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਉਹਦੇ ਮਾਣ ਵਿਚ ਤਾੜੀਆਂ ਮਾਰਦੇ ਰਹੇ। ਤਾੜੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ੋਰ ਵਿਚ ਪੇਲੇ ਦੇ ਹੰਝੂ ਵਹਿ ਤੁਰੇ। ਉਸ ਨੇ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਦੀ ਪੀਲੇ ਤੇ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦੀ ਜਰਸੀ ਲਾਹੀ ਜੋ ਉਹਨੇ ਮੁੜ ਕੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਾਉਣੀ। ਉਸ ਜਰਸੀ ਨਾਲ ਉਹਨੇ ਵਗਦੇ ਹੰਝੂ ਪੂੰਝੇ ਜੋ ਖੁਸ਼ਕ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਹੋਰ ਧਾਰੇ ਧਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਜਿਸ ਮੈਦਾਨ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਮੁੜ੍ਹਕੇ ਨਾਲ ਜਿੱਤਿਆ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਹੰਝੂਆਂ ਨਾਲ ਜਿੱਸਦਾ ਉਹ ਸਟੇਡੀਅਮ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਉਪਰ ਸੈਂਟੋਸ ਕਲੱਬ ਵਾਲੇ ਉਹਨੂੰ ਛੱਡ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹੇ। ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਕਾਰਨ ਪੇਲੇ ਲਈ ਪੇਸ਼ਾਵਰਾਨਾ ਫੁੱਟਬਾਲ ਖੇਡੀ ਜਾਣਾ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਔਖਾ ਹੋਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਤੋਂ 1974 ਦਾ ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਆ ਗਿਆ। ਪੇਲੇ ਵਿਚ ਦਮ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਪੰਜਵੀਂ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵੱਲੋਂ ਖੇਡ ਸਕਦਾ ਪਰ ਇਹਦੇ ਲਈ ਉਹਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਲਾਭੇ ਰਹਿਣਾ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਪੇਲੇ ਲਈ ਹੁਣ ਏਨਾ ਸਮਾਂ ਦੇ ਸਕਣਾ ਵਾਰਾ

ਨਹੀਂ ਸੀ ਖਾਂਦਾ। ਖਿਡਾਰੀ ਦੀ ਥਾਂ ਉਹ ਕੁਮੈਂਟੇਟਰ ਬਣ ਕੇ ਵਰਲਡ ਕੱਪ 'ਚ ਪੁੱਜਾ। ਉਥੇ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਦੀ ਟੀਮ ਹਾਰ ਗਈ। ਪੇਲੇ ਦੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਹੋਈ ਕਿ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਵੱਲੋਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਖੇਡਿਆ?

ਸੈਂਟੋਸ ਕਲੱਬ ਵੱਲੋਂ ਖੇਡਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਸੈਂਟੋਸ ਨੇ 2 ਅਕਤੂਬਰ 1974 ਨੂੰ ਪੇਲੇ ਦਾ ਆਖ਼ਰੀ ਮੈਚ ਰੱਖਿਆ। ਮਰਾਕਾਨਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਟੇਡੀਅਮ ਉਸ ਦਿਨ ਮੂੰਹੋਂ ਮੂੰਹ ਭਰ ਗਿਆ। ਵੀਹ ਮਿੰਟਾਂ ਦੀ ਖੇਡ ਪਿੱਛੋਂ ਇਕ ਪਾਸ ਉਹਦੇ ਵੱਲ ਅੰਤਿਆ ਤਾਂ ਪੇਲੇ ਨੇ ਬਾਲ ਬੱਚੇ ਵਾਂਗ ਬੁੱਕਲ 'ਚ ਲੈ ਲਈ। ਸਾਰੇ ਦਰਸ਼ਕ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਉਹਦੇ ਵੱਲ ਵੇਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਬਾਲ ਲੈ ਕੇ ਮੈਦਾਨ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ 'ਤੇ ਬਾਲ ਰੱਖੀ ਤੇ ਉਹਦੇ ਦੁਆਲੇ ਗੋਡਿਆਂ ਪਰਨੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਉਹਨੇ ਸਿਰ ਅੱਗੇ ਕੈਂਚੀ ਦਾਅ ਬਾਹਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਭਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕੀਤਾ। ਮੈਚ ਵਿਚੋਂ ਛੱਡ ਕੇ ਉਹ ਕੱਪੜੇ ਬਦਲਣ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤੇ ਸੈਂਟੋਸ ਕਲੱਬ ਦੀ ਵਰਦੀ ਲਾਹੁੰਦਿਆਂ ਫੁੱਟ-ਫੁੱਟ ਕੇ ਹੋਇਆ। ਸਾਂਝਾ ਟੁੱਟਦੀਆਂ ਕਿਹੜਾ ਸੌਖੀਆਂ ਨੇ!

ਪੇਲੇ ਬੇਸ਼ੱਕ ਚੌਤੀ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਹਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਖੇਡਦਾ ਵੇਖਣਾ ਲੋਚਦੇ ਰਹੇ। ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੇ ਕਾਸਮਸ ਕਲੱਬ ਨੇ ਇਕ ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ 15 ਜੂਨ 1975 ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲ ਲਈ ਕਾਸਮਸ ਦੀ ਟੀਮ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਨਿਕਲੀ। 1977 ਵਿਚ ਪੇਲੇ ਕਲਕੱਤੇ ਦੇ ਈਡਨ ਗਾਰਡਨ ਵਿਚ ਵੀ ਇਕ ਮੈਚ ਖੇਡਿਆ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪੇੜਾਂ ਕੀਤੀਆਂ।

ਜਿਸ ਦਿਨ ਉਸ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਵਾਂ ਗੋਲ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਚੰਦ 'ਤੇ ਪੈਰ ਜਾ ਰੱਖਿਆ ਹੋਵੇ। ਜਿੰਦਣ 1250ਵਾਂ ਗੋਲ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਦੇ ਬੂਟ ਭੇਟਾ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਸਰਬੋਤਮ ਖਿਡਾਰੀ ਲਈ ਪੇਲੇ ਅਵਾਰਡ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਪੇਲੇ ਹਾਲੇ ਵੀ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦੀ ਖੇਡ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਦਾ ਖੇਡ ਮੰਤਰੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕਾ। ਹੁਣ ਵੀ ਫੁੱਟਬਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਗ ਵਜੋਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਿੰਦਾ। ਅਜੋਕੀ ਟਿੱਪਣੀ ਹੈ ਕਿ ਨੇਮਾਰ ਦੇ ਸੱਟ ਲੱਗਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਜਿੱਤੇਗਾ।

ਪੇਲੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਸੌਂਕਰ ਲਈ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਉਹਦੀ ਭਵਿੱਖਵਾਣੀ ਹੈ ਕਿ 2014 ਦਾ ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਦੀ ਟੀਮ ਜਿੱਤੇਗੀ। ਰੋਮਾਰੀਓ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੇਲੇ ਦੀ ਭਵਿੱਖਵਾਣੀ ਕਦੇ ਸੱਚੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। 2002 ਦੇ ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਬਾਰੇ ਪੇਲੇ ਦੀ ਭਵਿੱਖਵਾਣੀ ਸੀ ਕਿ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਆਪਣੇ ਗਰੁੱਪ ਵਿਚ ਹੀ ਹਾਰੇਗਾ ਪਰ ਉਹ ਕੱਪ ਜਿੱਤ ਗਿਆ। ਉਹਦੀਆਂ 2006 ਤੇ 2008 ਦੇ ਕੱਪਾਂ ਬਾਰੇ ਕੀਤੀਆਂ ਭਵਿੱਖਵਾਣੀਆਂ ਵੀ ਸਹੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ। ਰੋਮਾਰੀਓ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ, "ਪੇਲੇ ਚੁੱਪ ਰਹੇ ਤਾਂ ਕਵੀ ਹੈ, ਬੋਲੇ ਤਾਂ ਬੜਬੋਲਾ।"... ਤੇ ਉਹੀ ਗੱਲ ਹੋਈ! ਸੈਮੀਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਜਰਮਨੀ ਨੇ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਨੂੰ 7-1 ਦੇ ਵੱਡੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਦਰਤ ਦਿੱਤਾ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਰ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਫੁੱਟਬਾਲ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਨਹੀਂ ਚਿਤਵੀ ਹੋਈ।

ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲੀ ਖਿਡਾਰੀ ਦੀ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸਲਾਮੀ

ਐਤਕੀਂ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਖੇਡਣ ਵਾਲਾ ਖਿਡਾਰੀ ਹੇਰਨਾਨੇਸ ਫੁਟਬਾਲ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤਾ ਜਾਣਿਆ-ਪਛਾਣਿਆ ਨਾਮ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਭੇਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਕਰੀਅਰ ਵਿਚ ਹੇਰਨਾਨੇਸ ਚੁਸਤ-ਚਲਾਕ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਆਮ ਟੀਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਫੁਟਬਾਲ ਖੇਡਦਾ ਰਿਹਾ। ਫੁਟਬਾਲ ਖੇਡਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਪਾਲਣ ਵਾਲਾ ਹੇਰਨਾਨੇਸ ਨਾ ਆਪ ਕਿਸੇ ਲੋਕਲ ਫੁਟਬਾਲ ਅਕੈਡਮੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫੁਟਬਾਲ ਖੇਡਣ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਰਸਤੇ ਪਾਇਆ। ਆਖਰ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲੀ ਟੀਮ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੋਚ ਫਿਲਿਪੋ ਸਕੋਲਾਰੀ, ਹੇਰਨਾਨੇਸ ਲਈ ਉਦੋਂ ਰੱਬ ਬਣ ਕੇ ਬਹੁਤਿਆ ਜਦੋਂ 2007 ਵਿਚ ਉਹ ਸਾਉ ਪਾਉਲੋ ਦੀ ਟੀਮ ਦੇ ਖੇਡ ਟਰਾਇਲਾਂ ਸਮੇਂ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਹੇਠਲੇ ਦਰਜੇ ਦੀ ਟੀਮ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਖੇਡ ਟਰਾਇਲਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਉਮੀਦ ਅਨੁਸਾਰ ਖਿਡਾਰੀ ਨਾ ਪਹੁੰਚਣ ਕਰ ਕੇ ਬਾਹਰ ਬੈਠੇ ਹੇਰਨਾਨੇਸ ਨੂੰ ਖਾਨਾਪੂਰਤੀ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਸ਼ਰਮਾਕਲ ਜਿਹਾ ਹੇਰਨਾਨੇਸ ਪਹਿਲੀ ਝੱਟੇ ਹੀ ਫਿਲਿਪੋ ਸਕੋਲਾਰੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰੀ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਚੋਣਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲੀ ਸੱਟੇ ਹੇਰਨਾਨੇਸ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰ ਲਈ ਗਈ। ਆਖਰ

ਸਾਉ ਪਾਉਲੋ ਦੀ ਫੁਟਬਾਲ ਟੀਮ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੁਟਬਾਲ ਅਕੈਡਮੀਆਂ ਨਾਲ ਪੰਜ ਦੋਸਤਾਨਾ ਮੈਚ ਖੇਡਣ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੀ। ਹੇਰਨਾਨੇਸ ਦਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੌਰਾ ਸੀ। ਸਾਉ ਪਾਉਲੋ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਫੁਟਬਾਲ ਅਕੈਡਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਨਾਲ ਸਿਲੀਗੁੜੀ, ਕੋਲਕਾਤਾ, ਜਮਸ਼ੇਦਪੁਰ, ਕੋਚੀ ਤੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਪੰਜ ਮੈਚ ਖੇਡੇ। ਹੇਰਨਾਨੇਸ ਦੀ ਧਮਾਕੇਦਾਰ ਖੇਡ ਸਦਕਾ ਮਹਿਮਾਨ ਟੀਮ ਨੇ ਸਾਰੇ ਮੈਚ ਜਿੱਤ ਕੇ ਆਪਣੀ ਝੋਲੀ ਪਾਏ। ਭਾਰਤੀ ਮੀਡੀਆ 'ਚ ਹੇਰਨਾਨੇਸ ਦੀ ਖੇਡ ਦੀ ਪੂਰੀ ਬੋਲੇ-ਬੋਲੇ ਹੋਈ। ਸਾਉ ਪਾਉਲੋ ਦੀ ਜੇਤੂ ਟੀਮ ਜਦੋਂ ਵਤਨ ਪਰਤੀ ਤਾਂ ਹੇਰਨਾਨੇਸ ਦੀ ਖੇਡ ਚੜ੍ਹਾਈ ਦੀਆਂ ਕਨਸੇਆਂ ਕੌਮੀ ਫੁਟਬਾਲ ਕੋਚ ਫਿਲਿਪੋ ਸਕੋਲਾਰੀ ਦੇ ਕੰਨੀਂ ਵੀ ਪਈਆਂ। ਬੱਸ ਸਕੋਲਾਰੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਥਾਪੜੇ ਨੇ ਹੇਰਨਾਨੇਸ ਦੇ ਦਰ ਕੌਮੀ ਫੁਟਬਾਲ ਟੀਮ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ। ਘਰੇਲੂ ਮੈਦਾਨ 'ਤੇ 63ਵੇਂ ਮਿੰਟ 'ਚ ਮੁੱਖ ਕੋਚ ਸਕੋਲਾਰੀ ਨੇ ਫਲੀਨੇ ਦੇ ਬਦਲਵੇਂ ਖਿਡਾਰੀ ਵਜੋਂ ਹੇਰਨਾਨੇਸ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਖੇਡਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਤਾਂ ਹੇਰਨਾਨੇਸ ਨੇ ਸਾਉ ਪਾਉਲੋ ਟੀਮ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਆਪਣੇ ਭਾਰਤੀ ਦੌਰੇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ

ਜਿਸ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਉਸ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਫੁਟਬਾਲ 'ਚ ਬਰੇਕ ਮਿਲੀ। ਹੇਰਨਾਨੇਸ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪਲਾਂ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕੌਮੀ ਟੀਮ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕੋਚ ਫਿਲਿਪੋ ਸਕੋਲਾਰੀ ਨੇ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਹੁਣ ਆਂਦਰੇ ਇਨਸੇਤਾ ਦੀ ਵਾਰੀ: ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ 2010 'ਚ ਖੇਡੇ ਵਿਸ਼ਵ ਫੁਟਬਾਲ ਕੱਪ ਦੇ ਹਾਲੇਂਡ ਨਾਲ ਫਾਈਨਲ 'ਚ ਸਪੇਨੀ ਟੀਮ ਲਈ ਮੈਚ ਇਕੋ-ਇਕ ਗੋਲ ਦਾਗ ਕੇ ਟੀਮ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵਿਸ਼ਵ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਆਂਦਰੇ ਇਨਸੇਤਾ ਇਸ ਸਾਲ ਅਗਸਤ 'ਚ ਆਪਣੇ ਬਿਜ਼ਨਸ ਦੇ ਸਬੰਧ 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਆਏਗਾ। ਮਿਡਫੀਲਡਰ ਆਂਦਰੇ ਨੇ ਇਹ ਦੌਰਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੁਝ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਆਪਣੀ ਵਾਈਨ (ਬੋਡੇਗਾ ਇਨਸੇਤਾ) ਦੀ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਬਰਾਮਦ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਐਨਰਿਕ ਮੇਡੀਨਾ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਭਾਰਤ ਆਉਣਾ ਸੀ ਪਰ ਭਾਰਤ 'ਚ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਭਾਈਵਾਲ ਰਾਜਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ ਆਂਦਰੇ ਇਨਸੇਤਾ ਵਾਈਨ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਆਗਰੇ ਤਾਜ ਮਹੱਲ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੁੰਬਈ 'ਚ ਕਈ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮੀ ਸਟਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਤਮੰਨਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਬੱਲ ਅਤੇ ਬਾਲ

1965 ਦੇ ਅਰਬ-ਇਸਰਾਈਲ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਇਸਰਾਈਲ ਨੇ ਗਵਾਂਢੀ ਅਰਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਇਲਾਕਾ ਅਤੇ ਯੋਰੋਸਲਮ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਨਗਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਜਿੱਤ ਪਿੱਛੋਂ ਇਸਰਾਈਲ ਨੇ ਯੋਰੋਸਲਮ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਮਾਰਚ ਕੀਤਾ। ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਇਸ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਤਿੱਖੀ ਆਲੋਚਨਾ ਹੋਈ। ਜਵਾਬ 'ਚ ਇਸਰਾਈਲ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਮੋਸ਼ੇ ਡਾਇਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਇਹ ਸਾਡੀ ਫੌਜ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਉੱਨੀ ਸਦੀਆਂ ਦਾ ਦਰਦ ਯੋਰੋਸਲਮ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਮਾਰਚ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।"

ਮੋਸ਼ੇ ਡਾਇਨ ਦੇ ਇਹ ਅਲਫਾਜ਼ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹਨ ਕਿ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਹਾਦਸਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਮਿੱਥਾਂ ਅਤੇ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਦੇਰ ਤਕ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਫੁੱਟਬਾਲ ਦੇ ਮਹਾਨਾਇਕ ਪੇਲੇ ਦੇ ਬਾਪ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਛਲਕੇ ਹੰਝੂਆਂ ਦਾ ਮਰਮ ਵੀ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲੀਆਂ ਦੇ ਅਵਚੇਤਨ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰੇ ਬਿਨਾਂ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ। ਫੁੱਟਬਾਲ ਜਾਨਦਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਖੇਡ ਹੈ। ਦੱਖਣੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਇਸ ਦੇ ਦੀਵਾਨੇ ਹਨ। ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲੀਆਂ ਲਈ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ

ਮੁਕਾਬਲੇ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ 'ਧਰਮਯੁੱਧ' ਦਾ ਦਰਜਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਹ ਕੱਪ ਜਿੱਤਣ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡੇ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਅਨੇਕ ਭਾਂਤੀ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਵਿਚਰ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰਦਿਆਲ ਬੱਲ ਦੀ ਇਸ ਖੇਡ ਬਾਰੇ ਲਿਖਤ ਬਹੁ-ਪਰਤੀ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜ ਜੁਲਾਈ ਵਾਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਲੇਖ 'ਇਰਾਨੀਆਂ ਨੇ ਅਰਜਨਟੀਨੀਆਂ ਦੀ ਤੋਬਾ-ਤੋਬਾ ਕਰਵਾਈ' ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਲਿਖਤ ਦਾ ਰੰਗ ਦੇਖਣ ਹੀ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਬਿਜਲਈ ਯੰਤਰਾਂ ਦੀ ਚਕਾਚੌਂਧ, ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀਆਂ ਤਾੜੀਆਂ ਤੇ ਕਿਲਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ੋਰ, ਅੰਕਤਿਆਂ ਦੀ ਚਾਂਦਮਾਰੀ, ਸਿਖਰ ਵੱਲ ਵਧਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨਾਲ ਵਧਦੇ ਫਾਉਲ, ਵਿਖਾਏ ਜਾਂਦੇ ਲਾਲ ਪੀਲੇ ਕਾਰਡ, ਕੋਚਾਂ ਦੀ ਬੇਚੈਨੀ, ਪਰੀ ਰੁਖਸਾਰਾਂ ਉਪਰ ਚਿਤਰੇ ਕੌਮੀ ਨਿਸ਼ਾਨ, ਹਵਾਈ ਚੁੰਮਣਾਂ ਦੀ ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਬਹੁ-ਰੰਗੀ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਪਿੱਛੇ ਟਿਮਕਦੇ ਅਰਬਦ-ਨਰਬਦੀ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਝਾਉਲੇ ਵਿਖਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਿੱਥਾਂ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸਾਂ ਦੀਆਂ ਘੁੰਡੀਆਂ ਮੇਲਣ ਦਾ ਕਮਾਲ ਗੁਰਦਿਆਲ ਬੱਲ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

-ਅਮਰਜੀਤ ਪਰਗ

The Anu Attorney Immigration Law Firm Law offices of Anu Peshawaria

*More than 25 years of experience *Internationally Awarded-Extraordinary ability *Served as Legal Advisor to Govt. of India, Embassy of India, Washington, DC

Anu Peshawaria
Attorney at Law

Licensed to practice Immigration & Bankruptcy in all 50 states.
More than 20 year experience in US immigration & Indian law

US IMMIGRATION

*Green Cards (Investor, Employment)
*E-2 investor Visa, L1 (Intra Company)
*Family Green Card, Fiancee Visa
*Deportation Defense, VAWA, U Visa
*Asylum, Appeals, Ninth Circuit Court
*H1B, Computer Engineers, Cooks, Teachers, Students, Doctors, Nurses, Physical Therapist

ਪੰਜਾਬੀ,
ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ,
ਹਿੰਦੀ ਤੇ
ਉਰਦੂ ਵਿਚ
ਗੱਲ ਕਰੋ

ਹੁਣ ਸਿਆਟਲ ਵਿਚ ਵੀ
ਦਫਤਰ ਖੁਲ੍ਹ ਚੁਕਾ ਹੈ

Contact numbers:

Seattle, WA

Ph: 206-774-0907

Fremont, California

Ph: 510-353-0102

Cell Phone 510-299-1907

Toll free: 1-866-586-6297

anu@anuattorney.com

www.anuattorney.com

FAMILY LAW

*Divorce *Annulment
*International Custody

INCORPORATIONS

*International Contracts, Mergers
*Attorney Supreme Court of India

*Bankruptcy Consultation & Filing

46560 Fremont Blvd., STE#205, Fremont, CA 94538

801, Pine Street, # 24 C, Seattle, Washington 98101

Offices: Seattle, WA *Fremont, CA *UK *Canada *India

Weekends &
Evening
Appointments
Available

King Ways Travel Service

Fly India /Nepal/Bangladesh /
\$ 899.00 + Taxes Round Trip

We have the best fares for Europe
LONDON/MUNICH/GLASSGOW/
ROME/ATHENS/MADRID/PARIS

\$299.00 O/W + Plus Taxes

Group Fare / Group Tours specials

DELHI

HYDRABAD

MUMBAI

LAHORE

AHMADBAD

KHATMUNDU

AMRITSAR

BANGKOK

CHANANI

SINGAPORE

\$899.00 Plus Taxes

kingwaystravel@outlook.com

Call Toll Free: 1-888-300-9579

Customer Service: 1-914-600-7224

Syan Video Production, Inc.

ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇ, ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੌਕਾ ਜਾਂ ਫਿਰ
ਯਾਦਗਾਰੀ ਪਲ-ਆਪਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰੀਨ ਤਰੀਕੇ
ਨਾਲ ਸਾਂਭਣ ਲਈ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਓ

ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਇੰਡੀਆਨਾ, ਇਲੀਨਾਏ, ਓਹਾਇਓ, ਆਇਓਆ

Professional HD Video & Digital Photo Production

Multiple Camera shooting/Digital Still Photography
(with flush mount album)

Live Video Display With Large Screens

DJ Service with Laser Lights

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

Call Toll Free:

1-800-RAJ-SYAN

(with 17 years Experienced)

Call: 734-261-0936

734-890-1767

e-mail: raj@syanvideo.com

visit at: www.syanvideo.com

Dhillon Truck Stop Dhillon Road Service

Interstate 40, exit 356, San Jon, NM

ਗਿੱਲ ਮੰਜ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਾਲੇ

ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ

ਡੀਜ਼ਲ ਅਤੇ
ਰੇਡ ਸਰਵਿਸ

New & Used Tires
Oil Change

ਨਿਊ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਸਕੇਲ ਉਤੇ ਵੀ ਸਰਵਿਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ

Ph: 575-576-4111, 575-815-8536

ਖੱਦਰ ਤੋਂ ਰੋਸ਼ਮ ਰੋਸ਼ਮਾ

ਰੋਸ਼ਮਾ ਦਾ ਜਦੋਂ ਪਹਿਲਾ ਰਿਕਾਰਡ 'ਹਾਏ ਓ ਰੱਬਾ, ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਦਿਲ ਮੇਰਾ' 1969 ਵਿਚ ਲੰਡਨ ਰਾਹੀਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਅੱਗ ਲੱਗ ਗਈ। ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜੰਗਲੀ ਕਬੀਲੇ ਦਾ ਹੁਸਨ ਤੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਧੂਹ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੁਕ ਸੀ, ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁਣੀ ਕਿਸੇ ਨੇ। ਇਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰੂਹ ਗੂੰਜਦੀ ਸੀ। ਜੇ ਕੋਈ ਰੋਸ਼ਮਾ ਦੇ ਗੀਤ ਨੂੰ ਸੁਣਦਾ, ਦਿਲ ਫੜ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, "ਤੂੰ ਸੁਣਿਐ ਰੋਸ਼ਮਾ ਦਾ ਗੀਤ?... ਨੱਸ ਗਈ ਸੱਪਣੀ, ਰੋਵੇ

ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ

ਸਪੇਰਾ... ਹਾਏ ਓ ਰੱਬਾ, ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਦਿਲ ਮੇਰਾ।" ਸ਼ਿਵ ਨੇ ਇਹ ਗੀਤ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਸੁਣਾਇਆ।

ਰੋਸ਼ਮਾ (1947-3 ਨਵੰਬਰ 2013) ਝੱਟ ਪਟ ਹੀ ਅਚੰਭੇ ਭਰੀ ਕਥਾ ਬਣ ਗਈ। ਉਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਟੇਪ ਬਣੇ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅੱਗਿਉਂ ਇਸ ਟੇਪ ਦੀ ਨਕਲ, ਤੇ ਟੇਪ-ਦਰ-ਟੇਪ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰ ਕੇ ਲੱਖਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਰੋਸ਼ਮਾ ਦਾ ਗੀਤ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਇਤਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਸੋਜ਼ ਕਿ ਅਸਲ ਗੀਤ ਦੀਆਂ ਨਕਲਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਜਾਦੂ ਭਰੀ ਕਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਟੁੱਟੀ।

ਇਕ ਵਾਰ ਰੋਸ਼ਮਾ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਕਰਾਚੀ ਤੋਂ ਬੰਬਈ (ਹੁਣ ਮੁੰਬਈ) ਆਈ। ਦਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਕਾਰ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਨਿੱਕੇ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਿਆ ਤੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, "ਰੋਸ਼ਮਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਫ਼ੈਨ ਹਾਂ।" ਦਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਰੋਸ਼ਮਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਫ਼ਾਈਵ ਸਟਾਰ ਹੋਟਲ 'ਸੀ ਰਾਕ' ਵਿਚ ਠਹਿਰਨ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖਰਚ ਵਰਚ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮਾ ਲਿਆ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਪਾਲੀ ਹਿਲ ਉਤੇ ਆਪਣੇ ਬੰਗਲੇ ਵਿਚ ਰੋਸ਼ਮਾ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਫਿਲਮ ਸਟਾਰ ਤੇ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਨ। ਸਾਇਰਾ ਬਾਨੋ ਵੱਡਾ ਬਾਲ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਸਰੀ ਵੰਡ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਾਇਰਾ ਬਾਨੋ ਦੀ ਮਾਂ ਨਸੀਮ ਬਾਨੋ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਰੋਸ਼ਮਾ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਉਤਾਵਲੀ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਨਸੀਮ ਬਾਨੋ ਦੀ ਮਾਂ ਸਮਸ਼ਾਦ ਬਾਈ ਜੋ 1930-32 ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਗਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸੀ ਤੇ ਸ਼ਮੀਆ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ, ਸੋਟੀ ਟੇਕਰੀ ਹੋਈ ਬੁੱਢੀ ਨਾਨੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰੋਸ਼ਮਾ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਬੈਠੀ ਸੀ।

ਰੋਸ਼ਮਾ ਗਾ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਫਿਲਮੀ ਜਗਤ ਦੇ ਸੁਪਰ ਸਟਾਰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਵਾਹ-ਵਾਹ ਕਰਦੇ ਉਸ ਦੇ ਸਦਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਅਮਜਦ ਖਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਰੋਸ਼ਮਾ

ਕਲਾ ਪਰਿਕਰਮਾ

ਵਾਸਤੇ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਾਟੋਜ਼ ਵਿਚ ਦਾਅਵਤ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਕਪੂਰ ਖਾਨਦਾਨ ਤੇ ਹੋਰ ਫਿਲਮੀ ਸਿਤਾਰੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਰੋਸ਼ਮਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਪਰ ਸਟਾਰਜ਼ ਦੀ ਸਟਾਰ ਸੀ।... ਰਾਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਤੱਕ ਰੋਸ਼ਮਾ ਗਾਉਂਦੀ ਰਹੀ। ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਸੀਨੇ ਉਤੇ ਮੁੱਕੇ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਆਖ ਰਿਹਾ ਸੀ, "ਹਾਏ ਓ ਰੱਬਾ! ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਵਾਂ... ਹਾਏ ਓ ਰੱਬਾ!" ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਦਰਦ ਦੇ ਹੰਝੂ ਸਨ। ਕੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਸਚਮੁਚ ਜ਼ਿੰਦਾ ਸੀ? ਕੀ ਕੋਈ ਰੋਸ਼ਮਾ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ? ਕੀ ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਸੀ? ਮੈਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੋਚਦਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ।

#

ਰੋਸ਼ਮਾ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਤਾਂ ਹੁਣ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ

ਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਇਕ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਫ਼ਲਾ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਉਤਰਿਆ ਤਾਂ ਉਥੇ ਹੀ ਰੋਸ਼ਮਾ ਪੈਦਾ ਹੋਈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਖੇਮਿਆਂ ਤੇ ਕਾਫ਼ਲਿਆਂ ਵਿਚ ਜਵਾਨ ਹੋਈ। ਉਹ ਇੱਕੀ ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੀ ਮੰਨਤ ਮੰਨੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਫ਼ਲਾ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਸਿੰਧ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹ ਪਿੰਡ ਸੇਵਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹ ਕਲੰਦਰ ਦੇ ਮਜ਼ਾਰ ਉਤੇ ਗਈ। ਉਥੇ ਉਸ ਨੇ ਕੱਵਾਲੀ ਗਾਈ। ਕੱਵਾਲੀ ਦੇ ਬੋਲ ਤੇ ਧੁਨ ਉਸ ਨੇ ਖੁਦ ਹੀ ਘੜੀ ਸੀ ਤੇ ਇਹ ਸੀ: ਦਮਾ ਦਮ ਮਸਤ ਕਲੰਦਰ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉੱਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਰੇਡੀਓ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਲੀਮ ਗਿਲਾਨੀ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਸਲੀਮ ਗਿਲਾਨੀ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ, "ਤੂੰ ਬਹੁਤ

ਸੁਹਣਾ ਗਾਉਂਦੀ ਹੈਂ। ਤੇਰਾ ਨਾਂ ਕੀ ਐ ਕੁੜੀਏ?" ਰੋਸ਼ਮਾ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਸਲੀਮ ਗਿਲਾਨੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਰੇਡੀਓ ਉੱਤੇ ਗਾਵੇਂਗੀ?" ਗਿਲਾਨੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕਾਰਡ ਤੇ ਪਤਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਰਾਚੀ ਰੇਡੀਓ ਉੱਤੇ ਗਾਵੇ।... ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਫ਼ਲਾ ਤੁਰ ਗਿਆ।

ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਕਾਫ਼ਲਾ ਘੁੰਮਦਾ ਘੁੰਮਾਉਂਦਾ ਮੁਲਤਾਨ ਆਇਆ। ਰੋਸ਼ਮਾ ਦੇ ਅੱਬਾ, ਤੇ ਮਾਂ ਤੇ ਟੱਬਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ, ਕਰਾਚੀ ਸ਼ਹਿਰ ਬਹੁਤ ਸੁਹਣਾ ਤੇ ਵੱਡਾ ਸੁਣੀਂਦਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਚਲੀਏ ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇਖੀਏ।

ਉਹ ਕਰਾਚੀ ਆਏ ਤਾਂ ਰੋਸ਼ਮਾ ਨੇ ਸਲੀਮ ਗਿਲਾਨੀ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਕਾਰਡ ਕੱਢ ਕੇ ਰੇਡੀਓ ਦਾ ਪਤਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਪੁੱਛਦੇ-ਪੁਛਾਉਂਦੇ ਇਹ ਲੋਕ ਰੇਡੀਓ ਦੇਖਣ ਆ ਗਏ। ਉਥੇ ਦਰਬਾਨ ਨੇ ਅੰਦਰ ਨਾ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ। ਬਹੁਤ ਮਿੰਨਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਲੀਮ ਗਿਲਾਨੀ ਨੇ ਬੁਲਾਇਆ ਹੈ। ਇਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਕਦੋਂ?" ਰੋਸ਼ਮਾ ਨੇ ਆਖਿਆ, "ਦੋ ਸਾਲ ਹੋਏ।" ਉਹ ਕਰਮਚਾਰੀ ਬੋਲਿਆ, "ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ ਆ ਗਏ ਤੁਸੀਂ।" ਕੁਝ ਲੋਕ ਹੱਸ ਪਏ। ਆਖਰ ਰੋਸ਼ਮਾ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਟੱਬਰ ਸਲੀਮ ਗਿਲਾਨੀ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਰੋਸ਼ਮਾ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ। ਰੋਸ਼ਮਾ ਨੂੰ ਸਟੂਡੀਓ ਵਿਚ ਲਿਜਾ ਕੇ ਗਾਉਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਤਾਂ ਰੋਸ਼ਮਾ ਬੋਲੀ, "ਮੈਂ ਮਜ਼ਾਰ ਉੱਤੇ ਹੀ ਗਾ ਸਕਦੀ ਹਾਂ ਤੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਗਾਵਾਂਗੀ।"

ਰੋਸ਼ਮਾ ਦੇ ਕਈ ਗਾਣੇ ਰੇਡੀਓ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰ ਲਏ। ਫ਼ੋਟੋਗਰਾਫਰ ਨੇ ਰੋਸ਼ਮਾ ਦਾ ਫ਼ੋਟੋ ਵੀ ਲਿਆ। ਗਾਣੇ ਬ੍ਰਾਡਕਾਸਟ ਹੋਏ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਇਸ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਸ਼ੁਹਰਤ ਫੈਲ ਗਈ। ਇਸ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਅਜੀਬ ਦਰਦ ਸੀ। ਇਕ ਚੀਸ, ਫਿਜ਼ਾ ਵਿਚ ਗੂੰਜਦੀ ਟੂਣੇਹਾਰੀ ਕਸ਼ਿਸ਼।

#

ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਜੋਰਬਾਗ ਦੇ ਗੈਸਟ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਰੋਸ਼ਮਾ ਨੇ ਆਖਿਆ: "ਬਲਵੰਤ ਜੀ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਵਣਜਾਰਨ ਸਾਂ। ਖੱਦਰ ਸਾਂ, ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਰੋਸ਼ਮ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।"

ਰੋਸ਼ਮਾ ਦੇ ਗਾਣੇ ਅੰਦਰ ਤਿੰਨ ਮਹਾਨ ਗਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਸੁਣਿਆ: ਜੇਨ ਬਾਇਜ਼ ਜੋ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਜਲਸਿਆਂ ਵਿਚ ਜੰਗ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਮੋਹਦੀ ਹੈ। (ਉਸ ਦੀਆਂ ਨਸਾਂ ਵਿਚ ਸਪੇਨ ਦੇ ਟੱਪਰੀਵਾਸਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਹੈ); ਮਿਸਰ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਗਾਇਕਾ ਕੁਲਸੁਮ ਜਿਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕੁਰਾਨ ਦੀਆਂ ਆਇਤਾਂ ਲਰਜਦੀਆਂ ਹਨ; ਰਾਇਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਮਾਸਕੋ ਦੇ ਜਿਪਸੀ ਬੀਏਟਰ ਵਿਚ ਨੱਚਦੇ ਤੇ ਗਾਉਂਦੇ ਸੁਣਿਆ ਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਟਕ 'ਸੋਹਣੀ ਮਹੀਵਾਲ' ਵਿਚ ਸੋਹਣੀ ਦੀ ਸਹੇਲੀ ਰੋਸ਼ਮਾ ਦਾ ਪਾਰਟ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਲਮ ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੇ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਇਕ-ਦੋ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੇ। 'ਗਾਗਰ ਵਿਚ ਸਾਗਰ' ਭਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਮਿਲੇਗੀ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਤਸਵੀਰ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਕਾਲਮ ਲਈ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 19 ਜੁਲਾਈ 2014 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-125

ਤਸਵੀਰ: ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ

ਗੁਰੂ ਘਰ ਸ਼ਸਤਰ ਮਾਜਦਿਆਂ ਅਸੀਂ 'ਸਿਕਲੀਗਰ' ਅਖਵਾਏ।
ਕਿਰਤ-ਵਿਰਤ ਕਰ ਧਰਮ ਦੀ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਨਿਭਾਏ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-123

ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਡੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਨੇ ਸਾਡੇ
ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਡੁੱਲ੍ਹੇ ਤਵਾ ਪਰਾਤ।
ਲਾ ਖਲਪਾਤਾਂ ਅੱਗ ਬਾਲੀਏ
ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਪੈ ਜਾਵੇ ਰਾਤ।
ਫੁਲਕਿਆਂ ਨਾਲ ਨਾ ਸਰਦਾ ਸਾਡਾ
ਤਵੇ ਮੇਰ ਦੀ ਆਵੇ ਰਾਸ।
-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧਰ, ਕੈਨੇਡਾ

ਰਾਹੀ ਲੰਮੇ ਪੈਡਿਆਂ ਦੇ
ਤੁਰਦੇ ਰਾਹੇ ਰਾਹ।
ਜਿੱਥੇ ਥੱਕ, ਟੁੱਟ, ਹੰਝ ਗਏ
ਓਥੇ ਹੀ ਲੈਣ ਸੁਸਤਾ।
ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ ਤੋਂ ਰੋਟੀ-ਟੁੱਕ ਦਾ
ਲੈਂਦੇ ਨੇ ਜੁਗਾਤ ਬਣਾ।
ਏਧਰੋਂ ਓਧਰੋਂ ਚੁੱਕ ਇੱਟਾਂ
ਚੁੱਲ੍ਹਾ ਲੈਣ ਬਣਾ।
ਕਰ ਕੇ ਲੱਕੜਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ
ਲੈਂਦੇ ਅੱਗ ਮਘਾ।
ਤਵਾ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ
ਦਿੱਤੀ ਉਤੇ ਰੋਟੀ ਚੜ੍ਹਾ।
ਸੋਚਣ, ਛੋਟੀ ਦਾ ਕੀ ਲਾਹੁਣਾ
ਵੱਡੀ ਹੀ ਲਈਏ ਪਕਾ।
-ਹਰਮੀਕ ਵਿੱਕੀ, ਸਟਾਕਟਨ

ਲੱਕੜਾਂ ਦੀ ਅੱਗ ਦੇ ਉਤੇ
ਤਵਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਧਰਿਆ ਜੀ।

ਗੈਸ-ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਤੇ ਸਟੋਵ ਬਿਨਾ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਸਰਿਆ ਜੀ।
ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿਹੜੇ ਤੇ ਅੰਬਰ ਥੱਲੇ
ਉਦਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਰਿਆ ਜੀ।
-ਪਰਸ਼ੋਤਮ ਸਿੰਘ ਯੂਥਾ ਸਿਟੀ

ਚੰਗੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਕਰਕੇ ਆਸ
ਮੋਦੀ ਸਾਬੂ ਨੂੰ ਪਾਈ ਸੀ ਵੋਟ।
ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਚੋਣਾਂ ਪਿੱਛੋਂ
ਕੰਮ ਆ ਜਾਵੇਗਾ ਲੋਟ।
ਜਿਹੜੇ ਲਈ ਫਿਰਦੇ ਸੀ
ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਵਾਲਾ ਰੱਬ।
ਜਿੱਤ ਕੇ ਵੀ ਨਾ ਪਾ ਸਕੇ
ਮਹਿੰਗਾਈ ਨੂੰ ਨੱਥ।
ਗੈਸ ਸਿਲੰਡਰ ਹੋਇਆ ਮਹਿੰਗਾ
ਗੰਢੇ, ਖੰਡ, ਤੇਲ ਚੜ੍ਹੇ ਅਸਮਾਨ।
ਗਰੀਬ ਲਈ ਦੇਸੀ ਚੁੱਲ੍ਹਾ ਠੀਕ
ਰੋਟੀ-ਟੁੱਕ ਕਰਨਾ ਆਸਾਨ।
-ਗੋਰਾ ਪ੍ਰਜਾਪਤ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ

ਕੁੱਲੀ, ਜੁੱਲੀ ਅਤੇ ਗੁੱਲੀ ਦਾ
ਫਿਕਰ ਨਾ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ।
ਵਾਂਗ ਫਕੀਰਾਂ ਨਾ ਪੱਲੇ ਬੰਨ੍ਹੀਏ
ਕੀ ਕਰਨੀ ਅਸੀਂ ਰਸੋਈ।
ਚੁੱਖੀ ਮਿੱਸੀ ਖਾ ਰੱਬ ਦਾ ਸੁਕਰਾਨਾ
ਹੋਰ ਸਾਨੂੰ ਸੌਂਕ ਨਾ ਕੋਈ।
ਉਹਦੀ ਰਜ਼ਾ 'ਚ ਰਾਜ਼ੀ ਰਹੀਏ
ਜੰਗ ਦਾ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਕ ਹੈ ਸੋਈ।
-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ
ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।

ਚਾੜ੍ਹਕ ਦੇ ਇਹ 'ਸੁਰਗੀ ਜਿਊੜੇ'
ਪੱਧਰੇ ਰੋਟੀ ਪਕਾ ਲੈਂਦੇ ਨੇ।
ਚੁੱਖੀ-ਸੁੱਕੀ ਖਾ ਪੀ ਕੇ
ਦਾਤੇ ਦਾ ਸੁਕਰ ਮਨਾ ਲੈਂਦੇ ਨੇ।
-ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ, ਕੈਨੇਡਾ

ਇਤਿਹਾਸਕ ਨਗਰੀ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ 'ਚ ਇਕ ਦਿਨ

ਦੇਸੀ ਪਰਿਕਰਮਾ

ਆਪਣੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਆਪ ਪ੍ਰੈਸ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਦੇ ਨਾਲ ਪਹਿਰਾਵੇ ਦੀ ਸੋਝੀ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਜੁੱਤੀ ਹੱਥੀ ਪਾਲਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੈਰ ਸਿਰਫ਼ ਸਰੀਰ ਦਾ ਭਾਰ ਹੀ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਦੋਹੀਂ ਹੱਥੀਂ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਇਆ ਜਾਲ 'ਚੋਂ ਪੱਥਰ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।... ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਸਿਰਫ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਬ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਭਾਨ ਵੀ ਹੋਵੇ,

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਤਦ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਬਹੁਤੇ ਸ਼ਾਇਰ ਅਮੀਰ ਨਹੀਂ, ਫਕੀਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਦਵਿੰਦਰ ਸਤਿਆਰਥੀ ਵਰਗਾ ਧਨਵਾਨ ਕੋਈ ਬਣ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਇਹ ਫੱਕਰ ਲੋਕ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੈਸਾ ਗੋਲ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਭਾਰੇ ਬੰਦੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਤਾਂ ਦੁਖੀ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਅੱਜ ਬਦਨ ਕੁਝ ਹੋਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਤਨ ਹਲਕਾ ਤੇ ਮਨ ਭਾਰਾ ਉਦੋਂ ਹੋ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ...

ਮੈਂ ਵੀ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਜਿਹੜੇ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਦਿੱਤੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਇਕ ਵੀ ਕਿਸ਼ਤ ਮੋਤਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਤੇ ਸਾਫ-ਸੁਥਰਾ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਸੰਤ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੀਚੇਵਾਲ ਵੱਲ ਮੁਹੱਬਤ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹਦੀਆਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹਦੇ ਲਈ ਆਪ ਤੇ ਹੱਥੀਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ

ਸੰਤ ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਪਵਿੱਤਰ ਬੇਈਂ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ।

ਸੁਚੇਤ ਇਨਸਾਨ ਅੰਦਰ ਚਿਣਗ ਇਹ ਵੀ ਫੁੱਟਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਇੰਦਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਆਏ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਸੰਨੀਵੇਲ ਦੇ ਮੰਦਿਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੀਦਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਵਸਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ, ਸਗੋਂ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਵੀ ਸੁਸਤ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਹੱਥੋਪਾਈ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਫੋਨ ਜ਼ਰੀਏ ਚਾਰ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਉਦੋਂ ਵੀ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਵਾਲੀ

ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਤੇ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਸਰਹੱਦੀ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਕੈਂਸਰ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ 'ਚ ਬਾਂਹ ਪਾ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੁਹਾਈਆਂ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਈ ਕਿ ਉਹ ਕੁਝ ਅੱਖੀਂ ਤਾਂ ਦੇਖ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਕਦੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡਾ. ਏ.ਪੀ.ਜੇ. ਅਬਦੁੱਲ ਕਲਾਮ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ। ਸਿਆਣੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਜਦ ਬੁਰ ਪਵੇ ਤਾਂ ਫਲ ਨੇ ਵੀ ਲੱਗਣਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਸਬੱਬ ਬਣ ਗਿਆ।

ਘਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਲਾਗੇ ਮੈਰਿਸਵਿਲ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਤੇਜਿੰਦਰ ਲਾਲੀ ਦਾ ਫੋਨ ਮੇਰੇ ਭਤੀਜੇ ਵਰਿੰਦਰ ਨੂੰ ਆਇਆ, “ਮੈਂ ਵੀ ਇੰਡੀਆ ਆ ਗਿਆ ਹਾਂ, ਤੇਰੇ ਚਾਚੇ ਨੂੰ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਲਈ ਸੱਦਾ ਹੈ।” ਲਾਲੀ ਦਾ ਸ਼ੁਮਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਮੇਰੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਨੀ 'ਚ ਮਹਿਸੂਸ਼ਾ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਤਿਹੁ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਲਾਲੀ ਦੇ ਸੱਦੇ ਨੂੰ ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੈਂ ਉਨੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਆ, ਜਿੰਨੇ ਨਿੱਘ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ; ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਫੋਨ ਜਾਂ ਰੇਡੀਓ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ 'ਤੇ ਹੀ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਸਾਂ। ਲਾਲੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਮਿੱਤਰਾਂ-ਦੋਸਤਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਲਈ ਪਿਆਰ ਦੀ ਵੇਲ ਇੰਨੀ ਸੰਘਣੀ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਮੈਨੂੰ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਨਗਰੀ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਜਾ ਕੇ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਮਿਥੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਦਿਨ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਫੌਜੀ ਭਰਾ ਸੂਬੇਦਾਰ ਮੇਜਰ ਨਸੀਬ, ਭਤੀਜੇ ਵਰਿੰਦਰ ਅਤੇ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਸਾਥੀ ਅਧਿਆਪਕ

ਉੱਜ ਇਥੇ ਅਜਬ ਕਹਾਣੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੇਰ ਸਾਹਿਬ ਪੁੱਜੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਬੀਬੀ ਉਪਿੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਕੁਝ ਜਥੇਦਾਰ ਵੀ ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਭਾਵੇਂ ਨਵਾਂ ਸੀ, ਪਰ ਬੀਬੀ ਜੀ ਮੇਰੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪੱਤਰਕਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਮੈਂ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਲੋਚਕਾਂ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਉਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ ਤਾਅਲੁਕ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਹੀ ਸਨ।

ਤੇਜਿੰਦਰ ਲਾਲੀ ਦੇ ਮਾਣ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਬੀਬੀ ਉਪਿੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਵੱਲੋਂ ਮੇਰੇ ਜਾਂ ਮੇਰੀ ਲਿਖਣਸ਼ੈਲੀ ਬਾਰੇ ਆਖੇ ਸ਼ਬਦ ਸਨ। ਤਾਰੀਫ਼ ਵਿਚ ਗੜ੍ਹਚ। ਆਪਣਾ ਢਿੱਡ ਆਪ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਪਰ ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਤਸਦੀਕ ਹੋਣਾ ਮੰਨ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਚਲੇ ਲਿਖਣ ਕਰ ਕੇ ਕੋਈ ਪੈਸਾ-ਧੋਲਾ ਨਾ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਜੇ ਮੈਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋਇਆ ਹਾਂ, ਉਹ ਪੈਸੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਤਕਰੀਰ ਦੀ ਬੋਲਣ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ‘ਗੱਲੀ-ਬਾਤੀ’ ਤੇ ‘ਨੈਣ-ਨਕਸ਼’ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜਿਸ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਵਿਚਲੀਆਂ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਮੁਖੀ ਬੀਬੀ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਰੂਹੀ ਲਈ ਮੈਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਨਬੀ ਸਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕਾਲਜਾਂ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਨਾਲ ਹੀ ਸਥਾਨਕ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਪਿਛੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ।

ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਅ ਮੁਤਾਬਿਕ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ‘ਗੱਲੀ-ਬਾਤੀ’ ਤੇ ‘ਨੈਣ-ਨਕਸ਼’ ਦਾ ਸੈਟ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਆਖਿਆ, “ਬੀਬੀ ਜੀ, ਖਿਮਾ ਚਾਹਾਂਗਾ... ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਕਿਤੇ-ਕਿਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਬਾਦਲਾਂ ਸਮੇਤ ਕਾਂਗਰਸ 'ਤੇ ਵੀ ਚੋਭਾ ਹਨ।” ਕਮਾਲ ਇਹ ਸੀ ਆਪਣੀ ਵਿਦਵਤਾ ਕਰ ਕੇ ਸਤਿਕਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਬੀਬੀ ਉਪਿੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਇੰਨਾ ਹੀ ਕਿਹਾ, “ਇੰਦਾਂ ਤਾਂ ਹੋਣਾ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।”

ਮੇਰੇ ਸਾਥੀ ਅਧਿਆਪਕ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੇਰੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, “ਤੇਰਾ ਨੌਕਰੀ ਵਾਲਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਕੇਸ ਲਟਕਿਆ ਹੋਇਆ, ਸਿੱਖਿਆ ਮਹਿਕਮਾ ਬੀਬੀ ਕੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਕਰਵਾ ਲੈ ਕੰਮ।”

ਉਹਦਾ ਭਰਮ ਲਾਂਭੇ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਦੱਸਿਆ, “ਪ੍ਰੇਮ ਸਿਹਾਂ, ਜੇ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ

ਮੈਂ ਅਧਿਆਪਕ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਮਿੱਤਰਾਂ ਜੇ ਪਜਾਮੇ ਦਾ ਕਛਹਿਰਾ ਨਾ ਬਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਆਖੀਂ! ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਮੇਰੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਕਰ ਕੇ ਹੈ, ‘ਮਾਹਟਰੀ’ ਕਰ ਕੇ ਨਹੀਂ।”

ਖ਼ੈਰ! ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਮਾਣ ਵਿਚ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਕਹੇ, ਉਹ ਮੇਰੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇ ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚ ਵਸੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਭੂਮਿਕਾ ਕਦੇ ਮਨਫੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਬੀਬੀ ਵੱਲੋਂ ਮੇਰੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਮਾਸਟਰ ਪ੍ਰੇਮ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਉਪਿੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਸਮੇਂ। ਨਾਲ ਹਨ ਬੀਬੀ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਰੂਹੀ ਤੇ ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ।

ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਸਾਡਾ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਾਲ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੇਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾਓ ਵੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਅਗਲਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੰਤ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੀਚੇਵਾਲ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਵਿਦੇਸ਼ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਉੱਜ, ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਬਲ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪਵਿੱਤਰ ਜਗ੍ਹਾ ਵੇਖੀ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਦੀ ਹਰ ਪਾਸੇ ਗੱਲ ਤੁਰਨ ਕਰ ਕੇ ਤਤਕਾਲੀਨ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡਾ. ਅਬਦੁੱਲ ਕਲਾਮ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਮੀਡੀਆ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਉਚੇਚ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ। ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਚੀਨੀਆ ਯੂ.ਐਸ.ਏ., ਪ੍ਰੋ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੱਢਾ, ਤੇਜਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭਾਗੋਰਾਈਆਂ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਮਰੀਕਾ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਪੱਚਾ, ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਮੋਮੀ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਇਟਲੀ, ਦਿਨੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਧੀਰ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸਤਪਾਲ ਮਦਾਨ, ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ, ਸੰਤਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਰਿਪਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਜਾਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਤੇਜਿੰਦਰ ਲਾਲੀ ਦੇ ਕਾਫਲੇ ਸੰਗ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਚਰਨ ਛੋਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਉਸ ਵੇਈਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਜਿਸ ਦੀ ਸਫਾਈ, ਹੁਣ ਅਨੋਖੀ ਦਿੱਖ ਤੇ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਕਰ ਕੇ ਸੰਤ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੀਚੇਵਾਲ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਗਗਨ-ਚੁੰਬਕੀ ਕੱਦ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਸੰਤ ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਜੋ ਪੇਸ਼ੇ ਵਜੋਂ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਸਨ ਤੇ ਹੁਣ ਭਗਵੇਂ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਸ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਕੁੱਲ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਬੇਈਂ ਕਿਨਾਰੇ ਕੁਟੀਆ ਵਰਗੀ ਥਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਮਾਹੌਲ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂ ਅਨੁਭਵ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵੇਈਂ

ਕਿਨਾਰੇ ਬਣੀ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਸਲੀਕਾ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਸੀਚੇਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਘਾਹ-ਫੂਸ, ਨਤੋ ਤੇ ਸਰਵਾਤ ਦਾ ਉਜਾੜ ਵਰਗਾ ਖਿਲਾਰਾ ਦਿਸਦਾ ਹੈ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸਮੇਤ ਇਸ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਪੁੱਜੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪ੍ਰਿੰਟ ਮੀਡੀਆ

ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਕਵਰੇਜ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਜੀ ਇਕੱਲੀ-ਇਕੱਲੀ ਤਸਵੀਰ ਪਿਆਨ ਮੰਗਦੀ ਹੈ। ਹੇਠਾਂ ਉਤਰ ਨੇ ਟਿੱਡਾਂ ਵਾਲੇ ਖੂਹ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਵਿਰਾਸਤ ਸੰਭਾਲੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵੀ ਫਲਦਾਰ ਤੇ ਛਾਂਦਾਰ ਬੂਟਿਆਂ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਲੋਕ, ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਾਂ ਪਿੰਡ ਜਿੰਨਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁਣ, ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ; ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਨਰਸਰੀ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਹ ਮੰਚ ਜਿਸ ਤੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਤੇ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਵੀ ਹੁਣ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਾਮਣਾਂ ਦੇ ਦਰਖਤ ਬੇਈਂ ਕਿਨਾਰੇ ਹੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਗਾਏ, ਸਗੋਂ ਪੂਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਇੰਨੀ ਗਿਣਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ ਜਾਮਣਾਂ ਖਰੀਦ ਕੇ ਖਾਂਦੇ ਸਨ, ਹੁਣ ਜਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਸਾਕੇ-ਸਬੰਧੀਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਉਹ ਉਥੇ ਪੁੱਜਦੇ ਹਨ।

ਸੰਤ ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਾਹਿਤ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤਾ। ਮੇਰੀ ਇਸ ਲਿਖਤ ਦਾ ਮੁੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਪੈ ਸਕੇਗਾ, ਜੇ ਕੋਈ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਨਹੀਂ ਗਿਆ, ਤੇ ਹੁਣ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਜਾ ਆਵੇ; ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਝ ਕਾਰਜਾਂ ਤੇ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਮਾਣ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਸਤਰ ਵੀ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਬੀਬੀ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਰੂਹੀ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਉਪ ਕੁਲਪਤੀ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਵਕਫੇ ਪਿੱਛੋਂ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਇਸ ਨਗਰ ਨੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਝੋਲੀ ਨਹੀਂ, ਰੂਹ ਭਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਬਾਪੂ ਰੌਲਾ ਪਾਈ ਜਾਂਦਾ

ਬਾਪੂ ਰੌਲਾ ਪਾਈ ਜਾਂਦਾ,
ਸਾਡੀ ਜਿੰਦ ਤਤਪਾਈ ਜਾਂਦਾ।

ਇਸ ਘਰ ਜਦ ਮੈਂ ਪਾਇਆ ਪੈਰ
ਜੇਬਨ ਮੇਰਾ ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰ।
ਤੂੰ ਬਾਪ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ,
ਹਰ ਕੋਈ ਗਲ ਦੁਹਰਾਈ ਜਾਂਦਾ।
ਪਰ! ਬਾਪੂ ਰੌਲਾ ਪਾਈ ਜਾਂਦਾ।
ਸਾਡੀ ਜਿੰਦ ਤਤਪਾਈ ਜਾਂਦਾ।

ਰੱਜ ਕੇ ਖਾਂਦਾ ਪੀਂਦਾ ਹੈ।
ਤਾਂਹੀਉਂ ਫਿਰ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ।
ਚੰਗਾ ਚੋਖਾ ਭੋਜਨ ਖਾ ਕੇ
ਆਪਣਾ ਢਿੱਡ ਵਧਾਈ ਜਾਂਦਾ।...

ਦੇਸੀ ਘਿਉ ਦਾ ਤਤਕਾ ਮੰਗੇ।
ਨਾ ਦਈਏ ਤਾਂ ਸੁਲੀ ਟੰਗੇ।
ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਵੀ ਗਲ ਨਾ ਮੰਨੇ,
ਆਪਣਾ ਰੋਹੜ ਜਮਾਈ ਜਾਂਦਾ।...

ਸ਼ੁਗਰ ਉਹਦੀ ਵਧਦੀ ਜਾਏ।
ਪੈਨਾ ਬਰਫੀ ਖਾਈ ਜਾਏ।
ਨਾ ਮੰਨੇ ਤਾਂ ਖਾਣ ਨੂੰ ਪੈਂਦਾ,
ਡੇਲੇ ਕੱਢ ਵਿਖਾਈ ਜਾਂਦਾ।...

ਸੁਣਦਾ ਉਚਾ, ਬੋਲਾ ਬਾਪੂ,
ਗੁੱਸੇ ਭਰਿਆ ਰਾਗ ਅਲਾਪੂ।
ਬੀ.ਪੀ. ਉਹਦਾ ਵਧਿਆ ਰਹਿੰਦਾ,
ਸਭ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨੇ ਪਾਈ ਜਾਂਦਾ।...

ਤਾਜਾ ਫਲ-ਫਰੂਟ ਮੰਗਾਏ।
ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹਨੇ ਪਾਏ।
ਚਿੱਕਨ ਤੰਦੂਰੀ, ਬਤਾ ਜਰੂਰੀ,
ਕਹਿ ਕੇ ਉਹ ਮੰਗਵਾਈ ਜਾਂਦਾ।...

ਘਰ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਜਦ ਕੋਈ ਆਏ।
ਵਧੀਆ ਡਰਾਈ ਫਰੂਟ ਮੰਗਾਏ।
ਰੈਡੀਮੇਡ ਪਨੀਰ ਪਕੌੜਾ,
ਖਾ ਕੇ ਗੈਸ ਵਧਾਈ ਜਾਂਦਾ।...

ਦਿਨ ਢਲੇ ਤਾਂ ਮੰਗੇ ਦਾਰੂ।
ਅਧੀਆ ਪੀ ਕੇ ਬੁੱਤਾ ਸਾਰੂ।
ਵਾਂਗ ਸੁਦਾਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਕੇ,
ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਜਗਾਈ ਜਾਂਦਾ।...

ਬਾਪੂ ਜੀ ਦੀ ਹੋ ਗਈ ਹੱਦ।
ਇਕ ਦਿਨ ਦਾਰੂ ਪੀ ਲਈ ਵੱਧ।
ਮੀਟ ਦਾ ਪੂਰਾ ਡੁੰਘਾ ਖਾ ਕੇ,
ਚਾਂਦੀ ਨਿਰੀ ਵਿਛਾਈ ਜਾਂਦਾ।...

ਕਾਵਿ-ਕਿਆਰੀ

ਬਾਪੂ ਸੁਤਾ, ਤੇ ਸਾਰੇ ਸੌਂ ਗਏ।
ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦ ਡੇਲੇ ਭੋਂ ਗਏ।
ਬਾਪੂ ਗੁੜ੍ਹੀ ਨੀਂਦਰ ਸੌਂ ਕੇ,
ਸਭ ਨੂੰ ਅਰਾਮ ਕਰਾਈ ਜਾਂਦਾ।...

ਹੋਈ ਦੁਪਹਿਰ ਨਾ ਬਾਪੂ ਹਿੱਲੇ।
ਨਾ ਉਹ ਖੰਘੇ ਨਾ ਉਹ ਕਿੱਲੇ।
ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਬਾਪੂ! ਪੀ ਲਉ ਚਾਹ,
ਪਰ! ਬਾਪੂ, ਕੋਈ ਲਏ ਨਾ ਸਾਹ।
ਮੈਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ, ਖੁੱਕ ਲਾ ਕੇ ਰੋਈ,
ਉਹ ਬੂਠੇ ਵੈਣ ਪੁਆਈ ਜਾਂਦਾ।

ਸਭ 'ਕਠੇ ਹੋ ਗਏ ਭੈਣ ਭਰਾ,
ਚੁੱਕੀ ਅਰਬੀ ਪੈ ਗਏ ਰਾਹ।
ਜਦ ਚਿਖਾ ਨੂੰ ਲਗਾ ਲਾਂਬੂ,
ਮੈਨੂੰ ਆਇਆ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ।
ਮੈਂ ਸੋਚਾਂ, ਮੁੜ ਨਾ ਆ ਜਾਏ
ਬਾਪੂ 'ਸੁਹਲ' ਡਰਾਈ ਜਾਂਦਾ।
ਪਰ! ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਆਈ ਜਾਂਦਾ।
ਫਿਰ ਵੀ ਜਿੰਦ ਤਪਾਈ ਜਾਂਦਾ।
ਬਾਪੂ ਰੌਲਾ ਪਾਈ ਜਾਂਦਾ।

-ਮਲਕੀਅਤ ਸੁਹਲ
ਫੋਨ: 91-98728-48610

ਗੱਲ ਬਣੀ ਕਿ ਨਹੀਂ

-ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਬੰਦਾ ਨੰਗ

ਚਰਖਾ ਧਾਹਾਂ ਮਾਰਦਾ 'ਤੀਆਂ' ਕਰਾਵਣ ਚੁੱਪ,
ਤ੍ਰਿੰਜਣਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਛਾ ਗਿਆ ਵੇਖ ਹਨੇਰਾ ਘੁੱਪ।
ਚੁੰਨੀ ਸਿਰ ਤੋਂ ਲੱਬ'ਗੀ ਮੀਢੀਆਂ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਵੈਣ,
ਕੀ ਬਚਣਗੇ ਘੱਗਰੇ, ਜੇ ਪੈਂਦਾ ਜੀਨਾਂ ਪੈਣ।
ਮਾਰੀ ਹਾਰ-ਸਿੰਗਾਰ ਨੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਪੂਰੀ ਮੱਤ,
ਬਾਪੂ-ਬੇਬੇ ਬੂਰਦੇ ਵੇਖ ਫੈਸ਼ਨ ਦੀ ਅੱਤ।
ਵਿਆਹੀ ਤੇ ਕੁਆਰੀ ਦਾ ਫਰਕ ਰਿਹਾ ਨਾ ਅੱਜ,
ਕਿੱਲੀ ਉਤੇ ਟੰਗ'ਤੀ ਲਾਹ ਕੇ ਸਾਰੀ ਲੱਜ।
ਕੀਤੇ ਬੜੇ ਗੁਨਾਹ ਨੇ ਕੌਣ ਬਖਸ਼ ਦਉ ਭੁੱਲ,
ਦੀਵਾ ਦੌਸੇ ਕੀ ਕਰੂ ਜੇ ਬੱਤੀ ਹੋ ਗਈ ਗੁੱਲ।
ਮਾਂ ਹੁਣ ਬੈਠੀ ਬੂਰਦੀ ਪੁੱਤ ਦਾ ਨਹੀਂ ਵਸਾਹ,
ਕਦੋਂ ਪੁਆ ਕੇ ਆ ਜਾਏ ਸਾਈਂ ਸਿਰ ਸੁਆਹ।
ਅੱਗਾ 'ਭੋਰੇ' ਸਾਂਭ ਲੈ ਕਿਉਂ ਅੜਾਉਣੈ ਟੰਗ,
ਤਨ 'ਤੇ ਲੀਤੇ ਕੀਮਤੀ ਅੰਦਰੋਂ ਬੰਦਾ ਨੰਗ।

ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰ

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ, ਕੈਨੇਡਾ

ਤੂ ਕਰਤਾ ਆਪਿ ਅਭੁਲੁ ਹੈ
ਭੁਲਣ ਵਿਚਿ ਨਾਹੀ॥
ਤੂ ਕਰਹਿ ਸੁ ਸਚੇ ਭਲਾ ਹੈ
ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਬੁਝਾਹੀ॥
ਤੂ ਕਰਣ ਕਾਰਣ ਸਮਰਥੁ ਹੈ
ਦੂਜਾ ਕੋ ਨਾਹੀ॥
ਤੂ ਸਾਹਿਬੁ ਅਗਮੁ ਦਇਆਲੁ ਹੈ
ਸਭਿ ਤੁਧੁ ਧਿਆਹੀ॥
ਸਭਿ ਜੀਅ ਤੇਰੇ ਤੂ ਸਭਸ ਦਾ
ਤੂ ਸਭ ਛਡਾਹੀ॥੪॥ (ਪੰਨਾ ੩੦੧-੩੦੨)
ਚੌਥੀ ਪਉਤੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ
ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਦੀ ਉਸਤਤਿ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਦੇ
ਕਰਤਾਰੀ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ
ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਰਦਾਸ
ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਰਤਾਰ ਜੋ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ
ਦੇ ਰਚਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਅਭੁਲ ਹੈ ਅਤੇ ਭੁੱਲਣ ਵਿਚ
ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਉਸ ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ
ਪਰਮ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ
ਕਰਦਾ ਹੈ, ਚੰਗਾ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਗੱਲ
ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ
ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਰਥਾਤ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਜੋ ਵੀ
ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸਮਝ
ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਆਉਂਦੀ
ਹੈ। ਇਸ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ, ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦਾ ਕਾਰਨ ਜਾਂ
ਮੂਲ ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆਪ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ
ਕੋਈ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸ਼ਰੀਕ
ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਸਰਬ-ਕਲਾ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ਅਰਥਾਤ
ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਉਹ ਕਰਤਾ
ਪੁਰਖ ਮਿਹਰਬਾਨ ਸਭ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ ਜੋ ਜੀਵਾਂ
ਤੇ ਦਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਅਗਮ ਹੈ
ਅਰਥਾਤ ਉਸ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਹੋ ਸਕਦੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ
ਹੈ, ਉਸ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ
ਜੀਵ ਉਸ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੀ
ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਉਸੇ ਦੀ ਰਚੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ
ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਉਸ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ
ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਕ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਕਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ
ਆਪ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਨਵਿਰਤੀ
ਦੁਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਅਗਲੇ ਸਲੋਕ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਨੇ
ਗੁਰੂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਦੱਸੀ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ
ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਦਿੰਦਾ
ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ
ਰਾਮਦਾਸ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਦੀਆਂ
ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਪਿਆਰੇ ਅਕਾਲ
ਪੁਰਖ ਦਾ ਪਿਆਰ ਭਰਿਆ ਸੰਦੇਸ਼ ਸੁਣ ਕੇ
ਮਿਲਣ ਦੀ ਤਾਘ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਨੇ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ
ਸੱਜਣ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ
ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ
ਸੁਖ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ
ਸਹਿਜ ਆ ਗਿਆ ਹੈ,
ਸੁਣਿ ਸਾਜਨ ਪ੍ਰੇਮ ਸੰਦੇਸਰਾ
ਅਖੀ ਤਾਰ ਲਗੰਨਿ॥
ਗੁਰਿ ਤੁਠੈ ਸਜਣੁ ਮੇਲਿਆ
ਜਨ ਨਾਨਕ ਸੁਖਿ ਸਵੈਨਿ॥੧॥
(ਪੰਨਾ ੩੦੨)

ਅਗਲੇ ਸਲੋਕ ਵਿਚ ਵੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ
ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੋ
ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਰਾਹ ਦੱਸਣ
ਵਾਲਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਕੀ ਕੀ ਗੁਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ
ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਇਆ ਦਾ
ਭੰਡਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਦਾਤਾਂ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।
ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਹਰ ਇੱਕ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ
ਵਿਆਪਕਤਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਉਹ
ਸਭ ਵਿਚ ਪਰਮ ਸੱਤਾ ਨੂੰ ਵੱਸ ਰਿਹਾ ਦੇਖਦਾ ਹੈ
ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਲਈ ਵੈਰ

ਤੂ ਕਰਤਾ ਆਪਿ ਅਭੁਲੁ ਹੈ ਭੁਲਣ ਵਿਚਿ ਨਾਹੀ

ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪਰ ਕਈ ਬੇਸਮਝ ਮਨੁੱਖ ਗੁਰੂ
ਨਾਲ ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਵੈਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ,
ਵੈਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਮਨ
ਵਿਚ ਕਦੇ ਵੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਟਿਕਦੀ (ਕਿਸੇ ਦਾ
ਬੁਰਾ ਤੱਕਣ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ
ਭਟਕਣਾ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ)। ਭਾਵ ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖ
ਨਿਰਵੈਰ ਨਾਲ ਵੀ ਵੈਰ ਕਰਨ ਉਹ ਸ਼ਾਂਤ-ਚਿੰਤ
ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ। ਗੁਰੂ ਹਰ ਇੱਕ ਦਾ ਭਲਾ
ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦਾ ਬੁਰਾ
ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ‘ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ’
ਚਾਹੁਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਬੁਰਾ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਗੁਰੂ
ਕੋਲ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮਨੋਭਾਵ ਲੈ ਕੇ ਮਨੁੱਖ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੀ ਫਲ ਮਿਲ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ
ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਰਚਨਾ
ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਲ ਛੁਪਾਈ
ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਦਾ ਹੈ,
ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾਤਾ ਦਇਆਲੁ ਹੈ
ਜਿਸ ਨੇ ਦਇਆ ਸਦਾ ਹੋਇ॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਅੰਦਰਹੁ ਨਿਰਵੈਰੁ ਹੈ
ਸਭੁ ਦੇਖੈ ਬ੍ਰਹਮੁ ਇਕੁ ਸੋਇ॥
ਨਿਰਵੈਰਾ ਨਾਲਿ ਜਿ ਵੈਰੁ ਚਲਾਇਏ
ਤਿਨ ਵਿਚਹੁ ਤਿਸਟਿਆ ਨ ਕੋਇ॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਭਨਾ ਦਾ ਭਲਾ ਮਨਾਇਦਾ
ਤਿਸ ਦਾ ਬੁਰਾ ਕਿਉ ਹੋਇ॥
ਸਤਿਗੁਰਨੇ ਜੇਹਾ ਕੋਇ ਛੁਡਾ
ਤੇਹਾ ਫਲੁ ਪਾਏ ਕੋਇ॥
ਨਾਨਕ ਕਰਤਾ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਜਾਣਦਾ
ਜਿਦੁ ਕਿਛੁ ਗੁਣਾ ਨ ਹੋਇ॥੨॥

(ਪੰਨਾ ੩੦੨)
ਅੱਗੇ ਪਉਤੀ ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ
ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ,
ਵੱਡਾ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕਿਸੇ
ਨੂੰ ਵਡਿਆਈ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ
ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਵੱਡਾ ਕਰੇ ਉਸੇ ਨੂੰ ਹੀ
ਵੱਡਾ ਕਰਕੇ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਮਨੁੱਖ
ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ
ਉਹ ਬਖਸ਼ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ
ਮਨ ਨੂੰ ਭਾਅ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਲੱਗਦਾ
ਹੈ। ਪਰ ਕੋਈ ਦੂਸਰਾ ਮਨੁੱਖ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਰੱਬ ਦੇ
ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਰੀਸ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇ ਤਾਂ
ਉਹ ਮੂਰਖ ਅਤੇ ਅਣਜਾਣ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਰੀਸ
ਕੀਤੀਆਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ
ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਉਦਮ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।
ਜਿਸ ‘ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਉਸ
ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ
ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਮਨੁੱਖ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸਿਫਤਿ-
ਸਾਲਾਹ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਗਾਇਨ
ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੁਣ ਦੱਸਦਾ
ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ
ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਹਸਤੀ ਹੈ, ਇਸ
ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਅਜਿਹਾ ਮਨੁੱਖ ਉਸ ਸੱਚੇ
ਅਰਥਾਤ ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲ
ਪੁਰਖ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ,

ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਹਿਬੁ ਵਡਾ ਕਰੇ
ਸੋਈ ਵਡ ਜਾਣੀ॥
ਜਿਸੁ ਸਾਹਿਬੁ ਭਾਵੈ ਤਿਸੁ ਬਖਸਿ ਲਏ
ਸੋ ਸਾਹਿਬ ਮਨਿ ਭਾਣੀ॥
ਜੇ ਕੋ ਉਸ ਦੀ ਰੀਸ ਕਰੇ ਸੋ ਮੂੜ ਅਜਾਣੀ॥
ਜਿਸ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਲੇ ਸੁ ਗੁਣ ਰਵੈ
ਗੁਣ ਆਖਿ ਵਖਾਣੀ॥
ਨਾਨਕ ਸਚਾ ਸਚੁ ਹੈ
ਬੁਝਿ ਸਚਿ ਸਮਾਣੀ॥੫॥ (ਪੰਨਾ ੩੦੨)

ਅਗਲੇ ਸਲੋਕ ਵਿਚ ਚੌਥੀ ਨਾਨਕ ਜੋਤਿ ਨੇ
ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਰਦਿਆਂ
ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੈ,
ਉਹ ਸੱਚ ਹੈ, ਉਹ ਨਿਰੰਜਨ ਅਰਥਾਤ ਮਾਇਆ
ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਹੈ, ਉਹ ਕਾਲ-ਰਹਿਤ ਹੈ, ਉਹ ਭੈ
ਤੋਂ ਅਤੇ ਵੈਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ
ਆਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ (ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਣਾਂ
ਦਾ ਬਿਆਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਰੰਭ
ਵਿਚ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ)। ਜਿਨ੍ਹਾਂ
ਜੀਵਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ
ਸਿਮਰਨ ਇੱਕ-ਮਨ, ਇੱਕ-ਚਿੰਤ ਹੋ ਕੇ ਕੀਤਾ
ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਤੋਂ ਹਉਮੈ ਦਾ ਭਾਰ ਲੱਥ ਗਿਆ
ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਤੇ ‘ਮੈ’ ਦਾ ਕੋਈ
ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਹੋ
ਕੇ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਰਸਤੇ ‘ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਉਸ ਦੇ

ਨਾਮ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ,
ਸੰਤ-ਜਨਾਂ ਨੂੰ ਵਡਿਆਈ ਮਿਲੀ ਹੈ, ਸ਼ੋਭਾ ਮਿਲੀ
ਹੈ। ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ
ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ
ਫਿਟਕਾਰਾਂ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਨਿੰਦਕ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਦਾ ਕੁਝ ਵਿਗਾੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਕਾਲ
ਪੁਰਖ ਜੋ ਸਭ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ,
ਆਪ ਗੁਰੂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੱਸਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਧੰਨ ਹੈ
ਜੋ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ
ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅੱਗੇ
ਸਦਾ ਸਿਰ ਨਿਵਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ
ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਪਰਮਾਤਮ-ਭਗਤਾਂ
ਦੇ ਸਦਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਸਭ ਦੇ
ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ
ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ,
ਹਰਿਸਤਿ ਨਿਰੰਜਨ ਅਮਰੁ ਹੈ
ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ ਨਿਰੰਕਾਰੁ॥
ਜਿਨ ਜਪਿਆ ਇਕ ਮਨਿ ਇਕ ਚਿਤਿ
ਤਿਨ ਲਬਾ ਹਉਮੈ ਭਾਰੁ॥
ਜਿਨ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਰਿ ਆਰਾਧਿਆ
ਤਿਨ ਸੰਤ ਜਨਾ ਜੈਕਾਰੁ॥
ਕੋਈ ਨਿੰਦਾ ਕਰੇ ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੀ
ਤਿਸ ਨੇ ਫਿਟੁ ਫਿਟੁ ਕਰੈ ਸਭੁ ਸੰਸਾਰੁ॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਵਿਚਿ ਆਪਿ ਵਰਤਦਾ
ਹਰਿ ਆਪੇ ਰਖਣਹਾਰੁ॥
ਧਨੁ ਧੰਨੁ ਗੁਰੂ ਗੁਣ ਗਾਵਦਾ
ਤਿਸ ਨੇ ਸਦਾ ਸਦਾ ਨਮਸਕਾਰੁ॥
ਜਨ ਨਾਨਕ ਤਿਨ ਕਉ ਵਾਰਿਆ
ਜਿਨ ਜਪਿਆ ਸਿਰਜਣਹਾਰੁ॥੧॥

(ਪੰਨਾ ੩੦੨)
ਅਗਲੇ ਸਲੋਕ ਵਿਚ ਇਸੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ
ਨੂੰ ਪਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਅਕਾਲ
ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਹੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ
ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਨੇ ਹੀ ਧਰਤੀ ਅਤੇ
ਆਕਾਸ਼ ਅਰਥਾਤ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ
ਹੈ। ਇਸ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਕਰਕੇ ਫਿਰ ਆਪ
ਹੀ ਇਸ ਵਿਚ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ
ਅਤੇ ਆਪ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਲਈ ਗਰਾਹੀ ਦਿੰਦਾ
ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਹਰ ਇੱਕ ਜੀਵ ਦੇ ਜਿਉਣ ਦਾ ਸਾਧਨ
ਵੀ ਆਪ ਹੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪ ਹੀ
ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਦੇ
ਅੰਦਰ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਰੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ
ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ
ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ
ਨਾਮ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਪਾਪ
ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ,
ਆਪੇ ਧਰਤੀ ਸਾਜੀਅਨੁ ਆਪੇ ਆਕਾਸੁ॥

ਵਿਚਿ ਆਪੇ ਜੰਤ ਉਪਾਇਅਨੁ
ਮੁਖਿ ਆਪੇ ਦੇਇ ਗਿਰਾਸੁ॥
ਸਭੁ ਆਪੇ ਆਪਿ ਵਰਤਦਾ
ਆਪੇ ਹੀ ਗੁਣਤਾਸੁ॥
ਜਨ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇ
ਤੂ ਸਭਿ ਕਿਲਵਿਖ ਕਟੇ ਤਾਸੁ॥੨॥

(ਪੰਨਾ ੩੦੨)
ਛੇਵੀਂ ਪਉਤੀ ਵਿਚ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ
ਸਦੀਵੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ
ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਹਸਤੀ ਹੈ ਜੋ ਸਭ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ
ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਚ ਹੀ ਪਿਆਰਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।
ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਹਸਤੀ
ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ
ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਕਰਦੇ
ਹਨ ਜਮਦੂਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਢੁੱਕਦਾ,
ਅਰਥਾਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਮੌਤ ਦਾ ਭੈ ਸਦਾ
ਸਦਾ ਲਈ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਦੇ
ਅੰਦਰ ਉਸ ਸੱਚੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ,
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਪਿਆਰਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਮੁੱਖ ਉਸ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਸਦਾ ਉਜਲੇ ਹੁੰਦੇ
ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤੇ ਸਦਾ ਨੂਰ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ
ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖ ਝੂਠ ਦਾ ਵਪਾਰ
ਕਰਦੇ ਹਨ, ਝੂਠ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ
ਵਿਚ ਝੂਠ ਅਤੇ ਕਪਟ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
ਪਿੱਛੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਦਾ ਬਹੁਤ
ਦੁੱਖ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਕੂੜ ਕਮਾਉਣ
ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ‘ਤੇ ਸਦਾ ਕਾਲਖ ਮਲੀ ਜਾਂਦੀ
ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਰੱਬ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਕਾਲੇ
ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੂੜ ਦਾ ਨਿਤਾਰਾ ਹੋ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ,

ਤੂ ਸਚਾ ਸਾਹਿਬੁ ਸਚੁ ਹੈ ਸਚੁ ਸਚੇ ਭਾਵੈ॥
ਜੋ ਤੁਧੁ ਸਚੁ ਸਲਾਹਦੇ
ਤਿਨ ਜਮ ਕੰਕਰੁ ਨੇੜਿ ਨ ਆਵੈ॥
ਤਿਨ ਕੇ ਮੁਖ ਦਰਿ ਉਜਲੇ
ਜਿਨ ਹਰਿ ਹਿਰਦੈ ਸਚਾ ਭਾਵੈ॥
ਕੂੜਿਆਰ ਪਿਛਾਹਾ ਸਟੀਅਨਿ
ਕੂੜੁ ਹਿਰਦੈ ਕਪਟੁ ਮਹਾ ਦੁਖੁ ਪਾਵੈ॥
ਮੁਹ ਕਾਲੇ ਕੂੜਿਆਰੀਆ
ਕੂੜਿਆਰ ਕੂੜੇ ਹੋਇ ਜਾਵੈ॥੬॥

(ਪੰਨਾ ੩੦੨)
ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਰਚੀ ਗਉਤੀ ਦੀ
ਇਸ ਵਾਰ ਵਿਚ ਸਲੋਕ ਵੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ
ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਵਾਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ
ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਰਾਹੀਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ
ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ‘ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ
ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਲੇਸ਼ ਅਤੇ ਦਰਦ ਕੱਟੇ ਜਾਂਦੇ
ਹਨ। ਇਸ ਸਲੋਕ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਦੱਸਦੇ

ਜੋ ਨਰੁ ਦੁਖ ਮੈ ਦੁਖੁ ਨਹੀ ਮਾਨੈ...

ਸੋਰਠ ਮਹਲਾ ੯

ਜੋ ਨਰੁ ਦੁਖ ਮੈ ਦੁਖੁ ਨਹੀ ਮਾਨੈ॥
ਸੁਖ ਸਨੇਹੁ ਅਰੁ ਭੈ ਨਹੀ ਜਾ ਕੈ
ਕੰਚਨ ਮਾਟੀ ਮਾਨੈ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਨਹ ਨਿੰਦਿਆ ਨਹ ਉਸਤਤਿ ਜਾ ਕੈ
ਲੋਭੁ ਮੋਹੁ ਅਭਿਮਾਨ॥
ਹਰਖ ਸੋਗ ਤੇ ਰਹੈ ਨਿਆਰਉ
ਨਾਹਿ ਮਾਨ ਅਪਮਾਨ॥੧॥
ਆਸਾ ਮਨਸਾ ਸਗਲ ਤਿਆਗੈ
ਜਗ ਤੇ ਰਹੈ ਨਿਰਾਸਾ॥
ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਜਿਹ ਪਰਸੈ ਨਾਹਨਿ
ਤਿਹ ਘਟਿ ਬ੍ਰਹਮੁ ਨਿਵਾਸਾ॥੨॥
ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਜਿਹ ਨਰ ਕਉ ਕੀਨੀ
ਤਿਹ ਇਹ ਜੁਗਤਿ ਪਛਾਨੀ॥
ਨਾਨਕ ਲੀਨ ਭਇਓ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿਉ
ਜਿਉ ਪਾਨੀ ਸੰਗਿ ਪਾਨੀ॥੩॥

ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ
ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ
ਦਾ ਸਹੀ ਰਸਤਾ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਹੋ ਭਾਈ,
ਜੋ ਇਨਸਾਨ ਦੁੱਖਾਂ-ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਵਿਚ
ਘਬਰਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਜਿਸ ਇਨਸਾਨ ਦੇ
ਅੰਦਰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸੁੱਖਾਂ ਦਾ ਮੋਹ ਵੀ
ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਡਰ-ਭੈਅ
ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ, ਇਸ ਸੇਨੇ ਰੂਪੀ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ
ਮਿੱਟੀ ਵਾਂਗ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਭੂ

ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਨਹ ਨਿੰਦਿਆ ਨਹ ਉਸਤਤਿ ਜਾ ਕੈ
ਲੋਭੁ ਮੋਹੁ ਅਭਿਮਾਨ॥
ਹਰਖ ਸੋਗ ਤੇ ਰਹੈ ਨਿਆਰਉ
ਨਾਹਿ ਮਾਨ ਅਪਮਾਨ॥੧॥

ਹੋ ਭਾਈ, ਜਿਹਤਾ ਇਨਸਾਨ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ
ਬੁਰਾਈ, ਭਾਵ ਨਿੰਦਿਆ-ਚੁਗਲੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ
ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਝੂਠੀ ਉਸਤਤਿ ਹੀ ਕਰਦਾ
ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਜਿਸ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼
ਦਾ ਲੋਭ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਮੋਹ ਹੈ, ਤੇ
ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੰਕਾਰ ਹੀ ਹੈ,
ਤੇ ਉਹ ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਗਮੀ ਨੂੰ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਜਾਣਦਾ
ਹੈ, ਮਾਨ ਤੇ ਅਪਮਾਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਦਾ ਨਹੀਂ,
ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਆਸਾ ਮਨਸਾ ਸਗਲ ਤਿਆਗੈ
ਜਗ ਤੇ ਰਹੈ ਨਿਰਾਸਾ॥
ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਜਿਹ ਪਰਸੈ ਨਾਹਨਿ
ਤਿਹ ਘਟਿ ਬ੍ਰਹਮੁ ਨਿਵਾਸਾ॥੨॥

ਹੋ ਭਾਈ, ਜਿਹਤਾ ਇਨਸਾਨ ਝੂਠੀਆਂ
ਆਸਾਂ-ਉਮੀਦਾਂ ਦਾ ਸਦਾ ਲਈ ਹੀ ਤਿਆਗ ਕਰ
ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਜਗਤ ਨਾਲੋਂ ਮੋਹ ਤੋੜ
ਕੇ ਸਦਾ ਲਈ ਨਿਰਮੋਹ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਜਿਸ
ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਕਾਮ ਦੀਆਂ ਭੈੜੀਆਂ ਵਾਸਨਾ ਵੀ
ਨਹੀਂ ਮੋਹ ਸਕਦੀਆਂ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕ੍ਰੋਧ ਉਸ ਨੂੰ
ਆਪਣੀ ਪਕੜ ਵਿਚ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹੋ ਜਿਹੇ

ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਰਤੀ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੈ ਇਸੇ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਵੀ ਧਰਮ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ
ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਰੱਖ ਕੇ
ਕੋਈ ਬੀਜ ਬੀਜਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਫਲ
ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ
ਨੇ ਨਾਮ-ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬੀਜਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫਲ ਮਿਲ
ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਇਸ ਸੰਸਾਰ
ਵਿਚ ਵੀ ਉਜਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰੱਬ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ
ਵੀ ਉਜਲੇ ਹਨ ਅਰਥਾਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ
ਵਿਚ ਵੀ ਸਤਿਕਾਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਅਕਾਲ
ਪੁਰਖ ਦੇ ਸੱਚੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਵੀ ਸਤਿਕਾਰ
ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਇੱਕ ਦੂਸਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਵੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ
ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕਪਟ ਹੈ, ਖੋਟ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਖੋਟ
ਦਾ ਹੀ ਵਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨਾਲ
ਵੀ ਖੋਟਾ ਹੀ ਵਰਤਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਖੋਟ
ਦਾ ਫਲ ਵੀ ਖੋਟ ਵਿਚ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ
ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਕੋਈ ਬੀਜਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਸੇ
ਕਿਸਮ ਦਾ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਸਰਾਫ ਅਜਿਹੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ
ਪਰਖ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਖੁਦਗਰਜ
ਇਨਸਾਨ ਛੁਪੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ, ਸਭ ਉਘੜ
ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਪੱਸ਼ਟ
ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਦੀ
ਕਾਮਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਮਨ ਵਿਚ ਕੂੜ ਹੁੰਦਾ
ਹੈ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਲ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵੱਲੋਂ ਉਹ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਸ਼ਰ
ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ
ਕਿ ਸਾਰਾ ਖੇਲ, ਸਾਰਾ ਕੰਡਕ ਰੱਬ ਸੱਚਾ ਆਪ
ਹੀ ਕਰ ਕੇ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪ ਹੀ
ਖਰੇ ਅਤੇ ਖੋਟੇ ਵਿਚ, ਹਰ ਥਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹੈ,

ਸਤਿਗੁਰੁ ਧਰਤੀ ਧਰਮੁ ਹੈ ਤਿਸੁ ਵਿਚਿ
ਜੇਹਾ ਕੋ ਬੀਜੇ ਤੇਹਾ ਫਲੁ ਪਾਏ॥
ਗੁਰਸਿਖੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਬੀਜਿਆ
ਤਿਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਫਲੁ ਹਰਿ ਪਾਏ॥
ਓਨਾ ਹਲਤਿ ਪਲਤਿ ਮੁਖ ਉਜਲੇ
ਓਇ ਹਰਿ ਦਰਗਹੁ ਸਚੀ ਪੈਨਾਏ॥
ਇਕਨਾ ਅੰਦਰਿ ਖੋਟੁ ਨਿਤ ਖੋਟੁ ਕਮਾਵਹਿ
ਓਹੁ ਜੇਹਾ ਬੀਜੇ ਤੇਹਾ ਫਲੁ ਪਾਏ॥
ਜਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਰਾਫੁ ਨਦਰਿ ਕਰਿ ਦੇਖੈ
ਸੁਆਵਰੀਰ ਸਭਿ ਉਘੜਿ ਆਏ॥
ਓਇ ਜੇਹਾ ਚਿਤਵਹਿ ਨਿਤ ਤੇਹਾ ਪਾਇਨਿ
ਓਇ ਤੇਹੋ ਜੇਹੇ ਦਯਿ ਵਜਾਏ॥
ਨਾਨਕ ਦੁਹੀ ਸਿਰੀ ਖਸਮੁ ਆਪੇ ਵਰਤੈ
ਨਿਤ ਕਰਿ ਕਰਿ ਦੇਖੈ ਚਲਤ ਸਬਾਏ॥੧॥
(ਪੰਨਾ ੩੦੨-੩੦੩)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ

ਉਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਰਹਿਣੀ-ਬਹਿਣੀ ਵਾਲੇ ਤੇ ਉਚੀ
ਆਤਮਿਕ ਅਵਸਥਾ ਵਾਲੇ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ
ਉਸ ਜਗਤ ਦੇ ਤਾਰਨਹਾਰ ਮਾਲਕ ਬ੍ਰਹਮ, ਭਾਵ
ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਦਾ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਨਿਵਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਜਿਹ ਨਰ ਕਉ ਕੀਨੀ
ਤਿਹ ਇਹ ਜੁਗਤਿ ਪਛਾਨੀ॥
ਨਾਨਕ ਲੀਨ ਭਇਓ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿਉ
ਜਿਉ ਪਾਨੀ ਸੰਗਿ ਪਾਨੀ॥੩॥
ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਗੁਰਦੇਵ
ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਪਰ ਦੱਸੇ ਸਾਰੇ ਹੀ
ਗੁਣ ਅਤੇ ਨੇਕ ਕਰਮ ਇਨਸਾਨ ਕੋਲ ਹੋਣ
ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ
ਦਾ ਹੋਣਾ ਭੀ ਅਤਿਅੰਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ
ਇਨਸਾਨ ਉਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ
ਉਹ ਜੀਵ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਇਹ ਜੁਗਤੀ
ਸਮਝ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ
ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ
ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਹੁਣ ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ
ਐਸਾ ਜੀਵ ਉਸ ਮਾਲਕ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਇਵੇਂ
ਇਕ-ਮਿਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਪਾਣੀ ਨਾਲ
ਪਾਣੀ ਅਭੇਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ
ਹਨ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਤੋਂ
ਨਿਰਲੇਪ ਰਹਿ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਲੱਗ
ਕੇ ਹੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

-ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ
ਫੋਨ: 916-687-3536

ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ

ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ

ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਰਸੇ ਤੋਂ ਸੱਖਣੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਘੁੱਪ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਭਟਕ ਕੇ ਕਿਸੇ ਅਥਾਹ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਗਰਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੁੰਝ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਸੋਚ ਤੋਂ ਸੱਖਣੀ ਹੋਈ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅਜੋਕੇ ਦੌਰ ਅੰਦਰ ਰਾਹੋਂ ਕੁਰਾਹੇ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਸੰਸਾਰਕ ਵਪਾਰੀਕਰਨ ਦੀ ਸੋਚ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦਾ ਵੀ ਵਪਾਰੀਕਰਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੋਚੀ ਸਮਝੀ ਵਿਉਂਤ ਰਾਹੀਂ ਲੰਬੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦਾ ਮੁਹਾਂਦਰਾ ਬਦਲਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ ਜਾਰੀ ਹੈ। “ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਉਸ ਦੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਮੋਟਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ

ਪ੍ਰੋ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 916-236-8830

ਤਬਾਹ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਨਵੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਲਿਖਵਾ ਲਵੇ, ਨਵਾਂ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਘੜ ਲਵੇ, ਨਵਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਰਚ ਲਵੇ। ਕੁਝ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਉਹ ਕੌਮ ਆਪੇ ਹੀ ਇਹ ਗੱਲ ਭੁੱਲ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਹੈ ਤੇ ਕੀ ਸੀ?” (ਮਿਲਾਨ ਕੁੰਦਰਾ)

ਵਪਾਰਕ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸੋਚ ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਰਸੇ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜਨਾ, ਗੁਰੂਆਂ-ਪੀਰਾਂ, ਯੋਧਿਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਣਾ ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦੀ ਵੱਡੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਹੈ। ਪੀਰੀ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਕੇ ਮੀਰੀ ਦਾ ਪੱਲਾ ਫੜ ਲੈਣਾ ਬੱਜਰ ਭੁੱਲ ਹੈ। ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਹਰ ਪਲ, ਹਰ ਘੜੀ ਅਤੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਵਰਗਾਂ ਵਾਂਗ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵੀ ਦੌਲਤ, ਸ਼ੋਹਰਤ, ਵਡਿਆਈ, ਰੁਤਬੇ ਤੇ ਚੌਧਰ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਥਾਵਾਂ ਦੀ ਮੌਲਿਕਤਾ ਖਤਮ ਕਰ ਕੇ, ਆਧੁਨਿਕ ਸੋਚ ਅਧੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰਾ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਇਹ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁੰਗੇ ਤੇ ਬਹਿਰੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਭਲਾ ਕੀ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ?

ਵੈਦਿਕ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਨਾਤਨੀ ਧਰਮ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਰਮ ਦੀ ਸੋਚ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਤਿਹਾਸਕ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਲੀਆਮੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਰਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ, ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਚਾਣਕਿਆ ਨੀਤੀ (ਸਾਮ, ਦਾਮ, ਦੰਡ, ਭੇਦ) ਨਾਲ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੀਤੀ ਅਧੀਨ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਥਾਵਾਂ ਦੀ ਮੌਲਿਕਤਾ ਨਸ਼ਟ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਖੇਡਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਨੇ, ਤੇ ਖਿਡਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨੇ। “ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਸੰਗਠਨ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਿਆਰੀ ਹੋਂਦ ‘ਤੇ ਬੋਧਿਕ ਹਮਲੇ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਇਸ ਮਾਰੂ ਹਮਲੇ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਦੀ ਦੂਰ-ਅੰਦੇਸ਼ ਮਾਰ ਨਾ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਦੇ ਮੋਹਰੇ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਜਦੋਂ ਵਕਤ ਹੋਵੇ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਝੁਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।” (ਡਾ. ਸੁਖਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਉਦੇਕੋ ‘ਤਬੈ ਰੇਸ ਜਾਗਯੋ’)

ਵੈਦਿਕ ਕਾਲ ਸਮੇਂ ਸਨਾਤਨੀ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਕੁਟਲ ਨੀਤੀਆਂ, ਜਾਤ-ਪਾਤ ਅਤੇ ਵਰਨ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਵਿਚ

ਬੁੱਧ ਮਤ ਅਤੇ ਜੈਨ ਮਤ ਦਾ ਉਦੈ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਮਤ ਕਰਮ ਕਾਂਡਾਂ, ਬਲੀਆਂ, ਯੋਗਾਂ ਅਤੇ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਖੰਡਨ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਸ਼ੱਮਣ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਈਸਾ ਤੋਂ 2000 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਵੇਦਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੈਰ-ਵੈਦਿਕ ਸ਼ੱਮਣ ਪਰੰਪਰਾ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਆਰੀਆ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਸਨਾਤਨੀ ਜਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਗੈਰ-ਆਰੀਅਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਸ਼ੱਮਣ। ਆਰੀਆ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸ਼ੱਮਣ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਨਾਸਤਿਕ ਕਿਹਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਾਸਤਿਕ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਰੱਬ ਦੀ ਹਸਤੀ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਨਾਸਤਿਕ ਉਹ ਸੀ ਜੋ ਵੇਦਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਰੱਖੇ। ਬੁੱਧ ਅਤੇ ਜੈਨ ਧਰਮ ਕਿਉਂਕਿ ਵੇਦਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹਨ, ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸਤਿਕ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। “ਨਾਸਤਿਕੋ ਵੇਦਨਿਦਕਰ” ਭਾਵ ਨਾਸਤਿਕ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਨਿੰਦਕ ਹੋਵੇ (ਮਨੂ)। “ਵੇਦਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਮੁਨਕਿਰ ਨਰਕਾਂ ਵਿਚ ਅਵੱਸ਼ ਜਾਣਗੇ” (ਨਾਗਰਾਜਨ)। ਸਾਂਧ ਮਤ (ਭੋਗਵਾਦੀ ਜਾਂ ਸੁਖਵਾਦੀ) ਭਾਵੇਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੈ, ਪਰ ਵੇਦ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਨਾਸਤਿਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਦੀ ਮੌਤ ਪਿੱਛੋਂ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਨੇ ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਨੂੰ ਹੱਤਪਣ ਦੇ ਚਾਲੇ ਅਰੰਭ ਦਿੱਤੇ। ਬੁੱਧ ਮਤ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਥਾਪਤੀ ਲਈ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਖੱਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ। ਜਗੀਰਦਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚੋਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਖਾਜ਼ਾ ਹੋ ਗਏ। ਸੂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਮਿਆਂ ਵਜੋਂ ਸਹਾਇਕ ਸਮਝ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਾਜਕ ਪਛਾਣ ਦੇਣ ਹਿੰਤ ਬੁੱਧ ਮਤ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

ਸਨਾਤਨੀ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਕੁਟਲ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੀੜਣ ਨਾਲ ਬੁੱਧ ਮਤ ਵਿਚੋਂ ‘ਮਹਾਯਾਨ’ ਅਤੇ ‘ਹੀਨਯਾਨ’ ਦੇ ਫਿਰਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਾਗਾਰਾਜਨ ਦਾ ਸੂਨਯਵਾਦ, ਅਸ਼ਵਘੋਸ਼ ਦਾ ਗਿਆਨਵਾਦ, ਵਸੁਬੰਧ ਦਾ ਵੈਭਾਸਿਕ ਮਤ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋਏ। ਮਹਾਯਾਨ ਵਿਚੋਂ ਵੱਜਰਯਾਨ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਵੱਜਰਯਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਮਹਾਂ ਮੁਦ੍ਰਾ ਦੀ ਸਾਧਨਾ ਬਣੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਨਿਘਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਇਸੇ ਨਿਘਾਰ ਵਿਚੋਂ ਸਹਿਜਯਾਨ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਬੁੱਧ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸਦਾਚਾਰਕ ਜੀਵਨ ਦੀ ਥਾਂ ਹਿੰਦੂ ਮਤ ਦੀ ਘੁਸਪੈਠ ਕਾਰਨ ਬੁੱਧ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਪੂਜਾ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਲੋਕ ਬੋਲੀ ਪਾਲੀ ਦੀ ਥਾਂ ਮੁੜ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਆਣ ਬੈਠੀ। ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਾ ਅਤੇ ਜਾਦੂ ਟੂਣਿਆਂ ਨੇ ਮੁੜ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਤ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਲੋਕ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਦੂਸ਼ਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁੱਧ ਦੀਆਂ ਸਿਖਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਜਿਵੇਂ ਰਮਾਇਣ, ਗੀਤਾ, ਮਨੂੰ ਸਮਰਿਤੀ ਅਤੇ ਪੁਰਾਨਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਰਚਨਾ ਨਵੇਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਕੁਟੁੰਲਿਆ ਨੀਤੀ (ਸਾਮ, ਦਾਮ, ਦੰਡ, ਭੇਦ) ਦੇ ਆਖਰੀ ਹਥਿਆਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਬੁੱਧ ਮਤ ਦੇ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਈਸਵੀ ਸੰਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਵਿਚ ਕੁਸ਼ਾਨ ਰਾਜਾ ਕਨਿਸ਼ਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਮਤ ਤਿਆਗ ਕੇ ਬੋਧੀ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਨੂੰ

ਕਤਲ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਬੁੱਧ ਮਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਬੋਧ ਗਯਾ ਅਤੇ ਸਾਰਨਾਥ ਨੂੰ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬੁੱਧ ਮਤ ਦੇ ਸਤੂਪਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜੇ ਸੰਸਾਗ ਨੇ ਉਸ ਪਿੱਪਲ ਦੇ ਦਰਖਤ ਨੂੰ ਵੀ ਜੜ੍ਹੇ ਪੁਟਵਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਹੇਠ ਬੈਠ ਕੇ ਭਗਵਾਨ ਬੁੱਧ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸੰਨ 185 ਈਸਾ ਪੂਰਵ (ਬੀ.ਸੀ.) ਵਿਚ ਮੋਰੀਆ ਬੰਸ ਦੇ ਆਖਰੀ ਰਾਜੇ ਬਰਿਹਦਰੱਥ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਫੌਜੀ ਜਰਨੈਲ ਨੇ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਖੁਦ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ ਸੀ।

ਵੈਦਿਕ ਕਾਲ (1000-600 ਈਸਾ ਪੂਰਵ) ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜੈਨ ਧਰਮ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਜੈਨ ਸ਼ਬਦ ਜਿਨ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਵਿਜਈ। ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਵਾਸਨਾਵਾਂ, ਇੰਦਰੀਆਂ ‘ਤੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਧਰਮ ਦੇ 23

ਗੁਰਦਾਸ ਨੰਗਲ ਦਾ ਪੁਰਾਤਨ ਖੂਹ

ਪ੍ਰਚਾਰਕ (ਤੀਰਥੰਕਰ) ਮਹਾਂਵੀਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਮਹਾਂਵੀਰ (ਮਹਾਨ ਵੀਰਤਾ ਵਾਲਾ, 599-529 ਈਸਾ ਪੂਰਵ) ਨੂੰ ਇਸ ਧਰਮ ਦਾ ਮੋਢੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੈਨ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਨ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ੁੱਧ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਹੀ ਵਿਹਾਰ, ਗਿਆਨ, ਭਰੋਸਾ, ਸੱਚਾਈ, ਪਿਆਰ ਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਭੁੱਲਾਂ ਲਈ ਖਿਮਾ ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰ ਦੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਹਨ। ਜੈਨ ਮਤ ਨਾ ਜਾਤਾਂ-ਪਾਤਾਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਯੋਗ, ਕੁਰਬਾਨੀ ਜਾਂ ਬਲੀ ਦੇਣ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਬੁੱਧ ਮਤ ਵਾਂਗ ਜੈਨ ਮਤ ਸਨਾਤਨੀ ਧਰਮ ਉਪਰ ਭਾਰੂ ਹਮਲਾ ਸੀ। ਸੋਚੀ ਸਮਝੀ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਜੈਨ ਮਤ ਵਿਚ ਫੁੱਟ ਪਾਉਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਘੜੀ ਗਈ। ਉਹ ਸੰਨਿਆਸੀ ਜਿਹੜੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੱਖਣ ਵਲ ਧਕੇਲੇ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਗੰਬਰ (ਨਾਂਗੇ ਜਾਂ ਆਕਾਸਧਾਰੀ) ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ ਈਨ ਮੰਨ ਕੇ ਉਤਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਏ, ਉਹ ਸਵੇਤੰਬਰ ਜਾਣੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਵਾਂਗ ਸਫੇਦ ਵਸਤਰ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਏ। ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੇ ਢਹੇ ਚੜ੍ਹੇ ਜੈਨੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਫਿਰਕਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਵਾਂਗ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੇਰਾ ਪੰਥ ਕਰ ਕੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਜੈਨ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਮਹਾਂਵੀਰ ਦੀਆਂ ਸੰਗਮਰਮਰ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਆਣ ਵੜੀਆਂ। ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਅਲੋਰਾ ਦੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਫਾਵਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਚਾਰ ਮੁੱਖ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਸਿੱਖ ਮਤ ਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਹਿ ਗਿਆ ਜਿਸ ‘ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਕੋਝੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਹਮਲਾਵਰ ਰੁਖ ਧਾਰਨ ਕਰੀ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਚਾਹੇ ਇਹ ਹਮਲਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਜਿਸ ਤੀਬਰਤਾ ਨਾਲ ਅੱਜ ਇਹ ਮਾਰੂ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰੀ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਲਗਦਾ ਹੈ ਇਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਕਿੰਗਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੱਟ ਜ਼ਰੂਰ ਲੱਗੇਗੀ।

ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਆਪਣੀ ਵਿਲੱਖਣ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸਨਾਤਨੀ ਧਰਮ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ

ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ, ਸਮਾਜਕ, ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਨਜਿੱਠਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਗ ਸੀ। ਧਰਮ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਬੰਦੇ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਦੇ ਸਮਾਜੀ, ਆਰਥਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਵੀ ਬਦਲਣਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਾਤਾਵਰਨ ਹੀ ਬੰਦੇ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਾਤ-ਪਾਤੀ, ਵਰਨ ਆਸ਼ਰਮ ਅਤੇ ਹਿੰਸਕ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀਆਂ ਸਥਾਪਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨਵੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਮੱਧ ਯੁੱਗੀ ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੇ ਸਨਾਤਨੀ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਵੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੇ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਉਮੰਗਾਂ ਭਰ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਪਰ

ਗੁਰਦਾਸ ਨੰਗਲ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਜਥੇਬੰਦ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੇਵਲ ਨਿੱਜਵਾਦ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਹੇ। ਮੀਰਾ ਬਾਈ ਦੀ ਭਗਤੀ ਨਿੱਜਵਾਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਇੰਨੇ ਮਸਤ ਰਹੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਮਾਜਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮਸਲਿਆਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਕੁਝ ਭਗਤ ਸੁਧਾਰਕ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਾਤ-ਪਾਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਿਚ ਛੋਟੇ-ਮੋਟੇ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਪਰ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੇ ਮੂਲ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਕਬੀਰ, ਨਾਮਦੇਵ, ਰਾਮਾਨੰਦ ਰਵਿਦਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਚਾਹੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੀ ਵਿਚਾਰਕ ਬੁਨਿਆਦ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਾਤ-ਪਾਤੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦਾ ਨਾ ਕੋਈ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜਾਤ-ਪਾਤੀ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਸਮਾਜੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਸਾਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਸ਼ੁੱਧ ਰਹੱਸਵਾਦੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੱਬ ਨਾਲ ਮੇਲ-ਮਿਲਾਪ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਹੱਸਵਾਦੀ ਤਜਰਬੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਰਬੱਤ ਲਈ ਪਿਆਰ, ਦਇਆ ਤੇ ਮਾਨਵਾਦ ਫੁੱਟਦਾ ਸੀ। ਨਾ ਉਹ ਕਿਸੇ ਸੰਪਰਦਾ ਦੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਸੰਪਰਦਾ ਚਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਮਾਨਵਵਾਦ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਯਕੀਨ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ‘ਤੇ ਤੁਲੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਜੋ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰੋਤੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ-ਜੁਲਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਸਨ, ਉਸ ਦਾ ਸੋਮਾ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ; ਤੇ ਜੋ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਦਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਅੱਲਾ ਜਾਂ ਰਾਮ ਦੀ ਭਗਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਕ ਬਰਾਬਰ ਸੀ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੱਲਾ ਜਾਂ ਰਾਮ, ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਰੱਬ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੋਵੇ। ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਗਤਾਂ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿਰਫ਼ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਿਹਾ।

ਮੁੱਧ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਲਹਿਰ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਜਾਤ-ਪਾਤੀ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਰਾਬਰੀ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ

ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਅੰਸ਼ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਲਹਿਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੇਲੇ ਦੀਆਂ ਰਾਜਸੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜੁਗਤ ਦਿਖਾਈ ਹੋਵੇ। ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਲਹਿਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਗਰੀਬ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੋਣੀ ਦਾ ਆਪ ਮਾਲਕ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਉਚੇ ਆਦਰਸ਼ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ। ਰੋਪਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਜੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਰਹੇਗੀ, ਤਾਂ ਮਿਹਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਹਿਰ ਹੈ।”

ਬਦਲਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨੁਹਾਰ ਦੇਖੋ...ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਹੀ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪਣੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਦੀ ਮੌਲਿਕਤਾ ਨੂੰ ਸੰਗਮਰਮਰੀ ਲਿਬਾਸ ਵਿਚ ਲਿਪਟਾਉਣ ਦੇ ਕੋਝੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੁਰੂਆਂ, ਪੀਰਾਂ, ਯੋਧਿਆਂ ਤੇ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੌਲਿਕ ਯਾਦਗਾਰਾਂ

ਤੋਂ ਪਾਸਾ ਵੱਟ ਲੈਣਾ, ਕੌਮ ਦੀ ਨਿਘਰਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੀ ਸੂਚਕ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ‘ਤੇ ਗੁਰੂਆਂ, ਪੀਰਾਂ ਨੇ ਪੈਰ ਪਾਏ; ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਹੜਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਡੁੱਲ੍ਹਿਆ; ਜਿਥੇ ਮਾਈਆਂ-ਬੀਬੀਆਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਅਦੁੱਤੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਿੱਤੀ; ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਉਤੇ ਸੰਗਮਰਮਰੀ ਪੋਚਾ ਫੇਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਦਬਿਆ ਅਦੁੱਤੀ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਆਪਣੇ ਆਖਰੀ ਸਾਹਾਂ ‘ਤੇ ਹੈ। ਪੱਛਮੀ ਸੱਭਿਅਤਾ ਦੇ ਰਖਵਾਲੇ ਆਪਣੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹਰ ਹੀਲਾ ਵਰਤਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਆਪਣੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਤੀਤ ਦੇ ਗੌਰਵਮਈ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਜਾਣੂੰ ਕਰਵਾ ਸਕਣ, ਤੇ ਅਸੀਂ ਕੁਹਾੜੇ ‘ਤੇ ਪੈਰ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹਨ, ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਾਂਗਾ। ਇਸ ਸਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਫੇਰੀ ਸਮੇਂ ਉਸ ਮਹਾਨ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਸਥਾਨ ‘ਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਸੀਬ ਹੋਇਆ ਜਿਥੇ ਅਣਗਿਣਤ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਖੂਨ ਦੇ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਆਨ ਤੇ ਸ਼ਾਨ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀ ਸੀ। 50 ਸਾਲ ਦੇ ਵਕਫੇ ਪਿੱਛੋਂ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੇ ਬਾਨੀ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਅਸਥਾਨ ‘ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਮਨ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਤੇ ਪਸ਼ੇਮਾਨ ਹੋ ਉਠਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਮਹਾਨ ਯੋਧੇ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਯਾਦਗਾਰ ਦਾ ਮੁਹਾਂਦਰਾ ਹੀ ਬਦਲ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਦੁਨੀ ਚੰਦ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਅਤੇ ਉਸ ਲੰਬੇ-ਚੌੜੇ ਰੋਤ ਦੇ ਟਿੱਬੇ ਜਿਥੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਮਹਾਨ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ, ਦਾ ਨਾਮੋ-ਨਿਸ਼ਾਨ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ। ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ‘ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸੁਹਾਗਾ ਮਾਰ ਕੇ ਕਣਕਾਂ ਬੀਜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਸੰਗਮਰਮਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਬੇ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਹੋਈ ਕਿ ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾਂਹ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਗੁਰਦਾਸ-ਨੰਗਲ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਗੁਰਦਾਸ-ਨੰਗਲ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਕਬਰਾਂ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਟਾਲੇ ਤੋਂ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਸੜਕ ਉਪਰ ਕ੍ਰਿਧਰੇ ਵੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਫੱਟਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਚੱਪੜਚਿੜੀ ਵਿਚ ਬਣੀ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ

ਗਿਆਨੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੌਰਾਨ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋਇਆ ਜੋ ਮੇਰੇ ਵਾਂਗ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਉਜੜ ਕੇ ਆਏ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਨ ਤੇ ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਕਮਾਣ ਦੀ ਜਦੋਂ-ਜਹਿਦ ਵਿਚ ਹੱਥ ਪੈਰ ਮਾਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਦਕੇ ਮੈਂ ਵੀ ਟੀਚਰ ਟਰੇਨਿੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ।

ਨਵੀਂ-ਨਵੀਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਐਚ.ਐਫ.ਐਸ., ਯਾਨਿ ਹੈਪੀ ਟੀਚਰਜ਼ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ, ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀਆਂ ਨਰਸਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਜਮਾਤਾਂ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਜੋਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸ੍ਰੀ ਪਦਮਚੰਦ ਜੈਨ ਵਲੋਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰ ਕੇ ਚੰਗੇ ਖਾਂਦੇ-ਪੀਂਦੇ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਨਵੀਂ-ਨਵੀਂ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ, ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਸਾਧਨ, ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਯੋਗ ਤੇ ਨਵਾਂ-ਨਵਾਂ ਹੀ ਜੋਸ਼! ਲਿਖਿਤ ਇਮਤਿਹਾਨ ਅਤੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਮੈਂ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕਰਨ ਲੱਗੀ। ਸ਼ਾਹਦਰਾ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਰੇਲ ਗੱਡੀ 'ਤੇ ਜਾਂਦੀ, ਤੇ ਫਿਰ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਦਰਿਆਗੰਜ, ਪੈਦਲ।

ਸ਼ਾਹਦਰਾ ਉਦੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਜਮੁਨਾਪਾਰ ਦੀ ਪਛੜੀ ਜਿਹੀ ਬਸਤੀ ਸੀ। ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਕੂਚ ਕਰ ਜਾਣ ਕਰ ਕੇ ਉਜੜ ਵੀ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਪਰਵਾਸ ਕਰ ਕੇ ਆਏ ਅਸਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹੀ ਮੁੜ ਆਬਾਦ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਉਦਮੀ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਗਾਂਧੀ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ ਅਰੰਭ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਾਹਦਰਾ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਇਕ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਸੀ, ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਮੁੰਡਿਆਂ ਲਈ ਹੀ। ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਸਾਲ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਮਿੱਤਰ ਮੈਂਬਰ ਸਰਗਰਮ ਰਹੇ, ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਬਦਲੀ ਹੋ ਗਈ, ਕੋਈ ਵਿਦੇਸ਼ ਕੂਚ ਕਰ ਗਿਆ। ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ (ਉਦੋਂ ਪੂਰਬੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਤੋਂ ਆਏ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਮੁਖਰਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹਿੰਮਤ ਨਾਲ ਮੁੰਡਿਆਂ ਲਈ ਮੁਖਰਜੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਵੀ ਕਰਾ ਲਿਆ।

ਹੁਣ ਗਾਂਧੀ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਸਕੂਲ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਿਰਫ ਤੇ ਸਿਰਫ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੀ ਪੈ ਗਈ। ਆਬਾਦੀ ਵਧਣ ਨਾਲ ਹੋਰ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਏ। ਨਵੀਨ ਸ਼ਾਹਦਰਾ ਵੀ ਉਸਰਨ ਲੱਗਾ। ਗਾਂਧੀ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ ਨਿਮਨ-ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਤੇ ਦਲਿਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਇਕਮਾਤਰ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਵਜੋਂ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ।

ਸੰਨ ਉਨੀ ਮੈਂ ਚੁਰੰਜਾ ਦਾ ਪਿਛਲੇਰਾ ਅੱਧ। ਇਧਰ ਮੇਰੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ, ਤੇ ਉਧਰ ਸਕੂਲ ਦੀ ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕਾ ਇੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਮੁੰਬਈ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਸੀ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਕੋਲ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ। ਦਰਅਸਲ, ਭਾਪਾ ਜੀ ਅਕਸਰ ਵਿਧਵਾਵਾਂ ਜਾਂ ਲੋੜਵੰਦ ਇਸਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾਲੋਂ-ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟੀਚਰ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕਰ ਲੈਣ ਲਈ ਵੀ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੇ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਅਧਿਆਪਕਾ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕਰ ਲੈਣ ਮਗਰੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਉਸਤਾਨੀ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਖਾਲੀ ਆਸਾਮੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲੋੜਵੰਦ ਨਾਲ ਭਰ ਲਈ ਜਾਂਦੀ।

ਭਾਪਾ ਜੀ ਸਵੇਰ ਦੀ ਗੱਡੀ ਉਤੇ ਦਿੱਲੀ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਫਿਰ ਉਥੋਂ ਬੱਸ ਰਾਹੀਂ ਭੋਗਲ ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪ ਦੀ ਨੌਕਰੀ 'ਤੇ। ਵਕਤ ਪਾ ਕੇ ਇਸ ਪੰਪ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਵੀ ਹੋ ਗਈ, ਪੰਝੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ; ਜੋ ਆਉਂਦੇ ਵੀਹ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਵਕਫ਼ੇ ਵਿਚ ਵਧਦੀ-ਵਧਦੀ ਖੁਦ-ਮੁਖਤਿਆਰੀ ਵੀ ਹੋ ਗਈ।

ਆਪਣੇ ਸੀਮਿਤ ਸਾਧਨਾਂ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਟੱਬਰਦਾਰੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਾਪਾ ਜੀ ਸਕੂਲ ਚਲਾਉਂਦੇ

ਲਿਹਾਜ਼ੀ

ਕਾਨਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚਿੱਤ-ਚੇਤੇ ਵਿਚੋਂ ਐਤਕੀਂ ਛਾਪੇ ਜਾ ਰਹੇ ਲੇਖ 'ਲਿਹਾਜ਼ੀ' ਦਾ ਰੰਗ ਨਿਵੇਕਲਾ ਅਤੇ ਨਿਆਰਾ ਹੈ। ਵੰਡਾਰੇ ਦੌਰਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਉਜੜ ਕੇ ਆਇਆ ਪਰਿਵਾਰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਆਪਣੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਾਨਾ ਸਿੰਘ ਵੀ ਇਸ ਅਮਲ ਲਈ ਅਹੁਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਘਰਦਿਆਂ ਦੇ ਐਨ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਐਨ ਵੱਖਰੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬਲਬੂਤੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਨਾ ਲੋਚਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਨਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਈ ਨਿੱਕੀਆਂ-ਨਿੱਕੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਜੋੜੀਆਂ ਹਨ। ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿੱਕੀਆਂ-ਨਿੱਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ-ਕਰਦੀ ਰਸਦਾਰ, ਸੁਖੜ, ਚੁਸਤ ਲਿਖਤ ਸਿਰਜ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। 'ਲਿਹਾਜ਼ੀ' ਇਸ ਦੀ ਉਮਦਾ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਰਹੇ, ਗੱਡੀਉਂ ਚੜ੍ਹਦੇ-ਲਹਿੰਦੇ ਕਦੇ ਮੋਢਿਆਂ ਉਤੇ ਟਾਟ-ਪੱਟੀਆਂ ਦੇ ਬੰਡਲ ਢੋਂਦੇ ਤੇ ਕਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਬਲੈਕ-ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰਾਂ ਦੇ ਬੱਥਿਆਂ ਨਾਲ।

ਵੰਡ ਮਗਰੋਂ ਭਾਪਾ ਜੀ ਸਰਗਰਮ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਰਹੇ। ਨਾ ਹੀ ਕਦੇ ਕੋਈ ਚੋਣਾਂ ਲੜੇ ਪਰ ਸ਼ਾਹਦਰੇ ਦੀਆਂ ਕਾਂਗਰਸੀ, ਅਕਾਲੀ ਅਤੇ ਜਨਸੰਘੀ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਅਕਸਰ ਹੀ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆ ਧਮਕਦੇ, ਆਪਸ ਵਿਚ ਬਹੁੰਸਦੇ ਤੇ ਭਾਪਾ ਜੀ ਸ਼ਾਂਤ-ਅਡੋਲ ਸਭ ਨੂੰ ਸੁਣਦੇ, ਪੋਲੇ ਜਿਹੇ ਕੁਝ ਕੁ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਰਾਇ ਦਿੰਦੇ ਜੋ ਸਭ ਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਹੁੰਦੀ। ਮੈਂ ਇਸ ਸਭ ਨੂੰ ਅੱਧ-ਪਚੱਧਾ ਹੀ ਸਮਝਦੀ। ਆਪਣੇ ਭਾਪਾ ਜੀ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਉਤੇ ਫ਼ਖ਼ਰ ਕਰਦੀ। ਮੇਰੇ ਚੇਤੇ ਦੀ ਤਖ਼ਤੀ ਉਪਰ ਉਕਰੇ ਇਹ ਕੁਝ ਅਮਿੱਟ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹਨ।

ਇਹ ਵੀ ਅਕਸਰ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ

ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਭਰ ਆਈਆਂ। ਭਾਪਾ ਜੀ ਕੁਝ ਚਿਰ ਖਾਮੋਸ਼ ਰਹੇ ਤੇ ਫਿਰ ਬੋਲੇ, “ਜੇ ਤੈਨ ਇੰਦਰ ਕੌਰ ਨਾਲੋਂ ਦੋ ਰੁਪਏ ਵੱਧ ਤਨਖ਼ਾਹ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਇਹ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਲਿਹਾਜ਼ ਹੋਸੀ ਆਪਣੀ ਧੀ ਕਰ ਕੇ, ਤੈਨ ਇਹ ਲਿਹਾਜ਼ੀ ਵਾਧਾ ਚੰਗਾ ਲਗਸੀ?”

“ਲਿਹਾਜ਼ੀ ਵਾਧਾ?”

ਬਾਚਾਂ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਸੀ ਮੇਰੀ। ਤਾਸ ਦੀਆਂ ਬਾਲ-ਖੇਡਾਂ, ਨੌਟ ਭਨਾਉਣ, ਡਾਕ ਚਲਾਉਣ, ਪੰਜ ਨੰਬਰੀ, ਭਾਬੇ ਤੇ ਰੰਮੀ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਖੇਡ ਲੈਂਦੀ ਸਾਂ ਮੈਂ, ਪਰ ਸਵੀਪ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦੀ। ਵੱਡੇ ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖੇਡਦਿਆਂ ਵੇਖਦੀ ਤੇ ਲਲਚਾਉਂਦੀ। ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਈ ਉਦੋਂ। ਸ਼ਾਇਦ ਮਿਆਦੀ ਬੁਖਾਰ ਨਾਲ। ਐਤਵਾਰ ਦਾ ਦਿਨ। ਭਾਪਾ ਜੀ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਪਰਚਾਵਣ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਸਵੀਪ

ਲੱਗਿਆ ਮੈਂ ਭਾਪਾ ਜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਹਰਾ ਸਕਦੀ ਹਾਂ। ਖੇਡਦੀ ਗਈ। ਖੇਡਦੀ ਗਈ। ਤੇ ਫਿਰ ਸਿਰ ਦੁੱਖਣ ਲੱਗਾ। ਇਕ-ਅੱਧ ਸਵੀਪ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਖੁੰਝ ਗਈ। ਖਿੜ ਗਈ। ਪੀੜ ਦੇ ਨਾਲ ਬੁਖਾਰ ਵੀ ਵਧਣ ਲੱਗਾ ਪਰ ਖੇਡ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਲਈ ਜਨੂਨ ਬਣ ਗਈ ਸੀ।

ਬੋਲੇ ਪੰਜੀ ਸੀ ਕੱਲ-ਮੁਕੱਲੀ। ਪੱਤਾ ਭਾਪਾ ਜੀ ਨੇ ਸੁੱਟਣਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੱਤੀ ਸੁੱਟੀ, ਤੇ ਮੈਂ ਝਬਦੇ ਹੀ ਬੇਗਮ ਸੁੱਟ ਕੇ ਸਵੀਪ ਲਾ ਲਈ।

ਜਿੱਤ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਨਾਲ ਭਾਪਾ ਜੀ ਵੱਲ ਤੱਕਿਆ। ਉਹ ਮੁਸ-ਮੁਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਸਮਝ ਗਈ, ਇਹ ਸਵੀਪ ਭਾਪਾ ਜੀ ਨੇ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਲੁਆਈ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਜਿਤਾਉਣ ਲਈ। ਮੈਂ ਬੋਖਲਾ ਉਠੀ, ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਪੱਤੇ ਸੁੱਟ ਕੇ ਰੋਣ ਲੱਗੀ।

“ਇਹ ਤੁਸਾਂ ਲਿਹਾਜ਼ੀ ਸਵੀਪ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦੇ ਸ਼ਾਹਦਰੇ (ਦਿੱਲੀ) ਦੀ ਇਕ ਝਲਕ ਜਿਥੇ ਵੰਡਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਜੜੇ, ਲੇਖਕਾ ਦੇ ਮਾਪੇ ਆਣ ਟਿਕੇ ਸਨ।

ਕਿ ਲੀਡਰ ਸਾਹਿਬ (ਲੀਡਰ ਮੇਰੇ ਭਾਪਾ ਜੀ ਦੀ ਔਲ ਸੀ, ਗੁਜਰਖਾਨ ਤੋਂ ਪਈ ਹੋਈ ਤੇ ਇਥੇ ਵੀ ਗੁਜਰਖਾਨੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸਰਬ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਈ) ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਚੰਦਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ ਦਾ ਦਸਵੰਧ ਵਿਦਿਆ ਦਾਨ 'ਤੇ ਹੀ ਲਗਾਉਂਦੇ। ਚਾਰ ਪੰਜ ਅਧਿਆਪਕਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਤਨਖ਼ਾਹਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਸਾਰੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਖਰਚੇ (ਦੋ ਆਨਾ ਪ੍ਰਤੀ ਫੀਸ ਤੋਂ ਜੋ ਇਕੱਠਾ ਹੁੰਦਾ) ਨਾਲ ਅਤੇ ਰਹਿੰਦਾ-ਖੂੰਹਦਾ ਆਪ ਪਾ ਕੇ ਸਕੂਲ ਚਲਾਈ ਰੱਖਦੇ।

ਹਾਂ, ਤਾਂ ਗੱਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕਾ ਇੰਦਰ ਕੌਰ, ਜਿਸ ਦੀ ਮੈਂ ਵੀ ਸੱਤਵੀਂ ਤੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਰਹੀ ਸਾਂ ਇਸੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ, ਦੇ ਅਸਤੀਫ਼ੇ ਦੀ।

“ਭਾਪਾ ਜੀ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਦਿਓ ਤਾਂ? ਉਂਜ ਵੀ ਮੈਨ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਹੋਰ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਸਬਕ ਦੇਣ ਜਾਣਾ ਪੈਸੀ।” ਮੈਂ ਭਾਪਾ ਜੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ।

“ਠੀਕ ਹੈ, ਪਰ ਤੈਨ ਛੇਵੀਂ, ਸਤਵੀਂ ਤੇ ਅੱਠਵੀਂ ਤੁੱਥੇ ਜਮਾਤਾਂ ਸੰਭਾਲਣੀਆਂ ਪੈਸਣ। ਸਕੂਲ ਨਾ ਖਰਚਾ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਨਾ।” ਭਾਪਾ ਜੀ ਦਾ ਉਤਰ ਸੀ।

“...ਤੇ ਤਨਖ਼ਾਹ?”

“ਉਹੀ ਜੋ ਇੰਦਰ ਕੌਰ ਕੀ ਮਿਲਨੀ ਸੀ, ਅੱਠਤੀ ਰੁਪਏ।”

“ਚਾਲੀ ਵੀ ਨਹੀਂ?”

ਮੈਂ ਗੋਲ ਹਿੰਦਸਿਆਂ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਦੀ ਆਦੀ ਸਾਂ। ਜੇਬ ਖਰਚ ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦਸ, ਪੰਦਰਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਹੀ ਸੂਤ ਬੈਠਦਾ। ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਵੀ ਪੂਰੇ-ਪੂਰੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਰਾਸ ਆਉਂਦੀ। ਸਵਾਏ-ਪੱਟੇ ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਵੀ ਔਖਿਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਖੇਡਣੀ ਸਿਖਾਉਣ ਲੱਗੇ।... ਹੁਕਮ ਦੇ ਨਹਿਲੇ ਦੇ ਨੌਂ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਇੰਟ ਦੇ ਦਹਿਲੇ ਦੇ ਬਾਰਾਂ। ਵੱਧ ਪੱਤਿਆਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਤੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦਾ ਇਕ। ਚਹੁੱ ਯੋਕਿਆਂ ਦੇ ਚਾਰ ਤੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਦੁੱਕੀ ਦਾ ਇਕ। ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਤੀਹ ਨੰਬਰ।

ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਖੇਡਾਂ ਨਾਲ ਭਾਪਾ ਜੀ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਗਏ। ਮੈਂ ਸਮਝਦੀ ਗਈ। ਬੜੀ ਰੌਚਕ ਲੱਗੀ ਮੈਨੂੰ ਸਵੀਪ ਦੀ ਖੇਡ। ਬੜਾ ਉਤਸ਼ਾਹ। ਮੈਨੂੰ

ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਖੇਡਣਾ ਤੁਸਾਂ ਨਾਲ ਕਦੇ ਵੀ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਨਾ ਤੁਸਾਂ ਨਾ ਲਿਹਾਜ਼ੀ...।”

ਕੁਝ ਵੀ ਲਿਹਾਜ਼ੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਿਲਿਆ ਕਬੂਲ ਕਰਨਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਸੀ। ਅਪਮਾਨਜਨਕ।... ਮੈਂ ਅੱਠਤੀ ਰੁਪਏ ਦੀ ਤਨਖ਼ਾਹ ਉਤੇ ਹੀ ਨੌਕਰੀ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਈ।

ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦੀ ਫੀਸ ਚਾਲੀ ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਦੇ ਟਿਊਸ਼ਨਾਂ ਵੀ ਫੜ ਲਈਆਂ, ਦਸ ਦਸ ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ। ਗੱਡੀ ਦੇ ਮਾਹਵਾਰੀ ਪਾਸ ਅਤੇ ਉਪਰਲੇ ਖਰਚ ਦਾ ਵੀ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੁਰਾਣੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਦਰਿਆਗੰਜ ਲਈ ਬੱਸ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਦੋ ਆਨੇ ਸੀ। ਮੈਂ ਗਾਂਧੀ ਗਰਾਊਂਡ ਨੂੰ ਪੈਦਲ ਪਾਰ ਕਰ ਕੇ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਸਿੱਧੀ ਤੁਰਦੀ ਹੋਈ ਮੋਤੀ ਮਹੱਲ ਹੋਟਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣਿਉਂ ਪਰਦਾ ਗਾਰਡਨ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ, ਹੈਪੀ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਵਿਚ ਜਾ ਪੁੱਜਦੀ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਚਾਰ ਆਨੇ ਵੀ ਬਚਾਅ ਲੈਂਦੀ।

ਹੈਪੀ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਦੀ ਕਨਟੀਨ ਵਿਚ ਦੋ-ਦੋ ਆਨੇ ਦੇ ਕੂਪਨਾਂ ਨਾਲ ਚਾਹ-ਨਾਸ਼ਤਾ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਬਾਹਲੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਕੋਟਾਂ ਕਾਰਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਆਹੀਆਂ-ਅਣਵਿਆਹੀਆਂ ਅਮੀਰਜ਼ਾਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰ ਕੇ ਮੇਰੇ ਸਾਥੇ ਸੂਤੀ ਸੂਟ ਅਤੇ ਗਾਂਧੀ ਚੱਪਲ ਅਤੇ ਢਕੇ ਸਿਰ ਨਾਲ ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਵੀ ਅਟੰਕ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਕਦੇ ਨਾ ਹੀਆ ਪੈਦਾ ਕੰਟੀਨ ਦੀ ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚੀ ਦਾ। ਬਸ ਇਕ ਜ਼ਿੰਦ ਸੀ ਆਪਣੇ ਬਲਬੂਤੇ ਪੱਕੇ ਪੈਰੀਂ ਖਲੋਣ ਦੀ। ਮਾਂ ਬਬੇਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਆਨੇ-ਬਹਾਨੇ ਮਾਲੀ ਇਮਦਾਦ ਕਰਨ ਦੀ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਨੰਨੇ ਅੱਗੇ ਉਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਜਾਂਦੀ।

ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਵੇਲੇ-ਕੁਵੇਲੇ ਲਈ ਆਪਣੀ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਜੋਂ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਤਾਂ

ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ, ਤੇ ਗਾਂਧੀ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਸਕੂਲ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਵੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਹੀ ਗੱਲ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮਿਲੇਗੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਤੌਖਲਾ ਸੀ।

“ਤੂੰ ਤਾਂ ਲੀਡਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਧੀ ਏਂ। ਤੇਰੇ ਭਾਪਾ ਜੀ ਦਾ ਤਾਂ ਇਕ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਬਤਰਾ ਸਾਹਿਬ ਲਈ।” ਨਾਲ ਦੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਕਹਿੰਦੀਆਂ।

ਬਤਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸ਼ਾਹਦਰੇ ਦੀ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਨ। ਹੁਣ ਭਾਪਾ ਜੀ ਨੂੰ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਲਈ ਆਖਾਂ ਤਾਂ ਕਿੱਜ?

“ਤੂੰ ਲਿਹਾਜ਼ੀ ਨੌਕਰੀ ਲੈਣੀ ਹੈ? ਤੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲਿਆਕਤ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਹੈ?” ਭਾਪਾ ਜੀ ਨੇ ਇਹੋ ਆਖਣਾ ਸੀ।

ਜੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਵੱਲ ਝਾਕਦੀ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਤਾਸ-ਪੱਤੇ ਸੁੱਟ ਕੇ ਬਲਿੰਦਣ ਵਾਲੀ ਕਾਨਾ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅੱਖਾਂ ਪਾ ਕੇ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਝਾਕ ਸਕਣਾ...।

ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਗਰਮੀ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ। ਸਕੂਲ ਹਾਲੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਿ ਜਮੁਨਾ ਨਦੀ ਵਿਚ ਹੜ੍ਹ ਆ ਗਿਆ। ਸੌ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਦਾ ਤਬਾਹਕੁਨ ਹੜ੍ਹ। ਸ਼ਾਹਦਰਾ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਾਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਇਲਾਕਾ, ਜੀ.ਟੀ. ਰੋਡ, ਰਾਧੂ ਟਾਕੀ, ਭੋਲਾ ਨਾਥ ਨਗਰ, ਰੋਹਤਾਸ ਨਗਰ, ਕਬੂਲ ਨਗਰ ਤੇ ਨਵੀਨ ਸ਼ਾਹਦਰਾ; ਸਭ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਗਏ। ਘਰ ਬਾਜ਼ਾਰ, ਸੜਕਾਂ ਗਲੀਆਂ ਸਭ ਪਾਣੀਓਂ-ਪਾਣੀ। ਜਿੱਥੇ ਬੱਸਾਂ ਚਲਦੀਆਂ ਸਨ, ਉਥੇ ਆਵਾਜਾਈ ਲਈ ਬੋਝੀਆਂ ਪੈ ਗਈਆਂ। ਸੈਂਕੜੇ ਵਿਚ ਫਸੇ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਛੱਤਾਂ ਤੋਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਰੁਦਨ ਕੰਨ ਪਾੜਦੇ। ਹੈਲੀਕਾਪਟਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਧ ਸਮੱਗਰੀ ਸੁੱਟੀ ਜਾਂਦੀ।

ਸ਼ਾਹਦਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਚਣਾ ਪਰ ਰੇਲਵੇ ਪੁਲ ਹੇਠੋਂ ਲੰਘਦੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਇਕ ਮਾਤਰ ਸੜਕ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪੁਲ ਹੇਠਾਂ ਦੇ ਰਾਹ ਨੂੰ ਸੀਮਿੰਟ ਦੇ ਬੋਰਿਆਂ ਨਾਲ ਬੀੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸੈਨਾ ਨੇ ਜਮਨਾ ਨਦੀ ਦੇ ਪੁਲ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹਦਰੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਜਰਨੈਲੀ ਸੜਕ ਵਿਚ ਬੰਬ ਸੁੱਟ ਕੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਫਾੜਦਿਆਂ ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਹਾਅ ਨੂੰ ਆਬਾਦੀ ਵਲੋਂ ਉਲਟੇ ਪਾਸੇ ਮੋੜ ਕੇ ਸ਼ਾਹਦਰੇ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਲਿਆ।

ਹੁਣ ਸ਼ਾਹਦਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚਲੇ ਸਕੂਲ, ਮੰਦਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ, ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਆਦਿ ਸਭ ਸਥਾਨ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮਾਰ ਕਾਰਨ ਉਜੜੇ ਹੋਏ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਲਈ ਸ਼ਰਨਗਾਹਾਂ ਬਣ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੜ੍ਹ ਪੀੜਤਾਂ ਲਈ ਖੁਰਾਕ, ਕੱਪੜੇ, ਦਵਾਈਆਂ ਜੁਟਾਉਣ ਲਈ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਹੱਥ ਹੁੰਦੇ, ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਨ।

ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਰਸਤਾ ਟੁੱਟ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਹਦਰੇ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਨੌਕਰੀ ਪੇਸ਼ਾ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ-ਸ਼ੁਦਾ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਲੋਹਾਂ ਤਪਦੀਆਂ। ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੇ। ਦੁੱਧ, ਰਾਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਪਰਚੀਆਂ ਵੰਡੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਦੇ ਕਾਫ਼ਲੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਈ, ਪੂਰੀ ਧੁੰਨ ਤੇ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ।

ਦੋ ਕੁ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਹੜ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਈ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਲੋਕ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਤਣ ਲੱਗੇ। ਨਵੀਨ ਸ਼ਾਹਦਰੇ ਦਾ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਦਾ ਸਕੂਲ ਦੇ ਸਾਲ ਹੀ ਪਹਿਲਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਛੱਤ-ਛੱਤ ਡੁੱਬ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਫਰਨੀਚਰ ਰਿਕਾਰਡ ਸਮੇਤ ਰੁੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਮੁੜ ਨਵੇਂ ਦਾਖਲੇ ਤੇ ਨਵੀਆਂ ਭਰਤੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਸਨ। ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਮੁਢਲੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ-ਸ਼ੁਦਾ ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸਾਂ। ਇੰਟਰਵਿਊ ਲੈਣ ਲੱਗਿਆਂ ਜਦੋਂ ਬਤਰਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ੀ ਉਪਰ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਪਿਤਾ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਭਾਪਾ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਚੌਂਕ ਗਏ।

“ਹੈ, ਤੂੰ ਲੀਡਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਧੀ ਏਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।”

ਜਾਹਿਰ ਹੈ, ਲਿਹਾਜ਼ ਭਾਪਾ ਜੀ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਫ਼ਿਤਰਤ ਨੂੰ ਨਾ-ਮਨਜ਼ੂਰ।

ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਗਈ।

ਅੱਜ ਉਮਰ ਦੇ ਆਖ਼ਰੀ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭਾਪਾ ਜੀ ਦੀਆਂ ਮਾਣਮੱਤੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਧਾ ਵੇਖਦੀ ਮੈਂ ਆਪਮੁਹਾਰੀ ਕਹਿ ਉਠਦੀ ਹਾਂ, ਵਾਹ ਭਾਪਾ ਜੀ ਸੁਬਹਾਨ ਔਲਾਹ!

ਰੋਣਕਾਂ ਕਿਥੇ ਉਡ ਗਈਆਂ ਖੰਭ ਲਾ ਕੇ...

ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰ, ਅਤਿ ਦੀ ਗਰਮੀ। ਉਤੋਂ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਲੰਮੇ ਕੱਟਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜਿਉਣਾ, ਮਰਨ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਮਾੜਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੱਲ ਬਾਬਾ ਪੱਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ, “ਮਾਰ’ਤਾ ਓਏ ਇਸ ਗਰਮੀ ਨੇ! ਕਿਤੇ ਪੱਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਐਨੀ ਗਰਮੀ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਪਈ ਸੀ।”

“ਬਾਬਾ! ਤੂੰ ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰੇ ਕਿਧਰੋਂ ਕਿੱਲੀ ਨੱਪੀ ਆ ਰਿਹਾ?” ਦੀਪਾ ਬੋਲਿਆ।

“ਜੰਝ ਦੀ ਰੋਟੀ ਫੜਾ ਕੇ ਆਇਆ। ਸਾਲਿਆਂ ਨੇ ਪੁੱਠਾ ਹੀ ਰਿਵਾਜ ਪਾ ਦਿੱਤਾ, ਅਖੇ ਰੋਟੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਪਕਾ ਕੇ ਦੇਵੋ।” ਬਾਬੇ ਨੇ ਦੁਪੱਟਾ ਲਾਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਬਾਬਾ ਕਿਹੜੀ ਜੰਝ ਆ ਗਈ?” ਦੀਪਾ ਘੁੰਨਾ ਬਣਦਾ ਬੋਲਿਆ।

“ਬਿਹਾਰੀ ਭੱਈਏ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ ਝੋਨਾ ਲਾਉਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ। ਬਾਰਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤੈਂ ਤਾਂ...ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ? ਸੁਆਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੁਆਹ ਦਿੰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ?” ਬਾਬਾ ਬੋਲਿਆ।

“ਬਾਬਾ, ਬਿਹਾਰੀ ਤਾਂ ਆਪ ਰੋਟੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਰੋਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਦਿੰਦੇ ਓ?” ਜਿਉਣੇ ਕਾ ਚਿਤੀ ਬੋਲਿਆ।

“ਚਿਤਿਆ! ਉਹ ਦਿਨ ਲੰਘ ਗਏ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਾਡੀਆਂ ਮਿੰਨਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ‘ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰ ਭੱਈਆਂ ਨੂੰ ਇੰਜ ਉਡੀਕਦੇ ਆ ਜਿਵੇਂ ਪਰਦੇਸੀ ਪੁੱਤਾਂ ਨੂੰ ਮਾਂਵਾਂ ਉਡੀਕਦੀਆਂ ਹੋਣ।” ਬਾਬਾ ਬੋਲਿਆ।

“ਬਾਬਾ! ਗਲਤੀ ਸਾਡੀ ਵੀ ਆ। ਜਦੋਂ ਭੱਈਏ ਕਣਕ ਦੇ ਸੀਜ਼ਨ ਵੇਲੇ ਆਉਂਦੇ ਆ, ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਕੰਬਾਈਨ ਨਾਲ ਕਣਕ ਵਢਾਈ, ਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਤੁਝੀ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨ ਨਾਲ ਤੁਝੀ ਬਣਾ ਲਈ। ਤਿੰਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹਾੜੀ ਸਾਂਝੀ ਗਈ।... ਤੇ ਸਾਉਣੀ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਲਈ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਮਸ਼ੀਨ ਨਹੀਂ ਆਈ ਕਿ ਉਹ ਭੱਈਆਂ ਦਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹੜੱਪ ਸਕੇ, ਤੇ ਝੋਨੇ ਮੌਕੇ ਸਾਨੂੰ ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾੜ੍ਹੇ ਕੱਢਣੇ ਪੈਂਦੇ ਆ।” ਬੂਟਾ ਬੋਲਿਆ।

“ਬੂਟਿਆ, ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਘਰ ਸਿਆਣੈ। ਹਾੜ੍ਹੀ ਮੌਕੇ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਦਿੰਨੇ ਆਂ, ਪਈ ਭੱਈਆਂ ਦੇ ਵੱਗ ਤੋਂ ਕੀ ਕਰਵਾਉਣਾ, ਤੇ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਛੇਤੀ ਸੁਖਾਲੇ ਤੇ ਵਿਹਲੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਆਂ, ਤੇ ਹੁਣ ਝੋਨਾ ਲਾਉਣ ਵੇਲੇ ਕਿਹੜਾ ਕੋਡਾ ਹੋਵੇ। ਫਿਰ ਹੁਣ ਇਸ ਵੱਗ ਨੂੰ ਮੋਮਬੱਤੀ ਲੈ ਕੇ ਲੱਭਣ ਤੁਰੇ ਰਹਿੰਦੇ ਆ।” ਬਾਬਾ ਬੋਲਿਆ।

“ਤਾਇਆ! ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਹੋ ਗਈ ਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਹਾਰ ਅਤੇ ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਚ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਚੰਗੇ ਢੰਗ-ਤਰੀਕੇ ਲੱਭ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਛੱਤਰੀ ‘ਤੇ ਹੀ ਬਿਠਾ ਲਿਆ ਹੈ।” ਮਾਸਟਰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਹਜ਼ਾਰੀ ਲੁਆ ਗਿਆ।

“ਜਿੰਦਾਂ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਆ।” ਜਿਉਣੇ ਕਾ ਚਿਤੀ ਬੋਲਿਆ।

“ਕਿਹੜਾ ਰੋਜ਼ਗਾਰ? ਤੂੰ ਗੱਲ ਗੋਲ-ਮੋਲ ਕਰ ਕੇ ਸਾਡੇ ਢਿੱਡ ਫਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਏ।” ਬੂਟਾ ਬੋਲਿਆ।

“ਆਹ ਨਸ਼ੇ ਕਰਨੇ ਵੀ ਧੰਦੇ ਲਾਉਣਾ ਨਹੀਂ? ਹਰ ਨੌਜਵਾਨ ਨਸ਼ੇ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ ਰਹਿੰਦਾ। ਗੱਲ ਵੱਖਰੀ ਐ ਕਿ ਇਸ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਵਿਚ ਪੈਸੇ ਬਣਦੇ ਨਹੀਂ, ਉਜੜਦੇ ਆ।” ਚਿਤੀ ਬੋਲਿਆ।

“ਬੂਟਿਆ! ਤੇਰੇ ਭਤੀਜੇ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਐ? ਸੁਣਿਆ ਲਾਲ ਲਕੀਰ ‘ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ।” ਬਾਬੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਬਾਬਾ! ਆਪਣੀ ਤਾਂ ਬੋਲ-ਚਾਲ ਬੰਦ ਐ। ਇੰਨਾ ਪਤਾ ਲੱਗਿਐ, ਪਈ ਨਸ਼ਾ ਛਡਾਉ ਕੈਪ ਵਿਚ ਛੱਡ ਕੇ ਆਏ ਸੀ, ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਗੁੰਮ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਹਸਤਪਾਲ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ।” ਬੂਟੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ।

“ਬੂਟਿਆ ਜਦੋਂ ਤੈਂ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਵਕਤ ਸਾਭ ਲੈਂਦਾ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਕੱਲੇ ਮੁੰਡੇ ਤੋਂ ਵੀ ਹੱਥ ਧੋ ਬੈਠੇਗਾ।” ਦੀਪਾ ਬੋਲਿਆ।

“ਦੀਪਾ ਸਿਆ! ਤੀਵੀਂ ਦੀ ਮੱਤ ਗੁੱਤ ਪਿੱਛੇ ਹੁੰਦੀ ਆ... ਭਰਾ ਤਾਂ ਸੁਣਦਾ ਸੀ ਗੱਲ ਮੇਰੀ, ਪਰ ਭਰਜਾਈ ਕਹਿੰਦੀ, ਮੇਰੇ ਇਕੱਲੇ ਜਵਾਕ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਜਰਦੇ ਨਹੀਂ। ਕਹਿੰਦੀ, ਮੱਚ ਪਏ ਨੇ

ਕਿ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤ ਬੁਲਟ ‘ਤੇ ਕਿਉਂ ਜਾਂਦਾ। ਚੋਰੀ-ਚੋਰੀ ਰੁਪਏ ਦਿੰਦੀ ਗਈ, ਤੇ ਮੁੰਡਾ ਨਸ਼ੇ ਦਾ ਆਦੀ ਹੋ ਗਿਆ।” ਬੂਟੇ ਦਾ ਗੱਚ ਭਰ ਆਇਆ।

“ਉਏ ਮੁੰਡਿਓ! ਆਹ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਨੇ ਸਾਰਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਮੌਕੇ ਇਥੇ ਬੈਠਣ ਨੂੰ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਭਦੀ ਹੁੰਦੀ। ਦਸ-ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦਾ ਜੁਆਕ ਵੀ ਇਥੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਢਾਣੀ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਤਾਸ਼ ਲਈ ਚਾਰ ਹਾਣੀ ਵੀ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਰੋਣਕ ਸੁਆਹ ਲੱਗਣੀ ਆਂ।” ਬਾਬਾ ਦੁਖੀ ਹੋਇਆ ਬੋਲਿਆ।

“ਬਾਬਾ! ਕੁਝ ਗੱਭਰੂ ਪਰਦੇਸੀ ਚਲੇ ਗਏ, ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੇ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਮੱਤੀ ਵਿਚ ਵਿਕ ਗਏ। ਜਿਹੜੇ ਮਾੜੇ ਮੋਟੇ ਬਚੇ ਨੇ, ਕੰਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਫੋਨ ਲਾਹੁੰਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਪੱਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਰੋਣਕਾਂ ਫਿਰ

ਆਪਾਂ ਕਹਿ ਦਿੰਨੇ ਆਂ, ਪਈ ਭਾਖੜਾ ਡੈਮ ਤੋਂ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਸਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਉਪਰੋਂ ਨਸ਼ੇ ਦਾ ਸਵਿੱਚ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਜਿਵੇਂ ਸਾਨੂੰ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਲਾਉਣ ਦੀ ਜਾਚ ਆ ਗਈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸੋਫੀ ਰਹਿਣ ਦੀ ਜਾਚ ਸਿੱਖ ਜਾਣਗੇ।” ਮਾਸਟਰ ਗੱਲ ਪਤੇ ਦੀ ਕਰ ਗਿਆ ਸੀ।

“ਲੈ ਬਾਬਾ! ਠੰਢਾ ਪਾਣੀ ਪੀ ਦਿਮਾਗ ਟਿਕਾਏ ਆਵੇ।” ਦੀਪੇ ਨੇ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਗਲਾਸ ਫੜਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਬਾਬਾ! ਮੋਟਰ ‘ਤੇ ਕਰੰਟ ਸੀ।” ਚਿਤੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਚਿਤਿਆ! ਹਟ ਜਾ ਹਟ... ਨਾ ਕਰ ਗੋਲ-ਮੋਲ ਗੱਲਾਂ।” ਬਾਬਾ ਬੋਲਿਆ।

“ਸਰਕਾਰ ਕਹਿੰਦੀ ਆ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫ਼ਤ

ਕਿਥੋਂ ਆਉਣੀਆਂ ਨੇ।” ਬੂਟਾ ਬੋਲਿਆ।

“ਬੂਟਿਆ! ਨਸ਼ਾ ਸਾਡੀ ਉਮਰੇ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਅੱਜ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ, ਵਧੀਆ ਅਫੀਮ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਟਾਵਾਂ-ਟੱਲਾ ਬੰਦਾ ਭੁੱਕੀ ਛਕਦਾ ਸੀ। ਅਫੀਮ ਖਾ ਕੇ ਬੰਦਾ ਦੋਹਰ ਬੰਦਿਆਂ ਜਿੰਨਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਬੱਸ ਸਰੋਂ ਦੇ ਦਾਣੇ ਜਿੰਨੀ ਖਾਂਦੇ ਸੀ, ਤੇ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਧੁੱਪ ਦੀ ਛੱਤਰੀ ਥੱਲੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ। ਜਦੋਂ ਕੰਮ ਦੀ ਰੁੱਤ ਲੰਘ ਗਈ, ਤਾਂ ਨਸ਼ਾ ਵੀ ਛੱਡ ਦੇਣਾ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਗੱਭਰੂ ਖਾਂਦੇ ਵੀ ਮਹਿੰਗਾ ਨਸ਼ਾ, ਤੇ ਕੰਮ ਦਾ ਡੱਕਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਤੋੜਦੇ।” ਬਾਬੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਗਲੀ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ।

“ਬਾਬਾ, ਇਹਦਾ ਹੱਲ ਕਿਵੇਂ ਨਿਕਲੂ?” ਦੀਪਾ ਪਾਣੀ ਦਾ ਜੱਗ ਭਰ ਲਿਆਇਆ ਸੀ।

“ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਚਾਹੇ, ਤਾਂ ਚਹੁੰ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ।” ਮਾਸਟਰ ਬੋਲਿਆ।

“ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਮਾਸਟਰ?” ਬਾਬੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਆਹ ਜਿਵੇਂ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਕੱਟ ਲੱਗ ਜਾਂਦੈ,

ਬਿਜਲੀ ਮਿਲਦੀ ਆ, ਪਰ ਬਿਜਲੀ ਤਾਂ ਆਉਂਦੀ ਨਹੀਂ। ਹੁਣ ਭਾਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਘਰਾਂ ਦੀ ਬਿਜਲੀ ਵੀ ਮੁਫ਼ਤ ਕਰ ਦੇਵੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਜਲੀ ਆਉਣੀ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਜਿਉਂਦਾ ਰਹੇ ਸਾਡਾ ਭਤੀਜ ਦਿਉਲ ਸਾਬੂ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਉਹ ਅਫ਼ਸਰ ਲੱਗਿਆ ਰਿਹਾ, ਚੋਟੀ ਘੱਟੇ ਬਿਜਲੀ ਆਉਂਦੀ ਸੀ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ। ਹੁਣ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਬਿਜਲੀ ਵੀ ਨਸ਼ੇ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਈ ਆ।” ਬਾਬਾ ਪਾਣੀ ਪੀ ਕੇ ਸੁਰਤ ਫੜ ਆਇਆ ਸੀ।

“ਬਾਬਾ! ਆਹ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਬਜ਼ੁਰਗ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਤਾਸ਼ ਨਾਲ ਹੀ ਲੈ ਗਏ ਹੋਣ। ਨਾ ਤਾਂ ਆਪ ਮੁੰਡੇ ਨੇ, ਨਾ ਤਾਸ਼ ਮੁੰਡੀ ਐ।” ਦੀਪਾ ਬੋਲਿਆ।

“ਨਿੱਕੂ ਕਾ ਬਹਾਦਰ, ਨਾਹਰੂ ਫੌਜੀ, ਜੀਤਾ ਮਾਸਟਰ, ਨਾਜ਼ਰ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਬਾਪੂ, ਸਰਦਾਰਾ ਸਿਉ... ਸਾਰੇ ਤਾਸ਼ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਸਨ। ਸਾਥ ਛੱਡਗੇ। ਜਿਥੇ ਹੋਣ ਪਰਮਾਤਮਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰੇ।” ਬਾਬੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅੱਖਾਂ ਨਮ ਕਰ ਲਈਆਂ।

“ਬਾਬਾ ਜਦੋਂ ਮੇਰਾ ਨਵਾਂ-ਨਵਾਂ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ, ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਸਹੁਰਾ ਪੱਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅੱਗਿਉਂ

ਦੀ ਲੰਘਿਆ। ਘਰੇ ਜਾਂਦਾ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਿਆ, ਪੁੱਤ ਦੀਪ ਸੁੱਖ ਐ... ਸੱਥ ਵਿਚ ਬੰਦੇ ਬੈਠੇ ਨੇ।”

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਇਥੇ ਵੀਹ-ਪੰਝੀ ਬੰਦੇ ਤਾਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਉੱਜ ਹੀ ਬੈਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ... ਤੁਸੀਂ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰੋ, ਕੋਈ ਮਰਗ ਨਹੀਂ ਹੋਈ...ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਜਾ ਕੇ ਸਹੁਰੇ ਨੇ ਪਾਣੀ ਪੀਤਾ। ਉਹ ਵਿਚਾਰਾ ਸਮਝ ਬੈਠਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਗੱਭਰੂ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਬੈਠੇ ਨੇ।”

“ਬਾਬਾ! ਆਹ ਜੱਗੀ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਆਂ, ਪਈ ਸਾਨੂੰ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਜਨਰੇਟਰ ਲੁਆ ਕੇ ਦੇਵੋ, ਤੇ ਮਿੱਠੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਦੇਵੋ। ਫਿਰ ਸ਼ਾਇਦ ਪੱਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਰੋਣਕ ਪਰਤ ਆਵੇ। ਪਿੰਡ ਦੀ ਸੱਥ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸਕੂਲ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਥੇ ਰੋਣਕ ਪਰਤੂਗੀ, ਤਾਂ ਨਵੇਂ ਮੁੰਡੇ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਲੈਣਗੇ। ਆਪਾਂ ਵੀ ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਡੋਰਿਆਂ ਵਾਂਗ ਕੁਝ ਲਾਲਚ ਦੇਈਏ, ਫਿਰ ਹੀ ਸਾਧ ਦੀ ਭੂਰੀ ‘ਤੇ ਇਕੱਠ ਹੋਵੇਗਾ।” ਬੂਟਾ ਬੋਲਿਆ।

“ਆ ਗਈ ਬਾਬਾ! ਆ ਗਈ ਬਾਬਾ!!” ਦੀਪੇ ਨੇ ਪੱਖਾ ਘੁੰਮਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਉਚੀ-ਉਚੀ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਪੱਖਾ ਘੁੰਮ ਕੇ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਦੀਪੇ ਨੂੰ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਖਿਝ ਆਈ। ਖਿਝ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਉਸ ਤੋਂ ਮੰਦਾ ਬੋਲਿਆ ਗਿਆ।

“ਮਾਸਟਰਾ, ਸੁਣਾ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਤਾਜ਼ੀ?” ਬਾਬਾ ਆਪਣੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਸੀ।

“ਬਾਬਾ ਨਵੀਂ ਤਾਜ਼ੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਬੱਸ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸਾਗ ਵਾਂਗ ਤੜਕਾ ਲਾ ਲਈਦਾ। ਸਾਡੇ ਹੈਡਮਾਸਟਰ ਦਾ ਇਕੱਲਾ ਪੁੱਤ ਸੀ, ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਵਿਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਹੈਡਮਾਸਟਰ ਕਹਿੰਦਾ, ਇਹ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ, ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਜੀ?”

ਹੈਡਮਾਸਟਰ ਨੇ ਫਿਰ ਦੱਸਿਆ, ...ਕੁਲਵੰਤ ਮੇਰਾ ਇਕੱਲਾ ਪੁੱਤ ਸੀ। ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਪੁੱਤ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਬੜਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਾਲਜ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਤਾਂ ਜਵਾਨੀ ਨੇ ਹਾਣੀ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਮਿਲਾ ਲਈਆਂ। ਕੁਝ ਕਿਸੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੀ ਇਕੱਲੜੀ ਧੀ ਸੀ। ਕੁਝੀ ਦਾ ਚਾਚਾ ਕਿਸੇ ਲੀਡਰ ਦਾ ਚਮਚਾ ਸੀ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਗੱਲ ਚਾਚੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨਾਲ ਮੁੰਡਾ ਖਿਲਵਾੜ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤ ਤਾਂ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਪੁੱਤ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਸ਼ਰੀਕ ਹੋਣਾ ਮੰਨ ਗਏ, ਪਰ ਇਕ ਦਿਨ ਉਸ ਕੁਝੀ ਦਾ ਚਾਚਾ ਮੇਰੇ ਸਕੂਲ ਆਇਆ ਤੇ ਧਮਕੀ ਦੇ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਪੁੱਤ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਪਰ ਚਾਚੇ ਦੇ ਕਹੇ ਸ਼ਬਦ ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਯਾਦ ਨੇ, ਅਖੇ, ਮਾਸਟਰਾ! ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਮੁਗਲਾਂ ਕੋਲੋਂ ਛੁਡਾ ਲਿਆਉਂਦੇ ਸੀ, ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਨਾਲ ਇਸ਼ਕ-ਪੇਚੇ ਪਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਹਿੰਦੂ ਤਾਂ ਦੂਰ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ

ਮੂੰਹ
ਆਈ
ਬਾਤ

ਮੇਜਰ ਕੁਲਾਰ ਬੋਪਾਰਾਏਕਲਾਂ
ਫੋਨ: 916-273-2856
www.boparaisudhar.com

ਆਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਰਾਖੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਤੁਹਾਡੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਮੁੰਡੇ ਸਿੱਖ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੌਰੂਆਤ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦੇ ਆ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਧੀਆਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖ ਗਏ ਹਾਂ...”

“ਮਾਸਟਰਾ, ਗੱਲ ਤੇਰੀ ਨੇ ਤਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਵੀ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀਆਂ।” ਬਾਬਾ ਬੋਲਿਆ।

“ਬਾਕੀ ਬਾਬਾ ਰਹਿੰਦੀ-ਖੂੰਹਦੀ ਕਸਰ ਸਾਡੇ ਗੀਤਕਾਰਾਂ ਤੇ ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਆ।” ਦੀਪਾ ਬੋਲਿਆ।

“ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ, ਪਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਐ।” ਬੂਟਾ ਬੋਲਿਆ।

“ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿੰਗੇ ਮੁੱਲ ਕੌਣ ਬੁੱਕ ਕਰਦਾ...ਅਸੀਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਖਾੜੇ ਸੁਣਨ ਕੌਣ ਜਾਂਦਾ...ਅਸੀਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਾਣਿਆਂ ‘ਤੇ ਨੱਚਦਾ ਕੌਣ ਐ...ਅਸੀਂ; ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰ ਕੌਣ ਚਾੜ੍ਹਦਾ...ਅਸੀਂ। ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੀ ਕਸੂਰ ਹੋਇਆ ਭਲਾ? ਦੀਪਿਆ, ਤੁਸੀਂ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਲੁਆਇਆ...ਕਿੰਨੇ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ...ਸੱਤ ਲੱਖ ਦੇ ਘੱਟਿਆਂ ਦਾ। ਵਿਆਹ ਦੀ ਮੂਵੀ ਵਿਚ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਬੰਦ ਕਰ ਲਿਆ, ਤੇ ਟਰੱਕ ਵਿਚ ਮੂਵੀ ਰੱਖ ਲਈ। ਜੇ ਇਹੀ ਸੱਤ ਲੱਖ ਵਿਹੜੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਲਾਇਆ ਹੁੰਦਾ, ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪੰਜਾਹ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਛੱਤ ਮਿਲ ਜਾਣੀ ਸੀ, ਤੇ ਅਗਲਿਆਂ ਨੇ ਸੱਤ ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਸੀ। ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਤਾਂ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹੋਣਾ।” ਮਾਸਟਰ ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਗਿਆ ਸੀ।

“ਹੋਰ ਦੇਖ ਲਓ ਕਰੋਤਾਂ ਦੀ ਕਬੱਡੀ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਕਰੋਤਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।” ਬੂਟਾ ਆਪਣੀ ਛੱਤ ਗਿਆ।

“ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ...ਅੱਜ ਨਹੀਂ ਬਿਜਲੀ ਆਉਂਦੀ। ਜਿਉਂਦੇ ਰਹੋ ਓਏ ਸਾਡੇ ਵੱਡੇ-ਵਡੇਰਿਓ! ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਪੱਕਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬਣਾਇਆ। ਕੁਝ ਮਰਜ਼ੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਪੱਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਆ ਕੇ ਜਾਨ ਵਿਚ ਜਾਨ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਆ।” ਬਾਬਾ ਸੱਚ ਕਹਿ ਗਿਆ।

“ਬਾਬਾ! ਜੱਗੀ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ...ਸਿਆਲਾਂ ਵਿਚ ਗੇੜੀ ਮਾਰ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਕਦੇ ਗਰਮੀ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਕੱਟਣ ਵੀ ਪੱਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਆ ਜਾਓ...ਟੋਰਾਂਟੋ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਵੇਗੇ...ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਮਰਨ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਬੰਦਾ ਆਪਣੀ ਜੰਮਣ ਭੋਇੰ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲ ਸਕਦਾ।” ਮਾਸਟਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ। ਦੀਪੇ ਨੇ ਚਾਰ ਥਾਈਂ ਤਾਸ਼ ਵੰਡ ਦਿੱਤੀ ਜਿਵੇਂ ਸਾਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਪਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਹੈ।

ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ

ਸੱਚਾਈ ਹੈ, ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ। ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਸਬਦਾਂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਅਤੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ। ਕਦੇ ਕਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬੋਲਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਅਸੀਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਸਾਥ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੁਝ ਵੀ ਦੱਸਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਗੋਂ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਨ ਦੀ ਚੁੱਪ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਹੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਬੋਲਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਜੇ ਦੋ ਪ੍ਰੇਮੀ ਕਦੇ ਵੀ ਚੁੱਪ ਨਾ ਕਰਨ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਗੱਲਾਂ ਹੀ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਹ ਸ਼ਬਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਖਾਲੀਪਨ ਨੂੰ ਭਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਦੋ ਸੱਚੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜਦੋਂ ਵੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਪਿਆਰ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤ ਅਵਸਥਾ ਨਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮਨ ਅੰਦਰ ਲਗਾਤਾਰ ਚੱਲ ਰਹੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਪਹਿਲਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕੱਠ ‘ਚ

ਬੈਠਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਕੱਲ ਸਮੇਂ ਦੋਵੇਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਪਿਆਨ ਦੋਹਾਂ ਭਰਵੱਟਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕਾਗਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ। ਜਦੋਂ ਠੀਕ ਬਿੰਦੂ ‘ਤੇ ਪਿਆਨ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਲਗਾਤਾਰ ਚੱਲ ਰਹੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਫਿਲਮ ਵਾਂਗ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਮਨ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਗਤੀ ਘੱਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਲਈ ਚੁੱਪ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਅਸਧਾਰਨ ਚੁੱਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਅੰਦਰ ਇਹ ਅੰਦਰੂਨੀ ਚੁੱਪ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਹੈ। ਇਸ ਚੁੱਪ ਵਿਚ ਹੀ ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਬੇਅੰਤ ਤਾਕਤ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਾਂਤ ਚੁੱਪ ਛੇਤੀ ਹੀ ਤੁਹਾਡਾ ਪਿਆਨ ਅੰਦਰ ਵੱਲ ਖਿੱਚਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਅਨੰਦ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੋਗੇ। ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਨਵੀਂ ਸੂਝ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਦਾ ਸਮਾਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਦੀ ਇਸ ਡੂੰਘੀ ਚੁੱਪ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੀ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਹੈ।

ਅਸਲੀ ਜੀਵਨ ਅੰਦਰੋਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਗਟ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਬਾਕਾਇਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਕੇ ਮਨ ਦੀ ਚੇਤਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਅਵਸਥਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਸ਼ਾਂਤ ਮਨ ਸਾਨੂੰ ਕਈ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਕੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਤੰਦਰੁਸਤ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਇਨਸਾਨ ਹੋਰ ਸਭਿਅਕ ਹੁੰਦਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਉਸ ਵਿਚ ਪਿਆਨ ਦੀ ਰੁਚੀ ਵਧੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਆਨ ਹੀ ਮਨੁੱਖੀ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਇਕਾਗਰ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਢੰਗ ਹੈ।

—ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਫੀਚਰ

ਸਿੱਖ ਚਿੰਤਕ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨੀ-ਸਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਕੋਈ ਚਾਰ ਕੁ ਸਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਮੈਂ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਰੋਟੀ ਖਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਫੋਨ ਦੀ ਘੰਟੀ ਖੜਕੀ। ਮੈਂ ਰੋਟੀ ਛੱਡ ਫੋਨ ਚੁੱਕ ਲਿਆ। ਅੱਗੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, “ਹੈਲੋ, ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ?” “ਜੀ ਬੋਲ ਰਿਹਾਂ।”

“ਉਹ ਕੀ ਹਾਲ ਏ ਕਾਕੇ ਤੇਰਾ, ਬੜੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਮਿਝ ਕਵਦੈ?” ਕਈ ਪਾਠਕ ਬੜੀ ਅਪਣਤ ਜਿਤਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕੰਬਦੀ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਜਿਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਕਿਸੇ ਬੁੱਢੇ ਦੀ ਲਗਦੀ ਸੀ। ਉਂਜ਼ ਬੋੜੀ ਜਾਣੀ-ਪਛਾਣੀ ਵੀ ਲਗਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਕਿਸ ਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਬੱਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਗ ਰਹੀ। ਕੋਈ ਨੀਮ-ਪਛਾਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ, ਜੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਨਹੀਂ, ਅਗਲੇ ਦੀ ਹੋਣੀ ਹੀ ਤਾਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਜੱਕੋ-ਤੱਕੇ ਵਿਚ ਸਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, “ਮੈਂ ਸਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਹਾਂ, ਤੇਰੇ ਭਰਾ ਪਰਮਜੀਤ ਬਾਸੀ ਦਾ ਰਹਿ ਚੱਕਾ ਕੁਲੀਗ।” ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਫੱਟ ਚਾਨਣ ਹੋ ਗਿਆ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਬੁਲਾਈ ਤੇ ਨਾ ਪਛਾਣਨ ਲਈ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੀ। ਉਂਜ਼ ਏਡੀ ਗੱਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਕਿਹੜਾ ਏਨੀ ਵਾਰੀ ਮਿਲੇ ਸਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਚੇਤੇ ਰੱਖਦਾ।

ਮੇਰੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਪਰਮਜੀਤ ਬਾਸੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਰਸਾਇਣ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਤੇ ਮੁਖੀ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੰਧੂ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਉਸੇ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਦੇ ਸਹਿਕਰਮੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਦੋਸਤ ਵੀ ਬਣ ਗਏ ਸਨ। ਮੈਂ ਇਕ ਦੋ ਵਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਰਾ ਦੇ ਘਰ ਮਿਲ ਚੁੱਕਾ ਸਾਂ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਘਰ ਵੀ ਆਏ ਸਨ ਪਰ ਇਹ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਤੀਹ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ। ਸੰਧੂ ਸਾਹਿਬ ਇਕ ਵਧੀਆ, ਹਰਮਨਪਿਆਰੇ ਟੀਚਰ, ਚੋਟੀ ਦੇ ਸਾਇੰਸਦਾਨ, ਚੋਖੇ ਗਿਆਨਵਾਨ ਅਤੇ ਅਤਿ ਦਰਜੇ ਦੇ ਦਿਲਚਸਪ ਇਨਸਾਨ ਸਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਗਿਆਨ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਸਾਇੰਸਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਗੁਣ ਘੱਟ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਪੱਚੀ ਕੁ ਸਾਲ ਤੋਂ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਓਰੇਗਨ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਤਿੰਨ ਲੜਕਿਆਂ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਮਾਤੀ ਖਬਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਉਹ 84 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਭੋਗ ਕੇ ਇਸ ਫਾਨੀ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਡਾ. ਸੰਧੂ 1930 ਵਿਚ ਲਾਇਲਪੁਰ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਮੁਢਲੀ ਵਿਦਿਆ ਉਥੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਬਟਵਾਰੇ ਪਿਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਲਜੀ ਵਿਦਿਆ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਲਾਇਲਪੁਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਹਸਿਲ ਕੀਤੀ। ਉਪਰੰਤ ਪੰਜਾਬ

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਤੋਂ ਰਸਾਇਣ ਦੀ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ. ਕੀਤੀ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਲੈਕਚਰਰ ਲੱਗਣ ਪਿਛੋਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਸਕਾਲਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਹੋਈ। ਇਸ ਖੋਜ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੰਡਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ. ਕੀਤੀ। ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਰੀਡਰ ਰਹੇ। 1970 ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸਥਾਪਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਥੋਂ ਦੇ ਰਸਾਇਣ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਪੱਕੀਆਂ ਨੀਹਾਂ ‘ਤੇ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਤੇ ਮੁਖੀ ਥਾਪਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਪੋਸਟ ‘ਤੇ ਉਹ 1990 ਤੱਕ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਰਹੇ। ਉਪਰੰਤ ਆਪਣੇ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰਾਂ ਕੋਲ ਅਮਰੀਕਾ ਆ ਕੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਦਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਅਨੇਕਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹੇ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੀ ਸਾਇੰਸ ਅਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਅਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੇਕਾਂ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ. ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਚੀਨ ਆਦਿ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਚੇ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਿਤ ਜਨਰਲਾਂ ਵਿਚ ਛਪੇ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਰਸਾਇਣ ਅਤੇ ਸਾਇੰਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਨੇਕਾਂ ਰਾਜਸੀ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਮੈਂਬਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਇਨਾਮ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਰੱਜ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੱਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਅਕਾਦਮਿਕ ਪੋਸਟਾਂ ‘ਤੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਐਪਰ ਅਮਰੀਕਾ ਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਿਆ। ਉਹ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਉਪਲਬਧ ਕਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦਾਂ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪ ਹੀ ਇਹ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਰਕੁਲੀਸ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਖੋਜ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਬਾਰੇ ਇਕ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਸਥਾ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ‘ਤੇ ਪੰਜ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਾਈਆਂ। ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਬਾਰੇ ਖੋਜ ਭਰਪੂਰ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੱਤੇ। ਵਿਗਿਆਨੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਵੀ ਵਿਗਿਆਨਕ

ਅਤੇ ਮੌਲਿਕ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ‘ਸਿੱਖ ਮਾਰਗ’ ਨਾਂ ਦੇ ਵੈਬਸਾਈਟ ਵਿਚ ਕੋਈ ਤੇਈ ਖੋਜ ਭਰਪੂਰ ਲੇਖ ਲਿਖੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੂਲਮੰਤਰ ੴ ਦਾ ਉਚਾਰਣ “ਇਕ ਓਅੰਕਾਰ” ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ‘ਇੱਕੋ’ ਹੈ। ਉਹ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਚਨਾ ਨਹੀਂ ਸਨ ਮੰਨਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਕਈ ਟੀਕਿਆਂ ਵਿਚ ਕਈ ਘਾਟਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਵੀ ਦਿਵਾਇਆ। ਸੰਧੂ ਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਤ ਰਸੀਏ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਾਹਿਤ ਰਚੇਤਾ ਵੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋ ਕਾਵਿ-

ਸਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਸੰਗ੍ਰਿਹ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਹੋਈ ਗੱਲ ਬਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਅਕਸਰ ਹੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸੱਤ ਵਜੇ ਮੈਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਦੇ ਤੇ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ ਚਰਚਾ ਹੁੰਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਓਰੇਗਨ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਜਿਸ ਥਾਂ ਮੈਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਉਥੇ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜਦਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਿਉਂਤਪਤੀ ਵਾਲਾ ਕਾਲਮ ‘ਸ਼ਬਦ ਝਰੋਖਾ’ ਛਪਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਹਫ਼ਤੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਦੋਸਤ ਟੈਲੀਫੋਨ ‘ਤੇ ਮੇਰਾ ਕਾਲਮ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਸੰਧੂ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਫੋਨ ਅਤੇ ਈਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਰਾਬਤਾ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਨਾ ਰਹਿ ਸਕਿਆ। ਫੋਨ ‘ਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬਹੁਤੀ

ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਕਾਹਲੀ-ਕਾਹਲੀ ਵੀ ਬੋਲਦੇ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕਠਿਨਾਈ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਸਾਇੰਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਇਸ ਉਮਰ ਵਿਚ ਉਹ ਕੰਪਿਊਟਰ ‘ਤੇ ਬਹੁਤਾ ਚਿਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਬੈਠ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡਾ ਆਪਸੀ ਰਾਬਤਾ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ।

ਪਰ ਬੋਤੇ ਜਿਹੇ ਸੰਪਰਕ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਆਮ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਢੇਰ ਗਿਆਨ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਸ਼ਬਦਾਂ, ਨਾਂਵਾਂ ਤੇ ਥਾਂਵਾਂ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਜਾਣਨ ਦਾ ਝੱਲ ਹੈ।

ਉਹ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਟੀ.ਵੀ., ਰੇਡੀਓ ਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਚਕ੍ਰਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੇ ਨਾਂਵਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਕੇ ਏਨੀਆਂ ਪਰਚੀਆਂ ਬਣਾ ਲਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਬੋਰੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਸੁਣੇ ਨਾਂ ਤੋਂ ਝੱਟ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾ ਲੈਂਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਬੰਦਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਂਜ਼ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਇਹ ਤੱਥਤਾਮਕ ਵੇਰਵੇ ਹੀ ਸਨ। ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦਾ ਭਾਸ਼ਾ-ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਇਸ ਲਈ ਕਈ ਵਾਰੀ ਕੱਢੇ ਨਤੀਜੇ ਗਲਤ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਏਨੀ ਸਾਰੀ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿਚੋਂ ਹੋਰ ਬੜਾ ਕੁਝ ਕੰਮ ਦਾ ਨਿਕਲ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਰਸਾਇਣ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਮੇਰੇ ਤੇ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਕੁਲੀਗ ਸੀ ਡਾ. ਨਾਜ਼ਰ ਸਿੰਘ। ਉਹ ਕਾਮਰੇਡੀ ਖਿਆਲਾਂ ਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਕੱਢਘਰਤ ਗਿਆਨ ਛਾਟਣ ਦੀ ਆਦਤ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਉਹ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਮੇਰੇ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਆਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਹਿਕਰਮੀ ਡਾ. ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੁਆਰਫ ਕਰਾਇਆ। ‘ਜੌਹਲ’ ਗੋਤ ਸੁਣਦੇ ਹੀ ਡਾ. ਨਾਜ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਜੌਹਲ ਸ਼ਬਦ ਜੁਲੂ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸੇ ਦਾ ਵਿਗਤਿਆ ਰੂਪ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਡੀ ਤਸੱਲੀ ਨਾ ਕਰਵਾ ਸਕੇ। ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੇਵਲ ਧੁਨੀ ਦਾ ਸਮਾਨ ਹੋਣਾ ਹੀ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾ-ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥ ਵੀ ਦੱਸਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਡਾ. ਨਾਜ਼ਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀ ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਂ ਇਕ ਦਿਨ ਸਰਜੀਤ ਸੰਧੂ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸੀ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੱਥੋਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੈਮਿਸਟਰੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਾ-ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਚ ਮੂੰਹ ਮਾਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਕਿਉਂ ਪੈ ਗਈ ਹੈ? ਉਹ ਉਦੋਂ ਤਾਂ

ਸ਼ਬਦ
ਝਰੋਖਾ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਫੋਨ: 734-259-9353

ਚੁੱਪ ਰਹੇ ਪਰ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਈ-ਮੇਲ ਆਈ, “ਪਿਆਰੇ ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ, ਗੁਰੂ ਫਤਹਿ। ਤੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਡਾ. ਨਾਜ਼ਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜੌਹਲ ਗੋਤ ਦੇ ਨਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਇਕ ਕਬੀਲੇ ‘ਜੁਲੂ’ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗਵਾਹੀ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਫਿਰ ਤੂੰ ਗੱਲ ਉਥੇ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਂ ਟੀ.ਵੀ. ਦੇਖਦਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਰਸਾਲਿਆਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਅੱਜ ਹੀ ਮੈਂ ਟੀ.ਵੀ. ‘ਤੇ ਇਕ ਮਿਸਰ ਦੇ ਸ਼ਖਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਹੈ ਜੋ ਮਿਸਰ ਦੇ ਪੁਰਾਤਤਵ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ ਜਾਹਲ ਅੱਬਾਸ। ਇਸ ਨਾਮ ਤੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ‘ਜੁਲੂ’ ਸ਼ਬਦ ਕਿਵੇਂ ਮਿਸਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤੇ ਉਥੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਅਰਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋਇਆ।

ਅਰਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਜਾਹਲ/ਜੌਹਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਰਾਨ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਥੋਂ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਬੁਧ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਕ ‘ਜਵਾਲਾ’ ਕਬੀਲੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ‘ਹ’ ਧੁਨੀ ‘ਵ’ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਧਿਆਨ ਦਿਓ, ਇਥੇ ਭਾਵੇਂ ਸੰਧੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜੌਹਲ ਗੋਤ ਬਾਰੇ ਕਈ ਸਬੰਧਤ ਤੱਥ ਦਰਸਾਏ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਮੁਢ ਜਾਨਣ ਬਾਰੇ ਇਹ ਸਭ ਵੀ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਰਕਾਰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਧੁਨੀ ਸਮਾਨਤਾ ਤੋਂ ਹੀ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਗੰਗਾ ਸ਼ਬਦ ਚੀਨ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਲੱਭਤਾਂ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਫਰੋਲਿਆਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕਈ ਬਹੁਮੁੱਲੇ ਹੀਰੇ ਲੱਭ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸੰਧੂ ਸਾਹਿਬ ਇਕ ਸਿਰਤੀ ਵਿਦਵਾਨ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨੋਟਸ ਖਿਲਰੇ ਪੱਤਰੇ ਪਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੜਕਿਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਛਪੇ ਅਤੇ ਚੋਣਵੇਂ ਅਣਛਪੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਇੰਟਰਨੈਟ ‘ਤੇ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੰਧੂ ਸਾਹਿਬ ਲਈ ਇਹ ਇੱਕ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਹੋਵੇਗੀ।

‘ਕੀ ਹਾਲ ਬੀਬੀ ਜੀ? ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ!’
‘ਚੰਗਾ ਵੇ ਪੁੱਤ...! ਤੇਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਨੌਂ-ਬਰ-ਨੌਂ ਹੋ ਗਈ। ਜਿਉਂਦਾ ਰਹਿ ਵੇ ਪੁੱਤਾ! ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੁਹਾਡੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ।’
‘ਕੀ ਕਰਦੀ ਸੀ ਮੇਰੀ ਐਮਾ?’
‘ਕਰਨਾ ਕੀ! ਬੇਟਾ ਹੁਣੇ ਖਾਣਾ ਖਾ’

ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ
ਫੋਨ: 408-608-4961

ਕੇ ਹਟੀ ਸੀ, ਭਾਂਡੇ ਰੱਖ ਰਹੀ ਹਾਂ।
‘ਕੀ ਬਣਾਇਆ? ਕੀ ਖਾਧਾ?’
‘ਖਿਚਤੀ ਬਣਾਈ ਸੀ ਕੱਲ੍ਹ...ਕੁਝ ਸਵੇਰੇ ਖਾ ਲਈ ਕੁਝ ਹੁਣੇ।’
‘ਖਿਚਤੀ? ਖਿਚਤੀ ਕਿਉਂ?’
‘ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਪੇਟ ਠੀਕ ਨਹੀਂ, ਟੱਟੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਲੱਗਣ ਨੂੰ ਕਰਦੀਆਂ ਸੀ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰ ਲਵਾਂ।’
‘ਚੰਗਾ ਕੀਤਾ! ਪਰ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਕੌਣ ਹੈ ਹੁਣ?’
‘ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪੁੱਤਰਾ! ਕਈ ਦਿਨ ਸਰਬਜੀਤ ਆਇਆ ਰਿਹਾ। ਨਾਲ ਦੇ ਘਰ

ਚਾਰ ਮੋਢੇ

ਗਹਿਮਾ ਗਹਿਮੀ ਰਹੀ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਵਿਹੜਾ ਭਰਿਆ-ਭਰਿਆ ਲੱਗਾ।
‘ਕਦੋਂ ਗਿਆ ਉਹ ਵਾਪਸ?’
‘ਅੱਜ ਹੀ ਸਵੇਰੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਉਹਨੇ ਤਾਂ ਡੁਬਈ, ਪੁਤਲੀਘਰ ਬਣਾ ਰੱਖੀ ਆ ਤੇ ਜਹਾਜ਼ ਜਿਵੇਂ ਰਿਕਸ਼ਾ।’ ਹੱਸਣ ਦੀ ਤੰਦਰੁਸਤ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ।
‘ਚਲੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ! ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਪਈ ਜਾਂ ਇੰਧਰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਜਾਹ ਅਮਰੀਕਾ, ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਚਲੀ ਜਾਹ।’
‘ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਇਹ ਭਰਿਆ ਘਰ ਘਾਟ ਕੀਹਦੇ ਸਹਾਰੇ ਛੱਡਾਂ। ਬਲਜੀਤ ਵੀ ਆਪਣਾ ਟੱਬਰ-ਟੀਹਰ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇਹਤੋਂ ਦੇਹਤੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੇਕੇ ਗਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਾਸਤੇ। ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਛੁੱਟੀਆਂ ਨੇ। ਅੱਜ ਭਲਕ ਆਉਣ ਹੀ ਵਾਲੀ ਆ...। ਬਬੇਰਾ ਸਾਂਭਦੀ, ਸੇਵਾ ਕਰਦੀ ਆ ਵਿਚਾਰੀ।’
‘ਚੱਲ ਹੋਰ ਗੱਲ ਦੱਸ...ਦਵਾਈ ਲੈਂਦੀ ਰਿਹਾ ਕਰ।’
‘ਦਵਾਈ ਵੀ ਕੀ ਕਰੂ? ਹੁਣ ਹੋਰ ਕਿੰਨਾ

ਮੇਰੀ ਕੌਣ ਪੁੱਛਾ। ਮੈਂ ਪੁੱਸ ਦਿੱਤੀ ਪੂਰਾ ਤਾਣ ਲਾ ਕੇ ਉਠੀ ਤੇ ਡਿਗਦੀ ਢਹਿੰਦੀ ਬਿੱਕਰ ਦਾ ਗਲਾ ਟੱਪ ਗਈ। ਰਾਤ ਦੇ ਵਜੇ ਉਹ ਵੀ ਦਿਨੇ ਕੰਮਾਂ ਕਾਰਾਂ ਦੇ ਥੱਕੇ ਘੂਕ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਵਿਚਾਰੇ।
‘ਮੈਨੂੰ ਅਫਸੋਸ ਐ ਮੇਰੀ ਠੰਢੀ ਮਾਂ! ਮੈਂ ਦੂਰ ਬੈਠਾ ਝੂਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦਾ? ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਕਿੱਦਾਂ ਸਾਂਭਿਆ ਤੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ?’
‘ਕਿੰਨੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰੀਆਂ... ਕੁੱਝੇ ਖੜਕਾਏ। ਗਵਾਂਢੀਆਂ ਦੇ ਕੁੱਤੇ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਭੌਂਕਣ ਲੱਗ ਪਏ, ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਗ ਖੁੱਲੀ। ਸੁੱਖੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮੈਨੂੰ ਮਨਜੀਤ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਦੇਹ। ਮੇਰੀ ਦੇਹ ਕੰਬੀ ਜਾਂਦੀ ਆ, ਆ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਨੱਪ-ਘੁੱਟ ਦੇਵੇ।’ (ਮਨਜੀਤ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਹੈ, ਜੋ ਪਿਛਵਾਤੇ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।)
‘ਕੋਈ ਨਾ ਬੀਜੀ! ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਗੋਲੀ ਖਾ ਕੇ ਟਿਕ ਜਾਓ, ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹੜਾ ਉਠਣਾ ਹੈ।’ ਸੁੱਖੇ ਮੇਰੇ ਮੋਢੇ ਘੁੱਟਣ ਲੱਗੀ।
‘ਕਹੋ ਤਾਂ ਚਾਹ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹਾਂ। ਰਾਤ ਕਿਸੇ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ। ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ। ਉਸ ਦੇ ਕਹਿਣ ‘ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਜਿਹੀ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਨਿੱਘ ਨੇ ਮੇਰਾ ਦੁੱਖ ਅੱਧਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਉਥੇ ਹੀ ਬਰਾਂਡੇ ਵਿਚ ਤਖ਼ਤਪੋਸ਼ ‘ਤੇ ਟੇਢੀ ਹੋ ਗਈ।’
‘ਮਨਜੀਤ ਤੇਰੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੀ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਕੱਢਦੀ ਕਿਉਂ ਹੈ? ਟਿਕੀ ਰਹਿਣ ਦੇਹ। ਵੇਲੇ-

ਕੁਵੇਲੇ ਤੇਰੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਝਾੜੂ ਲੈ ਕੇ ਕੋਸਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਐਂ।’
‘ਸੇਵਾ ਤਾਂ ਕਰਦੀ। ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੱਪਦੀ-ਘੁੱਟਦੀ, ਰੋਟੀ ਚਾਹ ਪਾਣੀ ਆ ਕੇ ਬਣਾ ਵਰਤਾ ਜਾਂਦੀ, ਸਫਾਈ ਕਰ ਜਾਂਦੀ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਆ ਕਿ ਉਹ ਚਲਿੰਤਰੇ ਜ਼ਨਾਨੀ ਕੱਲ-ਕਲੋਤਰ ਨੂੰ ਮਕਾਨ ਦੀ ਮੱਲ ਮਾਰ ਕੇ ਬਹਿ ਜਾਊ... ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਦੇ ਚੱਕਰ ਲਗਵਾਊ।’
‘ਚੱਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ! ਤੂੰ ਇਹ ਚਿੰਤਾ ਛਿਕਰ ਨਾ ਕਰਿਆ ਕਰ। ਅਜੇ ਵੀ ਮਨ ਬਣਾ ਲੈ। ਮੈਂ ਆਪ ਆ ਕੇ ਤੈਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਵਾਂਗਾ।’
‘ਨਾ ਪੁੱਤ ਨਾ...ਸਰਬਜੀਤ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਲਗਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਕੁਲਵੰਤ ਬੇਟੀ ਵੀ ਪੁੱਛਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਮੇਰੀ ਮੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਹੁਣ ਇੱਥੇ ਹੀ ਬਣ੍ਹ...ਜਿੱਥੇ ਮੈਂ ਜੰਮੀ ਪਲੀ, ਵਿਆਹੀ ਵਰ੍ਹੀ, ਆਪਣੇ ਸਰਦਾਰ ਕੋਲ ਜੀਹਦੇ ਨਾਲ ਸਾਰੀ ਹਯਾਤੀ ਹੰਢਾਈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਰੱਬ ਸਿੱਧੀਆਂ ਪਾਵੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਬਖਸ਼ੇ।’ ਉਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਭਾਰੀ ਹੋ ਗਈ।
‘ਹੋਸਲਾ ਕਰ ਫਿਰ ਤਕੜੀ ਹੋ, ਤੂੰ ਅਜੇ ਸੈਂਕੜਾ ਮਾਰਨਾ ਹੈ।’
‘ਮੈਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਹੀ ਛਿਕਰ ਹੈ ਪੁੱਤਰਾ! ਕੱਲ੍ਹ-ਕਲੋਤਰ ਨੂੰ ਲੋਕ-ਚਰਚਾ ਨਾ ਚੱਲੇ ਪਈ ਏਡੇ ਖਲਜਗਣ ਵਾਲੀ ਨੂੰ ਚਾਰ ਮੋਢੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ... ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਆ ਕੇ ਮੌਕਾ ਸਾਂਭ ਜਾਇਓ।’

ਕਈ ਵਾਰ ਇੰਜ ਲਗਦਾ ਹੈ ਪਈ ਜਿਹੜੀ ਘਟਨਾ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਹੁਣੀ ਘਟੀ ਏ, ਉਹ ਅੱਗੇ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਘੱਟ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਲਗਦਾ ਏ ਇਹੀ ਸਮਾਂ ਸੀ, ਇਹੀ ਥਾਂ ਸੀ। ਉਹ ਇਵੇਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਹੀ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਸੀ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਕਾਰ। ਇੰਨ ਬਿੰਨ ਇਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਸੀ ਮੈਂ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਕਦੇ ਖਿਆਲ ਸੀ, ਕਈ ਘਟਨਾ ਬਣੀ ਤੇ ਕਦੇ ਸੁਫਨਾ। ਹੁਣ ਸਿਰਫ਼ ਡਰਾਉਣੀ ਯਾਦ ਬਣੀ ਬੈਠੀ ਏ।

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਬਿਸਤਰੇ ਤੋਂ ਵਸਾਖੀ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਉਠ ਕੇ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠੀ ਹਾਂ। ਡੁੱਬਦੇ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਪੀਲੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਬਾਰੀ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਅੱਧ ਮਰੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਡਿੱਗੀਆਂ ਪਈਆਂ ਨੇ। ਤੇ ਮੇਰਾ ਮਨ ਚਿਰਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਝੱਲੇ ਦੁੱਖ ਨਾਲ ਫੇਰ ਦੱਬਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਏ।

ਹਾਂ, ਇਹੀ ਸਮਾਂ ਸੀ, ਇਹੀ ਥਾਂ ਸੀ। ਛੇ ਕੁ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਮੋਦੀ ਇਸ ਸਾਹਮਣੀ

ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼

ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਹ ਦੇ ਭਰੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਪੀਲਕ ਛਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਸੁਰਖ ਹੋਈਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਮਾਸੂਮ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਪਤਾ ਨੂੰ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਭਾਵਨਾ ਲਿਆ ਕੇ ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਸ਼ਾਇਦ, ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇ, ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣੈ।” ਮੈਂ ਇਕਦਮ ਉਹਦੇ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਪਲਕਾਂ ਝੁਕਾ ਲਈਆਂ। ਮੈਂ ਹੱਸ ਪਈ ਸੀ। ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਪਾਗਲ ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਗਿਏ? ਚੁੱਕ, ਕਾਫ਼ੀ ਪੀ।”

ਉਠ ਕੇ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਖਿਚੜੀ ਹੋਏ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਪਲੇਸਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਮੇਰੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਚੁੰਮ ਕੇ ਫਰਮਾਬਰਦਾਰ ਬੱਚੇ ਵਾਂਗ ਕਾਫ਼ੀ ਪੀਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ।

ਪਰ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ, ਛੇ ਕੁ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਉਹਦੀ ਗੱਲ ਸੱਚ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਤੇ ਉਹ ਮੇਰੇ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਂ ਹੀ ਜਾਣਦੀ ਹਾਂ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਆਪ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਇਕ ਸਵੇਤਾਬਰ ਜਾਣਦਾ ਏ, ਜਿਹੜਾ ਸੁਣਦਾ ਏ, ਸੋਚਦਾ ਏ, ਬੋਲਦਾ ਹੈ, ਦੇਖਦਾ ਵੀ ਏ ਪਰ ਸਿਰਫ਼ ਮੈਨੂੰ। ਬਿਲਕੁਲ ਉਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਸਾਹਮਣੀ ਕੰਧ 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰੋ. ਮੋਦੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਚਿਹਰਾ ਉਕਰਿਆ ਦਿੱਸਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਸਿਰਫ਼ ਉਹਦੀਆਂ ਦੋ ਅੱਖਾਂ ਦਿਸਦੀਆਂ ਨੇ। ਮਾਸੂਮ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗ ਸੋਚਦੀਆਂ, ਕੁਝ ਮੰਗਦੀਆਂ। ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸਮਾਂ ਸੀ, ਕਿਹਾ ਮੌਸਮ ਸੀ। ਮੈਂ ਕੀ, ਉਹ ਕੀ ਸੀ? ਮੈਂ ਉਹਦਾ ਹੱਥ ਆਪਣੇ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਬੱਸ ਮੈਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇ, ਤੂੰ ਇਥੋਂ ਚਲਿਆ ਜਾ।”

ਫੇਰ ਨਾ ਆਵਾਂ? ਉਹਨੇ ਡਰੇ ਜਿਹੇ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ।

ਨਾ ਆਵੀਂ? ਮੈਂ ਇੰਜ ਆਖਿਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਉਸ 'ਤੇ ਬੁੱਕਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਦੁਖੀ ਜਿਹਾ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਬੈਠੀ ਰੋਂਦੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਤੇ ਹਾਊਸ ਸਰਜਨ ਲੱਗੇ ਆਪਣੇ ਜੁਆਨ ਬੇਟੇ, ਬਜ਼ੁਰਗ ਵਿਧਵਾ ਭੈਣ ਤੇ ਨੌਕਰਾਣੀ ਤੋਂ ਹੰਝੂ ਲੁਕਾਈ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਸਵੇਤਾਬਰ ਇਕ ਖੁੰਜੇ 'ਚ ਖੜਾ ਬੋਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਮੁਸਕਰਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਅੱਜ ਫੇਰ ਉਹੋ ਜਿਹੀ ਸ਼ਾਮ ਹੈ। ਪੀਲੀ ਜਰਦ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਾਲੀ। ਸ਼ਾਂ ਸ਼ਾਂ ਦੀ ਢਹਿੰਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਤੇ ਪਲੇ ਪਲ ਵਧਦਾ ਹਨੇਰਾ ਦਿਲ 'ਤੇ ਗਰਦ ਵਾਂਗ ਬੈਠਦੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਪਰਤ ਦਰ ਪਰਤ। ਹੁਣ ਸਵੇਤਾਬਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਥੇ ਗਿਆ। ਨਾ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਏ, ਨਾ ਵਰਾਂਡੇ ਵਿਚ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਲੁਕਾਟ ਦੇ ਬੂਟੇ ਥੱਲੇ।

ਭੈਣ ਜੀ ਪਾਠ ਪੂਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ। ਸਿਰੇ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਿਣ ਭਿਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਏ। ਨੌਕਰ ਦੇਵੀ ਦਾਸ ਤੇ ਉਹਦੀ ਪਤਨੀ ਰੁਕਮਣੀ ਖਾਣਾ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ। ਡਾਕਟਰ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਇਸੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਸੱਦਦੀ ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਨੂੰ। ਉਹਦੀ ਵਹੁਟੀ ਡਾਕਟਰ ਮਿਸਿਜ਼ ਵਿਦਿਆ ਸਾਹਨੀ ਨੂੰ ਵੀ ਡਾਕਟਰਨੀ ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਈ ਹਾਂ। ਉਹ ਕਲੀਨਿਕ ਤੋਂ ਆਉਣਗੇ ਤਾਂ ਇਹ ਆਦਮ ਖੋਰ ਦੁੱਖ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਟੁੱਟੇਗਾ। ਗਮ ਦੀ ਸ਼ਿੰਦੜ ਕੁਝ ਤਾਂ ਕਮ ਹੋਵੇਗੀ।

ਹਾਂ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਮੋਦੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਰਦੂ ਲਫਜ਼ ਬੋਲਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹਦਾ ਕਿੰਨਾ ਕੁਝ ਬੋਲਿਆ, ਮੇਰੀ ਜ਼ਬਾਨ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਹਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਸਰ ਦਾ ਏਨਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਾਇੰਸ ਦੀ ਟੀਚਰ ਸੀ ਨਾ ਮੈਂ। ਉਹਦੀ ਸੁਰਬਤ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਪਈ ਕੋਈ ਲਫਜ਼ ਜਿਵੇਂ 'ਤੇਜਾਬ ਦੀ ਬੂੰਦ ਵਾਂਗ ਦਿਲ 'ਤੇ ਡਿਗਦਾ ਏ ਤੇ ਛੋਕ ਕਰਦਾ ਦੂਜੇ

ਪਾਸੇ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਤੇ ਕੋਈ ਲਫਜ਼ ਕਿਵੇਂ ਦਿਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜਾ ਕੇ ਫਸ ਜਾਂਦਾ ਏ ਤੇ ਉਮਰ ਭਰ ਅੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਏ। ਮੇਰਾ ਬੋਲਿਆ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ ਉਹਨੂੰ ਏਨਾ ਤੜਫਾ ਦੇਵੇਗਾ, ਇਹਦਾ ਪਤਾ ਮੈਨੂੰ ਉਦੋਂ ਲੱਗਦਾ ਜਦ ਤੀਰ ਨਿਕਲ ਚੁੱਕਾ ਹੁੰਦਾ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲਫਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਦੂਗਰਨੀ ਸਮਝਦੀ ਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਉਹਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਜ਼ਹਿਰ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਪਿਆ। ਕਿੰਨੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਮੈਂ।

ਸਵੇਤਾਬਰ ਨੇ ਠੀਕ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਤੂੰ ਬਹਾਦਰ ਨਹੀਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਏਂ, ਕਾਇਰ। ਪਰ ਮੈਂ ਸਵੇਤਾਬਰ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਏਨਾ ਪਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਪਣਾ ਸਮਾਜੀ ਰੁਤਬਾ ਏਨਾ ਵੱਡਾ ਦਿਸਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਡਾਕਟਰ ਬੇਟੇ ਤੇ ਡਾਕਟਰਨੀ ਨੂੰਹ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਦਾ ਖਿਆਲ ਏਨਾ ਵੱਧ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਜਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਮੈਨੂੰ।

ਇਹੀ ਕਮਰਾ ਸੀ, ਇਹੀ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਉਹ ਆਇਆ। ਬੂਹੇ 'ਚ ਖੜਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਪਾਟੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਧੁੜਕਾਰੇ ਜਾਣ ਦਾ ਡਰ ਸੀ, ਵਿਯੋਗ ਦਾ ਦੁੱਖ ਸੀ, ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਰਜ਼ੂ ਸੀ ਜਾਂ ਕੀ ਕੀ ਸੀ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਚਿਹਰੇ ਵੱਲ ਤੱਕਦਾ ਮੇਰੀ ਇਕ ਨਜ਼ਰ, ਇਕ ਬੋਲ ਦਾ ਮੁੰਤਜ਼ਿਰ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ।

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਆ ਜਾ।” ਉਸ ਆ ਜਾ 'ਚ ਖੁਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਾ ਸੁਆਗਤ ਸੀ, ਨਾ ਗੁੱਸਾ ਸੀ, ਨਾ ਨਫਰਤ ਸੀ। ਪਰ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਮੈਂ ਜਾਹਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ।... ਉਂਜ ਉਹ ਫੈਸਲਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦਿੰਨੇ ਹੀ ਕਰ ਬੈਠੀ ਸੀ।

ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਮਿਲਾਏ ਬਿਨਾ ਹੀ ਮੈਂ ਕਾਫ਼ੀ ਬਣਾਉਣ ਕਿਚਨ 'ਚ ਚਲੀ ਗਈ।

ਸਾਰੀ ਦਵਾਈ ਮੈਂ ਇਕ ਪਿਆਲੇ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਂ ਕਿਚਨ 'ਚ ਸੀ ਤੇ ਦੁੱਧ ਚਿੱਟੀ ਗਿਲਤੀ ਵਾਲਾ ਸਵੇਤਾਬਰ ਵਰਾਂਡੇ ਵਿਚ ਖੜਾ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਗੋਲ ਤੇਜ਼ਸਵੀ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਮੁਸਕਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਗੰਭੀਰਤਾ ਸੀ, ਪੱਥਰ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਵਰਗੀ।

ਇਹ ਕਾਇਰਤਾ ਏ। ਉਹਨੇ ਪੋਲੇ ਜਿਹੇ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਇਕ ਵਾਰ ਮੇਰਾ ਸਾਰਾ ਸਰੀਰ ਕੰਬ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਸਾਂਭਿਆ ਤੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਜਾਨ ਭਰ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਕੱਪ ਚੁੱਕ ਕੇ ਸਵੇਤਾਬਰ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਦੀ ਲੰਘਦੀ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਆ ਗਈ।

ਉਹ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਾਬਰੂਮ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਪਿਆਲੇ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਧਰ ਦਿੱਤੇ। ਉਹ ਵਾਲਾ ਪਿਆਲਾ ਉਹਦੇ ਵੱਲ ਰੱਖਿਆ। ਦੇਖ ਕੇ ਇਕ ਸਨਸਨੀ ਜਿਹੀ ਮੇਰੇ ਸਿਰ 'ਚੋਂ ਉਠ ਕੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਨਿਕਲ ਗਈ। ਫੇਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਕਿਸ ਸ਼ਕਤੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿਆਲਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਮੈਥੋਂ ਬਦਲਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਫੇਰ ਬੇਵਸੀ ਵਿਚ ਜਾਂ ਬੇਮੁਰਤੀ ਵਿਚ ਇਹੀ ਹਰਕਤ ਮੈਥੋਂ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਵਾਰ ਹੋ ਗਈ। ਤੇ ਫੇਰ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਈ ਨਾ ਰਿਹਾ ਪਈ ਉਹ ਪਿਆਲਾ ਕਿਹੜਾ ਏ। ਉਦੋਂ ਸਵੇਤਾਬਰ ਬਾਰੀ ਵਿਚੀ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵੀ ਪਥਰਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।

ਪ੍ਰੋ. ਮੋਦੀ ਨੇ ਆ ਕੇ ਖਲੋ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਪੈਰੋਂ ਸਿਰ ਤੱਕ ਦੇਖਿਆ। ਫੇਰ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਚੁੰਮਿਆ, ਫੇਰ ਗੱਲੂ, ਫੇਰ ਮੱਥਾ, ਫੇਰ ਇਕ ਦਮ ਗੋਡਿਆਂ ਭਾਰ ਹੋ ਕੇ ਮੇਰੇ ਪੱਟਾਂ 'ਚ ਮੂੰਹ ਖੁਭਾ ਕੇ ਉਹਨੇ ਲੰਮਾ ਹੌਕਾ ਭਰਿਆ।

ਤੇਰੀ ਕਾਫ਼ੀ ਮੇਰੀ ਪੱਥਰ ਜਿਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਿਕਲੀ, ਮੇਰਾ ਬੋਲਾ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹਨੇ ਇਕਦਮ ਮੇਰਾ ਚਿਹਰਾ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਡਰਿਆ ਜਿਹਾ ਉਹ ਉਠ ਕੇ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਉਹਨੇ ਇਕ ਪਿਆਲਾ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਦੇ ਪਾਸੇ ਸੀ, ਖਿੱਚ ਕੇ ਕੋਲ ਕਰ ਲਿਆ।

ਉਹਦੀ ਹਰ ਹਰਕਤ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗ

ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੇਰੇ ਬੇਜਾਨ ਮੁਰਦੇ ਨੂੰ ਛੁਹਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਹਦੀ ਹਰ ਹਰਕਤ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਕਿੰਨੀ ਅਰਥ ਭਰਪੂਰ ਲੱਗਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਿੰਨੀ ਅਰਥ ਹੀਣ ਬੋਹਦਾ ਜਿਹੀ ਲੱਗੀ।

ਜਦ ਉਹ ਦੋ ਘੁੱਟ ਪੀ ਚੁੱਕਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਘੁੱਟ ਭਰਿਆ। ਜਦ ਦੋ ਤਿੰਨ ਘੁੱਟਾਂ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਕ ਦਮ ਚੇਤੰਨ ਹੋ ਗਈ। ਝਪਟ ਕੇ ਮੈਂ ਉਹਦਾ ਪਿਆਲਾ ਖੋਹ ਕੇ ਡੋਹਲ ਦਿੱਤਾ। ਫੇਰ ਆਪਣਾ ਵੀ ਡੋਹਲ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਜਾਚੇਕਤਾਰ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਈ।

ਫੇਰ ਦੌਰਾ ਪੈ ਗਿਆ, ਆਖ ਕੇ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਭੈਣ ਜੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਲਿਆਇਆ ਤੇ ਫੇਰ ਹਸਪਤਾਲ ਤੋਂ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਫ਼ੋਨ ਕਰਕੇ ਬੁਲਾ ਲਿਆਇਆ।

ਮੈਂ ਹੋਸ਼ ਵਿਚ ਆਈ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਠੀਕ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਛੇਤੀ ਘਰ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਹਦੀ ਬੇਟੀ ਕਮਲਾ ਆਈ। ਉਹਦੇ ਪਾਪਾ ਦੀ ਤਬੀਅਤ ਖਰਾਬ ਸੀ। ਦਿਲ ਘਬਰਾਦਾ ਸੀ। ਡਾਕਟਰ ਉਹਨੂੰ ਦੇਖਣ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮਾਮਾ ਜੀ ਦੇ ਕੋਲ ਡੋਹਰਾਦੂਨ ਜਾਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਲਈ।

ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਆ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੰਕਲ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਐਵੇਂ ਪੇਟ ਵਿਚ ਗੈਸ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਏ ਉਸੇ ਨਾਲ ਦਿਲ ਘਬਰਾਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਪਈ ਉਹਦਾ ਦਿਲ ਕਿਉਂ ਘਬਰਾਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸੇ ਰਾਤ ਟਰੇਨ ਫੜ ਲਈ।

ਉਥੇ ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਮੈਂ ਉਡੀਕਦੀ ਰਹੀ ਪਈ ਹੁਣ ਕੋਈ ਤਾਰ ਆਵੇਗੀ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਦੀਆਂ

ਤਾਰ ਪੁੱਜੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਮੈਂ ਸੋਚਦੀ ਰਹੀ। ਉਹ ਰੋਇਆ ਹੋਣਾ ਏ। ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਵਿਚ ਬੁੜਬੁੜਾਇਆ ਹੋਣਾ ਏ। ਉਹਨੇ ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਲਿਆ ਹੋਣਾ ਏ। ਪਰ ਇੰਜ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਡਾਕਟਰ ਬੇਟੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਸ਼ਾਂਤ ਰਹੇ। ਕਈ ਦਿਨ ਟੈਮਪਰੇਚਰ ਰਿਹਾ। ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਹੋਸ਼ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਸੀ ਤਾਂ ਛਾਤੀ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਦਰਦ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਰਾਤੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਲਟੀ ਆਈ ਸੀ, ਖੂਨ ਆਇਆ ਸੀ, ਮਾਮੂਲੀ, ਪਰ ਇਹ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਾਰਟ ਸਿੱਕ ਕਰ ਗਿਆ। ਉਹ ਮੈਂਟਲੀ ਅਪਸੈਟ ਸਨ। ਬੇਟੇ ਦੀ ਗੱਲ ਮੈਂ ਸਿਰ ਝੁਕਾਈ ਸੁਣਦੀ ਰਹੀ। ਉਹ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬਾਬਰੂਮ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਰੋਂਦੀ ਰਹੀ ਤੇ ਨਹਾਉਂਦੀ ਰਹੀ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਜੇ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਨਾ ਸਾਂਭਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਹਾਲ ਵੀ ਉਹਦੇ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅੰਤਰ ਸ਼ੋਕ ਦਿਵਸ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰ ਲਿਆ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੀ ਦੀਵਾਰ 'ਤੇ ਉਹਦਾ ਚਿਹਰਾ ਉਕਰ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਮੈਥੋਂ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ? ਉਹ ਕੌਣ ਸੀ, ਜੀਹਨੇ ਮੈਥੋਂ ਇਹ ਕੁਝ ਕਰਵਾਇਆ?... ਮੈਂ ਸਵੇਤਾਬਰ ਤੋਂ ਪੁੱਛਦੀ। ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਮੈਨੂੰ ਤੱਕਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਕਦੇ ਉਹ ਕੰਧ ਨਾਲ ਲੱਗਾ ਖੜ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ, ਕਦੇ ਵਰਾਂਡੇ ਵਿਚ ਤੇ ਕਦੇ ਲੁਕਾਟ ਹੇਠ। ਪਰ ਉਹਦੀ ਮੁਸਕਰਾਹਟ 'ਚ ਨਾ ਹਮਦਰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਨਾ

ਤਨਜ਼ ਦੀ ਚੁਭਣ। ਉਹਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਦੇਖਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ।

ਸਵੇਤਾਬਰ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਵਾਸਤਾ ਚੌਦਾਂ ਕੁ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਥੇ ਹੀ ਪਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਵਰਾਂਡੇ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਲਗਾਤਾਰ ਗੇਟ ਵੱਲ ਦੇਖੀ ਗਈ ਤੇ ਅਚਾਨਕ ਉਹ ਲੁਕਾਟ ਦੇ ਬੂਟੇ ਹੇਠੋਂ ਨਮੁਦਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਇਹ ਬੂਟਾ ਹੀ ਸੀ, ਹੁਣ ਦਰਖਤ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਏ। ਉਦੋਂ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਦੁੱਖ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਜੰਮਦਾ ਜੰਮਦਾ ਕਦੇ ਪੱਥਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਕਦੇ ਤਰਲ ਹੋ ਕੇ ਨਸ-ਨਸ ਵਿਚ ਵਗ ਪੈਂਦਾ। ਤਿੰਨ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰਾ ਪਤੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਮੇਰੇ ਭਤੀਜੇ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਆਈ ਪਈ ਸਾਹਨੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਹੋਰ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਇਕ ਬੱਚਾ ਵੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਸੋਚਦੀ, ਵੇਖੋ ਨਾ ਲੜਾਈ, ਨਾ ਝਗੜਾ। ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਵਿਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਆਪ ਗਈ ਸੀ ਦਿੱਲੀ, ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਚੜ੍ਹਾਣ। ਦੋ ਸਾਲ ਕਿੰਨੀਆਂ ਪਿਆਰ ਭਰੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ।

ਰੁਕਮਣੀ। ਮੇਰੀ ਆਵਾਜ਼ 'ਤੇ ਉਹ ਭੱਜੀ ਆਉਂਦੀ ਏ। ਉਹਦੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਆਟਾ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਏ। ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਗਲਾਸ ਸਰਬਤ ਦਾ ਬਣਾ ਦੇ, ਦਿਲ ਘਬਰਾਉਂਦਾ ਏ। ਨਾਲੇ ਮੇਰੇ ਮੇਜ਼ ਤੋਂ ਗੋਲੀਆਂ ਚੁੱਕ ਲਿਆਈਂ। ਉਹ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਚਲੀ ਗਈ ਏ। ਹੁਣ ਇਹਨੂੰ ਕੀ ਦੱਸਾਂ? ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਏ, ਕੋਈ ਸੁਣੇ ਜੇ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਬੀੜਦੀ ਪਈ ਏ।

ਇਹੀ ਹਾਲਤ ਮੇਰੀ ਉਦੋਂ ਸੀ, ਜਦ ਸਾਲ ਭਰ ਮੈਂ ਸਾਹਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਉਡੀਕਦੀ ਰਹੀ। ਉਹਨੇ ਕਾਫ਼ੀ ਰੁਪਿਆ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਜਿਹੜਾ ਮੈਂ ਮਕਾਨ 'ਤੇ ਖਰਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਘਰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਮੇਰੀ ਆਪਣੀ ਤਨਖਾਹ ਕਾਫ਼ੀ ਸੀ। ਇਕ ਸ਼ਾਮ ਜਦ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਭਦਾ, ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਹਨੇਰਾ ਛਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਲਗਾਤਾਰ ਗੇਟ ਵੱਲ ਦੇਖਦੀ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਅਚਾਨਕ ਸਵੇਤਾਬਰ ਲੁਕਾਟ ਦੇ ਬੂਟੇ ਹੇਠ ਦਿਸ ਪਿਆ ਸੀ। ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਹੋਇਆ ਉਹ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਖਲੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਹਿੰਦਾ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ

ਕਰੇਂਗੀ? ਕਾਇਰ!

ਨਹੀਂ ਕਾਇਰ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਆਪ ਮਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।

ਹਾਂ, ਉਹ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਪਾਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਵਿਧਵਾ ਭੈਣ ਦਾ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕ ਸਕਦੇ। ਜੀਅ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਉਹਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਬੋਧ ਬ੍ਰਿਕਸ਼ ਹੇਠੋਂ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

ਰਾਤ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਹੀ ਤਾਂ ਸਵੇਤਾਬਰ ਨੇ ਰਤਾ ਕੁ ਬੂਹਾ ਖੋਲ ਕੇ ਆਪਣਾ ਘੋਨ ਮੋਨ ਚਮਕਦਾ ਸਿਰ ਤੇ ਤੇਜ਼ਸਵੀ ਚਿਹਰਾ ਅੰਦਰ ਕੀਤਾ। ਤੇ ਬਰਫ਼ ਚਿੱਟੀ ਚਾਦਰ ਦੀ ਗਿਲਤੀ ਸੰਵਾਰਦਾ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਖੜੋਤਾ। ਉਸ ਰਾਤ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਬਾਅਦ ਮੈਂ, ਮੇਰਾ ਸਭ ਕੁਝ ਇਸ ਘਰ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਤੇ ਚਾਰ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲਸ਼ਿਪ ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ।

ਰੋਟੀ, ਕੱਪੜਾ, ਮਕਾਨ, ਸਿਹਤ ਤੇ ਵਿਦਿਆ-ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਜਿਊਣ ਲਈ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਮੈਨੂੰ ਉਦੋਂ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਤਨਖਾਹ ਨਾਲ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖਰੀਦ-ਖਰੀਦ ਕੇ ਘਰ ਭਰ ਕੇ ਅੱਕ ਗਈ ਸੀ। ਵਿਨੋਦ ਡਾਕਟਰ ਬਣ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਆਪਣੀ ਹਿੰਮਤ ਨਾਲ। ਭੈਣ ਜੀ ਆਪਣੀ ਆਕਸ਼ਤ ਸੰਵਾਰਨ ਲਈ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਮੇਰੀ ਉਮਰ ਹੀ ਕੀ ਸੀ, ਪੈਂਤੀ-ਸੈਤੀ ਸਾਲ। ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਜਨਮੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤੇ ਟੀਚਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ, ਆਪਣੇ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਤੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਜਿਹੜੀ ਵਿੱਥ ਪਾ ਲਈ ਸੀ, ਉਹਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕੀ ਸੀ? ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ?

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਸਵੇਤਾਬਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਮੋਦੀ ਇਸ ਵਿੱਥ ਨੂੰ ਭਰ ਤੇ ਰਿਹੋ।” ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਆਪ ਡਰ ਗਈ ਸੀ।

ਉਹ ਸ਼ਾਮ ਸਵੇਤਾਬਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੀ ਹੀ ਝਿਜਕ ਬਾਅਦ, ਕਿੰਨੀ ਉਡੀਕ ਬਾਅਦ ਉਹਨੇ ਹੱਥ ਵਾਲੀ ਕਿਤਾਬ ਦਿਖਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਸੀ ਨਾ, ਜੀਹਦਾ ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿਚੋਂ ਲੱਭ ਪਈ।

ਮੈਂ ਕਿਤਾਬ ਫੜ ਰੱਖ ਲਈ। ਥੈਂਕ ਯੂ ਕਿਹਾ ਤੇ ਸੋਚਾਂ ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਾਂ? ਉਹ ਜ਼ਰਾ ਕੁਰਸੀ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵਧਿਆ ਤੇ ਮੈਥੋਂ ਕਹਿ ਹੋ ਗਿਆ, ਕਾਫ਼ੀ ਪੀਓਗੇ?... ਦੇ ਕੱਪ ਕਾਫ਼ੀ ਲਿਆ ਬਣੀ ਦੇਵੀ... ਰੁਕਮਣੀ।

ਮੋਦੀ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਲਾਲ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਕੰਬਦੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਸਿਗਰਟ ਲਾਈ ਤਾਂ ਬੁੜੀ ਤੀਲੀ ਉਹ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜ ਕੇ ਬਹਿ ਗਿਆ।

ਮੈਂ ਅਲਮਾਰੀ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਪੁਰਾਣਾ ਐਸ਼ ਟ੍ਰੇ ਕੱਢਿਆ, ਜਿਹੜਾ ਸਾਹਨੀ ਸਾਹਿਬ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੋਂ ਲਿਆਏ ਸੀ, ਕਾਫ਼ੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਲੱਕੜ ਦੇ ਉਸ ਐਸ਼ ਟ੍ਰੇ ਦੀ ਨਕਾਸ਼ੀ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ।

ਉਹਦਾ ਭਰਿਆ ਭਰਿਆ ਲਾਲ ਚਿਹਰਾ, ਮੋਟੀਆਂ ਗੋਲ ਅੱਖਾਂ, ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਆਈ ਸ਼ਰਮ ਤੇ ਮੁਸਕਰਾਹਟ, ਕਾਫ਼ੀ ਕਲਰ ਦਾ ਚੈਕ ਸੂਟ, ਸਭ ਕੁਝ ਤੋਂ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਡਾ ਇਮਾਨਦਾਰ ਤੇ ਸੋਚਵਾਨ ਇਨਸਾਨ ਜਾਪਿਆ।

ਉਹ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਹ ਐਸ਼ ਟ੍ਰੇ ਲਿਫ਼ਾਫ਼ੇ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਮੱਲੋ-ਮੱਲੀ ਉਹਨੂੰ ਫੜਾਉਂਦੀ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਇਥੇ ਕੌਣ ਸਿਗਰਟ ਪੀਂਦਾ ਏ। ਨਾਲੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇਕ ਹੋਰ ਵੀ ਏ।

ਉਹ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਘਰ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਸਾਹਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਮਾਨ ਪਿਆ ਹੈ, ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਆਂ। ਬੱਸ ਮੈਨੂੰ ਏਨੀ ਹੀ ਗੱਲ ਯਾਦ ਏ, ਫੇਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੋਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਸਾਡੇ ਵਿਚਕਾਰ ਉਹ ਰਿਸ਼ਤਾ ਬਣ ਗਿਆ ਪਈ ਇੰਜ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਬੜੀ ਖੋਜ ਬਾਅਦ ਲੱਭ ਲਿਆ ਏ।

ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੀ ਉਡੀਕ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਆਇਆ ਸੀ। ਕਿੰਨੀ ਝਿਜਕ ਤੇ ਘਬਰਾਹਟ 'ਚ ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ... ਤੁਹਾਨੂੰ ਚੰਗਾ ਨਾ ਲੱਗੇ... ਸਾਇਦ.... ਮੈਂ ਰੋਜ਼

(ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ ਜਾਰੀ)

ਇਸ ਮੋਤ ਤੋਂ ਮੁੜਦਾ ਰਿਹਾ।

ਮੈਂ ਚੁੱਪ ਉਹਨੂੰ ਦੇਖਦੀ ਰਹੀ। ਉਹਦਾ ਚਿਹਰਾ ਇਕਦਮ ਲਾਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਜ਼ੋਸ਼ ਵਿਚ ਜਾਂ ਘਬਰਾਹਟ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਫਰਕੇ। ਮੈਂ ਅੱਖਾਂ ਝੁਕਾ ਲਈਆਂ। ਉਹਨੇ ਹੱਥ ਵਧਾ ਕੇ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਫੜ ਲਿਆ। ਮੈਂ ਕੰਬ ਗਈ। ਮੈਂ ਅੱਖਾਂ ਚੁੱਕੀਆਂ, ਉਹ ਮੂਰਤੀ ਬਣਿਆ ਮੈਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਤੇਜ਼ ਮੁੱਕ ਗਿਆ ਏ ਜਿਹੜਾ ਟੀਚਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੈਥੋਂ ਪਰੇ ਰੱਖਦਾ ਏ।

ਹਾਂ, ਇਹੀ ਕਮਰਾ ਸੀ, ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਸ਼ਾਮ ਸੀ। ਭੈਣ ਜੀ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ 'ਚ ਬਿਮਾਰ ਪਏ ਸਨ। ਬੇਟਾ ਕਾਲਜ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਰੁਕਮਣੀ ਸਬਜ਼ੀ ਲੈਣ ਗਈ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਕੱਲ੍ਹੇ ਸੀ, ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ੋਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅਵਿਸ਼ ਕੋਈ ਤੰਦ ਸੀ ਜੀਹਦੇ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਬੱਝੇ ਹੋਏ ਸੀ। ਬਿਨਾਂ ਬੋਲਿਆਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਸੂਕਸ਼ਮ ਸਰੀਰ ਸਾਡੇ ਵੱਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਜੋ ਕੁਝ ਸਾਡੇ ਪੁੱਤਰ ਧੀਆਂ ਨੇ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਉਹ ਅਸੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ।

ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਸੀ, ਹੁਣ ਵੀ ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਕਈ ਸਾਲ, ਕਿੰਨੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ, ਕਿਸੇ ਸਬੱਬ ਨਾਲ ਜਾਂ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਰਹੇ। ਪਰ ਉਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ, ਜੀਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸੂਝ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਜਾਂ ਜੀਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸਾਜਿਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।

ਹੁਣ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਏ ਪਈ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਦੱਸੀ ਉਹ ਸੱਚਾਈ ਸਭ ਝੂਠ ਏ, ਤੇ ਸੱਚ ਉਹ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਸਮਾਜ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਜੀਹਦੇ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਸਮਾਜੀ ਰੁਤਬਾ, ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਨੂੰਹ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਬਣਦੀ ਏ। ਜਿਹੜਾ ਔਰਤ ਦੀ ਹਰ ਹਰਕਤ ਉਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਂਦਾ ਏ।

ਉਹ ਜਦ ਵੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਸ਼ਵੇਤਾਬਰ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਤੇਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਦ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦੀ, ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਝੂਠ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿਆਂਗੀ, ਏਨਾ ਆਤਮਵਿਸ਼ਵਾਸ ਏ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ।

ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੱਚ ਹੋਈ। ਉਹ ਮੇਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਈ ਵਰ੍ਹੇ ਮੇਰਾ ਰਿਹਾ। ਅਸੀਂ ਅੰਡਰ ਗਰਾਊਂਡ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਜਿਹੜੀ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਸੁੱਖ ਭਰੀ ਵੀ ਸੀ ਤੇ ਦੁੱਖ ਭਰੀ ਵੀ। ਜੀਹਦੇ ਜਿਉਣ ਲਈ ਅਸੀਂ ਤਰਸਦੇ ਸੀ ਤੇ ਜੀਹਨੂੰ ਜਿਉਂ ਕੇ ਅਸੀਂ ਰੋਂਦੇ ਸੀ। ਜੀਹਦੇ 'ਚ ਹਿਜਰ ਤੇ ਵਸਲ ਦੀ ਕੋਈ ਹੱਦ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਹਾਂ, ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਰਦੂ ਦੇ ਲਫਜ਼ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਕਦੇ ਕਦੇ ਅਸੀਂ ਦਾਨਿਸ਼ਵਰ ਦੋਸਤਾਂ ਦੀ ਸਤਹ 'ਤੇ ਜਿਉਂਦੇ ਸੀ ਤੇ ਕਦੇ ਗੰਧਰਵ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ। ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਲੋਕ ਸਮਝਦੇ ਤੇ ਕਦੇ ਸਮਾਜੀ ਮੁਜਰਮ। ਜਿਹੜੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਵਾਲਿਹਾਨਾ ਮੁਹੱਬਤ ਕਰਦੇ ਮਰ ਰਹੇ ਸੀ ਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਮੁਹੱਬਤ ਵਿਚ ਆਦਮੀ ਪਲ ਪਲ ਮਰਦਾ ਵੀ ਏ, ਮੈਨੂੰ ਉਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਸੀ।

ਗੱਲ ਸ਼ਵੇਤਾਬਰ ਦੀ ਵੀ ਸੱਚ ਨਿਕਲੀ। ਉਹ ਮੇਰਾ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਇਕ ਦਿਨ ਇਕ ਦਮ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚੋਂ। ਉਹ ਤੇ ਨਿਕਲਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਮੈਂ ਹੀ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਮਾਰ ਕੇ।

ਕਿੰਨੀ ਅਸੰਭਵ ਜਿਹੀ ਲੱਗਦੀ ਏ ਇਹ ਗੱਲ। ਪਰ ਜੇ ਕੋਈ ਸਾਡੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਜਾਣਦਾ ਤਾਂ ਮੰਨ ਜਾਵੇ ਪਈ ਹਾਲਾਤ ਨੇ ਕਿਵੇਂ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਲਿਆ ਖਿਲਾਰਿਆ ਸੀ।

ਸਖ਼ਤ ਸਰਦੀਆਂ ਦੀ ਰਾਤ ਸੀ ਉਹ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਬੈਠਾ ਸਿਗਰਟ ਪੀਣੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਦੇ ਸਿਗਰਟ ਪੀਣ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਈ ਅੱਜ ਉਹ ਉਖੜਿਆ ਹੋਇਆ ਏ ਜਾਂ ਜੰਮਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ। ਜਦ ਉਹ ਉਖੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਕਸ਼ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਲਾਉਂਦਾ। ਪੁੱਛੇ ਦੇ ਛੱਲੇ ਜਾਂ ਨੀਮ ਛੱਲੇ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਪੁੱਛੇ ਦੀ ਲੰਮੀ ਲੀਕ ਛੱਡਾ। ਹੌਕੇ ਵਾਂਗ। ਉਹਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਦੇ ਕੋਨਿਆਂ 'ਤੇ ਸਿਗਰਟ ਫੜਨ ਵਾਲੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ 'ਚ ਲਰਜ਼ਾ ਹੁੰਦਾ। ਤਦ ਉਹ ਨਜ਼ਰ ਝੁਕਾ ਕੇ ਰੱਖਣੀ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹਦੀਆਂ ਮਾਸੂਮ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਬੇਜ਼ਾਰੀ ਅਤੇ ਬੇਚਾਰਗੀ ਦਿੱਸਦੀ।

ਦਸ ਵੱਜ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਬੇਟਾ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਭੈਣ ਜੀ ਦੇ ਕਮਰੇ ਦੀ ਬੱਤੀ ਬੁੱਝ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਰੁਕਮਣੀ ਰਸੋਈ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ।

ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਹੱਥ ਧਰ ਕੇ

ਸਮਝਾਇਆ, ਨਾਰਮਲ ਹੋ, ਸਿਆਣਾ ਬਣ। ਕਿਉਂ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗ ਜ਼ਿੰਦ ਕਰਦੇ। ਪਰ ਉਹ ਨੇ ਇਕੋ ਗੱਲ ਫੜੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਰਾਤ ਇਥੇ ਰੱਖ ਲੈ। ਇਹ ਰਾਤ ਮੈਂ ਇਥੇ ਈ ਰਹਿਣੈ।

ਜਦ ਮੈਂ ਸਮਝਾਇਆ ਪਈ ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਕੀ ਸੋਚੇਗਾ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਠ ਖਲੋਤਾ। ਇਕ ਵਾਰ ਭਰਪੂਰ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਤੱਕਿਆ। ਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਿਆ।

ਇਹ ਗੱਲ ਤਾਂ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੰਨਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪਈ ਸਾਡਾ ਇਕ ਛੱਤ ਹੇਠ ਰਹਿਣਾ ਮੁਮਕਿਨ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਬੀਣੀ ਤੇ ਬੇਟੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਸਕਦਾ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਤੇ ਬੇਸਹਾਰਾ ਭੈਣ ਨੂੰ। ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਗਵਾਰਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੰਡਰ ਗਰਾਊਂਡ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹੀਏ। ਆਖਰ ਕਦ ਤੱਕ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਾਰਦਿਆਂ ਜਿਵਾਂਦਿਆਂ ਦੋਜ਼ਖ ਸਹਾਂਗੇ।

ਮੈਂ ਪਈ ਸੋਚਦੀ ਰਹੀ। ਉਹ ਪੁੱਛੇ ਕੁ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਆ ਗਿਆ, ਗੇਟ ਟੱਪ ਕੇ। ਮੈਂ ਬੱਤੀ ਬੁਝਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਹੀ। ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਬਿੜਕ ਝੱਟ ਪਛਾਣ ਲਈ। ਉਹ ਲੁਕਾਟ ਕੋਲੋਂ ਤੁਰਦੀ ਮੇਰੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅੱਗੇ ਆ ਕੇ ਰੁੱਕ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈ ਰਹੀ। ਮੈਂ ਉਨ ਕੇ ਪੋਲੇ ਪੈਰੀਂ ਜਾ ਕੇ ਬੂਹਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਅੰਦਰ ਵਾਤ ਲਿਆ।

ਮੈਨੂੰ ਉਹਦਾ ਚਿਹਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਸਦਾ, ਪਰ ਉਹਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਤੋਂ, ਉਹਦੇ ਉਖੜੇ ਸਾਹ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਆਰਜੂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਨਾਲ, ਕਿਸੇ ਮਾਨਸਿਕ ਕਸ਼ਟ ਨਾਲ ਜੁਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਆਪ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਹੈ, ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦਸਾਂ ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਬੋਝ ਲਾਹ ਕੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਪਰ ਮੈਂ ਤਤਕੇ ਤੱਕ ਜਾਗਦੀ ਰਹੀ। ਨੀਂਦ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਵੀ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀਆਂ ਨਾੜਾਂ ਨੂੰ ਢਿੱਲੀਆਂ ਨਾ ਕਰ ਸਕੀਆਂ। ਜਦ ਜ਼ਰਾ ਅੱਖ ਲੱਗਦੀ ਤਾਂ ਭਿਆਨਕ ਸ਼ਕਲਾਂ ਵਾਲੇ ਜਾਨਵਰ ਮੇਰੀ ਬੇਟੀ ਬੇਟੀ ਖਿੱਚਣ ਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ਘੇਰਦੇ ਰਹੇ। ਭੱਜਣ ਲਈ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਰਸਤਾ ਲੱਭਦਾ ਸੀ, ਉਹਦੇ ਮੋੜ 'ਤੇ ਨਵਾਂ ਆਦਮ ਖੋਰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਹਨੇਰੀ ਜਿਹੀ ਗਲੀ ਵਿਚੀਂ ਨਿਕਲੀ ਤਾਂ ਉਥੇ ਮਗਰਮੱਛ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਲੇਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹਦੀ ਪੂਛ ਵਾਰ ਵਾਰ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਵੱਜ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਕ ਦਮ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਵੜ ਗਈ। ਹੁਣ ਉਹ ਨਾ ਮੈਨੂੰ ਖਾਂਦਾ ਸੀ, ਨਾ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਸਾਹ ਘੁੱਟਵੀਂ ਗਰਮ ਹਵਾ ਸੀ।...

ਜਾਗੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਨੀਮ ਮੁਰਦਾ ਸੀ। ਬਸ ਉਸੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਇਹ ਬੀਮਾਰੀ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਆ ਚੜ੍ਹੀ, ਜੀਹਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਲੋਕ ਹਾਈਪਰਟੈਨਸ਼ਨ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ।

ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ ਪਈ ਅਸੀਂ ਬੁੱਢੇ ਹੁੰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਸੀ, ਡਾਕਟਰ ਜਵਾਨ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਨਿਆਣਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ ਹਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਆ ਧਮਕਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰਦੀ। ਉਹ ਬੈਠਾ ਸਿਗਰਟਾਂ ਫੂਕੀ ਜਾਂਦਾ। ਹੌਕੇ ਭਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ 'ਤੇ ਤੁੱਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਏਨਾ ਪਾਗਲਪਨ। ਕਦੇ ਕਦੇ ਉਹ ਨਸ਼ੀਲੀ ਗੋਲੀਆਂ ਖਾ ਕੇ ਆ ਜਾਂਦਾ। ਪਰ ਉਦੋਂ ਉਹ ਵੱਧ ਸਿਆਣਾ, ਸ਼ਾਇਸਤਾ ਤੇ ਮੁਹੱਜਬ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਨਸ਼ਾ ਵੱਧ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੌਂ ਜਾਂਦਾ। ਮੈਂ ਬੈਠੀ ਸੋਚਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਇਹਦਾ ਹੁਣ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ?

ਉਹਦੀ ਸਿਹਤ ਤਾਂ ਖਰਾਬ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਘੁਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਈਪਰਟੈਨਸ਼ਨ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ। ਮੇਰੀਆਂ ਹਥੇਲੀਆਂ ਤੇ ਪਾਤਲੀਆਂ 'ਤੇ ਪਸੀਨਾ ਆਈ ਜਾਂਦਾ। ਅੱਗ ਨਿਕਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਕਦੇ ਲੱਗਦਾ, ਲੱਤਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਕਾ ਭਰ ਗਿਆ ਏ, ਟੁਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕਦੇ ਲੱਗਦਾ, ਲੱਤਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਾ ਭਰ ਗਿਆ ਏ, ਮੈਨੂੰ ਨਿੱਚਲੀ ਨਾ ਬਹਿ ਹੁੰਦਾ। ਵਰਾਂਡੇ ਵਿਚ ਗੋਤੇ ਕੱਢੀ ਜਾਂਦੀ। ਬੱਕ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਨੀਮ ਹੋਸ਼ੀ 'ਚ ਲੇਟੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸਮਝਦੇ ਮੀਨੋਪਾਜ਼ ਦੀ ਹਾਲਤ ਏ। ਮੈਨਸਿਜ਼ ਦੇ ਡਿਸ ਆਰਡਰ ਹੋਣ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਕੀ ਦੱਸਦੀ, ਪਈ ਅਸਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਏ?

ਸਰਦੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਸ਼ਾਮ ਸੀ। ਬਾਰਿਸ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਸਿਗਰਟ ਬੁੱਝਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਪਰ ਕਾਫ਼ੀ ਦਾ ਇਕ ਘੁੱਟ ਵੀ

ਨਹੀਂ ਭਰਿਆ ਸੀ। ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ। ਮੇਰਾ ਸਾਰਾ ਅੰਦਰ ਉਸ ਕਮਬਖ਼ਤ ਵਾਸਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਤੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਭਰ ਗਿਆ। ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਭਰ ਆਈਆਂ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਡਰ ਵੀ ਗਈ।

ਉਹੀ ਗੱਲ ਹੋਈ। ਮੇਰੀ ਇਹ ਸ਼ਕਲ ਦੇਖ ਕੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਉਹ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਉਠਿਆ। ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਗੋਡਿਆਂ ਦੇ ਭਾਰ ਹੋ ਕੇ ਉਹਨੇ ਮੇਰੇ ਪੱਟਾਂ 'ਚ ਸਿਰ ਖੁਭੇ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਹੁਭਕੀਆਂ ਭਰਦਾ ਰੋਣ ਲੱਗ ਗਿਆ।

ਉਹਦਾ ਸਾਹ ਤੇਜ਼ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਦੇ ਸਿਰ ਦੇ ਖਿਚਤੀ ਹੋਏ ਵਾਲ ਉਲਝੇ ਪਏ ਸਨ।

ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਹੱਥ ਨਾ ਫੇਰ ਸਕੀ। ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਪਈ ਕਿਤੇ ਮੈਂ ਵੀ ਭਾਵੁਕ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵਾਂ। ਉਹਨੇ ਹੁਭਕੀ ਲੈ ਕੇ ਸਿਰ ਚੁੱਕਿਆ। ਉਹਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅੰਤ ਦਾ ਦੁੱਖ, ਹਸਰਤ ਤੇ ਆਰਜੂ ਸੀ। ਉਹ ਭਿਖਾਰੀਆਂ ਦੇ ਖਾਲੀ ਟੂਠਿਆਂ ਵਾਂਗ ਉਪਰ ਨੂੰ ਉਠੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।

ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਫੇਰ ਭਰ ਆਈਆਂ। ਸੋਚਾਂ ਮੈਂ ਕਿਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਫਸ ਗਈ ਹਾਂ? ਕੋਈ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਦੇਖਦਾ। ਏਨੇ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ, ਵਿਦਵਾਨ, ਅਧਿਆਪਕ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਬੱਚਿਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਕੋਈ ਸਾਡੀ ਤਸਵੀਰ ਖਿੱਚ ਕੇ ਵਿਖਾ ਦਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲੈਂਦੀ। ਪਰ ਕਿੰਨਾ ਭਿਆਨਕ ਯਥਾਰਥ ਸੀ ਉਹ। ਆਦਮੀ ਦਾ ਅਸਲੀ ਜਨਮ ਜਾਤ ਰੂਪ। ਜਿਹੜਾ ਧਰਮ ਦੀਆਂ, ਸਮਾਜਿਕ ਸਦਾਚਾਰ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਲੱਭਦਾ ਏ।

ਮੈਂ ਉਠੀ। ਪਾਣੀ ਦਾ ਇਕ ਗਿਲਾਸ ਲਿਆ ਕੇ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਦੀ ਇਕ ਗੋਲੀ ਲਈ। ਫੇਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਟਿਕਾਇਆਂ ਪੁੱਛਿਆ ਹਾਂ ਦੱਸ ਕੀ ਗੱਲ ਏ?

ਉਹਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਸੁੱਕੀ ਤੇ ਗੜਬੜਾਈ ਜਿਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਿਕਲੀ, ਤੂੰ...ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇ। ਰੱਬ ਦੇ ਵਾਸਤੇ।

ਫੇਰ ਉਹੀ ਗੱਲ। ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਵੱਡਿਆਂ ਵਾਂਗ ਝਿੜਕਦਿਆਂ ਪੁਚਕਾਰਿਆ ਤੇ ਉਹਦੇ ਹੰਝੂ ਪੁੰਝਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, ਚੰਗਾ ਪਹਿਲਾਂ ਉਠ ਕੇ ਕਾਫ਼ੀ ਪੀ ਲੈ। ਰੁਕਮਣੀ ਆ ਜਾਵੇਗੀ।

ਉਹਨੇ ਦੋ ਘੁੱਟ ਕਾਫ਼ੀ ਪੀ ਕੇ ਮੱਧਮ ਜਿਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, ਆਪਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਭੱਜ ਜਾਈਏ?

ਅੰਦਰੋਂ ਰੋਂਦੀ ਮੈਂ ਉਤੇ ਹੱਸੀ। ਕਿਹਾ ਚੰਗਾ ਪਹਿਲਾਂ ਅੱਖਾਂ ਪੂੰਝ ਲੈ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੇਖ ਲਿਆ ਤਾਂ...।

ਇਕ ਦਿਨ ਬੜੀ ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਹੋਈ। ਉਹਨੇ ਬੜੇ ਨਾਟਕੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿਚੋਂ ਰੁਮਾਲ ਕੱਢਿਆ। ਉਹਦੀਆਂ ਤਹਿਆਂ ਖੋਹਲੀਆਂ। ਵਿਚ ਨਾਫਾ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਵਿਚੋਂ ਸਚਮੁੱਚ ਖੁਸ਼ਬੂ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਸੀ ਪਈ ਉਹ ਮੁਸਕੋ-ਨਾਫਾ ਨਕਲੀ ਏ। ਪਰ ਕਿੰਨੀ ਮਾਸੂਮ ਖਾਹਿਸ਼ ਸੀ ਉਹਦੀ ਪਈ ਉਹ ਤੌਹਫਾ ਮੈਂ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਾਂ। ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਮਰਨ ਬਾਅਦ ਜਦ ਉਹ ਯਾਦ ਆਵੇ, ਖੋਹਲ ਕੇ ਸੁੰਘ ਲਿਆ ਕਰਾਂ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਗੱਲ ਸੱਚ ਹੈ ਜਾਂ ਵਹਿਮ ਪਈ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦਿੱਸਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਏ।

ਉਸ ਰਾਤ ਸ਼ਵੇਤਾਬਰ ਮੈਨੂੰ ਬੜਾ ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਰ ਮੈਂ ਉਹਦੀ ਇਕ ਵੀ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਹੱਸਿਆ ਵੀ, ਟਿੱਚਰਾਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਪਰ ਮੈਂ ਅਟੱਲ ਰਹੀ।

ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਨੂੰ ਬੈਠ ਰੂਮ ਵਿਚੋਂ ਭੱਜ ਕੇ ਡਰਾਇੰਗ ਰੂਮ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਪਿਆ। ਡਾਕਟਰ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਜਿਸਮ ਪਸੀਨਾ ਹੋ ਕੇ ਠੰਢਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਖਿਆ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਤੈਂ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰ ਛੱਡਣੈ।

ਦੇਖਦਿਆਂ ਦੇਖਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਦਿਸਣੋਂ ਹੱਟ ਗਿਆ। ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਨੱਚਦੇ ਚਿੱਟੇ ਕਾਲੇ ਪਤੰਗੇ ਵੀ ਦਿਸਣੋਂ ਹੱਟ ਗਏ।

ਹੋਸ਼ ਆਈ ਤਾਂ ਉਹ ਤੇ ਭੈਣ ਜੀ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਝੱਸ ਰਹੇ ਸਨ। ਬੇਟਾ ਕਿਸੇ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਭੈਣ ਜੀ ਜੂਸ ਲੈਣ ਗਈ ਡਰਾਇੰਗ ਰੂਮ ਵਿਚ ਗਏ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਮੇਰੇ ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ ਦੁੱਖੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਪੁੱਛਿਆ, ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੈ?

ਮੈਨੂੰ ਬਖ਼ਸ਼ ਦੇ।... ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਨਾ ਆਇਆ ਕਰ।... ਮੈਂ ਹੋਝ ਜੋੜਦੀ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਸਚਮੁੱਚ ਹੱਥ ਜੋੜ ਦਿੱਤੇ। ਜਿਹੜੇ ਭੈਣ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਦੇਖ ਲਏ।

ਉਹ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਹਫ਼ਤਾ ਦਸ ਦਿਨ ਨਾ ਆਇਆ। ਇਕ ਸ਼ਾਮ ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਪਈ ਜੇ ਉਹ ਇਕ ਦਿਨ ਹੋਰ ਨਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਖੂਨ ਦਾ ਦੌਰਾ ਰੁਕ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮੈਂ ਛੁੱਟੀ ਕਰਕੇ ਉਹ ਦੇ ਘਰ ਵੱਲ ਟੁਰ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਰਾਹ ਵਿਚ ਹੀ ਮਿਲ ਗਿਆ।

ਏਨੇ ਦਿਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਇਆ? ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ।

ਤੈਂ ਹੀ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ।

ਫੇਰ ਅੱਜ ਕਿਉਂ ਆਉਂਦਾ ਸੀ?

ਪਤਾ ਨਹੀਂ।

ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਲੈਣ ਚੱਲੀ ਸੀ।

ਕਿਉਂ?

ਪਤਾ ਨਹੀਂ।

ਮਾਰਕੀਟ ਦੇ ਕਾਫ਼ੀ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਰਹੇ। ਅਸੀਂ ਕਿਹੜੀ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਫਸ ਗਏ ਹਾਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪਾਗਲ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਖੁਸ਼ ਸੀ ਪਈ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਹਮਦਰਦੀ ਨਾਲ ਸੋਚ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਆਪਣੀ ਆਦਤ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣਾ ਜੂਠਾ ਪਿਆਲਾ ਮੇਰੇ ਅੱਗੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਮੇਰਾ ਆਪਣੇ ਅੱਗੇ। ਤੇ ਮੁਸਕਰਾ ਪਿਆ। ਮੈਂ ਸੋਚਾਂ ਬੰਦਾ ਕਿਵੇਂ ਨਿੱਕੀ ਨਿੱਕੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਜਿਉਂਦਾ ਏ। ਏਡੇ ਵੱਡੇ ਗ਼ਮ ਝੱਲਦਾ ਏ।

ਇਕ ਰਾਹ ਏ। ਉਹਨੇ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਕਈ ਵਾਰ ਆਖੀ ਗੱਲ ਦੁਹਰਾਈ, ਆਪਾਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਲਦੇ ਰਹੀਏ।

ਸ਼ਵੇਤਾਬਰ ਵੀ ਇਹੀ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿੰਨਾ ਔਖਾ ਏ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਉਣਾ। ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ, ਸਰੀਰਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਰੱਖਣਾ। ਨਾਲੇ ਕੱਲ ਨੂੰ ਵਿਨੋਦ ਸਭ ਕੁਝ ਸਮਝ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਹ ਡਾਕਟਰਨੀ ਲੈ ਆਵੇਗਾ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਿਗਰਟ ਦੇ ਧੂੰਏਂ ਦੇ ਛੱਲੇ ਉਡਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਆਸ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਉਹਦੀ ਗੱਲ ਜੇ ਸਾਰੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅੱਧੀ ਤਾਂ ਮੰਨ ਹੀ ਲਈ ਏ। ਪਰ ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਆਈ ਸੀ ਪਈ ਆਪਾਂ ਹੁਣ ਸਮਝੀਏ, ਤੇ ਗੈਰ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਹੋ ਕੇ ਆਮ ਵਾਕਿਫ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਮਿਲਿਆ ਕਰੀਏ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸੌਖਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜੇ ਡਾਕਟਰ ਬੇਟਾ ਕਮਲਾ ਬੇਟੀ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਪਰ ਉਹ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਭੈਣਾਂ ਵਾਂਗ ਮੰਨਦਾ ਸੀ।

ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਕਾ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਪਈ ਉਹ ਹਰ ਸ਼ਾਮ ਨਾ ਆਇਆ ਕਰੇ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰ ਸਕਾਂ। ਉਹਨੇ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਪਲ ਪਲ ਗ੍ਰੱਸ ਲਿਆ ਸੀ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਜ਼ਰਾ ਰੁਕ ਰੁਕ ਕੇ, ਦੂਜੇ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਵੱਲ ਵੇਖਦਿਆਂ, ਦੋ ਉਹਦੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਦੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਉਹ ਅੰਦਾਜ਼ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਅਸਵਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹਦਾ ਸਾਰਾ ਵਜੂਦ ਮੇਰੇ ਵਜੂਦ 'ਤੇ ਫੈਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਦੇ ਕਦੇ ਲੱਗਦਾ ਮੈਂ ਲੱਭਾਂ ਪਈ ਮੇਰਾ ਵਜੂਦ ਕਿੱਥੇ ਹੈ?

ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਸਮਝਾ ਕੇ ਚਲੀ ਗਈ।

ਉਹ ਤਿੰਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਬਾਦ ਫੇਰ ਆ ਗਿਆ। ਬੂਹੇ ਅੱਗੇ ਖਲੋ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਫਿਰ ਆ ਗਿਆ।

ਮੈਂ ਆਖਿਆ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਪਈ ਤੈਂ ਆਉਣੈ। ਤੈਥੋਂ ਆ ਹੋ ਜਾਣੈ।

ਉਹ ਸਾਹਮਣੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬਹਿ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਚੁੱਪ ਰਹੀ। ਉਹਦੇ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ ਵੀ ਨਾ। ਸਿਗਰਟ ਲਾਉਂਦਾ ਉਹ ਬੋਲਿਆ, ਮੈਂ ਛੇਤੀ ਚਲਿਆ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਦਸ ਮਿੰਟ ਬੈਠਾਂਗਾ, ਸਿਰਫ਼ ਦਸ ਮਿੰਟ।... ਮੈਨੂੰ ਪਾਣੀ ਤਾਂ ਪਿਆ ਏ।...

ਕੀ ਇਹੀ ਉਹ ਸ਼ਖਸ ਏ ਜੀਹਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਸਭ ਕੁਝ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿੰਦੀ

ਸੀ। ਉਹੀ ਮੈਥੋਂ ਪਾਣੀ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਵਿਚਕਾਰ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਫਰਤ ਦਾ। ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈਂਦੀ।

ਪਾਣੀ ਲੈਣ ਗਈ ਮੈਂ ਕਿਚਨ ਵਿਚ ਰੋ ਪਈ।

ਪਾਣੀ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਤਾਂ ਉਹ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਕਿੰਨਾ ਹੱਸਾਸ ਸੀ ਉਹ। ਮੇਰਾ ਚਿਹਰਾ ਦੇਖ ਕੇ ਸਭ ਕੁਝ ਸਮਝ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਵਿਨੋਦ ਹਾਊਸ ਸਰਜਨ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਘਰ ਵਿਚ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਵੀ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਸਿਹਤ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਮੈਂ ਪ੍ਰੀਮੇਚਿਓਰ ਰੀਟਾਇਰਮੈਂਟ ਲੈ ਲਈ ਸੀ। ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਉਣਾ-ਜਾਣਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਵਿਹਲੀ ਹੁੰਦੀ, ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਗੁਆਂਢੀ ਔਰਤਾਂ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਸਨ।

ਇਕ ਸ਼ਾਮ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਲੜਖੜਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਸਿੱਧਾ ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਡਾਕਟਰ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਭੈਣ ਜੀ ਵਰਾਂਡੇ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਬੈਠੀ ਰੁਕਮਣੀ ਸਬਜ਼ੀ ਚੀਰ ਰਹੀ ਸੀ।

ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਉਹ ਅੱਖਾਂ ਟੱਡ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਪਾਗਲ ਹੋਵੇ। ਉਹਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਹਿਲਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਕੁਝ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਹਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਤੇ ਉਹ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ।

ਅਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਉਹਨੂੰ ਚੁੱਕਿਆ। ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਕੋਈ ਇੰਜੈਕਸ਼ਨ ਦਿੱਤਾ। ਜਦ ਹੋਸ਼ ਆਈ ਤਾਂ ਰਿਕਸ਼ੇ 'ਚ ਬਹਾ ਕੇ ਘਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਮੈਂ ਸੋਚਦੀ ਰਹੀ ਪਈ ਡਾਕਟਰ ਬੇਟੇ ਨੇ ਕੀ ਸੋਚਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਦ ਉਹਨੇ ਬੇਸ਼ਰਤੀ 'ਚ ਮੇਰੀ ਸਾਡੀ ਦਾ ਲੜ ਘੁੱਟ ਕੇ ਫੜ ਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਅਸੀਂ ਮਸੀਂ ਛੁਡਾਇਆ ਸੀ। ਫੇਰ ਜਦ ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇ। ਮਾਰ ਦੇ ਮੈਨੂੰ।

ਉਸੇ ਰਾਤ ਮੈਂ ਪੱਕਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲੈਣੀ ਏ। ਮੈਂ ਸ਼ਵੇਤਾਬਰ ਦੀ ਇਕ ਵੀ ਗੱਲ ਮੰਨਣੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਸ਼ਵੇਤਾਬਰ, ਸ਼ਵੇਤਾਬਰ ਸ਼ਵੇਤਾ... ਮੈਂ ਉਹਦੀਆਂ ਨਸੀਹਤਾਂ ਤਾਂ ਆਜ਼ਮ ਆ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

ਉਸੇ ਰਾਤ ਮੈਂ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਅਲਮਾਰੀ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਦਵਾਈ ਕੱਢ ਲਈ ਸੀ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੈਥੋਂ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਹੋਈ ਗਿਆ, ਜਿਹਨੂੰ ਮੈਂ ਅਸੰਭਵ ਸਮਝਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਨਾ ਮੇਰੇ ਵੱਸ ਵਿਚ ਸੀ, ਨਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸ਼ਵੇਤਾਬਰ ਦੇ।

ਹੁਣ ਸੋਚਦੀ ਹਾਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਹੱਡ ਛੁੜਾ ਗਿਆ, ਮੈਂ ਰਹਿ ਗਈ ਇਸ ਦੋਜ਼ਖ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਜਲਣ ਨੂੰ।

ਜਿਸ ਦਿਨ ਅੰਤਿਮ ਸ਼ੋਕ ਦਿਵਸ ਸੀ, ਮੈਂ ਬਾਬ ਰੂਮ ਵਿਚ ਤਿਲਕ ਕੇ ਡਿੱਗ ਪਈ ਸੀ। ਚੂਲੇ ਦੀ ਹੱਡੀ ਟੁੱਟ ਗਈ ਸੀ ਦੋ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ। ਤਦ ਤੋਂ ਵਸਾਖੀ ਬਗਲ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ।

ਲਗਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਬਾਬਰੂਮ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਚੱਕਰ ਆਇਆ ਸੀ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹੋਸ਼ ਆਉਣ ਉਤੇ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਧੱਕਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਦ ਮੈਂ ਉਹਦਾ ਦਿੱਤਾ ਮੁਸਕੋ-ਨਾਫਾ ਵਾਲਾ ਰੁਮਾਲ ਕੱਢ ਕੇ ਸੁੰਘ ਕੇ ਚੁੰਮ ਕੇ ਫੇਰ ਉਵੇਂ ਲਪੇਟ ਕੇ ਜੇਬ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਕੁੰਡੀ ਖੋਹਲੀ ਸੀ। ਜਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਧੱਕਾ ਸ਼ਵੇਤਾਬਰ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਤੇਰਾ ਇਹੀ ਹਸਰ ਹੋਣਾ ਸੀ।

ਬੋਨਸ

‘ਚੇਅਰਮੈਨ-ਮੁਰਦਾਬਾਦ...ਮੁਰਦਾਬਾਦ’ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲੱਗ ਰਹੇ ਸਨ। ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੁ

ਸਿੱਖ ਸ਼ਨਾਖਤ ਵਾਲਾ ਵਾਰਿਸ

ਇਸ ਵਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ ਜੋ ਹਰ ਸਾਲ 4 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਇਹ ਖਬਰ ਨਸ਼ਰ ਹੋਈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਬਾਰੇ 30 ਸੈਕਿੰਡ ਦੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰੀ ਫਿਲਮ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜੋ 27 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ 37 ਸਟੇਟਾਂ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। 'ਕੌਮਕਾਸ਼ਟ' ਨਾਂ ਦੀ ਬਰੈਡਕਾਸਟਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਕੋਬਲ ਚੈਨਲਾਂ ਉੱਤੇ ਇਹ ਫਿਲਮ ਨਸ਼ਰ ਕਰਨ ਲਈ 10 ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ (ਇਕ ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ) ਖਰਚ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਵੱਸਦਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸਿੱਖ ਅਦਾਕਾਰ ਅਤੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨਰ ਵਾਰਿਸ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਸਾਲ 2001 ਵਾਲੇ 9/11 ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਮਝ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਚੇਤਨਾ ਜਗਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਵੀ ਚਲਾਈਆਂ, ਪਰ ਇਹ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਸੀਮਤ ਦਾਇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿਣ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਲੋਕਲ ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਤੱਕ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਅਪਣਾਉਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਹੁਣ ਇਹ ਫਿਲਮ ਨਸ਼ਰ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਵਾਰਿਸ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਦਾ ਨਾਂ ਵਾਰਿਸ ਉਹਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਅਮਰ ਰਚਨਾ 'ਹੀਰ' ਦੇ ਲੇਖਕ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਨਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਵਾਰਿਸ ਦਾ ਜਨਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ 1974 ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਅਜੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਟੱਬਰ ਸਮੇਤ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਆਣ ਡੇਰੇ ਲਾਏ। ਇਥੇ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਲਗਨ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੰਪਨੀ 'ਹਾਊਸ ਆਫ ਵਾਰਿਸ' ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਖੂਬ ਨਾਮ ਤੇ ਨਾਮਾ ਕਮਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਮਿੱਤਰ-ਸੱਜਣ ਭਾਵੇਂ ਗੈਰ-ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸਿੱਖ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਘਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਘਰੇ ਖਾਣਾ ਛਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਉਸ ਨੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬਤੌਰ ਸਿੱਖ ਆਪਣੀ ਦਿੱਖ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਲੰਘਣਾ ਪਿਆ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਨਿਆਰੇਪਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਮਾਣ ਵੀ ਮਿਲਿਆ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਉਸ ਕੋਲ ਸਿੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਫਿਲਮ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਆਈ ਤਾਂ ਉਹ ਬੱਟ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਜਤਨ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਹਾਊਸ ਆਫ ਵਾਰਿਸ ਦਾ ਕਰਤਾ-ਧਰਤਾ

ਵਾਰਿਸ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਦੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ (ਹਾਊਸ ਆਫ ਵਾਰਿਸ ਡੌਟ ਕੌਮ) ਖੋਲ੍ਹੋ ਤਾਂ ਹੋਰ ਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਮੁੱਖਧਾਰਾ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਦੇਸੀਆਂ ਦੀ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਮੁਢਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰਿਹਾ, ਫਿਰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪਲਿਆ। ਹੁਣ ਉਸ ਲਈ ਸਭ ਕੁਝ ਅਮਰੀਕਾ ਹੀ ਹੈ। ਮੁੱਖਧਾਰਾ ਨਾਲ ਮੇਢੇ ਨਾਲ ਮੇਢਾ ਜੋੜ ਕੇ ਚੱਲਣ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਦਿੱਕਤਾਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਆਈਆਂ, ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਮੌਕਿਆਂ ਉੱਤੇ ਉਸ ਦਾ ਬਾਪੂ ਉਸ ਲਈ ਸਹਾਰਾ ਬਣਦਾ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਾਰਿਸ ਉਦੋਂ 20 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹਦਾ ਬਾਪੂ ਸਭ ਨੂੰ ਸਦਾ-ਸਦਾ ਲਈ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਬਾਪੂ ਦੀ ਹੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਦੌੜਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦੌੜ ਵਿਚ ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਸਿੱਖਦਾ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਉਹ ਫਿਲਮਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ਼ਤਿਹਾਰੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਰਲੱਭ ਵਸਤਾਂ ਦੀਆਂ ਨੁਮਾਇਸ਼ਾਂ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਵਾਰਿਸ ਸੱਚ-ਮੁੱਚ ਵਾਰਿਸ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨਾਂ ਦੀ ਲਾਜ ਰੱਖੀ ਹੈ।

ਦੀਕਸ਼ਾ ਸੇਠ

ਇਹ ਪਿਆਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ...

ਦੀਕਸ਼ਾ ਸੇਠ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ 'ਲੋਕਰ ਹਮ ਦੀਵਾਨਾ ਦਿਲ' ਬਹੁਤਾ ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਬੰਨ੍ਹ ਸਕੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਹੀਰੋ ਸੀ ਅਰਮਾਨ ਜੈਨ ਜੋ ਮਰਹੂਮ ਫਿਲਮਸਾਜ ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਦਾ ਦੋਹਤਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਪੂਰ ਟੱਬਰ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਫਿਲਮ ਦੀ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ, ਪਰ ਨਹੀਂ! ਦਰਅਸਲ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਹਰ ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਤਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਅੱਖ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਮਾਈ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। 'ਲੋਕਰ ਹਮ ਦੀਵਾਨਾ ਦਿਲ' ਦਾ ਵੀ ਇਹੀ ਹਾਲ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸਕਰਿਪਟ 'ਤੇ ਅੱਛਾ ਕੰਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਲਵ ਸਟੋਰੀ ਫਿਲਮਾਉਂਦਿਆਂ ਫਿਲਮ ਦਾ ਹੋਰ ਹੀ ਰੂਪ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਫਿਲਮ ਕਈ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਮਿਲਗੋਭਾ ਬਣ ਗਈ। ਕਮਾਈ ਪੱਖੋਂ ਇਹ

ਫਿਲਮ 'ਬੋਬੀ ਜਾਸੂਸ' ਤੋਂ ਵੀ ਪਛੜ ਗਈ ਹੈ। ਉਧਰ, ਸਿਧਾਰਥ ਮਲਹੋਤਰਾ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਏਕ ਵਿਲਨ' ਚੱਲ ਨਿਕਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਇਹ 100 ਕਰੋੜੀ ਕਲੱਬ ਨੂੰ ਛੂਹ ਲਵੇਗੀ, ਭਾਵ 100 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕਮਾ ਲਵੇਗੀ। ਉੱਥੇ 'ਲੋਕਰ ਹਮ ਦੀਵਾਨਾ ਦਿਲ' ਫਿਲਮ ਦੀ ਨਾਇਕਾ ਦੀਕਸ਼ਾ ਸੇਠ ਦੇ ਕੁਝ ਕੁ ਨੰਬਰ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਫਿਲਮ ਬਾਰੇ ਸਾਰੀ ਚਰਚਾ ਅਰਮਾਨ ਜੈਨ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦੀਕਸ਼ਾ ਛਾ ਗਈ। ਇਹ ਕੁੜੀ ਤੈਲਗੂ ਅਤੇ ਤਮਿਲ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਬੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। 2010 ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ 'ਵੇਦਮ' (ਤੈਲਗੂ) ਆਈ ਸੀ। ਸਾਲ 2011 ਅਤੇ 2012 ਵਿਚ ਉਸ ਦੀਆਂ 3-3 ਫਿਲਮਾਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈਆਂ। 'ਲੋਕਰ ਹਮ ਦੀਵਾਨਾ ਦਿਲ' ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਨਖਰਿਆਂ ਨੇ ਸਭ ਦਾ ਮਨ ਮੋਹ ਲਿਆ ਹੈ।

ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਨਵੇਂ ਚਿਹਰੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਨਾਲ ਮਨ ਵੀ ਮੋਹ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਤਕਰੀਬਨ 50 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਨੂੰ ਢੁਕਣ ਵਾਲੇ ਸੀਨੀਅਰ 'ਖਾਨ' ਦੀ ਅੱਜ ਵੀ ਸਰਦਾਰੀ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਆਮਿਰ ਖਾਨ, ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ, ਸਲਮਾਨ ਖਾਨ ਤੇ ਸੈਫ ਅਲੀ ਖਾਨ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਫਿਲਮੀ ਸਿਤਾਰੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਨਾਲੋਂ ਅੱਧੀ ਉਮਰ ਦੀਆਂ ਅਭਿਨੇਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਵੱਡੇ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਆ ਰਹੇ ਇਹ ਖਾਨ ਆਪਣੀ ਫਿਟਨੈੱਸ ਸਦਕਾ ਹੀ ਸਫਲਤਾ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਧੂਮ-3' ਰਾਹੀਂ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਝੰਡੇ ਗੱਡਣ ਵਾਲਾ ਆਮਿਰ ਖਾਨ ਚੋਣਵੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਉਸ ਨਾਲ ਫਿਲਮ ਕਰਨ ਦੇ ਖਵਾਬ ਦੇਖਦੀ ਹੈ। 49 ਸਾਲ ਦੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਆਮਿਰ ਖਾਨ ਨੇ 'ਬ੍ਰੀ ਈਡੀਅਟਸ', 'ਗਜ਼ਨੀ' ਅਤੇ 'ਧੂਮ-3' ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਭਰੇ ਰੋਲ ਨਿਭਾਏ ਹਨ। ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਖਾਨ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਵਾਨੀ ਹੈ। 'ਦਬੰਗ' ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸਲਮਾਨ ਖਾਨ ਭਾਵੇਂ 48 ਸਾਲ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਅੱਜ ਵੀ ਉਹਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਡੰਕਾ ਵੱਜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਲਮਾਨ ਖਾਨ ਨੇ ਆਪ ਤੋਂ ਅੱਧੀ ਉਮਰ ਦੀਆਂ ਅਭਿਨੇਤਰੀਆਂ ਜਿਵੇਂ 'ਦਬੰਗ' ਵਿਚ ਸੋਨਾਕਸ਼ੀ ਸਿਨਹਾ ਅਤੇ 'ਜੈ ਹੋ' ਵਿਚ ਡੇਜ਼ੀ ਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਦੀਆਂ ਬੁਲੰਦੀਆਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ

ਸੀਨੀਅਰ ਖਾਨ ਬਣੇ ਸ਼ਾਨ

ਕਰੀਨਾ ਕਪੂਰ, ਕੈਟਰੀਨਾ ਕੈਫ ਤੇ ਆਸਿਨ ਵਰਗੀਆਂ ਅਭਿਨੇਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਛਾਪ ਛੱਡੀ।

ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਵੀ 48 ਸਾਲ ਦਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਪਰ ਅੱਜ ਵੀ ਇਸ ਸਿਤਾਰੇ ਦੀ ਚਮਕ ਫਿੱਕੀ ਨਹੀਂ ਪਈ। ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਦੇ ਕਰੋੜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਹਨ। ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਨੇ ਵੀ ਆਪ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੀਆਂ ਅਭਿਨੇਤਰੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਦੀਪਿਕਾ ਪਾਦੁਕੋਣ, ਕੈਟਰੀਨਾ ਕੈਫ, ਕਰੀਨਾ ਕਪੂਰ ਨਾਲ ਕਈ ਹਿੱਟ ਫਿਲਮਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

ਸੈਫ ਅਲੀ ਖਾਨ ਜੋ 43 ਸਾਲ ਦਾ ਹੈ, ਨੇ ਤਾਂ ਨਾ ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੀਆਂ ਅਭਿਨੇਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਫਿਲਮਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਗੋਂ ਕਰੀਨਾ ਕਪੂਰ ਨਾਲ ਦੂਜੀ ਵਿਆਹ ਵੀ ਕਰਵਾ ਲਿਆ। ਸੈਫ ਅਲੀ ਖਾਨ 'ਟਸਨ', 'ਲਵ ਆਜ ਕਲ', 'ਏਜੰਟ ਵਿਨੋਦ', 'ਰੇਸ 2' ਅਤੇ 'ਬੁਲੇਟ ਰਾਜਾ' ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦਾ ਲੋਹਾ ਮੰਨਵਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਫਿਲਮੀ ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 1992 ਵਿਚ 'ਪਰੰਪਰਾ' ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸੈਫ ਦਾ ਵਿਆਹ 1991 ਵਿਚ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ

ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਪਰ 2004 ਵਿਚ ਤਲਾਕ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਹਨੇ ਅਕਤੂਬਰ 2012 ਵਿਚ ਕਰੀਨਾ ਕਪੂਰ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨਾਂ ਦਾ ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਨਾ ਕੇਵਲ ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਸੰਦ ਹਨ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਫਿਲਮੀ ਕਰੀਅਰ ਵਿਚ ਪੈਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਨਵੇਂ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸ੍ਰੋਤ ਹਨ।

—ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ ਮਾਜਰਾ
ਫੋਨ: 91-95926-68905

Punjabi American Organization

ਮਾਣ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਮਿਡਵੈਸਟ ਦਾ 10ਵਾਂ ਰੰਗਾਰੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਭੀਆਂ ਦਾ ਮੇਲਾ 2014

ਸਿਰਫ
ਔਰਤਾਂ
ਲਈ

Sunday, August 3, 2014

The Meadows Club

Time: 10:30 AM to 5:00 PM

2950 W. Golf Rd,

Rolling Meadows, IL 60008

Ph: 847.640.3200

Items: Giddha, Dholki, Singing
& Dancing with Live DJ

ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ ਲਈ ਮਹਿੰਦੀ, ਜਿਊਲਰੀ, ਗਿਫਟ
ਆਈਟਮਾਂ, ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਟ ਆਦਿ ਦੇ ਸਟਾਲਾਂ ਦਾ ਉਚੇਚਾ ਪ੍ਰਬੰਧ

ਗਾਇਕਾ ਸਤਵਿੰਦਰ ਬਿੱਟੀ

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੰਜਾਬੀ
ਗਾਇਕਾ
ਸਤਵਿੰਦਰ ਬਿੱਟੀ
ਆਪਣੀ
ਗਾਇਕੀ ਨਾਲ
ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਾ
ਮਨੋਰੰਜਨ
ਕਰੇਗੀ

ਪੰਜਾਬੀ ਦੁਲਹਨ ਡ੍ਰੈਸ ਮੁਕਾਬਲਾ

(ਠੀਕ 12 ਵਜੇ ਸ਼ੁਰੂ)

Competition

Punjabi Dulhan Dress Competition

(Starts @ 12:00 pm)

Want to be part of Teeyan Committee or
High School Volunteer Hours,
please contact Sukhi Singh and Minni Multani

Ticket Price \$15 - Lunch Included, Kids Under 5 yrs are Free!

Minni Multani 630-935-5239
Sukhi Singh 847-917-3664
Naiha Walia 847-687-9074
Pinki Walia 847-999-8720
Naina Singh 847-828-9412

For More Information Contact

Navjot Bajwa 312-446-4432
Manisha Garg 847-904-7458
Aarti Singla 630-479-3661

www.paochicago.org

Jasmeet Suga 630-673-6300
Kamal Hunjan 630-673-5156
Satinder Kaur 630-696-8705
Pammi Sangha 630-965-2930
Rajinder Mago 630-890-1362

THE LEGEND
Gurdas Maan

**FREE
PARKING**

**FREE
FOOD**

**Ticket
VIP
General
\$10**

LIVE IN CHICAGO

20 JULY 2014

SCHAUMBURG BOOMERS BASEBALL STADEUM

Punjab Sports and Culture Club Chicago proud to announce
12th Kabaddi mela with Cultural events on July 20th at
Schaumburg Boomers Baseball Stadium

1999 Springinsguth Rd, Schaumburg, IL 60193 (847) 461-3695

Kabaddi 11-3 pm ~ Singer 3-6 pm

Tickets Available @

Lovedeep Singh Dulat 224-425-0705, Ajaib Lakhan 847-544-1788, Happy Heer 630-398-7052,
Santokh Singh DC 847-338-3866, Harvinder Singh (Billa) 708-228-8520, Narinder Singh SRA 630-205-9264,
Jaskarn Singh Dhaliwal 630-290-7993, Amrik Singh 773-507-8043, Ajmer Singh Pannu 630-440-3458,
Gurpeet Singh Gill 630-653-1553, Gurmeet Singh Bhola 773-406-2131, Lakhbir Singh 847-489-7773,
Rajinder Singh Dayal 214-457-1808, Gian Singh Sera 630-841-6537, Baldev Singh Gill 847-239-7400
www.sportsclubchicago.com ~ Email: sportsclubchicago@gmail.com

Show Tickets Available At Star Food, Singh Grocers, Bombay Bazaar, Hot Masala & Amar Carpets.
Tickets available at window also.

Makkah Printing
630-709-9786